

GLASUL BUCOVINEI
*
THE VOICE OF BUKOVINA

The Romanian Cultural Institute

THE VOICE OF BUKOVINA

QUARTERLY REVIEW OF HISTORY AND CULTURE

CHERNIVTSI – BUCHAREST

2019, No.1-2
Year XXV. No. 101, 102

Editor-in-chief: ALEXANDRINA CERNOV
Honorary Member of the Romanian Academy

EDITORIAL COMMITTEE: Univ. Prof. PhD. Mircea Anghelescu (Bucharest), Assist. Prof. PhD. Harieta Mareci (Suceava), PhD. Marian Olaru (Rădăuți), Assoc. Prof. PhD. Florin Pintescu (Suceava), Univ. Prof. PhD. Ion Popescu-Sireteanu (Jassy), Univ. Prof. PhD. Ștefan Purici (Suceava), Univ. Prof. PhD. Adrian Dinu Rachieru (Timișoara), Arcadie Suceveanu (Chișinău), Vasile Tărățeanu, Honorary Member of the Romanian Academy (Chernivtsi), PhD. Constantin Ungureanu (Chișinău), PhD. Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava), PhD. Dorin Popescu (Constanța)

EDITORIAL OFFICE: PhD. Marin Gherman (Assist. Chief Editor)
PhD. Cristina Paladian

Institutul Cultural Român

GLASUL BUCOVINEI

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE ISTORIE ȘI CULTURĂ

CERNĂUȚI – BUCUREȘTI

2019, Nr. 1-2
Anul XXV. Nr. 101, 102

Redactor-șef: ALEXANDRINA CERNOV
Membru de onoare al Academiei Române

COLEGIUL DE REDACȚIE: prof. univ. dr. Mircea Anghelescu (București), lector univ. dr. Harieta Mareci (Suceava), dr. Marian Olaru (Rădăuți), conf. univ. dr. Florin Pintescu (Suceava), prof. univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu (Iași), prof. univ. dr. Ștefan Purici (Suceava), prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru (Timișoara), Arcadie Suceveanu (Chișinău), Vasile Tărățeanu, membru de onoare al Academiei Române (Cernăuți), dr. Constantin Ungureanu (Chișinău), dr. Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava), dr. Dorin Popescu (Constanța)

REDACȚIA: dr. Marin Gherman (redactor-șef adjunct)
dr. Cristina Paladian

TABLE OF CONTENTS

BUKOVINA – HISTORICAL AND SOCIAL PROCESSES

Ștefan Purici , <i>The Romanians of Cernăuți region and the Soviet repression</i>	7
Vasile Carlașciuc , <i>The Crown of Thorns of the Sovietization. From Householders into „Public Enemies”</i>	26
Marin Gherman , <i>The Black Sea – a „Lake” of Informational Warfare: Between Hybrid Attack Techniques and Intuitive Defense Attempts</i>	53
Emilian Dranca , <i>The Colonies of the Ethnic Germans from Bucovina in France</i>	58
Vladimir Acatrini , <i>Vica (Veronica) Mandicevschi – a Renowned Physician from Cernăuți of Older Days</i>	68
Dumitru Covalciuc , <i>The End of the Romanian Orthodox Metropolitan of Cernăuți</i>	71

ANNIVERSARIES

Alexandrina Cernov , <i>The Society of Romanian Culture „Mihai Eminescu” from Cernăuți Region – on its 30th Anniversary</i>	77
The Report of the President of the Society of Romanian Culture „Mihai Eminescu”, Published in „Zorile Bucovinei”	97
The Presidents of the Society of Romanian Culture and Literature in Bukovina	100

IN MEMORIAM

Stanca Scholz-Cionca , <i>Nina Cionca (1926-2019)</i>	102
Maria Toacă , <i>Wearing the Family Relic Close to Her Heart – a Silver Medallion from Uncle Ciprian</i>	107
Nicolae Cârlan , <i>In Ballad Tones (Bidding Farewell to Nina Cionca)</i>	113
Nina Cionca , <i>Granny (Mărioara Rațiu-Porumbescu, 1860-1932)</i>	114

THEORY. CRITICISM AND LITERARY HISTORY

Cristina Gherasim , <i>The National Idea in the Literary Works by the Noble Bessarabians of the 19th century</i>	118
Alexandru Ovidiu Vintilă , <i>The Bukovinian Writers’ Society, on its 80th Anniversary (1938–2018)</i>	135

BOOKS. MAGAZINES. CONFERENCES

Marin Gherman , <i>„Romano-Slavic Confluences Over the Time” – a Book About the Interconnections of the Romanian with the Slavic world of the Past and Present</i>	138
Emilian Dranca , <i>The Days of the Historic Film in Bukovina (Cernăuți-Vatra Dornei)</i>	142
Natalia Luchiniuc-Proțiu , <i>The International Lounge of the Romanian Book from Cernăuți</i>	146
Summary of the Magazine „The Voice of Bukovina” on its 25 th Anniversary (1994-2019)	152
TO COLLABORATORS	214

SUMAR

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE

Ștefan Purici , <i>Românii din regiunea Cernăuți și represiunile sovietice</i>	7
Vasile Carlașciuc , <i>Coroana de spini a sovietizării. Din oameni gospodari – în „dușmani ai poporului”</i>	26
Marin Gherman , <i>Marea Neagră – un „lac” al războiului informațional: între tehnici de atac hibrid și încercări de apărare intuitivă</i>	53
Emilian Dranca , <i>Coloniile etnicilor germani din Bucovina în Franța</i>	58
Vladimir Acatrini , <i>Vica (Veronica) Mandicevschi – un medic renumit din Cernăuțiul de altădată</i>	68
Dumitru Covalciuc , <i>Sfârșitul Mitropoliei Ortodoxe Române de la Cernăuți</i>	71

ANIVERSĂRI

Alexandrina Cernov , <i>Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți – 30 de ani de existență</i>	77
Darea de seamă a președintelui Societății pentru cultura românească „Mihai Eminescu”, publicată în „Zorile Bucovinei”	97
Președinții Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina	100

IN MEMORIAM

Stanca Scholz-Cionca , <i>Nina Cionca (1926-2019)</i>	102
Maria Toacă , <i>Purta în dreptul inimii relicva familiei – un medalion de argint de la unchiul Ciprian</i>	107
Nicolae Cârlan , <i>În tonuri de baladă (la ultima despărțire de Nina Cionca)</i>	113
Nina Cionca , <i>Bunicuța (Mărioara Rațiu-Porumbescu, 1860 -1932)</i>	114

TEORIE. CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

Cristina Gherasim , <i>Ideea unității naționale în lucrările literare semnate de nobilii basarabeni în secolul al XIX-lea</i>	118
Alexandru Ovidiu Vintilă , <i>Societatea scriitorilor bucovineni, la 80 de ani de la înființare (1938 – 2018)</i>	135

CĂRȚI. REVISTE. CONFERINȚE

Marin Gherman , <i>„Confluente româno-slave de-a lungul timpului” – o carte despre interconexiunile românității cu lumea slavă din trecut și prezent</i>	138
Emilian Dranca , <i>Zilele filmului istoric în Bucovina (Cernăuți - Vatra Dornei)</i>	142
Natalia Luchiniuc-Proțiu , <i>Salonul Internațional de Carte Românească din Cernăuți</i>	146
Sumarul revistei „Glasul Bucovinei” pe 25 de ani (1994-2019)	152
CĂTRE COLABORATORI	215

Foto coperta I, IV: ***Imagini din Cernăuți.***
Autor: Olga Glazamiobektiva

ROMÂNII DIN REGIUNEA CERNĂUȚI ȘI REPRESIUNILE SOVIETICE

Ștefan Purici*
Suceava

Destinul istoric al unui popor este, de cele mai multe ori, marcat de relațiile pe care reușește să le stabilească cu vecinii săi, de puterea ființei naționale, de robustețea instituțiilor pe care le generează și le acceptă, de valorile și comportamentul clasei politice, de capacitatea de a valorifica șansele favorabile afirmării, de conjunctura internațională etc. Din această perspectivă, soarta românilor este una care nu întotdeauna poate provoca invidia reprezentanților altor națiuni, mai ales când sunt scoase în evidență perioade dramatice sau chiar momente tragice, cum au fost ocupațiile militare, războaiele purtate pe teritoriul național de puterile vecine,



victimele umane sau pierderile teritoriale care au jalonat, practic, evoluția națională în secolele XVIII-XX. În rândul evenimentelor dramatice, cu consecințe tragice pentru locuitorii spațiilor vizate și cu implicații negative pentru restul națiunii, se numără și ocupația sovietică a Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța în vara anului 1940.

În comunicarea de față ne-am propus să examinăm cât se poate de sintetic impactul social și politic al anexării ultimelor două teritorii la URSS. Înainte de a trece la analiza propriu-zisă, trebuie să subliniem faptul că iunie 1940 a marcat,

* **Ștefan Purici** este prorector al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, responsabil pentru relațiile internaționale. Profesor universitar, doctor în istorie, cercetător științific la Institutul Bucovina al Academiei Române.

practic, sfârșitul unui proiect generat voluntar sau involuntar încă la sfârșitul secolului al XVIII-lea în urma încorporării părții de nord-vest a Moldovei la Imperiul Habsburgic. Cercetători din cele mai diverse state ale lumii (Germania, Israel, Austria, SUA, Polonia, Canada, Franța, România, Ucraina etc.) au scris, scriu și vor scrie despre frumusețea și miracolul Bucovinei, despre bucovinenii care au conviețuit în mod pașnic și despre nevoia, mai mult sau mai puțin acut resimțită, de rememorare și reînviere a acelor vremuri. Cercetătorii din spațiul lingvistic german scriu cu mândrie despre provincia Bucovina – teritoriu aflat sub sceptrul Habsburgilor între 1774 și 1918 – ca despre o „fericită țară a toleranței” (F. Thiedik, A. Armbruster), în care elementul german a jucat un rol de conciliere și de echilibru între etniile care au populat această provincie (români, ucraineni, evrei, germani, poloni, unguri, lipoveni, armeni, țigani, slovaci, greci, turci), funcționarul austriac bucovinean reprezentând un „model de corectitudine, politețe, sânguință, statornicie, imparțialitate și confidențialitate”. Otto von Habsburg, unul dintre urmașii ultimului împărat al Austro-Ungariei, arăta, la rândul său, că istoria Bucovinei „este în orice caz cea mai bună dovadă de cum s-au putut unifica diferite popoare, cum să fie puse pe o linie comună, și toate acestea într-o atmosferă de libertate”²¹.

Totuși, o analiză obiectivă a fenomenului va conduce la concluzia conform căreia administrația austriacă a structurat și organizat, a dirijat și finisat niște comportamente și atitudini specifice românilor moldoveni încă din epoca premergătoare anexării. Atmosfera de toleranță, conviețuire și înțelegere avea rădăcini puternice în acest spațiu. Despre românii din partea de nord a Moldovei în perioada anterioară detrunchierii acesteia scria, cu un mare spirit de observație, ilustrul cărturar Dimitrie Cantemir în a sa *Descriptio Moldavia*: „Locuitorii din Țara de Sus se pricep mai puțin în ale războiului, și nici nu sunt prea deprinși cu armele”. Toleranța domnea în cadrul „unei populații rare, care prin ocupațiile ei – creșterea vitelor, agricultura, apicultura, grădinăritul, prelucrarea lemnului și a pietrei și altele asemenea – și modul simplu de viață”, observa Radu Grigorovici, nu era înclinată spre război și cuceriri sau spre certuri între vecinii depărtați unii de alții în satele resfirate”²². Străinii, care se așezau printre români, se bucurau de ospitalitatea și toleranța băștinașilor, administrația centrală și cea locală permițându-le deplina libertate confesională și lingvistică și o mult mai mare libertate economico-socială, în comparație cu țările lor de origine, „pentru că Moldova, țară de libertate a muncii, era în același timp țară de libertate a gândului” (N. Iorga).

Mitul Bucovinei – spațiu de conviețuire și colaborare între culturi și confesiuni – a supraviețuit cu succes, în pofida unor distorsiuni sociale și culturale din a doua jumătate a anilor '30 ai secolului al XX-lea, perioadei interbelice, pierzându-și o parte însemnată din purtătorii săi în anii 1940-1941, prin strămutarea germanilor bucovineni în interiorul Reichului, prin deportarea miilor de români nord-bucovineni, ca și a reprezentanților altor etnii, în lagărele de concentrare comuniste, dar și prin refugiarea în interiorul României sau în străinătate a altor mii de locuitori ai provinciei. În acest context, privim evenimentele din anul 1940 nu doar ca incidente care au lovit nemilos în mii de familii de români bucovineni, ci și ca acțiuni care au afectat profund însuși modelul de existență specific spațiului Bucovinei istorice.

Revenind la subiectul intervenției noastre, trebuie să menționăm faptul că, la 28 iunie 1940, Uniunea Sovietică, întemeindu-se pe prevederile protocolului adițional secret al Pactului Molotov-Ribbentrop, din 23 august 1939³ și profitând de izolarea

politică a României, a anexat Basarabia, partea de nord a Bucovinei și plasa Herța din ținutul Dorohoi. La 7 august 1940, partea de nord a Basarabiei, nordul Bucovinei și localitățile din ținutul Herța au fost grupate în cadrul Regiunii Cernăuți din RSS Ucraineană. Chiar din primele zile de ocupație, regimul bolșevic a purces la sovietizarea teritoriilor anexate, fenomen ce a fost însoțit de impunerea ideologiei comuniste și distrugerea vieții politice și a structurii socio-economice tradiționale în teritoriile respective. În acest sens, au fost adoptate legi privind interzicerea partidelor politice tradiționale, naționalizarea pământului și întreprinderilor, socializarea imobilelor, colectivizarea agriculturii, au fost desființate societățile culturale, au fost suprimate toate publicațiile periodice etc. Chiar în primele săptămâni, noua stăpânire a confiscat de la proprietarii legitimi, fără a acorda vreo despăgubire, 225 de întreprinderi industriale, 74 de bănci, 294 de instituții comerciale⁴ ș. a. Până la sfârșitul anului 1940, sectorul privat în comerțul regiunii Cernăuți constituia doar 13,5%⁵. În locul multitudinii de ziare și reviste, tipărite în română, ucraineană, germană, poloneză⁶ etc. autoritățile au înființat, la 30 iunie 1940, un singur ziar – „Radianska Bukovina” („Bucovina Sovietică”) – organul partidului comunist, căruia i s-a adăugat, din 3 iulie 1940, „Komsomoleț Bukovin” („Comsomolistul Bucovinei”), organul tineretului comunist. Pentru populația românească a început să se editeze, din februarie 1941, cu litere latine, ziarul „Adevărul bolșevic”⁷.

În vederea aplicării măsurilor de sovietizare și comunizare a noilor teritorii, au fost aduse numeroase cadre din zonele răsăritene ale Ucrainei. În urma unei decizii adoptate de Biroul Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist (bolșevic) din Ucraina, în regiunea Cernăuți au fost trimise 4970 de persoane pregătite să traducă în viață directivele autorităților centrale, din care 893 de activiști de partid, 1004 deactiviști sovietici, 777 de specialiști în domeniul industriei, 540 de recepționeri, 195 specialiști în domeniul comerțului, 137 de lucrători ai justiției și procuraturii etc. Din aceștia, 3145 erau membri plini sau candidați de partid. „Specialiștii” nou-veniți au fost numiți în toate funcțiile superioare de conducere. Autohtonilor li s-au rezervat posturi de ranguri inferioare. În total, până la 22 iunie 1941, din rândul indigenilor au fost promovate aproape 14 mii de persoane⁸.

O direcție distinctă în acțiunile sovieticilor a constituit-o depistarea așa-zisilor „dușmani ai orânduirii socialiste”, eliminarea oricărei opoziții, deportarea nemulțumiților și a elementelor considerate drept „periculoase” pentru sovietici. În esență, teroarea a făcut „parte integrantă din procedeele și obiectivele bolșevice, motiv pentru care – spre deosebire de teroarea iacobină, care a durat numai un an – ea avea să însoțească regimul comunist de-a lungul întregii sale existențe”⁹. Trebuie să remarcăm faptul că, în Basarabia și Bucovina epurările și deportările aveau loc în contextul în care la nivelul URSS se depășise etapa represiunilor întemeiate pe „principiul de clasă” și se trecuse la etapa care avea la bază principiul „etnic”, etapă cuprinsă între mijlocul anilor ’30 și 1953, potrivit istoricului american Terry Martin¹⁰. Analiza istoriografiei subiectului scoate în evidență faptul potrivit căruia, la orizontul anilor 1940-1941, sovieticii aveau structuri de represiune bine organizate, metode verificate, instrumente „performante” și o fundamentare ideologică a politicii de teroare aplicată împotriva cetățenilor. În pofida unor cifre importante care au caracterizat fenomenul deportărilor, românii din Basarabia și nordul Bucovinei sau ținutul Herței, de regulă, nu apar în statisticile vehiculate de către istoricii ruși și preluate de istoriografia occidentală. De pildă, studiul publicat de Alex Nove, care

analizează cazul „popoarelor pedepsite” (formula aparține lui Alexandr Nekrich), se oprește asupra cecenilor, ingușilor, tătarilor, grecilor, bulgarilor, ucrainenilor, nemților și altor etnii, fără a face vreo referire la deportații și deținuții proveniți din teritoriile românești¹¹. Aceeași abordare este specifică volumului intitulat *Purificări etnice în URSS*¹².

Întemnițările au fost o modalitate de a forța naționalitățile din noile regiuni să se subordoneze total lui Stalin¹³. În acest scop, în teritoriile anexate, într-un mod accelerat au fost constituite organele de represiune. Astfel, la 1 septembrie 1940 erau deja organizate și completate cu cadre Direcția pentru Regiunea Cernăuți a Comisariatului Popular pentru Probleme Interne (cunoscut sub abrevierea NKVD), secțiile ei raionale, iar în februarie 1941, pe baza acestei Direcții, au fost create Direcții independente pentru Regiunea Cernăuți ale NKVD-ului și Comisariatului Popular pentru Securitatea Statului (NKGB), cu lucrători recrutați din diverse regiuni ale Ucrainei și din alte republici sovietice. Preconizând rezultate semnificative în activitatea noilor structuri, autoritățile sovietice au dispus, prin ordinul NKVD-ului Uniunii Sovietice, din 7 septembrie 1940, și a unui similar al NKVD-ului Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene, din 20 septembrie 1940, înființarea pe teritoriul regiunii a patru închisori: două la Cernăuți (nr. 1, prevăzută cu 128 de angajați și un plafon de 700 de întemnițați; nr. 2, cu 46 de angajați și 160 de deținuți), una la Hotin (42 angajați și 100 întemnițați) și alta la Storojineț (41 angajați și 60 deținuți). În plus, la Cernăuți a fost organizat un arest preventiv, cu 40 de angajați și cu un plafon de 160 de deținuți¹⁴. În scurt timp, însă, cifrele de deținuți vor depăși de câteva ori cele planificate.

Practic, deja în a doua jumătate a lunii iulie 1940, din fiecare comună au fost supuși represiunilor foștii primari și secretari de primărie, agenți fiscali, sanitari, membrii partidelor politice, animatorii vieții cultural-naționale, foștii jandarmi, intelectualii de valoare etc., adică persoanele care făceau parte din cele 12 categorii sociale și politice evidențiate în instrucțiunile NKVD¹⁵. Numărul celor arestați era de ordinul sutelor de persoane.

Însă, obiectivul Kremlinului de a asigura securitatea și stabilitatea în regiunile recent ocupate nu putea fi atins numai prin arestări, procese, condamnări ale unor grupuri de lideri din aceste teritorii, bolșevicii considerând că sunt imperios necesare deportările. În absența deportărilor, celelalte metode puteau deveni eficiente pentru impunerea controlului asupra regiunii anexate doar în situațiile în care era necesară dispariția doar a unui procent relativ mic de oameni¹⁶, iar regiunea Cernăuți – ca și Basarabia, de altfel – nu se încadra în acest scenariu moderat.

În vederea pregătirii deportărilor a fost necesară întocmirea listelor nominale cu persoanele care puteau fi încadrate în categoria „elementelor antisovietice”. Tabelele au fost alcătuite pe baza rapoartelor informatorilor, investigațiilor realizate de forțele de securitate, denunțurilor unor cetățeni. Chiar dacă, aparent, aceste liste păreau să poarte un caracter de acte juridice, sistematizate, în realitate cetățenii se puteau regăsi în tabele doar pentru că un anumit vecin a avut resentimente împotriva lor și i-a denunțat autorităților sau din cauza faptului că unii oameni de pe listă au reușit să se ascundă sau să se refugieze și au fost ridicați, alții pur și simplu pentru a completa numărul stabilit de autorități. Spre exemplu, la 2 august 1940, Bogdan Kobulov, adjunctul Comisarului NKVD al URSS, semna un ordin de deportare a 12191 „elemente antisovietice” din regiunile românești încorporate RSS Ucrainene¹⁷

la 28 iunie. Acest fapt demonstrează că întocmirea listelor cu numele persoanelor respective s-a desfășurat în mai puțin de o lună de zile! De la Cernăuți, în luna august 1940, în Siberia au fost expediate două eșaloane cu deportați¹⁸, operațiunile de deportare a bucovinenilor continuând în lunile ce au urmat. Astfel, la 4 decembrie 1940, Martynov, căpitan al Securității de Stat, șeful Direcției NKVD pentru Regiunea Cernăuți, trimitea la Ministerul de Interne de la Kiev un tabel cu numele a 2057 de persoane, care urmau a fi deportate¹⁹. Pe aceste liste au fost trecuți 855 mari comercianți, 302 mari proprietari de imobile, 245 de înalți funcționari, 227 de industriași, 141 de foști polițiști, 77 de foști agenți ai Siguranței, 80 de prostituate, 74 de moșieri și 26 de alb-gardiști²⁰. În perioada imediat următoare, toți aceștia au fost deportați în Siberia.

În februarie 1941, la prima Conferință regională a Partidului Comunist, Ivan Hrușetki, prim-secretar, sublinia că numărul „dușmanilor puterii sovietice”, depistați în ultima vreme numai în orașul Cernăuți, se ridică la 658 persoane, provenind din categoriile sociale menționate mai sus²¹. Casele confiscate de la proprietarii legitimi erau trecute în mâinile miilor de „specialiști” aduși din regiunile estice, suficient de îndoctrinați pentru a rămâne loiali regimului bolșevic.

La sate, unde trebuia distrusă baza socială a economiei de piață pentru a putea realiza cooperativizarea și a putea organiza colhozuri, s-a aplicat politica de deschiaburire. Către sfârșitul lunii februarie 1941, pe liste speciale au fost incluse 3970 de gospodării ale chiaburilor din întreaga regiune. Aceștia, împreună cu familiile lor, au fost deportați în Siberia și Kazahstan în vederea „reeducării”²².

Impactul psihologic al terorii, desemnat să paralizeze capacitatea colectivă de rezistență, a fost utilizat selectiv, cât de amplă nu a fost reacția²³. Bolșevicii urmăreau să scindeze societatea în cetățeni fideli regimului și „dușmanii poporului”, să provoace în rândul maselor o atitudine de indignare împotriva celor care aveau rezerve față de administrația sovietică sau care nu doreau să accepte ideologia comunistă.

Desfășurarea fulgerătoare a evenimentelor la sfârșitul lunii iunie 1940 a făcut ca multe familii să se pomenească despărțite de noua linie a frontierei sovieto-române. De asemenea, foarte multe persoane, mai ales în mediul rural, dar și în cel urban, au fost surprinse de vertiginoasa înaintare a armatei roșii și nu au avut timp să se retragă împreună cu armata și administrația românească. Mulți chiar au fost întorși din calea lor de refugiu de către soldații sovietici. Din 3 iulie 1940, așa cum informa populația un anunț oficial, noua frontieră cu România a fost închisă „cu lacăt”²⁴, lipsind oamenii de posibilitatea legală de a se refugia. Această situație a constrâns locuitorii, mai ales pe cei de origine română, dar și de alte etnii, să încerce să treacă granița în mod clandestin.

Potrivit datelor oficiale sovietice, din sectorul detașamentului 97 grăniceri, care se întindea de la graniță până la 7,5 km de Cernăuți, în primele cinci luni de ocupație (iulie-noiembrie 1940), au trecut ilegal frontiera 471 de persoane din diverse localități ale raioanelor Hliboca, Herța, Putila și Storojineț. Din satele mai îndepărtate de frontieră, din raioanele Vașcăuți, Zastavna, Noua Sulița, Sadagura și Cernăuți rural, s-au refugiat clandestin în România, către sfârșitul lunii decembrie, 628 persoane²⁵, din care vreo 30 din satul Ostrița²⁶ (astăzi raionul Herța). Trebuie să subliniem faptul că emigrarea nu cunoștea granițe etnice²⁷ sau sociale²⁸. În primul an al dominației sovietice, potrivit datelor unui cercetător ucrainean, numărul refugiaților din regiunea Cernăuți în România a fost de circa 7 de mii persoane²⁹. Cu

siguranță, numărul acestora a fost mult mai mare, reieșind din faptul că numai până la 23 august 1941, în circa șapte săptămâni de administrație românească, au revenit la casele lor 6827 de persoane³⁰, procesul continuând și în perioada următoare, mai ales că o parte dintre refugiați și repatriați³¹ nu s-au mai întors la baștină, preferând să rămână în alte zone ale țării.

În ceea ce privește repatrierile oficiale, numărul persoanelor din această categorie nu a fost foarte mare. Astfel, autoritățile rusești au informat guvernul român, prin adresa nr. 490, din 7 octombrie 1940, că până la sfârșitul lunii septembrie, din Basarabia și Bucovina, au fost repatriate 13750 de persoane. În schimb, generalul Ion Aldea, șeful părții române în Comisia mixtă româno-sovietică de la Odesa, aducea la cunoștința reprezentanților Moscovei că, până la momentul arătat, s-au repatriat doar 8402 persoane, din care 1642 din regiunea Cernăuți³². La 19 octombrie, reprezentanții sovietici din comisia de repatriere de la Bahrinești au declarat că „transporturile de repatriați au încetat, fiindcă românii refuză să se întoarcă în România”, în timp ce doar din satele Mahala și Ostrița câteva sute de români, înscriși pe listele de repatriere, erau opriți să plece³³. Faptul că bolșevicii au restricționat și împiedicat prin toate mijloacele plecarea bucovinenilor în Țară a făcut să crească numărul tentativelor și a persoanelor care încercau să treacă frontiera în mod clandestin. Situația a devenit și mai gravă după 12 decembrie 1940, când reprezentanții sovietici în Comisia mixtă au fost înștiințați de Comisariatul Poporului pentru Afacerile Străine că frontiera sovieto-română este închisă pentru cei care se repatriază din Basarabia și nordul Bucovinei³⁴.

Pe lângă întărirea pazei frontierei, autoritățile bolșevice au început să alcătuiască liste cu familiile ale căror membri (unul sau mai mulți) au plecat în România după instalarea stăpânirii sovietice, fiind catalogați drept „trădători ai patriei”. La data de 1 ianuarie 1941, în tabelul alcătuit de sovietici pentru localitățile ce intrau în zona de acțiune a detașamentului 97 grăniceri au fost trecute numele a 1085 de persoane. Din celelalte localități, din datele adunate până la 7 decembrie 1940, pe liste au fost incluse 1294 de persoane. În categoria de „trădători ai patriei” au fost încadrați și bărbații care, desfășurându-și serviciul militar în armata română, nu au revenit, după 28 iunie 1940, în localitățile de origine. De asemenea, în urma unor denunțuri ale consătenilor, au fost luați în evidență și câțiva indivizi care aveau doar intenția să se refugieze în România³⁵.

Această politică a sovieticilor a condus la faptul că peste o jumătate din numărul total al deportaților au fost femei și copii. În situația în care soții, fiii și frații lor au fost executați, închiși sau deportați, femeile și copiii au apărut, în ochii organelor de securitate, drept actuali sau potențiali opozanți și susținători ai grupurilor de rezistență. Pe de altă parte, femeile proveneau din aceleași medii sociale, politice și culturale de care au fost legate rudele lor de sex masculin. În cazul în care aceste medii nu erau eradicate, ele ar fi putu produce în continuare „dușmani ai poporului”³⁶.

Între timp, încheierea, la 26 februarie 1941, a Tratatului româno-sovietic de comerț și navigație, precum și a unui acord privind schimbul de mărfuri și plăți a avut un impact pozitiv asupra atitudinii bolșevicilor față de locuitorii din Bucovina și Basarabia. La 28 februarie, Grigore Gafencu, ministrul român la Moscova, raporta că „guvernul sovietic dorește să rezolve în mod definitiv” problema repatrierilor, fiind admiși să plece toate persoanele care puteau justifica fosta lor calitate de funcționar, militar sau legături de rudenie directă în România³⁷.

Începând cu 15 februarie 1941, la Cernăuți a fost reanimată activitatea Comisiei de repatriere. Pe această linie oficială, în lunile martie-iunie 1941, s-au repatriat, potrivit unui raport al lui Grigore Gafencu, „aproape 1000 de persoane”, mult sub numărul doritorilor³⁹.

Informația privitoare la reluarea înscrierilor pentru strămutarea în România s-a extins rapid în lumea satelor. În localitățile românești din zona de graniță, în special în raioanele Storojineț și Hliboca, au început să circule zvonuri potrivit cărora oficialitățile sovietice vor permite plecarea românilor în patria lor, așa cum s-a întâmplat cu germanii și polonezii din Bucovina și Basarabia. În acest sens, locuitorii erau sfătuiți să depună cereri, scrise în limba rusă, la secțiile raionale de miliție⁴⁰.

Într-o primă perioadă, organismele abilitate au primit asemenea cereri, însă când numărul lor a început să se ridice la sute, printre semnatori numărându-se și mulți ucraineni, operațiunea a fost suspendată sub motivul că, la început, nu s-a înțeles ce vor sătenii, însă despre plecarea în România nici nu poate fi vorba, și că în spatele campaniei respective se află spionii români și provocatorii⁴¹. Sistarea procesului de primire a petițiilor a provocat nemulțumire în rândul populației, deoarece mulți oameni au considerat că vor fi privați, spre deosebire de concetățenii lor mai norocoși, de dreptul de a se strămuta în România. Din această cauză, la 26 martie 1941, la Storojineț s-au adunat mai multe sute de țărani din localitățile Ropcea, Cupca, Pătrăuții de Sus, Pătrăuții de Jos, Ciudei și din suburbiile centrului raional. Secretarul organizației raionale de partid a refuzat să discute cu mulțimea adunată, specificând că se așteaptă sosirea din clipă în clipă a unui reprezentant al Kievului. Persoana respectivă era Vasile Luca, unul dintre militanții PCR, stabilit în 1940 în URSS și ales deputat în Sovietul Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene din partea regiunii Cernăuți, la alegerile din ianuarie 1941. Acesta a încercat să convingă mulțimea că România practic nu există ca stat și că bucovinenii ar avea numai de câștigat de pe urma instaurării puterii sovietice⁴². Respingând și huiduind discursul acestui reprezentant al noii stăpâniri, oamenii au decis, în urma unor deliberări, ca în ziua de 1 aprilie toți cei care doresc să plece în România să se întâlnească în Suceveni pentru a porni în mod organizat spre frontieră⁴³. Interesant este faptul că și la adunarea din Pătrăuții de Jos, din 28 martie 1941, la care au participat circa 400 de țărani, organizatorul adunării, Gheorghe Crăsneanu⁴⁴, a amânat plecarea tot pentru 1 aprilie⁴⁵.

În acea zi de tristă amintire, grupuri mari de oameni din satele Pătrăuții de Sus, Pătrăuții de Jos, Cupca, Corcești, Suceveni, în frunte cu un drapel tricolor și altul alb, cu prapure bisericești, au format o coloană de circa 2500-3000 de persoane și s-au îndreptat spre frontiera sovieto-română. În poiana Varnița, la vreo trei kilometri de hotarul cu România, oamenii au fost întâmpinați cu focul tras din mitraliere. Potrivit datelor comunicate de autoritățile sovietice, în timpul tentativei de a forța trecerea graniței, au fost ucise 20 de persoane, inclusiv femei și copii⁴⁶. Conform listelor alcătuite ulterior, numai din șase sate bucovinene (nu dispunem de informații pentru celelalte localități) au murit la Fântâna Albă 44 de oameni (17 din Pătrăuții de Jos, 12 din Trestiana, câte 5 din Cupca și Suceveni, 3 din Pătrăuții de Sus, 2 din Oprișeni)⁴⁷. Martorii măcelului vorbesc despre o cifră de circa 200 de morți⁴⁸.

În aceeași zi, circa 100-120 de săteni din Carapciu, Iordănești și Prisăcăreni, care au venit la Suceveni cu o întârziere de câteva ore, au fost mitraliați de ostașii sovietici chiar pe teritoriul satului. Deoarece măcelul s-a produs în plină zi și în văzul

lumii, autoritățile au fost constrânse să anunțe date exacte privind numărul jertfelor. Potrivit acestora, 24 persoane au fost ucise și 43 rănite⁴⁹.

După consumarea evenimentelor și încheierea anchetei, un număr de 22 de persoane (din rândul cărora lipseau [?] organizatorii indicați de săteni – Isidor Kobel, Gheorghe Crășneanu, Gheorghe Zegrea, Gheorghe Plămadă, Gheorghe Nistor) au fost deferiți justiției. În conformitate cu concluziile dosarului penal nr. 12969/1941, la 4 decembrie 1942, un tribunal militar sovietic a condamnat la moarte o persoană (Grijincu Vasile a lui Ioan), alte 15 fiind pedepsite cu câte 10 ani de muncă silnică în lagăr, confiscarea avutului și deportare. Încă șase persoane au fost judecate în dosarul nr. 2976/1941, fiind condamnate la câte 8 ani de lagăr și confiscarea avutului⁵⁰. Potrivit legislației sovietice, familiile lor, împreună cu restul participanților marșului de la Fântâna Albă, urmau a fi deportate în Siberia și Kazahstan⁵¹. În acest sens, în lunile aprilie-mai 1941, reprezentanții administrației locale din raioanele Hliboca, Herța, Storojineț, Noua Sulița și Vijnița⁵² au început să întocmească listele respective.

Pentru a urgenta soluționarea chestiunii „dușmanilor orânduirii socialiste”, în primăvara anului 1941, la Cernăuți și în centrele raionale, au fost constituite niște organisme extrajudiciare, numite „troici”. În urma hotărârilor adoptate de acestea, în zilele de 9-14 iunie 1941, au fost arestate și deportate în regiunea Komi, din Rusia, 924 de persoane⁵³. Întreaga operațiune a fost pregătită din timp și realizată în baza *Planului operativ referitor la conducerea operațiunilor legate de ridicarea elementului antisovietic*⁵⁴. Soarta celor arestați au împărțășit-o, la 13 iunie, peste 5 mii de membri ai familiilor lor, categorisiți drept „susținători ai dușmanilor poporului”⁵⁵, care au fost încărcăți în vagoane pentru vite și deportați în Siberia și Kazahstan⁵⁶.

Deportarea bucovinenilor și basarabenilor în iunie 1941 nu a fost un fenomen care s-a redus sub aspect geografic doar la cele două provincii anexate de URSS cu un an mai devreme. În regiunile vest-ucrainene, încorporate de sovietici în 1939, deportările (al patrulea val, după cele trei din 1940) au fost realizate în ziua de 22 mai, în Lituania, Letonia și Estonia în ziua de 14 iunie, iar în vestul Bielorusiei în noaptea de 19/20 iunie 1941. Teritoriile respective au revenit Uniunii Sovietice în urma materializării înțelegerilor secrete cu Germania nazistă, încheiate la 23 august 1939, Stalin „curățând” terenul de elementele nesigure în preajma confruntării cu Hitler. Potrivit calculelor efectuate de către cercetătorul rus A. E. Gurjanov, numărul celor deportați în lunile mai-iunie 1941 din regiunile anexate s-ar ridica la circa 105-110 de mii de persoane⁵⁷.

Probabil, deportările aveau să continue încă ani buni, dacă Germania nu ar fi atacat, la 22 iunie 1941, Uniunea Sovietică. În timpul retragerii în fața armatelor română și germană, NKVD-ul a evacuat o parte a deținuților din închisoarea cernăuțeană⁵⁸, unii fiind apoi înecați în Nistru, în zona satului Costrijiuca⁵⁹. Mulți, însă, au fost lichidați, chiar în interiorul închisorilor din Cernăuți, Hotin⁶⁰ și Storojineț, în conformitate cu ordinul dat de Leontii Beria, șeful NKGB-ului unional.

În decurs de un an (28 iunie 1940 – 22 iunie 1941), numărul victimelor represiunii bolșevice în teritoriile anexate de sovietici (Bucovina, Basarabia și plasa Herța), potrivit unor estimări, s-ar cifra între 67 și 89,5 mii de persoane⁶¹. Conform listelor alcătuite de către administrația românească în toamna anului 1941, doar din teritoriile care făceau parte din Guvernământul Bucovinei⁶² au fost deportate sau au dispărut 36129 de persoane, din care 5018 din municipiul Cernăuți, 8319 din județul Cernăuți, 4387 din județul Storojineț, 1467 din județul Rădăuți, 1996 din județul

Dorohoi (adică din plasa Herța) și 14942 din județul Hotin⁶³ (atât din teritoriul care fusese încorporat Ucrainei, cât și din cel ce făcuse parte din Moldova Sovietică). Potrivit datelor, care privesc doar fenomenul deportărilor din regiunea Cernăuți, în perioada menționată au fost strămutate în diverse părți ale URSS-ului, după unele informații 10 mii de persoane⁶⁴, după altele 12 mii⁶⁵. Conform datelor de arhivă, la 13 iunie 1941, din raionul Herța au fost deportați 1996 de oameni⁶⁶. Din localitatea Mahala, raionul Noua Sulița, satul de baștină a familiei Nandriș, în acea noapte au fost ridicate 579 de persoane⁶⁷, iar din raioanele Hliboca și Storojineț au fost deportați: din Tereblecea – 237⁶⁸, din Cupca – 92⁶⁹, din Oprișeni – 44 de persoane⁷⁰, din Stăneștii de Jos și Stăneștii de Sus circa 140 de oameni⁷¹ etc.

Revenirea sovieticilor, în martie-aprilie 1944, trecuți ei înșiși prin toate nevoile și grozăviile războiului, nu a însemnat, însă, și o revizuire în direcția unei atitudini mai tolerante a politicii față de populația autohtonă. Autoritățile au devenit și mai dure, iar amploarea sovietizării nu a mai cunoscut limite.

În această perioadă, comuniștii s-au ciocnit de rezistența armată a diverselor grupări de partizani antisovietici, provenind din rândurile românilor și ucrainenilor. La 10 ianuarie 1945, CC al PC(b)U a adoptat hotărârea

Despre intensificarea luptei cu naționaliștii ucraineano-germani⁷² în regiunile vestice ale Ucrainei, prin care se fixa data de 15 martie 1945 ca termen limită pentru lichidarea rezistenței anticomuniste.

În acest scop, în regiunea

Cernăuți au fost aduse două brigăzi de trupe ale NKVD-ului, cu un efectiv de peste 1300 de soldați și ofițeri⁷³.

Chiar din primele luni după reocuparea Bucovinei și Basarabiei a fost declanșată teroarea. La 24 august 1944, șapte mii de cernăuțeni⁷⁴ (circa 130 din Târnauca⁷⁵, 45 din Tereblecea, 36 din Băhrinești⁷⁶ etc.) au fost duși la muncă forțată în Karelia, în zona lacului Onega, la tăiat pădure și construit canalul „Marea Baltică – Lacul Onega” sau la construcția de căi ferate⁷⁷. Munceau câte 12-15 ore pe zi, pe un ger de până la 40-45 de grade, fiind hrăniți cu ciorbă din pește sărat, astfel încât, relatează unul dintre cei care au fost duși la Onega, „ne-am mâncat și opincile din piele de porc sau de vită cu care venisem de acasă”⁷⁸. Cei care au supraviețuit, la sfârșitul anului 1945 au obținut dreptul de a reveni în Bucovina.

În urma hotărârii Comitetului de Stat al Apărării din URSS, din 29 octombrie 1944⁷⁹, la mijlocul lunii decembrie 1944, un nou val de arestări, vizând bărbații cu vârste cuprinse între 18 și 55 de ani, a fost efectuat în regiunea Cernăuți. Astfel, la



20 decembrie, numai din comuna Voloca pe Derelui (raionul Hliboca) au fost arestați circa 150 de oameni, care au fost duși în închisoarea din Cernăuți. La 25 ianuarie 1945, volocenii, alături de alte mii de bucovineni, au fost urcați în vagoane și duși la Vorkuta, după Cercul Polar de Nord. Abia în ianuarie 1947, acești oameni nevinovați au obținut dreptul de a se întoarce la casele lor⁸⁰.

Foștii ostași ai armatei române (circa 19 mii) au fost condamnați la câte 6 ani de muncă silnică la minele din regiunea Donețk, Ural ș. a.⁸¹. De pildă, din Voloca pe Derelui dintr-un număr neidentificat de represați au murit în lagăre 14 foști ostași⁸², din Pătrăuții de Jos au fost arestați 35 foști ostași⁸³. De asemenea, în lagărele GULAG-ului a ajuns majoritatea bucovinenilor și basarabenilor pe care sfârșitul războiului i-a prins în zona sovietică de ocupație a Europei⁸⁴.

În luna mai 1944, sovieticii au început să efectueze recrutări în armata roșie a tuturor bărbaților cu vârste cuprinse între 18 și 50 de ani. Cu această ocazie, un fenomen de masă a devenit refuzul înrolării. Astfel, numai în raionul rural Cernăuți 400 de recruți nu s-au prezentat la comisariatele militare, autoritățile recurgând la serviciile miliției și armatei pentru a-i ridica de pe la casele lor⁸⁵. Mulți dintre tineri se ascundeau prin pădurile bucovinene, fiind vânați de organele de securitate bolșevice. Astfel, în primăvara anului 1944, în pădurea de lângă Buda-Mahala, militarii sovietici au urmărit și surprins un grup de tineri români, împușcându-i pe loc fără a se încerca capturarea lor. Cel puțin 13 persoane au fost ucise, reușind să se salveze doar patru⁸⁶.

În toamna aceluiași an, în baza hotărârii Comitetului de Stat al Apărării al URSS nr. 6784/a, din 25 octombrie 1944, a fost efectuată mobilizarea contingentului de tineri născuți în anul 1927. În raioanele „atinse cel mai puternic de către elementul contrarevoluționar”, acestea fiind cele din apropierea graniței cu România, s-a dispus ca recruții să fie convocați la comisariatele militare raionale „sub motivul organizării repetate a instrucțiunii militare generale și, în mod organizat, sub pază, să fie trimiși la Cernăuți, în centrul regional de recrutare, unde să se realizeze mobilizarea”⁸⁷. La data de 17 decembrie 1944, în regiune au fost mobilizați 78905 bărbați, din care majoritatea au fost trimiși în unități militare de rezervă. Aici, cu ajutorul agenților secreți, a informațiilor provenite din localitățile de baștină, serviciul de contrainformații depista toate „elementele social-politice periculoase”: persoane care au făcut parte din administrația sau armata română, au avut vreo legătură cu mișcările de rezistență anticomunistă, au exprimat diverse opinii „antisovietice” etc. De pildă, la 22 septembrie 1944, în orașul Kungur, de lângă munții Ural, au fost arestați bucovinenii Petro Markovski și Mykola Bulavka, doi ucraineni din Coțmani, acuzați de agitație antisovietică. Ei au îndrăznit să afirme că „ofițerul sovietic este prost instruit, este îmbrăcat mai rău decât un soldat; cu asemenea comandanți pe front vei fi pierdut. În ziarele sovietice se scrie că armata roșie este cea mai bună în lume, dar în realitate aici înfloresc foametea și muștruluiiala (...). Sub stăpânirea românească oamenii puteau pleca acolo unde doreau. Plecau în America, câștigau bani, se întorceau, își ridicau gospodăria și trăiau bine, iar din Uniunea Sovietică nu mai poți pleca nicăieri. În Uniunea Sovietică, în afară de cartofi, nu ai ce vedea”. Cei doi agitatori antisovietici și filo-români au fost condamnați la câte cinci ani de lagăr⁸⁸. Alți bucovineni, care au avut „norocul” să se aplece că ei au fost membri ai Partidului Național-Creștin, în frunte cu A.C.Cuza, sau ai mișcării naționaliștilor ucraineni erau condamnați la câte 10 ani de închisoare⁸⁹. Ostașii care luptau efectiv pe front erau condamnați, de regulă, la câte 6-7 ani pentru „intenția de a trece de partea dușmanului”⁹⁰. În general, din cei

peste 300 de cernăuțeni, ostași ai armatei roșii, reperați în anii 1944-1945, 45% au fost condamnați pentru „agitație antisovietică”, iar 55% pentru apartenența la așa numitele „partide contrarevoluționare” (toate formațiunile posibile, cu excepția celui comunist), intenția de a trece de partea inamicului sau pentru spionaj⁹¹ (această din urmă acuzație putea fi adusă oricui era născut în teritoriile anexate în 1940).

Drept urmare a războiului mondial, a politicii de opresiune practică de sovietici, a refugierii unei părți a populației în adâncul țării în fața înaintării armatei roșii, la 1 ianuarie 1945, în regiunea Cernăuți locuiau 567 mii de persoane, cu 35,2% mai puțin decât la 1 ianuarie 1941⁹². După încheierea războiului, au fost cazuri în care sate întregi au fost ridicate. Așa s-a întâmplat cu locuitorii cătunului Buci de lângă Rarancea, satul lui I. G. Duca (de lângă Iurcăuți pe Nistru), locuitorii satului Țânteni din raionul Herța. Toți aceștia au fost deportați în zonele de sud ale Ucrainei. Localitățile Frunza și Prisaca (cu excepția părții românești a satului) au fost desființate din cauza faptului că au avut neșansa să se afle pe linia frontierei sovieto-române. Sătucul Albovăț, de lângă Storojineț, a fost distrus în toamna anului 1951, pentru a extinde poligonul militar⁹³.

De asemenea, cu scopul înlăturării toponimelor tradiționale – dovezi ale autohtoniei românilor în regiunea Cernăuți – la 7 septembrie 1946, Prezidiul Sovietului Suprem al RSS Ucrainene a adoptat un decret prin care au fost schimbate câteva zeci de denumiri ale satelor românești. De exemplu, Crasna a devenit Crasnoilsc, Tereblecea a fost botezată Porubne, Oprișeni – Dubivka, Mihoreni – Petrașivka, Mogoșești – Bairaki, Probotești – Djakivți, Cerlena – Cerlenivka, Suceveni – Șiroka Poljana etc.⁹⁴.

Asemenea decizii care loveau în identitatea românilor din regiunea Cernăuți erau luate în contextul în care în august și septembrie 1946 conducerea stalinistă a adoptat un șir de măsuri de restaurare și înăsprire a disciplinei în economie și societate, afectată de războiul mondial⁹⁵. Pe aceeași linie, la 4 iunie 1947, guvernul sovietic a adoptat alte două hotărâri, care stipulau că „orice atingere adusă proprietății statului sau colhozurilor” era pasibilă de o pedeapsă de la 5 până la 25 ani de lagăr. Orice persoană care avea cunoștință de pregătirea unui furt sau de furtul însuși, fără a denunța acest lucru la miliție, era pasibilă de o pedeapsă de doi până la trei ani de lagăr⁹⁶. De asemenea, Consiliul de Miniștri al RSS Ucrainene a majorat, în aceeași lună, normele de livrare obligatorie a produselor agricole de către gospodăriile individuale la grâu, floarea soarelui, soia, cartofi, legume, fân, carne și lapte cu 50%, iar la lână cu 100%. Pentru așa-zisele gospodării ale chiaburilor au fost reduse drastic termenele de predare a producției și au fost anulate orice înlesniri⁹⁷. Drept urmare, oamenii simpli au avut din nou de suferit. Astfel, în anii 1946-1947, din raioanele Sadagura, Cernăuți rural, Herța și Storojineț au fost judecați și condamnați, în baza articolului 58 din Codul Penal, care privea toate „crimele contrarevoluționare”, 51 de locuitori⁹⁸. În total, aceștia au primit 339,6 ani de închisoare pentru faptul că nu au livrat la timp statului cotele stabilite de produse agricole din gospodăriile individuale. În multe dintre aceste cazuri, condamnarea a fost însoțită de confiscarea averii⁹⁹.

Trebuie să subliniem faptul că asemenea măsuri erau adoptate în condițiile în care, în toamna, iarna și primăvara anilor 1946-1947, localitățile bucovinene și basarabene au fost bătute de o foamete cumplită, agravată în mod criminal chiar de autoritățile sovietice. În pofida recoltei catastrofale din anul 1946, provocată de seceta din primăvara și vara aceluiași an, autoritățile bolșevice au rechiziționat

practic întreg grâul, inclusiv cel destinat însămânțării și întreținerii familiilor, în contul obligațiilor exagerate ale gospodăriilor individuale țărănești față de stat. În același timp, pentru a spori gradul de atracție a formelor comuniste de organizare a agriculturii, colhozurile au fost scutite de dări față de stat¹⁰⁰. Rămânând fără orice produse alimentare, oamenii au început să consume ghinde, borhot, coceane de porumb etc. Au existat chiar și cazuri de canibalism. Foametea a provocat o creștere bruscă a mortalității, din cauza distrofiei. În prima jumătate a anului 1947, în urma unei catagrafii, în regiune au fost înregistrați 41264 de bolnavi de distrofie. În anul 1947, mortalitatea infantilă în regiunea Cernăuți a înregistrat 217 copii cu vârste de până la un an la o mie de persoane, în timp ce media pe Ucraina a fost de 127,7%¹⁰¹.

Pentru a accelera desființarea sistemului economic capitalist și cu scopul întăririi sentimentelor filocooperatiste ale bucovinenilor, în sate au fost create organizații de partid. În acest sens, din orașe la țară au fost trimiși numeroși comuniști. De pildă, în anul 1948, în localitățile rurale au fost delegați 568 de membri de partid, care s-au ocupat nemijlocit de organizarea și afirmarea celulelor de bază ale partidului comunist. La data de 1 ianuarie 1949, în 46 de sate existau organizații comuniste¹⁰². Datorită presiunii și terorii autorităților, activității „educative” a comuniștilor, până în ianuarie 1947 au fost înființate 70 de colhozuri, iar până la finele anului respectiv existau deja 296 de colhozuri, reunind circa 33% din gospodăriile sătenilor¹⁰³. La începutul anului 1949, în regiunea Cernăuți, 77% din gospodăriile țăranilor erau deja colectivizate¹⁰⁴, pentru ca la sfârșitul anului în 491 de colhozuri să fie reunite 97,5% de gospodării satești¹⁰⁵.

La 21 februarie 1948, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS a adoptat o hotărâre care prevedea deportarea din RSS Ucraineană a „tuturor celor care nu-și îndeplinesc numărul minim de zile-muncă în colhozuri și duc o viață de parazit”. Din cauza stării de dezorganizare a colhozurilor, care nu puteau asigura deloc plata muncii lucrătorilor sau, în cazuri fericite, plăteau sume modice, mulți colhoznici nu puteau îndeplini planul minim de zile-muncă pe an, impus de conducere¹⁰⁶. Sub incidența noii legi au căzut sute și mii de oameni nevinovați.

După reinstaurarea puterii sovietice, autoritățile au început să organizeze niște gărzii paramilitare, sub denumirea de „detașamente de exterminare”, numite în popor „striboace”. Membrii acestor formațiuni – „stribocii” – erau scutiți de toate dările și obligațiile în muncă, fiind eliberați de la recrutările forței de muncă pentru minele și construcțiile industriale; lor li se repartizau diverse produse de larg consum la prețuri reduse, iar activitatea în detașament era echivalată cu aceeași durată a serviciului militar; membrii familiei erau scutiți de impozite, iar în cazul morții „stribocului” primeau o pensie specială. La data de 15 martie 1945, în Cernăuți și centrele raionale au fost constituite 17 detașamente de exterminare, în care erau înscrși 2162 de persoane, precum și 314 brigăzi de susținere, cu un contingent de 2607 persoane¹⁰⁷. În martie 1947, în regiunea Cernăuți existau 227 de detașamente de exterminare, cuprinzând 3368 de „striboci”¹⁰⁸. În general, în anii 1946-1947, recurgând la presiuni, mituire, șantaj, promisiuni, autoritățile au mobilizat aproape 11 mii de persoane în categoriile de „striboci”, agenți secreți, agenți informatori, membri ai brigăzilor de miliție și ai grupurilor de menținere a ordinii publice¹⁰⁹. Aceștia participau la rechizițiile efectuate în gospodăriile țăranilor, scotocind prin case și poduri și luând totul, prindeau tinerii (flăcăi și fete) pentru a-i trimite la minele din Donețk sau la școlile profesionale din Ucraina¹¹⁰, de unde nu mai aveau practic nici o șansă să

revină acasă.

În această perioadă represiunile au fost orientate împotriva rezistenței anticomuniste din zonele de munte și cu pădure¹¹¹ ale regiunii, împotriva acelor care au fost angajați în administrația românească, împotriva sectelor religioase, în special, a iehoviștilor, contra persoanelor care se opuneau să intre în colhoz, împotriva tuturor sătenilor care nu realizau minimul de zile-muncă lucrate în colhoz sau nu livrau cantitățile cerute de grâu, lapte, carne etc. În mai multe localități au fost închise bisericile ortodoxe (149 până la finele anului 1974), iar la începutul anilor '60 au fost desființate ultimele două mănăstiri din cele șase câte au funcționat în perioada românească¹¹².

Urmărind facilitarea procesului de rusificare a românilor cernăuțeni, în anul 1947 organele de partid au dispus trecerea ziarului regional „Bucovina Sovietică” și a gazetei raionale „Steagul Roșu” (din Herța) la grafia chirilică. Acest pas a fost motivat de comitetul regional de partid prin faptul că „trecerea învățământului la limba moldovenească și editarea presei în limba română creează greutăți în educarea politică, dezvoltarea culturală a populației moldovenești, în implicarea ei într-o participare mai activă în construcția socialistă”¹¹³.

În primăvara anului 1950, un nou val de represiuni s-a abătut asupra bucovinenilor. În localitățile Cupca, Corcești ș.a. au fost operate numeroase arestări, persoanele respective fiind duse la Cernăuți, urcate într-un marfar și deportate la est de munții Ural. Peste un an, aceeași soartă au împărtășit-o și familiile lor, când un alt tren a luat drumul Siberiei¹¹⁴. La 8 aprilie 1951, din Cupca, au fost deportate 8 familii (26 persoane) pe considerente religioase¹¹⁵. Arestările și deportările au continuat, cu mai mică intensitate, până în martie 1953, data morții lui Stalin.

În paralel cu deportările, autoritățile sovietice au efectuat un amplu proces de „colonizare” a regiunii Cernăuți cu diverși „specialiști” și „nespecialiști” de origine etnică ucraineană și rusă de aiurea. Numai în anul 1946 în ținut s-au așezat 53690 de persoane din diverse zone ale Uniunii Sovietice. De asemenea, în anii 1946-1947, în Bucovina s-au repatriat 316 familii de ucraineni (1476 persoane) din Franța, România și Bulgaria¹¹⁶.

De la mijlocul anilor '50 și până către sfârșitul anilor '60 ai secolului al XX-lea, cei represați, care au reușit să supraviețuiască, precum și urmașii acestora au obținut dreptul să revină la baștină. De multe ori, au fost nevoiți să-și construiască case noi, dat fiind faptul că gospodăriile lor fuseseră distruse, trecute în patrimoniul colhozului sau ocupate de alte persoane din sat sau de „specialiștii” veniți de aiurea. Se estimează că s-a întors mai puțin de jumătate dintre cei care au fost supuși represiunilor comuniste.

La 17 aprilie 1991, Sovietul Suprem al RSS Ucrainene a adoptat legea *Cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice în Ucraina*, pe baza căreia oamenii au început să depună cereri de reabilitare. Până la data de 10 aprilie 1995, potrivit notei Direcției MAI pentru Regiunea Cernăuți, 12554 de cetățeni primiseră adevăruri de reabilitare, în timp ce petițiile a 157 de persoane au fost respinse. În această din urmă categorie au intrat acei care au refuzat să facă serviciul militar în armata roșie sau care au luptat împotriva puterii sovietice. La acea dată, însă, nu existau cereri de la persoane judecate în 837 de dosare. Pe linia Procuraturii și a Serviciului de Securitate a Ucrainei, până la 1 ianuarie 1995, au fost reabilite 6610 persoane, 1700 de dosare (ce priveau peste două mii de persoane) încă nu erau examinate, iar 1783 de cetățeni au primit răspuns negativ. Din ultima categorie fac parte indivizii condamnați în anii

1940-1941 pentru tentativa de trecere ilegală a frontierei, care nu intră sub incidența legii din 1991¹¹⁷.

În final, trebuie să constatăm că încă nu se cunosc cifrele exacte privitoare la diverse categorii de represați (uciși prin împușcare în localitățile de origine; arestați și condamnați; arestați și morți sau uciși fără a se fi dat vreo sentință; deportați în lagăre de muncă; deportați în diverse zone ale Siberiei și Kazahstanului; ridicați și duși la munci forțate etc.). Potrivit datelor oficiale, în perioada anilor 1944-1952, din regiune au fost deportate 4298 de persoane¹¹⁸. Alte calcule indică faptul că, în anii 1940-1941 și în anii 1944-1952, în Siberia și Asia au fost deportați 11145 de locuitori ai regiunii Cernăuți¹¹⁹. Potrivit estimărilor realizate de către redacția cernăuțeană a cărții *Reabilitați de istorie*, care urmează să includă numele tuturor victimelor stalinismului, în perioada 1940-1952 au fost supuși represiunilor politice circa 50 de mii de locuitori¹²⁰, reprezentând aproape 10% din totalul populației regiunii Cernăuți.

În baza celor prezentate mai sus, putem constata că intrarea armatei roșii și înglobarea părții de nord a Bucovinei, plasei Herța și părții de nord a Basarabiei în RSS Ucraineană și instaurarea regimului comunist au fost însoțite de numeroase crime împotriva populației din teritoriile respective. În loc de „eliberarea” de sub „jugul boierilor și capitaliștilor români”, sovieticii au distrus temeliele unei societăți liberale, au nimicit forțele productive și creatoare, în primul rând, ale comunității românești, dar și ale celorlalte etnii din nordul României. Având în vedere faptul că cele mai masive arestări și deportări s-au făcut în zonele de frontieră cu România, putem presupune că, în rândul românilor, numărul victimelor represiunilor sovietice s-ar putea apropia de 15-20%. Doar coroborând cu numărul celor căzuți pe front și cu cel al refugiaților în România sau în alte țări ale Europei, cu numărul celor aduși în ținut din alte zone ale Ucrainei și Rusiei, vom putea înțelege și cuantifica fenomenul diminuării ponderii românilor în ansamblul populației actualei regiuni Cernăuți în anii '40-'70 ai secolului XX.

NOTE

- 1 Otto von Habsburg, *Sehr geehrter, lieber Landsmann Wagner*, în Rudolf Wagner, *Zum Moldauwappen zum Doppeladler. Ausgewählte Beiträge zur Geschichte der Bukowina. Festgabe zu seinem 80. Geburtstag*, Augsburg, Hofmann-Verlag, 1991, s. XXIV.
- 2 Radu Grigorovici, *Viitorul unei iluzii*, în *Procese politice, sociale, culturale și economice în Bucovina, 1861-1918: aspecte edificatoare pentru o Europă unită? Materialele Conferinței științifice internaționale, Rădăuți, 20-22 septembrie 2000*, Suceava, Editura Universității, 2002, p. 163-164.
- 3 *Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia. Culegere de documente*. Selecție de Ion Șișcanu și Vitale Văratec. Prefață de Valeriu Matei, Chișinău, Editura Universitas, 1991, p. 6-7.
- 4 *Bukovyna: istorychnyi narys*, Chernivtsi, Zelena Bukovyna, 1998, p. 255.
- 5 Bohdan Yarosh, *Storinki politychnoi istorii zakhidnoukrainskykh zemeli (30-50-ti rr. XX st.)*, Lutsk, Vezha, 1999, p. 88.
- 6 Cf. Ștefan Purici, *Aspecte ale problemei minorităților naționale în Bucovina istorică între anii 1918 și 1940* în „Analele Bucovinei”, IV, 1997, nr. 1, p. 131-144; nr. 2, p.411-423.
- 7 P. P. Brytskyi, *Ukraina u druiy svitoviy viyni (1939-1945 rr.)*, Chernivtsi, 1995, p. 31.

- 8 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 257.
- 9 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 46.
- 10 Richard Pipes, *Scurtă istorie a revoluției ruse*. Traducere din engleză de Cătălin Pârcălabu, București, Editura Humanitas, 1998, p. 205.
- 11 Terry Martin, *The Origins of Soviet Ethnic Cleansing*, în „The Journal of Modern History”, 1998, Volume 70, Number 4 , p. 847.
- 12 Alec Nove, *Victims of Stalinism: How many?*, în J. Arch Getty, Roberta T. Manning (eds.), *Stalinist terror: new perspectives*, Cambridge University Press, 1993, p. 272-273
- 13 J. Otto Pohl, *Ethnic cleansing in the USSR, 1937-1949*, Westport, Connecticut – London, Greenwood Press, 1999, 181 p.
- 14 Michael Lynch, *Stalin și Hrusciov: URSS, 1924-1964*. Traducere: Roxana Aura Duma, București, Editura ALL, 1994, p. 81.
- 15 V. F. Kholodnytskyi, M. V. Zahajnyi, B. F. Biletskyi, *Represywni aktsii Radyanskoï vladî na teritorii Chernivetskoï oblasti v 1940-1941 rokakh*, în *Pytannya istorii Ukrainy. Zbirnyk naukovykh stattei. Vypusk I*, Chernivtsi, 1997, p. 217.
- 16 Thomas Lane, *Victims of Stalin and Hitler: the exodus of Poles and Balts to Britain*, Basingstoke, Hampshire-New York, Palgrave Macmillan, 2004, p. 82.
- 17 Thomas Lane, *op. cit.*, p. 81-82.
- 18 Nicolas Werth, *Un stat împotriva poporului său. Violente, represiuni, teroare în Uniunea Sovietică*, în Stéphane Courtois, Nicolas Weth, Jean Luois Panné ș.a., *Cartea neagră a comunismului. Crime, teroare, represiune*, București, Humanitas, 1998, p. 201.
- 19 Ivan Fostiî, *Tragedia poporului*, în „Zorile Bucovinei”, 1995, 12 august, p. 2.
- 20 V. F. Kholodnytskyi, *Z istorii pereselen i deportatsii naselennia Pivnichnoi Bukovyny ta Bessarabii v 40-kh rokakh XX st.*, în *Istoriko-politychni problemy suchasnoho svitu. Zbirnyk naukovykh stattei. Tom 8*, Chernivtsi, Ruta, 2001, p. 52.
- 21 V. F. Kholodnytskyi, M. V. Zahajnyi, B. F. Biletskyi, *op. cit.*, p. 218.
- 22 V. F. Kholodnytskyi, *op. cit.*, p. 56.
- 23 *Ibidem*, p. 57.
- 24 Elena Zubkova, *Russia After the War. Hopes, Illusions, and Disappointments, 1945-1957*. Translated and E dited by Hugh Ragsdale, Armonk – London, ME Sharpe, Inc., 1998, p. 130.
- 25 V. F. Kholodnytskyi, M. V. Zahajnyi, B. F. Biletskyi, *op. cit.*, p. 218.
- 26 V. F. Kholodnytskyi, *op. cit.*, p. 52.
- 27 Viorel Ghiba, *Deportații din Ostrița*, în „Zorile Bucovinei”, 1991, 15 noiembrie, p. 2.
- 28 Din 61 persoane din raionul Putila, practic toți erau ucraineni.
- 29 În rândul refugiaților se numărau intelectuali, chiaburi, țărani săraci, meseriași etc.
- 30 Ihor Burkut, *Ukrainski istoryky pro podii 1940-1941 rr. v nashomu krai*, în *28 chervnia 1940 roku: pohliad cherez 60 rokiv (Materialy nauково-praktychnoi konferentsii, m. Chernivtsi, 28 chervnia 2000 roku*, Chernivtsi, Prut, 2000, p. 42.
- 31 Constantin Ungureanu, *Români din fostul județ Storojineț deportați sau dispăruți în perioada 1940-1941*, în „Țara Fagilor”, IX, 2000, p. 190.

- 32 Nu s-au făcut calcule exacte privind numărul de repatriați, însă din date fragmentare rezultă că, în perioada iulie 1940 – iunie 1941, din regiunea Cernăuți s-au repatriat oficial în România circa 3000-3500 persoane.
- 33 Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fond 71 URSS, vol. 118, 1940, f. 206. Apud Mihai-Aurelian Căruntu, *Calvarul repatrierilor din nordul Bucovinei (iulie 1940 – iunie 1941)*, în „Glasul Bucovinei”, VI, 1999, nr. 4, p. 56. În același timp, în lunile iulie-octombrie 1940, din România trunchiată în teritoriul sovietic au trecut 165089 de persoane (Ioan Scurtu, Constantin Hlihor, *Anul 1940. Drama românilor dintre Prut și Nistru*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1992, p. 90).
- 34 Mihai-Aurelian Căruntu, *op. cit.*, p. 58.
- 35 *Ibidem*, p. 58.
- 36 V. F. Kholodnytskyi, M. V. Zahajnyi, B. F. Biletskyi, *op. cit.*, p. 220.
- 37 Thomas Lane, *op. cit.*, p. 82.
- 38 Mihai-Aurelian Căruntu, *op. cit.*, p. 59-60.
- 39 *Ibidem*, p. 60.
- 40 Vasile Ilica, *op. cit.*, pp. 114, 119; Ilie Popescu, Ion Cozmei, *Drumul spre Golgota*, Iași, Editura Moldova, 1994, p. 13.
- 41 Vasile Ilica, *op. cit.*, pp. 116, 120.
- 42 *Ibidem*, p. 120-121.
- 43 *Ibidem*, p. 122.
- 44 Informație cuprinsă în ancheta realizată de organele sovietice în zilele imediat următoare masacrului de la Fântâna Albă, dar care a fost trecută de Gheorghe Crăsneanu sub tăcere atât în timpul anchetei efectuate de grănicerii români în 1941, cât și în declarațiile sale din 1995, publicate de Vasile Ilica, *op. cit.*, p. 169-180. Întreg materialul anchetei a fost publicat de ziaristul ucrainean Mykola Rubanets (vezi Rubanets, *Bilokrynytska holhofa*, în „Liudyna i svit”, 1991, № 10), articol republicat de Vasile Ilica.
- 45 Supraviețuitorul Gheorghe Crăsneanu respinge ideea de a se fi numărat printre organizatorii trecerii de frontieră, menționând că el, personal, fiind agitat de „Ilie al lui Sandu Procopie din Pătrăuții de Jos”, a fost un participant de rând la evenimentele respective. Cf. Ilie Popescu, *Participant la marșul românilor de pe valea Siretului spre România*, în „Țara Fagilor”, X, 2001, p. 15-22.
- 46 M. Rubanets, *Bilokrynytska holhofa*, în „Liudyna i svit”, 1991, № 10, s. 12.
- 47 Vezi „Țara Fagilor”, 1993, p. 66-67; 1995, p. 141; 1996, p. 142; 1997, p. 155; 1998, p. 102; 2000, p. 219; Vasile Ilica, *op. cit.*, p. 284, 304-307, 309-310.
- 48 M. Rubanets, *op. cit.*, s. 12-13.
- 49 *Ibidem*, p. 13.
- 50 M. Rubanets, *op. cit.*, pp. 9, 11; Vasile Ilica, *op. cit.*, p. 145-147.
- 51 V. F. Kholodnytskyi, M. V. Zahajnyi, B. F. Biletskyi, *op. cit.*, p. 222.
- 52 P. Brytskyi, V. Yarovyi, *Povernennia Bessarabii i peredacha Pivnichnoi Bukovyny...*, în *Materialy III Mizhnarodnoi konferentsii istoriko-kraieznavchoi konferentsii, prysviachenoii 120-richiu zasnuvannia Chernivetskoho universitetu (29 veresnia – 1 zhovtnia 1996, Chernivtsi)*, Chernivtsi, Ruta, 1995, p. 57.
- 53 Cercetătorul A. E. Gurjanov exprimă opinia că numărul celor deportați din regiunea Cernăuți ar putea fi de 1330 persoane. Cf. A. Eh. Gurjanov, *Masshtaby deportatsii naselenija v glub SSSR v maiie – iyune 1941 g.* / www.memo.ru/history/polacy/g_2.htm

- 54 „La 11 iunie 1941, ora 20, a se efectua consfătuirea operativă a întregului aparat operativ NKGB și NKVD, pe baza căreia să se prelucraze directiva Statului Major al districtului. Să se instruiască aparatul de agenți informatori în ceea ce privește descoperirea la timp a persoanelor, care nutresc intenția de a executa acte teroriste, diversiuni, a fugi clandestin peste frontieră și a propaga versiuni antisovietice printre locuitori. În vederea împiedicării posibilității unor asemenea tentative de trecere clandestină a frontierei anume în perioada de pregătire a măsurilor operative, precum și în timpul aplicării acestora, activitatea urmează a fi coordonată cu comandamentele de grăniceri, făcându-le cunoscute măsurile adoptate de S[ecțiile] R[aionale] ale NKVD-ului privind deportarea elementului antisovietic. La 12 iunie a.c., ora 19, în contact cu C[omiteul] E[xecutiv] R[aional], să se efectueze ședința de instrucaj cu comuniștii desemnați pentru participarea la operațiune, după care aceștia să fie atașați grupelor operative. La ora 1 noaptea, agenții operativi, împreună cu comuniștii desemnați pe direcții de către C[omitetul] R[aional] de P[artid], trebuie să sosească în localitățile în care se vor efectua operațiunile. Aparatul operativ este obligat ca, la sosirea în sat, până la începutul operațiunii să precizeze pe căi neoficiale situația. În cazul în care expulzatul este acasă, să se stabilească precis locul în care este situată casa, depărtarea ei de altele și numai după aceasta, conform ordinelor, la ora 2 și jumătate noaptea, împreună cu personalul desemnat, să se îndrepte spre locuința expulzabilului calculând astfel, încât exact la ora 3 noaptea să înceapă operațiunea” („Gazeta de Herța”, 1993, 12 iunie, p. 1; „Concordia” – Săptămânal socio-politic, economic și cultural (Cernăuți), 1996, 8 iunie, p. 1).
- 55 P. P. Brytskyi, *Ukraina u drughii svitovii viini (1939-1945 rr.)*, p. 31.
- 56 V. F. Kholodnytskyi, *op. cit.*, p. 55.
- 57 A. Eh. Gurjanov, *op. cit.*
- 58 Simion Opaît, *Doisprezece ani într-un Gulag de dincolo de Cercul Polar*, „Țara Fagilor”, X, 2001, p. 128.
- 59 *Bukovyna: istorychnyi narys*, s. 259.
- 60 V. F. Kholodnytskyi, M. V. Zahajnyi, B. F. Biletskyi, *op. cit.*, p. 222.
- 61 P. P. Brytskyi, *op. cit.*, p. 31.
- 62 Guvernământul Bucovinei includea teritoriul Bucovinei istorice, județul Dorohoi – din care făcea parte și plasa Herța – și județul Hotin (din care partea de nord fusese inclusă anterior în cadrul Ucrainei, iar cea de sud în cel al Moldovei Sovietice).
- 63 Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 190.
- 64 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 259.
- 65 Petru Hrior, *Îndureratele cohorte*, „Gazeta de Herța”, 1993, 6 februarie, p. 2.
- 66 Constantin Ungureanu, *op. cit.*, p. 190; Petru Grior, *Pământ cu vechi tradiții românești*, în „Gazeta de Herța”, 1993, 1 ianuarie, p. 2-3.
- 67 *Tabel nominal cu locuitori ai comunei Mahala, județul Cernăuți, deportați la 13 iunie 1941 în Siberia*, în „Țara Fagilor”, II, 1993, p. 74-79.
- 68 Ion Crețu, *Ridicați în miez de noapte. Despre teroarea stalinistă într-un sat bucovinean*, în „Țara Fagilor”, II, 1993, p. 82.
- 69 „Țara Fagilor”, VI, 1997, p. 156-158; Vasile Plevan, *Am fost suspectați în 1941, nu suntem crezuți nici acum*, „Țara Fagilor”, IV, 1995, p. 135.
- 70 Vasile D. Covalciuc, *Amintiri din vremuri de restriște*, în „Țara Fagilor”, VII, 1998, p. 102.

- 71 Ion A. Postecă, *Pagini negre în istoria Stăneștilor*, în „Țara Fagilor”, V, 1996, p. 100.
- 72 Sub această sintagmă erau ascunși anticomuniștii români și polonezi.
- 73 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 70.
- 74 Ivan Fostii, *Tragedia poporului*, în „Zorile Bucovinei”, 1995, 12 august, p. 2.
- 75 „Gazeta de Herța”, 1993, 11 septembrie, p. 7.
- 76 „Țara Fagilor”, X, 2001, p. 112-113.
- 77 Ilie Salahor, *Comuna Voloca pe Derelui sub ocupația stalinisto-bolșevică. Din însemnările unui țăran autodidact*, în „Țara Fagilor”, IV, 1995, p. 94-96.
- 78 Mărturia lui Vasile T. Șlemcu, din Tereblecea. Vezi: Ion Crețu, *Osândiți la exterminare*, în „Țara Fagilor”, X, 2001, p. 109-111.
- 79 *Istoriia Ukrainy / Kerivnyk avt.col. Yu. Zaitsev*, Lviv, Svit, 1998, c. 335.
- 80 Ilie Salahor, *op. cit.*, p. 97-98.
- 81 V. F. Kholodnytskyi, *op. cit.*, p. c. 59.
- 82 Ilie Salahor, *op. cit.*, p. 96.
- 83 *Victime ale ocupației staliniste în trei sate ale fostului județ Storojineț*, în „Țara Fagilor”, IV, 1995, p. 149-150.
- 84 V. F. Kholodnytskyi, *op. cit.*, p. 60.
- 85 I. V. Musiienko, *Politychni represii proty bukovyntsiv I bessarabtsiv u Chervonii Armii v 1941-1945 rr.*, în *Pytannya istorii Ukrainy. Zbirnyk naukovykh stattei. Tom 3*, Chernivtsi, 1999, p. 313-314.
- 86 Ion Timciuc, *Tragedia de la Buda – Mahala din primăvara anului 1944*, în „Țara Fagilor”, X, 2001, p. 99-101.
- 87 I. V. Musiienko, *op. cit.*, p. 314.
- 88 *Ibidem*.
- 89 *Ibidem*, p. 314-316.
- 90 *Ibidem*, p. 316-317.
- 91 *Ibidem*, p. 317.
- 92 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 265.
- 93 Gheorghe Gorda, *Un sat șters de pe harta Bucovinei*, în „Plai Românesc”, *Gazeta Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Regiunea Cernăuți*, II, 1991, 1 august, p. 6-7; „Țara Fagilor”, III, 1994, p. 160.
- 94 Ilie Popescu, *Să revenim la toponimia tradițională*, în „Zorile Bucovinei”, 1990, 31 ianuarie, p. 2.
- 95 Peter Kenez, *A History of the Soviet Union from the Beginning to the End. Second Edition*, Cambridge University Press, 2006, p. 177.
- 96 Nicolas Werth, *op. cit.*, p. 220.
- 97 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 110.
- 98 Gheorghe Pavel, *Români din nordul Bucovinei și ținutul Herței condamnați de stăpânirea sovietică*, în „Țara Fagilor”, III, 1994, p. 156-158.
- 99 *Ibidem*, p. 159.
- 100 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 274.
- 101 *Ibidem*, p. 267.
- 102 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 122.
- 103 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 274.
- 104 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 112.
- 105 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 274.
- 106 Nicolas Werth, *op. cit.*, p. 221-222.
- 107 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 264.

- 108 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 76-77.
- 109 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 277.
- 110 Ilie Salahor, *op. cit.*, p. 103, 109.
- 111 În Codrii Cosminului, lângă Molodia (Plaiul Cosminului), acționa un grup de partizani în frunte cu Ștefan Petriu (Aurel Popovici, *Ne-au batjocorit veneticii și cozile de topor*, în „Țara Fagilor”, V, 1996, p. 111). Memoriile lui Ștefan Petriu, *Pentru neamul meu am fost gata de sacrificiu*, au fost publicate recent în „Țara Fagilor”, X, 2001, p. 120-126.
- 112 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 283.
- 113 *Ibidem*, p. 270-271.
- 114 Lucica Morar, *Calvarul familiei Broască*, în „Țara Fagilor”, II, 1993, p. 90-91.
- 115 Magdalena Morar, *Deportați pe motive religioase*, în „Țara Fagilor”, VI, 1997, p. 148-149.
- 116 *Bukovyna: istorychnyi narys*, p. 266.
- 117 Ivan Fostii, *Tragedia poporului*, în „Zorile Bucovinei”, 1995, 12 august, p. 2.
- 118 Bohdan Yarosh, *op. cit.*, p. 58-59.
- 119 Ivan Fostii, *Vony borolis za samostiinu sobornu ukrainsku derzhavu*, în „Chas”, 1996, 26 iulie, p. 3.
- 120 Ivan Fostii, *Tragedia poporului*, în „Zorile Bucovinei”, 1995, 12 august, p. 2.

SUMMARY

The report suggests an examination of the social and political aspects of the annexation of Bessarabia, the north of Bukovina and the Hertsa county to the USSR in the summer of 1940. We state, that the entrance of the Red Army and the entrainment of the northern part of Bukovina, the Hertsa county and the northern part of Bessarabia into the Ukrainian SSR and the establishment of the communist regime were among numerous crimes against the population of the respective territories. Instead of „the liberation” from „the yoke of the landowners and Romanian capitalists”, the Soviets ruined the foundation of a liberal society, destroyed the productive and creative forces, primarily of the Romanian community, along with other ethnic communities from the north of Romania. Taking into consideration the fact, that the most massive arrests and deportations were made in the border zones with Romania, we can suppose that on the Romanian account, the number of victims of Soviet repressions could easily reach 15-20%. Only working with the numbers of the deceased during the war and the refugees to Romania or other countries of Europe, together with the number of those brought into the territory from other zones of Russia and Ukraine, we might understand and quantify the phenomenon of the diminuation of the Romanian number within the ensemble of the actual population of the Chernivtsi region of the years 40-70s of the XXth century.

COROANA DE SPINI A SOVIETIZĂRII. DIN OAMENI GOSPODARI – ÎN „DUȘMANI AI POPORULUI”

Vasile Carlașciuc*
Cernăuți

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial Țara Sovietelor a continuat un alt război nedeclarat împotriva populației de pe teritoriile anexate în 1939-1940. El a durat în timp de două ori mai mult și nu a avut fronturi – călăii enkevediști puteau să intre în orice casă pașnică și să distrugă destinele oamenilor. Pentru aceasta era suficient să aibă la mână un denunț, chiar anonim. Cetățenii erau crunt pedepsiți pentru orice cuvânt critic, rostit la adresa puterii sovietice, conducătorilor partidului, forme de colhoznice de gospodărire etc.

Acest război nedeclarat a coincis cu cea de a doua etapă de consolidare a puterii sovietice pe teritoriul Bucovinei de Nord, ținutului Herța și fostului județ Hotin, adică în regiunea Cernăuți, creată de bolșevici la 2 august 1940 și „eliberată” a doua oară în 1944. Procesul de afirmare a sistemului totalitar a durat până în 1953 și cunună i-a fost „sovietizarea”.



Sarcina de prima urgență era renașterea economiei țării distruse de război. În pofida conversiunii economiei, mijloace bănești enorme și forțe intelectuale erau îndreptate la crearea noilor feluri de arme, în primul rând a armei nucleare pentru a atinge o paritate militară-strategică cu SUA. În anul 1949 URSS a creat bomba nucleară, iar în 1953, prima în lume, a testat arma cu hidrogen. Însă viața economică

* **Vasile Carlașciuc** este absolvent al Catedrei de Filologie Română a Facultății de Filologie din cadrul Universității din Cernăuți. Jurnalist la Radio Ucraina Internațional, redacția emisiunilor în limba română, reporter la ziarul cernăuțean „Libertatea Cuvântului”.

de după război nu se deosebea de cea din anii '30: voluntarismul în planificarea proceselor economice, nivelul foarte scăzut al mobilizării sociale. Nivelul de trai al populației era jalnic, mai ales al sătenilor. În afară de aceasta, țăranii nu aveau pașapoarte și nu puteau părăsi satul.

În plan politic și administrativ se menționa întărirea puterii personale a lui Iosif Stalin. Numai voința lui determina direcțiile și perspectivele dezvoltării țării. În anul 1948 au fost reînnoite represiunile în masă și procesele politice. În martie 1953 (luna și anul morții lui Stalin) în lagăre se aflau 2,5 milioane de oameni, inclusiv 0,5 milioane de deținuți politici. Soarta lor au împărțășit-o și mii de bucovineni.

Odată cu intrarea Armatei Roșii pe teritoriul regiunii Cernăuți în 1944, bărbații localnici de vârsta mobilizării au fost înrolați în rândurile armatei biruitoare și trimiși pe front. Excepție li s-a făcut celor de naționalitate română, considerându-i „elemente ostile” și mulți dintre ei au fost îndreptați în „lagărele de muncă”. O bună parte din localnici au căutat să scape de recrutare. Numai în raionul rural Cernăuți 400 de recruți nu s-au prezentat la comisariatele militare, autoritățile recurgând la serviciile miliției și armatei pentru a-i ridica de pe la casele lor.

Mulți dintre tineri se ascundeau prin pădurile bucovinene, fiind vânați de organele de securitate bolșevice. Astfel, în primăvara anului 1944, în pădurea de lângă Buda-Mahala, militarii sovietici au urmărit un grup de tineri români și prin surprindere i-au împușcat pe loc. Și-au găsit moartea 13 persoane și numai patru au reușit să se salveze.

Despre „mobilizare în stil sovietic” a relatat un locuitor al satului Molodia de sub Cernăuți: „Prin luna mai a anului 1944 la primărie au fost chemați toți bărbații în vârstă de până la 50 de ani. Fiecare a fost întrebat dacă era de naționalitate română ori „moldovenească”. Oamenii răspundeau că erau români de când s-au văzut pe lume moșii și strămoșii lor, dar ocupanții țipau că între români și moldoveni nu este nici o diferență și că din acea zi toți se vor numi moldoveni. Chiar în acea lună „moldovenii” din Plaiul Cosminului (Molodia) au primit ordin de încorporare în Armata Roșie. Adunați lângă primărie, au fost încolonați și petrecuți în sunete de fanfară la cercul de recrutare. Cei care n-au dorit să se facă „moldoveni”, adică românii, nu au nimerit pe front, ci în lagărele de muncă din zona lacului Onega, unde au murit de-a lungul timpului peste jumătate din ei”.

Ca să nu mai fie luați în Armata Roșie și în lagăre, bărbații se ascundeau în pădurile și în munții Bucovinei, unde au creat detașamente de partizani – formațiuni ale luptei de rezistență antisovietică și anticomunistă. De exemplu, la Crasna, în munți, din 1944 până în 1948, a acționat grupul de partizani al lui Ilie Gherman, zis Ciocălău. Acesta a fost un om dârz, isteț, dibaci, puternic, un om care își iubea neamul și care s-a încumetat să se pună în calea puhoiului bolșevic. N-a fost „tâlhar”, cum le plăcea unora să afirme până nu demult, ci mai degrabă un judecător sever al iscoadelor stăpânirii bolșevice dezmățate. Între anii 1944-1945, o puternică organizație de luptă împotriva ocupanților bolșevici a fost condusă de Ștefan Petriu, originar din Molodia. Detașamentul său a acționat în satele din jurul Cernăuților, avându-și baza în Codrii Cosminului și înfăptuind operațiuni de luptă împreună cu detașamentul lui Zamorski din Dumbrava-Roșie și cu cel al lui Hudiur din pădurile Cuciurului-Mare. Oamenii lui Petriu s-au angajat în lupte crâncene împotriva trupelor NKVD, a miliției sovietice și chiar a subunităților militare.

Datele de arhivă atestă că în primăvara anului 1944, imediat după revenirea

sovieticilor, atitudinea autorităților față de populația locală a devenit foarte dură. Spre sfârșitul verii circa 7.000 de etnici români au fost ridicați și duși la munci silnice în Karelia, la lacul Onega. Apoi în decembrie un val de arestări a cuprins Cernăuțiul. Bărbați între 18 și 55 de ani, care au avut nenorocul de a nimeri în mâinile organelor de represiuni, s-au pomenit dincolo de Cercul Polar. Dintre cei peste 300 de cernăuțeni, ostași ai Armatei Roșii, arestați în anii 1944-1945, 45 la sută au fost condamnați pentru „agitație antisovietică”, iar 55% pentru apartenența la așa-numitele „partide contrarevoluționare”.

În „lagărele muncii” deținuții munceau câte 12-15 ore pe zi, pe un ger de până la -40°C – -45°C, fiind hrăniți cu ciorbă din pește sărat, astfel încât, și-au mâncat și opincile din piele de porc sau de vită cu care veniseră de acasă. Cei care au supraviețuit, la sfârșitul anului 1945, au obținut dreptul de a reveni în Bucovina.

La data de 17 decembrie 1944, în regiune au fost mobilizați 78.905 bărbați, din care majoritatea au fost trimiși în unități militare de rezervă, unde, cu ajutorul agenților secreți, a informațiilor provenite din localitățile de baștină, serviciul de contrainformații depista toate „elementele social-politice periculoase”: persoane care au făcut parte din administrația sau armata română, au avut vreo legătură cu mișcările de rezistență anticomunistă, au exprimat diverse opinii „antisovietice” etc. De pildă, la 22 septembrie 1944, în orașul Kungur, de lângă munții Ural, doi ucraineni bucovineni filoromâni din Chițmani, Petro Markovski și Mykola Bulavka, au fost arestați, fiind acuzați de agitație antisovietică și condamnați la câte cinci ani de lagăr pentru că au îndrăznit să afirme că „ofițerul sovietic este prost instruit, este îmbrăcat mai rău decât un soldat; cu asemenea comandanți pe front vei fi pierdut. În ziarele sovietice se scrie că Armata Roșie este cea mai bună în lume, dar în realitate aici dăinuie foametea și muștruluiiala... Sub stăpânirea românească oamenii puteau pleca acolo unde doreau. Plecau în America, câștigau bani, se întorceau, își ridicau gospodăria și trăiau bine, iar din Uniunea Sovietică nu mai poți pleca nicăieri. În Uniunea Sovietică, în afară de cartofi, nu ai ce vedea”.

În ianuarie 1945 mii de bucovineni au fost deportați la Vorkuta, de asemenea situată după Cercul Polar. Iată numai un singur exemplu: la 20 decembrie 1944, din satul Voloca-pe-Derelui (raionul Hliboca) au fost arestați circa 150 de oameni care au fost duși mai întâi la închisoarea din Cernăuți. La 25 ianuarie 1945, volocenii, alături de alte mii de bucovineni, au fost urcați în vagoane și trimiși la Vorkuta. Abia în ianuarie 1947 acești oameni nevinovați au obținut dreptul de a se întoarce la casele lor.

Foștii soldați ai armatei române (circa 19.000) au fost condamnați la câte 6 ani de munci silnice în minele din regiunea Donețk, Ural etc. Nu este cunoscut numărul total al celor decedați în aceste lagăre. De exemplu, din localitatea Voloca-pe-Derelui au murit în lagăre 14 foști ostași, din Pătrăuții-de-Jos au fost arestați 35 de foști ostași. De asemenea, în lagărele GULAG-ului a ajuns majoritatea bucovinenilor și basarabenilor pe care sfârșitul războiului i-a prins în zona sovietică de ocupație a Europei.

Un fost soldat în Armata Română și căzut prizonier la sovietici, Gireadă din Stănești, prin mărturia sa caracterizează foarte bine „infernul sovietic” prin care a fost nevoit să treacă și de unde a scăpat prin minune: „Cei care am avut noroc de la Dumnezeu să mai rămânem în viață, ajunsesem să nu ne mai cunoaștem unii pe alții; eram numai oase acoperite cu piele, plini de păduchi și istoviți de foame.

Din Bălți ne-au încărcat în vagoane de vite și, încuiați, flămânzi și însetați, am fost duși în orașelul Libedeni de lângă Moscova. Acolo am stat o iarnă. Primăvara am fost escortați tocmai în Armenia, în orașul Erevan. Am fost repartizat la uzina de prelucrare a aluminiului din orașelul Arapkir. La acea uzină condițiile de muncă erau neomenești. Iar substanțele chimice, folosite la prelucrarea aluminiului, secerau viețile a mii de oameni. A dat Dumnezeu că printre acei ce au rezistat m-am aflat și eu.

După câteva luni, am fost scos din acea uzină, pentru a fi încadrat în echipele ce erau angajate la construirea drumurilor și a podurilor. Am luat parte la construirea unui tunel, lungimea căruia era de 7 km, în apropierea lacului Sevan. Apoi, tot în apropierea Sevanului, am participat la construirea unei hidrocentrale. Peste tot unde am lucrat, nimeni n-a avut grijă de sănătatea noastră, de condițiile noastre de viață. Eram foarte rău hrăniți, hainele ne erau niște zdrențe pline de păduchi; dormeam pe paturi numai de scânduri și ne mâncau ploșnițele și niște gândaci...

Am îndurat chinuri și nevoi până în anul 1948, când a apărut un decret, în care era scris negru pe alb că românii vor fi lăsați să se întoarcă acasă... Mă gândeam că ... voi scăpa din iadul stalinist. Pe adresa de acasă a românilor care mai rămăseseră în viață au fost expediate scrisori, în care li se cerea primăriilor să trimită caracteristici pentru fiecare... Mie mi-au scris că sunt un trădător de țară, un înverșunat dușman al poporului s.a.m.d...

Am mai fost condamnat la un termen de 25 de ani... Pentru prima dată de când eram prizonier la ruși, am plâns, dar nu am plâns cum se plânge, ci am plâns cu lacrimi amare, fiindcă eram cuprins de o mare disperare... În situația în care mă aflu a trebuit să mă supun hotărârii judecătorei supreme... Fiind considerat ca un „dușman pentru statul bolșevic”, am fost ținut închis într-o celulă, unde timp de trei luni am stat singur. Între timp, judecătoria supremă a luat altă hotărâre: reieșind din caracterizarea pe care mi-au dat-o iscoadele bolșevice din satul meu natal, cei 25 de ani de închisoare au fost înlocuiți cu pedeapsa capitală... Ce minune s-a întâmplat, nu știu, însă n-am fost executat, ci a rămas în vigoare prima sentință, la care mi s-au adăugat cinci ani privare de drepturi. Aflând despre toate acestea, am răsuflat a ușurare și am hotărât să lupt cu toate nedreptățile și greutățile vieții și să mă rog bunului Dumnezeu ca să mă ajute să scap de năpasta bolșevică.

În toamna anului 1948 am fost escortat într-un lagăr din Republica Komi. Pe lângă foame și mizerie, aici a început să mă tortureze și gerul. Trăiam într-o baracă neîncălzită. De la lucru veneam ud și înghețat, iar în baracă era cam aceeași temperatură ca și afară... Foarte mulți deținuți au murit. Unii nu vroiau să lucreze, zicând că au fost judecați pe nedrept. Însă cei care nu lucrau, nu primeau mâncare... Eu lucram din răspuțeri și primeam zilnic câte o bucată de pâine neagră ca pământul și cleioasă de se lipea de dinți și de cerul gurii și cu greu o puteai înghiți. Primeam și mahorcă, însă eu nu fumam, ci o schimbam pe o bucată de pâine...

Acolo, în lagăr, am dat și de câțiva români din satele învecinate cu Stănești mei, care, din diferite motive, au fost privați de libertate: adică sau n-au fost în stare să îndeplinească planul de livrare a pâinii la stat, sau că cineva i-a denunțat la organele raionale că ar fi fost „dușmani ai poporului”, sau că au fost, pur și simplu, „deschiaburiți”. Bieții de ei! Au murit departe de casă și fără nici o vină...

Abia după moartea lui Stalin, s-a schimbat întrucâtva și atitudinea statului față de noi, „dușmanii poporului”. Ni s-a permis chiar să scriem acasă... Un deținut

mi-a spus că dacă ar avea cine trimite o nouă caracterizare, dar nu ca prima, care să conțină semnăturile mai multor consăteni și întărită cu ștampila comitetului executiv raional, atunci aş avea şansa de a fi pus în libertate... I-am scris soției și ea a obținut o asemenea caracterizare... În baza ei, judecătoria supremă a pronunțat o nouă sentință. Eram condamnat doar la 7 ani de detenție, termen deja expirat. Astfel am fost eliberat și m-am întors acasă. În timp ce mă aflam în prizonierat și în închisoare, casa părintească a fost confiscată și trecută pe lista neagră a așa-ziselor gospodării părăsite... A trebuit să trăiesc pe la străini, să muncesc și să adun parale, ca să cumpăr casa în care m-am născut și-am trăit până la venirea „eliberatorilor”.

Regimul totalitar sovietic, chiar după victoria asupra fascismului și imperialismului nipon, avea anumite suspiciuni față de „ostașii învingători”. Aceștia au luptat în afara societății sovietice izolate și au văzut, chiar pe timp de război, nivelul de viață în țările străine, ceea ce putea servi drept un factor catalizator al schimbărilor în stat. Pentru a nu admite aceasta, organele de represiuni au intensificat teroarea și au intentat numeroase procese penale, în baza unor date falsificate despre colaborarea cu autoritățile de ocupație și spionaj. Circa 11 mii de bucovineni și basarabeni, care au revenit la baștină din lagăre și munci silnice, au trecut prin sistemul „de filtrare”, adică de verificare.

Potrivit unor specialiști de istorie, români de origine și dornici de a afla adevărul, în primii ani postbelici au fost cazuri când sate întregi au fost ridicate. Locuitorii din satele Buci de lângă Rarancea (Ridkivți), I.G.Duca de lângă Iurcăuți pe Nistru (Iurkivți), Țânteni, raionul Herța, au fost deportați în regiunile sudice ale Ucrainei. Satele Frunza și Prisaca au fost desființate pentru că se aflau chiar pe linia frontierei româno-sovietice. Satul Albovăț de lângă Storojineț a fost distrus, populația strămutată pentru ca pe locul satului să se extindă poligonul militar.

În prezent ierburile au șters vatra satului Frunza. Se mai observă fundamentul bisericii, cu o cruce ridicată în locul altarului. Au mai rămas și stâlpii de piatră de la poartă, unde crește un tei secular. Copacul sfânt al românilor este martorul tragediei din valea Prutului, unde în iarna anului 1941 au fost secerați de gloanțele grănicerilor sovietici sute de români, care au încercat să scape de regimul bolșevic prin trecerea ilegală a graniței în România.

Despre faptul că autorităților li se cerea o activitatea foarte vigilentă atestă și Hotărârea „Cu privire la neajunsurile în activitatea politică, desfășurată în rândurile populației regiunilor din vestul RSSU”, aprobată la 27 septembrie 1946 de către CC al PC (b) din Uniunea Sovietică. În ea se menționa: „comitetele regionale și raionale de partid, în activitatea lor nu iau în considerare condițiile din regiunile apusene ale Ucrainei, unde populația și intelectualitatea decenii la rând au fost educate în spiritul ideologiei burgheze și numai un an și jumătate au trăit în condițiile puterii sovietice, este inadmisibilă neaprecierea luptei politico-ideologice împotriva naționalismului”. În octombrie 1946 Biroul Politic al CC al PC (b) din Ucraina a adoptat o hotărâre specială „Cu privire la măsurile de intensificare a activității politice în masă în regiunile apusene ale Ucrainei”, iar în 1947 hotărârea „Cu privire la îmbunătățirea muncii didactice și politico-educative la instituțiile de învățământ superior din RSSU”. Aceste documente au servit drept imbold pentru campania amplă împotriva „naționalismului” și exercitarea unei presiuni mari politico-morale asupra intelectualității.

Astfel, în perioada 1944-1953 în regiunea Cernăuți au fost condamnați din

motive politice 77 de studenți și elevi. Majoritatea acestora (40 de persoane) erau originari din regiunile apusene, 25 din regiunea Cernăuți și 12 – din regiunile de est ale Ucrainei. 60 de persoane erau studenți la instituțiile de învățământ superior din Cernăuți, 14 învățau la colegii și trei – la școli. Instanțele judiciare au fost foarte drastice cu acești tineri – 40 de persoane au fost condamnate pe 10 ani de privare a libertății, 20 de studenți au fost trimiși pe 25 de ani în lagăre, iar unul a primit 15 ani de munci silnice.

La 10 ianuarie 1945, CC al PC(b) a adoptat hotărârea despre intensificarea luptei împotriva naționaliștilor ucraineano-germani în regiunile apusene ale Ucrainei. Documentul prevedea ca până la 15 martie 1945 să fie lichidată rezistența anticomunistă. În acest scop, în regiunea Cernăuți au fost aduse două brigăzi de trupe ale NKVD-ului, cu un efectiv de peste 1.300 de soldați și ofițeri.

Odată cu reinstaurarea puterii sovietice, autoritățile au început să organizeze niște gărzii paramilitare, numite „detașamente de exterminare”. Membrii acestor formațiuni – „stribocii” – erau scutiți de toate dările și obligațiile în muncă, fiind eliberați de la recrutările forței de muncă pentru minele și construcțiile industriale; lor li se repartizau diverse produse de larg consum la prețuri reduse, iar activitatea în detașament era echivalentă cu aceeași durată a serviciului militar; membrii familiilor lor erau scutiți de impozite, iar în cazul morții „stribocului” primeau o pensie specială.

La data de 15 martie 1945, în Cernăuți și centrele raionale au fost formate 17 detașamente de exterminare, în care erau înscrise 2.162 de persoane, precum și 314 brigăzi de susținere, cu un contingent de 2.607 persoane. În martie 1947, în regiunea Cernăuți existau deja 227 de detașamente de exterminare, numărând 3.368 de „striboci”.

Una din cele mai mari operațiuni de deportări în masă a fost realizată la 21 octombrie 1947, având denumirea „Vest”. Denumirea corespundea întru totul scopului operațiunii. La ora șase dimineața pe întregul teritoriu al Ucrainei de vest au fost ridicate 26.644 de familii de ucraineni – 76.192 de persoane (în Bucovina 616 familii – 1.635 de persoane) și în marfare au fost duse în cele mai îndepărtate raioane ale URSS. S-a repetat scenariul din vara anului 1941, când oamenii pașnici au fost scoși cu forța din case și duși la gară, urcați în vagoane „pentru vite”, cum spuneau cei ce-au supraviețuit acest infern, și tot ca „vitele” au fost transportați departe după Cercul Polar.

Operațiunea „Vest” a fost pregătită în decursul a șase luni, ținându-se totul în taină de populația băstinașă. Începutul ei poate fi considerat ziua de 6 mai 1947, când șeful Direcției Ministerului Securității de Stat în regiunea Cernăuți, Reșetov, a semnat o directivă (desigur la indicația Kievului) potrivit căreia subunitățile raionale urmau să întocmească listele familiilor participanților la activitatea Organizației Naționaliștilor Ucraineni și Armatei Insurecționale Ucrainene pentru a fi deportate.

Pregătirile pentru operațiune au durat toată vara. La data de 15 septembrie 1947 enchevediștii aveau deja listele a 785 de familii (2.192 de persoane), iar la sfârșitul lunii septembrie în liste se numărau 950 de familii. În cele din urmă s-a decis să fie deportate 600 de familii, iar 182 de familii – trecute în rezervă. Pentru strămutarea acestor familii ostile regimului totalitar au fost aduse în gările din regiune 60 de vagoane. Eșaloanele urmau să fie formate la gara din Lujeni, având destinația spre gara Polovinka din regiunea Perm de lângă Ural. La începutul lunii octombrie a fost definitivată lista – 600 de familii sau 1.748 de persoane (251 bărbați, 716 femei și

781 copii până la 15 ani). Membrii familiilor celor din Armata Insurecțională au fost arestați cu câteva zile înainte de deportare.

Cu o zi înainte de începerea operațiunii, adică la 19 octombrie, executorii au primit instrucțiunile de rigoare. Însă pe neașteptate în planurile lor a intervenit natura, parcă încercând să se răzbune pentru sufletele nevinovate. Noaptea s-a stârnit o furtună, care a adus viscol și s-a format un strat de zăpadă de jumătate de metru în câmpie și de un metru și jumătate în munți. Toate drumurile au fost troienite. În pofida calamităților naturale, autoritățile sovietice nu s-au dezis de planurile lor. În noaptea din 20 spre 21 octombrie de la centru s-a dat ordin că operațiunea trebuie îndeplinită în termenii stabiliți, indiferent de starea vremii. Familiile deportate trebuia să fie aduse la punctele de concentrare cu orice mijloace. Pentru „eroismul” manifestat lucrătorii organelor de represiune și membrii partidului au fost menționați cu diferite distincții și premiați.

În documentele sovietice din acea perioadă se menționează că, drept urmare a politicii deportărilor, a fost schimbată radical situația din regiune, oamenii au încetat să opună rezistență și au început să se înscrie în colhoz. De exemplu, la Toporăuți, chiar a doua zi după deportarea din sat a familiilor „dușmanilor poporului” 411 familii au depus cereri să fie primite în gospodăria colectivă.

În primăvara anului 1945 la Cernăuți a început repatrierea polonezilor, care de bună voie sau prin forțare s-au decis să părăsească Bucovina. În perioada martie 1945 – iulie 1946 s-au strămutat în Polonia 10.490 de locuitori din nordul Bucovinei, inclusiv 8.140 de polonezi, 2.041 evrei și 309 de alte etnii (ucraineni și români).

Înțelegerea dintre guvernele României și URSS „Cu privire la evacuarea din teritoriul regiunii Cernăuți în România a persoanelor de naționalitate evreiască, care nu au fost cetățeni sovietici până la 28 iunie 1940” le-a oferit șansa reprezentanților acestei comunități să părăsească „raiul sovietic”. Spre deosebire de evreii bucovineni, românii, în mare parte, au fost deportați. Iar paralel cu deportările, autoritățile sovietice au efectuat un amplu proces de „colonizare” a regiunii Cernăuți cu „specialiști” și „nespecialiști” de origine etnică ucraineană și rusă. Numai în anul 1946 în ținut s-au stabilit cu traiul 53.690 de persoane din diverse zone ale Uniunii Sovietice.

Astfel, în urma celui de-a Doilea Război Mondial (în care Bucovina a pierdut o treime din populația sa), a politicii de represiune promovată de Puterea Sovietică, a refugierii unei părți a populației în România, la 1 ianuarie 1945, în regiunea Cernăuți locuiau 567.000 de persoane, cu 35,2 la sută mai puțin decât la 1 ianuarie 1941.

Regimul sovietic a tins să schimbe tabloul demografic al regiunii Cernăuți în favoarea politicii sale. În 1944, românii din raioanele sătești Cernăuți, Sadagura, Noua Suliță, Hotin și Securenii au fost înregistrați ca „moldoveni”, și doar cei din raioanele Hliboca, Herța, Storojineț și din suburbiile Cernăuțiului au rămas români în documente, deși și aceștia au fost făcuți vorbitori de „limba moldovenească”. În toamna aceluiași an, printr-o decizie a Consiliului orașenesc, în Cernăuți au fost schimbate denumirile străzilor în așa fel, ca nimic să nu le mai amintească locuitorilor de trecutul lor românesc. În această privință autoritățile s-au străduit din plin, înlăturând și o parte din toponimele tradiționale – dovezi ale autohtoniei românilor în regiunea Cernăuți. La 7 septembrie 1946, Prezidiul Sovietului Suprem al RSS Ucrainene a adoptat un decret prin care au fost schimbate câteva zeci de denumiri ale satelor românești. De exemplu, Crasna a devenit Crasnoilsc, Mihoreni – Petrașivca, Mogoșești – Bairachi, Probotești – Diachivți, Cerlena – Cerlenivca etc.

Dar iată chipul european al Cernăuțiului nu au putut să-l schimbe. „Mica Vienă” a rămas tot „mica Vienă”, dar împodobită la sărbătorile comuniste cu flamuri roșii și portretele „călăilor popoarelor”. Acest decor al totalitarismului a însemnat apusul culturii germane la Cernăuți și Bucovina. La sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial din ținutul bucovinean au emigrat majoritatea supraviețuitorilor evrei, vorbitori de limba germană. Iar odată cu dispariția elitei culturale din Cernăuți, care vorbea și scria în germană, se încheia o perioadă îndelungată de existență a factorului german în Bucovina – era înlăturată una dintre urmările socio-lingvistice ale ocupației habsburgice. El a fost imediat înlocuit cu „cultura sovietică”, „cultura moldovenească”... – „cultura de tip totalitar” și „realism socialist”. Concomitent, pe teritoriul regiunii Cernăuți se instaura sistemul, care avea ca scop final realizarea doctrinei totalitariste de „apropiere și contopire a națiunilor într-un singur popor – „poporul sovietic”, o perioadă care pentru românii din Ucraina și din întreaga Uniune Sovietică aducea interzicerea glotonimului „limba română”, înlocuirea lui cu „limba moldovenească” și cu alfabetul chirilic. Și presa de expresie românească a devenit alta. Regimul totalitar bolșevic a dorit să-și aibă o tribună în limba română și din februarie 1941 până la izbucnirea războiului a apărut un singur ziar în limba română – „Adevărul bolșevic”. Din 1944, el a fost înlocuit cu ziarul „Bucovina Sovietică”, dublajul în „limba moldovenească” al ziarului ucrainean „Radianska Bukovyna” – organ al Comitetului Regional de Partid și Consiliului Regional. Încurajând procesul de ucrainizare și rusificare a românilor cernăuteni, în anul 1947, organele de partid au dispus trecerea gazetei raionale „Steagul Roșu” din Herța și a celui regional „Bucovina Sovietică” la grafia chirilică. Până atunci acest dublaj a apărut cu grafie latină, iar apoi, până la 1 aprilie 1967, când în locul lui a apărut gazeta „Zorile Bucovinei”, a fost tipărit numai cu caractere chirilice.

Acest pas a fost motivat de Comitetul Regional de Partid prin faptul că „trecerea învățământului la limba moldovenească și editarea presei în limba română creează greutăți în educarea politică, dezvoltarea culturală a populației moldovenești, în implicarea ei într-o participare mai activă în construcția socialistă”.

Școala românească a fost „moldovenizată”. Dacă în anul școlar 1940-1941, pe teritoriul regiunii au funcționat 114 școli cu predare în limba „moldovenească” (numărul școlilor ucrainene fiind 405, al celor evreiești – 9, iar al celor rusești – 11), atunci în anul școlar 1944-1945, numărul școlilor „moldovenești” era deja doar de 96. Spre sfârșitul perioadei sovietice, numărul școlilor românești din regiunea Cernăuți a ajuns la 87.

Istoria omenirii nu cunoaște persecutări atât de drastice a slujitorilor cultului și a credincioșilor de alte confesiuni ca în perioada sovietică. Dacă în acea perioadă limba română a fost scoasă din viața publică, fiind înlocuită cu cea „moldovenească”, încărcată de rusisme, ea n-a putut fi izgonită din bisericile ortodoxe și din adunările comunităților neoprotestante. În anul 1945 Biserica Ortodoxă din Bucovina a intrat sub jurisdicția Patriarhiei de la Moscova, episcop fiind numit un cleric de naționalitate rusă. Atunci „eparhia a fost invadată de preoțimea din Volynia și Galitia”, căci în urma refugiumului preoților români comunitățile ortodoxe au rămas fără păstori duhovnicești. Credincioșii s-au opus energic ca bisericile să fie rusificate și atunci pentru bisericile românești preoții au fost hirotonisiți dintre cantorii cei mai apti, după ce erau examinați la Consistoriul bisericesc. Și dacă inscripțiile românești au fost șterse de pe frontispiciile unor clădiri, dacă au dispărut odată cu toate monumentele istorice

românești, ele s-au păstrat doar pe pereții lăcașurilor de cult și pe crucile din cimitire.

Până la finele anului 1947 în 149 de localități au fost închise bisericile ortodoxe. Iar în bisericile ce funcționau limba română a răsunat neîncetat, slujbele religioase s-au făcut numai după liturghiere în limba română, căci o literatură bisericească în „limba moldovenească” nici nu exista.

A cincea etapă a genocidului bolșevic a început în 1950 și a constat în deportări ale populației pe motive religioase. „Vina” noului val de deportați era considerată slujirea lui Dumnezeu, aceștia fiind numiți „dușmani ai socialismului”. De exemplu, în primăvara anului 1950, în localitățile Cupca, Corcești s.a. au fost efectuate numeroase arestări, persoanele respective fiind duse la Cernăuți, urcate într-un marfar și deportate la est de munții Ural spre Krasnoiarsk. Peste un an, aceeași soartă au împărțit-o și familiile lor, când un alt tren a luat drumul Siberiei. Cei ce au supraviețuit au revenit la vatra strămoșească doar peste 15 ani. La 8 aprilie 1951, din Cupca au fost deportate în regiunea Irkutsk din Siberia 8 familii (26 de persoane) din considerente religioase.

Această nouă ofensivă asupra elementului autohton a fost precedată de strămutarea unor familii și chiar a unor sate în regiunile Herson și Zaporijjia din sudul Ucrainei. Numai în baza hotărârii IV-84/1 din 21 februarie 1950 a Comitetului Executiv Regional, din satele raionului Herța urmau să fie strămutate cu forța 360 de persoane.

De la mijlocul anilor '50 și până la sfârșitul anilor '60 ai secolului al XX-lea, cei supuși represiunilor, care au reușit să supraviețuiască, precum și urmașii lor au obținut dreptul de a reveni la baștină.

Au suferit nu numai oameni cu credință în Dumnezeu, ci și edificiile de cult. În URSS ruinarea bisericilor, sinagogilor, moscheilor a durat până în 1937, iar odată cu alipirea nordului Bucovinei și Basarabiei la Țara Sovietelor, ateștii s-au năpustit și asupra edificiilor de cult și a slujitorilor acestora din noile teritorii. Această politică a continuat și în perioada relativ liniștită 1960-1985. Anume în acești 25 de ani în regiunea Cernăuți au fost interzise 206 comunități ale diferitor confesiuni. 47 de edificii de cult au fost transformate în depozite și în încăperi pentru necesități economice. De cele ruinate nu s-au apropiat constructorii și reparatorii. La Cernăuți Catedrala mitropolitană și bisericile Sfânta Parascheva și Adormirea Maicii Domnului, biserica Înălțării Domnului de la Horecea au fost transformate în depozite, apoi în sală de expoziții și în club de șah. Prezbiterii, care nu au reușit să emigreze peste hotare, erau luați la evidență personală, erau permanent urmăriți de oamenii legii și la o bănuială cât de mică puteau fi arestați, acuzați de activitate contrarevoluționară și trimiși în lagărele GULAG-ului. Au avut o asemenea soartă și credincioșii de rând. Intențiile comuniștilor de a-i face pe toți cetățenii atești au eșuat, iar represiunile politice crunte, aplicate față de reprezentanții diferitelor confesiuni, au lăsat urme sângeroase: mii de oameni au murit din cauza foamei, gerurilor, bolilor în lagăre și de chinurile groaznice la care au fost supuși. În mod deosebit erau pedepsiți cei care făceau parte din sectele interzise, mai ales „advenștii de ziua a șaptea” și „martorii lui Iehova”.

La 9 mai 1953 Judecătoria Regională Cernăuți a examinat procesul penal intentat împotriva lui Vasile Traciuc, țăran din Suceveni, raionul Hliboca. El lucra tâmplar în brigada de construcție din colhozul local și era un membru activ al sectei „martorii lui Iehova”. A fost condamnat la 10 ani de privare a libertății și trimis în taberele

de corijare prin muncă și pe 3 ani de privare a drepturilor politice cu confiscarea averii. La 2 iulie 1956 Vasile Traciuc a fost eliberat din închisoare și, revenind la baștină, s-a apucat și mai activ să propovăduiască în cadrul confesiunii. Pentru activitatea religioasă, la 21 noiembrie 1958, a fost judecat a doua oară. A primit 10 ani de închisoare, 5 ani de privare a drepturilor politice cu confiscarea averii. De data aceasta și-a ispășit vina pe deplin și a fost pus în libertate la 13 septembrie 1968 și reabilitat la 16 decembrie 1991.

Concomitent cu închiderea bisericilor autoritățile sovietice au decis și soarta celor două mănăstiri, care se aflau pe teritoriul regiunii: în 1960 a încetat să funcționeze mănăstirea de călugări Intrarea Macii Domnului în Biserică și în 1962 – mănăstirea „Hreșceatik”. S-a acționat în conformitate cu Hotărârea Cabinetului de Miniștri al URSS din 16 octombrie 1958 „Cu privire la mănăstirile din URSS”, care urmărea scopul lichidării tuturor acestor așezăminte călugărești.

Drept urmare a acțiunilor desfășurate, în vestul Ucrainei au fost închise 18 mănăstiri: 14 de măicuțe și 4 de călugări. Patriarhul Moscovei și al întregii Rusii, Alexei, și Mitropolitul Kievului și Haliciului, exarhul Ucrainei, Ioan, au acceptat această politică de stat și nu au protestat.

Represiunile politice nu au ocolit nici comunitățile religioase evreiești și edificiile lor de cult. Sinagogile au fost închise, iar comunitățile religioase evreiești interzise căci activitatea lor intra în contradicție cu legislația în vigoare. La Cernăuți din 17 sinagogi, care funcționau în primele zile postbelice, în aprilie 1949 au rămas doar 3. Evident că ele nu puteau satisface necesitățile spirituale ale populației evreiești și în rândurile acestora au început să prevaleze dispozițiile imigraționiste. O parte însemnată din numărul evreilor a plecat în Israel, Austria, Statele Unite ale Americii, Germania și în alte țări ale lumii, unde nu existau restricții pentru viața lor religioasă.

În anii 1946-1947 din raioanele Sadagura, Cernăuți-rural, Herța și Storojineț au fost judecați și condamnați 51 de locuitori pentru „crime contrarevoluționare” în total au primit 339,6 de ani de închisoare – pentru că nu au achitat la timp cotele către statul ucrainean. La 21 februarie 1948 s-a adoptat o hotărâre care prevedea deportarea celor ce nu-și făceau numărul minim de zile-muncă în colhozuri. În acest sens au fost deportați încă câteva mii de bucovineni.

Supunere prin înfometare

Caracterul inuman al regimului totalitar bolșevic constă în aceea că el putea să folosească în interesele sale chiar calamitățile naturale. Într-o societate normală, atunci când în unele zone ale țării au loc inundații sau, dimpotrivă, bântuie seceta, întreaga populație este mobilizată pentru a acorda ajutor sinistraților. În Uniunea Sovietică această lege umană era ignorată. În anii treizeci Guvernul bolșevic a folosit foametea din Ucraina pentru a-i supune pe țărani și a-i obliga cu forța să intre în colhoz. Această metodă, a cărei „eficiență” a fost verificată în perioada marii Foamete, soldându-se cu câteva milioane de vieți omenești, a fost aplicată și în regiunea Cernăuți și Basarabia, cu atât mai mult că primii ani postbelici au fost „favorabili” pentru o asemenea crimă împotriva poporului. Au fost ani secetoși, dar alături de situațiile de forță majoră n-a lipsit nici elementul „creativ” al autorităților. A fost o foamete planificată în cabinetele din Kremlin.

Primii ani postbelici au fost, în genere, foarte grei pentru întreaga Europă. Guvernul sovietic, pentru a demonstra „avantajele” orânduiri socialiste, a anulat

sistemul de cartele înaintea țărilor occidentale, iar pe statele cu orientare socialistă le susținea cu cerealele luate cu forța de la locuitorii satelor. Stalin a folosit satul și ca „donator” pentru renașterea economiei și complexului militar-industrial.

Deci, la foametea din anii 46-47 au existat atât cauze obiective, cât și subiective. În anul 1945 în regiunea Cernăuți a fost epidemie de tifos, care a secerat 27.341 de vieți omenești. Războiul a epuizat potențialul economic al regiunii. La data de 1 ianuarie 1946 aproape 41% din gospodăriile țărănești nu aveau vite. În anii de război numărul cailor s-a redus cu 36,5 la sută. Toate acestea s-au răsfrânt asupra prelucrării pământului.

Condițiile meteorologice au agravat situația. Toamna anului 1945 a fost secetoasă, iar iarna anilor 1945-1946 fără zăpadă. Primăvara au căzut puține ploi, vânturile puternice au uscat solul. S-au creat condiții nefavorabile pentru culturile de toamnă și de primăvară. Numai în a doua decadă a lunii iunie au căzut mai multe precipitații care au stimulat într-o măsură oarecare creșterea culturilor târzii și a leguminoaselor. Dar în a doua jumătate a verii iarăși a fost secetă. În șapte luni ale anului 1946 în regiune au căzut puține precipitații (42 la sută față de normă). Într-o situație mai bună s-au aflat raioanele montane – Putila, Vijnîța și Storojineț. Recolta de cereale în celelalte raioane a fost de 250-350 de kilograme la hectar.

Situația complicată privind produsele alimentare în anii 1946-1947 în Bucovina a fost agravată și mai mult de factorul subiectiv, sub care se înțelege politica jefuitoare a colectării produselor alimentare („postavka”), promovată de organele puterii sovietice. Cu toate că era clar că recolta va fi mică, organele locale nu au întreprins nimic pentru a fi reduse sarcinile de plan la colectarea cerealelor și altor produse alimentare, dictate de la centru pentru regiune. Conducerea altor regiuni din Ucraina a îndrăznit să opună oarecare rezistență acestor planuri ireale, deși asemenea adresări nu aduceau rezultatul dorit. Conducerea regiunii Cernăuți nu s-a încumetat să facă nici aceasta.

La începutul verii 1946 conducerea țării a revăzut planurile la colectări pentru regiunile din zona calamităților naturale, însă nu au fost luate în considerare toate greutatea. Astfel, la 4 iulie 1946 Consiliul de Miniștri al RSSU și Comitetul Central al Partidului Comunist (bolșevic) al Ucrainei a luat o hotărâre secretă, conform căreia Ucraina urma să colecteze 340 milioane puduri de cereale. Nikita Hrușciiov, care în perioada postbelică a fost primul secretar al Partidului Comunist (bolșevic) al Ucrainei, în anii '70, scriindu-și în taină memoriile, va menționa: „Planurile erau stabilite prin metoda volitivă, deși în organele de presă și în documentele oficiale el figura ca un plan „argumentat științific”. Se reieșea nu din recolta crescută, ci din aceea ce cantitate, în principiu, putea fi stoarsă de la oameni în hambarele statului. Și a început această stoarcere. Am văzut că va fi un an catastrofal. Era greu de prevăzut cu ce vor încheia toate acestea”.

Deci, era un plan ireal și s-a decis să fie aplicată metoda diferențiată la colectări. Planul a fost majorat cu încă 50 la sută, mai ales pentru gospodăriile individuale țărănești, care prevalau în regiunile apusene ale Ucrainei, inclusiv în regiunea Cernăuți.

La 5 iulie 1946 Comitetul Executiv Regional Cernăuți a adoptat hotărârea despre normele diferențiate de colectare de cereale nu după recolta obținută, ci după suprafața terenurilor aflate în proprietate. Pentru gospodăriile țărănești din prima grupă (cu o suprafață de până la 2 hectare) norma de predare a pâinii la stat era redusă

cu 15 la sută, pentru gospodăriile din grupa a doua (de 3-5 hectare) norma a rămas cea medie, iar pentru gospodăriile din grupa a treia (5 hectare și mai mult) norma a fost mărită cu 11 la sută. S-a procedat așa pentru a-i nimici pe așa-numiții „culaci”. Reieșea că proprietarul unei gospodării din prima grupă urma să predea la stat 60 de kilograme de cereale de la un hectar, cel al unei gospodării din grupa a doua – 95 de kilograme, iar cel ce avea o gospodărie din grupa a treia – 200 de kilograme de cereale în calcul la fiecare hectar. În asemenea condiții era imposibilă îndeplinirea normelor la colectări.

Propaganda comunistă transforma acțiunea de predare a pâinii la stat într-un ritual patriotic. Iată cum arăta această sărbătoare pe fondalul foametei. Cităm un pasaj din articolul *Caravana roșie cu pâine*, publicat în ziarul regional „Radianska Bukovyna” („Bucovina sovietică”) din 9 iulie 1946: „În curtea punctului de colectări din Noua Suliță astăzi cântă fanfara. Punctul de colectări a căpătat o înfățișare de sărbătoare. La ora 9 dimineața pe străzile din oraș a apărut o caravană întreagă de căruțe. Țăranii din satul Cristinești, în frunte cu președintele Consiliului sătesc, tovarășul Kuznetov, au organizat această caravană roșie cu pâine din noua recoltă pentru a o preda statului sovietic... În total, la Punctul de colectări au sosit 20 de căruțe din satul Cristinești... În decursul unei zile țăranii din Cristinești au predat la stat 1.500 de kilograme de pâine...”.

Organul de presă al regionalei de partid continuă să-i convingă pe oamenii înfometați că viața e, totuși, frumoasă. În numărul din 14 iulie al ziarului este inserat articolul *Ziua raionului Noua Suliță*, în care se subliniază că „viața a devenit mai bună. Căsătoriile au devenit un fenomen mai des și în oraș, și în sate...”. „Ajutor din partea statului au primit nu puține familii cu mulți copii din raion. Secția de asigurare de stat, în ultimul timp a plătit mamelor cu mulți copii 1.292.291 ruble”. „La Punctul de colectare a laptelui din raion, în această zi au fost transportați 9.100 litri de lapte. Fabrica de produse lactate a produs, în afară de alte produse lactate, circa 200 de kilograme de unt”.

Ziarul caută să-i convingă pe locuitorii regiunii că „planul de predare la stat a pâinii este legea care nu poate fi încălcată”, iar „sarcina constă în asigurarea îndeplinirii înainte de termen a acestei porunci prime”, ceea ce înseamnă „împlinirea și depășirea zilnică a planului la colectarea pâinii de fiecare sat și de fiecare raion”. Dar situația era cu totul alta.

În paginile presei de atunci foametea era trecută cu vederea. Organul de presă de partid „închidea ochii” la suferințele poporului, căruia i se luau ultimele boabe pentru îndeplinirea „legii sfinte” – predarea pâinii la stat. În schimb „penița critică” era îndreptată împotriva „culacilor” care se opuneau colectărilor de cereale. La 11 iulie „Radianska Bukovyna” inserează articolul *A frânge opunerea culăcimii colectărilor de pâine*. Se observă foarte clar poziția de clasă a autorului: „Timp îndelungat și-a ascuns adevărata față culacul Dumitru Cocerean din satul Mejdurecie. Încă în perioada României boierești în gospodăria sa la muncile de sezon erau angajate de la 10 până la 15 persoane și 10 erau lucrători permanenți. Gospodăria lui Cocerean număra trei case proprii din piatră, treierătoare cu aburi, moară, 14,5 hectare de terenuri arabile și tot atâta pământ arendat. Toate acestea îi aparțin și acum. Însă în registrul economic al Consiliului sătesc, precum și în alte acte pe numele lui Cocerean sunt trecute 4,5 hectare de terenuri arabile, două vaci, un cal și unele remanente. Restul suprafeței de terenuri arabile culacul le ascunde de puterea sovietică, trecând totul pe mama sa în

vârstă de 85 de ani, pe soție, fică și pe nepot. Despre toate aceste mașinații săracii au povestit la adunarea sătenilor, la care au fost determinate gospodăriile culacilor pentru a fi supuse impozitelor”. Asemenea exemple, scrie ziarul, există și în alte sate ale raionului Storojineț. Autorul conchide: sărăcimea trebuie să acționeze mai hotărât pentru a frânge opunerea culăcimii colectărilor de cereale.

Răsfoind aceste pagini îngălbenite de ziar, ți se creează impresia că anume nehotărârea în lupta împotriva culacilor subminează îndeplinirea planului la colectări. Iar situația, într-adevăr, era grea.

La 20 august 1946 secretarul Comitetului Regional de Partid, I. Zeleniuk, și președintele Comitetului Executiv Regional, O. Kolikov, s-au adresat cu o scrisoare către Comitetul Central al PC(b) al Ucrainei și Consiliul de Miniștri al URSS în care pentru prima dată au cerut reducerea planului de colectări ale cerealelor din recolta anului 1946 cu 20 mii de tone. Însă rezultatul a fost diametral opus: în loc să fie redus planul de colectări, organele centrale de partid și sovietice ale RSSU au cerut îndeplinirea sarcinilor de plan, iar conducerea regională a fost învinuită că nu manifestă atitudine bolșevică.

Și ea a început să acționeze. În regiunea Cernăuți au fost trimiși circa 500 de colaboratori ai Direcției Ministerului Colectărilor al RSSU, aceștia fiind ajutați de lucrătorii miliției, securității, judecătoriilor, procuraturii. În afară de aceasta, în octombrie 1946, pe lângă fiecare Consiliu sătesc au fost create brigăzi speciale, care întreprindeau raiduri de control în gospodăriile țărănești. Activiștii luau cu forța produsele sătenilor. În majoritatea cazurilor, aceștia erau oameni neștiutori de carte, amoral, unii chiar criminali, însă ei serveau drept sprijin pentru autoritățile sovietice. Îi amenințau pe săteni și colectau produse chiar peste plan. În acest scop erau folosite toate metodele și dacă unii săteni se plâneau de fărădelegile săvârșite de autoritățile locale, organele de partid și cele sovietice susțineau autoritățile, reclamantii fiind învinuiți de tentativa de a discredita puterea. Astfel, bucurându-se de susținere, „activiștii” continuau să-și bată joc de oameni, luau produsele chiar de la cei, care au îndeplinit planul și erau scutiți de datoria de a preda pâine la stat. În regiune, ca și în întreaga țară, domnea nu legea, ci „oportunitatea revoluționară”. Abuzurile de putere, jefuirea oamenilor, actele de violență, încălcarea flagrantă a legii – iată ce-și puteau permite lucrătorii de partid, militarii și apărătorii ordinii de drept. În schimb, în fața legii răspundeau bieții săteni, care nu erau în stare să achite planurile la colectări. În anul 1946 au fost trase la răspundere penală 6.355 de persoane din regiunea Cernăuți.

Țăranii mijlocași, în mare parte români, dezmoșteniți de avutul lor, au fost condamnați la ani grei de muncă silnică, fiind acuzați, după același șablon, de zădărnicierea, cu bună știință, a planurilor de livrare la stat a cotelor de produse agricole. Acesta era doar pretextul arestării „chiaburilor”, căci nimeni nu era în stare să-și achite cotele fantastice, în timp ce nu căzuse un strop de ploaie și boabele, în sol, nici nu încolțiseră. Scopul consta în dezrădăcinarea românilor „eliberați”, în strămutarea lor de pe plaiurile strămoșești, în nimicirea lor prin diferite metode.

În URSS exista un Minister al colectărilor – instituție cu drepturi nelimitate de a lua în mod forțat hrana de la gura sătenilor. Împuterniciții acestei structuri au împânzit satele bucovinene la sfârșitul verii, în toamna și la începutul iernii anului 1946. Fiecare gospodar „încăput” pe mâna împuterniciților cu achiziționările putea să fie bătut, scos din casă și izgonit din propria-i gospodărie, ridicat și deportat, aruncat în închisoare pe un termen nelimitat, ba chiar executat pe loc fără

judecată sau autorizarea procurorului. Toți împuterniciții purtau arme, uniformă militară, numai fără epoleți. Pe localnici, mai ales pe cei care aveau ceva pospai, îi considerau „dușmani ai poporului”, dușmani ai regimului existent. Și dacă îi declarau „dușmani”, atunci se comportau cu oamenii conform acestui principiu. Mulțimea de „împuterniciți”, executori fanatici ai dispozițiilor lui Stalin, urmau poruncile lui Suvorov, comandant de oști rus, care, cică, ar fi spus la timpul său că, dacă dușmanul nu se predă, el trebuie nimicit. Deci, fiecare țăran, care ar fi îndrăznit să cârtească, urma să fie pedepsit.

Din primăvară și până când cerealele au dat în pârg, ogoarele țăranilor au fost supravegheate de la distanță. Diferiți împuterniciți veneau la autoritățile locale și culegeau date privind starea ogoarelor. Totul fusese făcut în cea mai mare taină. Majoritatea gospodarilor nici nu bănuiau că puterea luase la „evidență” viitoarea recoltă. Într-o zi s-au pomenit că erau obligați să înceapă recoltarea. Dar pe multe ogoare grânele urmau să se pârguiască la o săptămână-două. De aceea țăranii se împotriveau, dar erau impuși s-o facă. Tot procesul era supravegheat și dirijat de enkavediștii responsabili de colectări. Oamenii erau „îndemnați” cu arma, cu înjurături, cu bătăi, amenințați. Era prima pâine achiziționată ce fusese ruptă de la gurile ce rămaseră înfometate și urma să fie dusă „la stat”. În consecință, însă, ea a fost prima lovitură de topor aplicată gospodarilor, cea mai scumpă pătură socială. Pentru numerosul detașament de împuterniciți sovietici era prima reușită, prima victorie obținută în satele bucovinene.

În pofida recoltei catastrofale din anul 1946, autoritățile bolșevice au rechiziționat practic întreg grâul, inclusiv cel destinat însămânțării și întreținerii familiilor, în contul obligațiilor exagerate ale gospodăriilor individuale țărănești față de stat.

Iar țăranii care se împotriveau, își primeau imediat pedeapsa. Ștefan Fedor, din satul Târnăuca, raionul Herța, a fost condamnat la 10 ani de închisoare pentru că n-a fost în stare pe timp de secetă și foamete cumplită să livreze din gospodăria sa către stat cotele exagerate de produse agricole. N-a putut să dea statului nici 40 kilograme de carne, 271 litri de lapte, 2 kilograme de lână, 70 kilograme de legume și 248 kilograme de fân.

Cu toate acestea, planul de colectare a cerealelor pe anul 1946 a fost îndeplinit cu 62,4 la sută. Conducerea țării excludea consecințele secetei și foametei, ci vedea cauza numai în activitatea nesatisfăcătoare a organizațiilor de partid. Populația, care pe timpul războiului s-a aflat pe teritoriul ocupat și „sub influența ideologiei străine”, trebuia „educată”, iar foametea era cea mai „eficientă” metodă. Nu puteau scăpa de ea nici cei care lucrau în colhoz, nici țărani individuali. De la centru s-a dat directivă ca pentru o zi-muncă să se plătească în natură doar 15 la sută din cantitatea de cereale predate la stat, dar cu condiția îndeplinirii planului la colectări de către gospodăria colectivă respectivă.

În anul 1946 colhoznicilor din Ucraina li se calcula în medie pentru o zi-muncă 257 grame de cereale și 64 de copeici (plata medie pe țară era de 520 grame de cereale și 90 de copeici). Însă în multe gospodării colective aceste cifre erau și mai mici. În 365 de colhozuri nu se dădeau cereale ca plată, în 2.767 de colhozuri nu se plăteau bani. În multe colhozuri, în genere, munca sătenilor nu era retribuită sau se făcea formal. Erau foarte dese cazurile când colhoznicii, care aveau multe zile-muncă, îndurau foame.

Reiese că sătenii înfomețați, în loc să primească ajutor din partea statului, erau

supuși represiunilor. Sub pretextul „folosirii economicoase a pâinii” de la 1 octombrie 1946 circa 3,5 milioane de persoane, inclusiv 2,9 milioane de săteni din Ucraina au fost lipsiți de cartele pentru pâine. Deci, în pragul celei mai strașnice perioade a foametei, țăranii au fost lăsați singuri față-n față cu tragedia. Iar la orașe fără porțiile de pâine au rămas multe persoane inapte și copiii. În timp ce elita de partid și cea sovietică era asigurată cu produse prin sistemul de distribuire specială.

La 30 septembrie 1946 Consiliul de Miniștri al RSSU și CC al PC (b) al Ucrainei au adoptat hotărârea cu privire la economisirea cheltuielilor de pâine în RSS Ucraineană. În acest document „secret” se subliniază că în luna octombrie 1946 în Ucraina se prevede reducerea cantității de făină, crupe și cereale furajere cu 35.250 de tone față de nivelul economisirii acestor produse în luna septembrie, stabilită în cantitate de 132.170 de tone. În hotărâre se specifică că norma zilnică de pâine pentru o persoană din oraș sau din orașel muncitoresc este de 300-250 grame, iar pentru un copil – 400-300 de grame, ceea ce asigură o economie de făină de 7098,2 de tone pe lună. Se propunea înlocuirea crupelor cu cartofi, astfel economisindu-se 7098,2 de tone de crupe pe lună. Regiunea Cernăuți, de exemplu, în luna septembrie a anului 1946 pentru 36,7 mii de persoane a primit 160 de tone din produsele enumerate, iar în octombrie pentru 7,5 mii de persoane – 78,9 tone. Conform hotărârii vizate, în regiunea Cernăuți urmau să fie economisite 53,6 tone de făină și 29,5 tone de crupe.

Cu toate că autoritățile au luat de la săteni până la ultimul grăunte, regiunea Cernăuți, de asemenea, nu a îndeplinit planul de achiziție pe anul 1946. Au fost achiziționate cu 10 mii tone de cereale mai puțin față de plan. Planul de colectare a laptelui a fost îndeplinit cu 90 la sută, la legume – cu 44,3 la sută, la cartofi cu 33,8 la sută. Numai la carne, lână și piei planul a fost îndeplinit, iar aceasta este rezultatul secretei. Lipsea baza furajeră necesară și țăranii erau nevoiți să taie animalele.

Încă la 22 iunie 1946 ziarul regional „Radianska Bucovyna” („Bucovina sovietică”) scria despre colectările de lapte: „Îndeplinirea la timp a sarcinii de predare la stat a laptelui este o datorie de onoare și responsabilă a fiecărui țăran. Conștientizând bine aceasta, gospodarul din satul Nesvoia, Surdu, a îndeplinit înainte de termen planul de predare la stat a laptelui... Consiliul sătesc urmează să popularizeze exemplul fruntașilor și să-i mobilizeze pe toți țăranii la încheierea planului de predare la stat a laptelui”. Iar la 5 iulie, revenind la această temă, organul de presă al Comitetului Regional de Partid și Consiliului Regional titra „Persoanele care au avut o activitate subversivă față de colectările de lapte au fost pedepsite”. În materialul din ziar se relatează: „Judecătoria populară din Sectorul 2 al raionului Șevcenko din orașul Cernăuți a examinat în ședință deschisă procesul referitor la simulanți și activitate subversivă față de colectările de lapte. La ședința judiciară s-a constatat că șeful biroului de transportări al Uniunii regionale de consum, Dunin, s-a eschivat în mod criminal de la îndeplinirea angajamentelor privind colectările de lapte de la gospodăriile Uniunii regionale de consum. Iar cantitatea de lapte ce rămânea era vândută la prețuri speculative”. Vinovatul a fost privat de libertate pe un termen de un an.

O astfel de situație a dus la decăderea gospodăriilor țărănești. Spre sfârșitul anului 1946 problema alimentară chiar în rândurile producătorilor agricoli s-a agravat. Consumând toate rezervele de alimente, țăranii au început să simtă și mai tare lipsa acestora. Se hrăneau cu ghindă, scoarță de copac, ciocălăi, câini și pisici. Iar în primăvara anului 1947, cu lobodă, urzică, muguri, floare de salcâm etc. Când

au apărut spice de secară, oamenii umflați de foamete umblau pe lanuri și mâncau boabele tinere și chiar acolo mureau.

Când viața a devenit insuportabilă, locuitorii din nordul Basarabiei și ai Bucovinei plecau în regiunile Stanislav, Lviv și Drohobyci pentru a schimba lucrurile din casă pe ceva alimente. Cei care nu mai aveau ce schimba, căutau borhot pe la fabricile de zahăr și spirt din Ucraina Apuseană. Mulți nu mai ajungeau la „destinație”, mureau în drum. De ambele părți ale căii ferate zăceau cadavre, precum și pe sub gardurile gospodariilor din sate. Gazdele nu aveau cu ce să-i ajute pe înfometați, fiindcă ele înseși sufereau de foame. Însă cele mai strașnice au fost cazurile de canibalism. Iată în ce stare i-au adus pe oameni „noile rânduieli”.

Legile regimului totalitar i-a făcut pe oameni să fure, căci „foamea dă pe de-a dreptul”. O bună parte din cazurile de furturi aveau un sfârșit tragic. 70% din persoanele care au fost judecați pentru furt de produse alimentare, o făceau pentru prima dată. La 4 iunie 1947, exact în preajma secerișului, după cum menționează istoricii, Prezidiul Consiliului Suprem al URSS a adoptat Decretul „Cu privire la responsabilitatea pentru furturile din avutul de stat și public”. La o lună după intrarea în vigoare a decretului respectiv în judecătoriile din regiune au fost examinate 511 procese. În această perioadă scurtă de timp, în baza decretului respectiv au fost condamnate 822 de persoane. Furturile erau neînsemnate. Din cazurile examinate în sala judecătii 78% se refereau la furturile săvârșite în grădinile gospodariilor sau pe lanurile ce aparțineau țăranilor individuali. Potrivit datelor Ministerului de justiție, în regiunea Cernăuți „hoții” erau aduși de foame într-o stare disperată. Și deseori conducerea locală săvârșea furturi în proporții și mai mari – de la câteva sute de kilograme de cereale până la câteva tone. De exemplu, în raionul Zastavna, în anul 1946 cu consimțământul procurorului raionului au fost furate 114 tone de pâine.

Postul profesor și veteran de război, Gheorghe Pavel, originar din ținutul Herța, în baza materialelor din fondurile Arhivei Regionale de Stat Cernăuți, a lăsat următoarele mărturii: „...La 10 august 1947 este arestat gospodarul Haralambie Apetroaie din Satu-Mare, ... în vârstă de 56 de ani, fără știință de carte... Singura lui „vină” era că n-a plouat, că seceta i-a ucis recolta și că, în rezultatul acestei calamități, n-a putut livra către stat o anumită cantitate de cereale. Conform articolului 5, partea a II-a, al Codului Penal al RSS Ucrainene, este condamnat la un an de muncă silnică și la 3 ani de pușcărie și... confiscată întreaga avere. Apetroaie mai avea însă o justificare: chiar dacă ar fi plouat, cele 4 hectare de pământ ale sale nimeriseră în zona de frontieră, iar grănicerii sovietici nu-i permiteau să-si lucreze ogorul. În consecință, chiar dacă ar fi dorit, nu avea cum să dea pâine la stat. De explicațiile sale la judecată nu s-a ținut cont, măcar că ele conțineau purul adevăr, și omul a fost dus la „urșii polari”...

La 2 septembrie 1947 este arestat Anania Răileanu din Pasat, ... posesor a 4 hectare de pământ ... „vina” lui era că a ascuns un sac de grâu pentru sămânță. În baza articolului 58, partea I, a Codului Penal al RSSU, este condamnat la 5 ani de detențiune „în ținuturile îndepărtate ale Uniunii Sovietice”, ...rămânându-i nevasta și trei copii înfometați...

Fiind calificat „chiabur”, Vasile Bordeianu, holtei din Târnauca, născut în 1901, este arestat încă în iarna anului 1946 pentru că n-ar fi achitat la stat cota de produse agricole și este privat de libertate pe un termen de 8 ani. Și lui îi este confiscată averea, înainte de a fi dus „în ținuturile îndepărtate ale Uniunii Sovietice”.

Mihai Muraru din Horbova, născut în 1898, având o familie de 9 persoane și

numai 6 hectare de pământ, de pe care n-a strâns, din cauza secetei, nici un spic, este condamnat la 3 octombrie la 7 ani de pușcărie, iar pe un termen de 3 ani este privat de dreptul (după ispășirea pedepsei) de a se întoarce în satul natal. I se confiscă tot ce a agonisit timp de o viață.

Vasile Chiruță din Buda-Mică, născut în 1892, fără știință de carte, a trebuit să dea statului de pe 7 hectare ale sale o cotă de 2.517 kilograme de cereale. Din cauza secetei a putut da la stat doar 2.117 kilograme. Pentru o datorie de numai 400 kilograme de cereale, la 10 octombrie 1946 este trimis pe 6 ani „în ținuturile îndepărtate ale URSS”...

La 18 septembrie 1946 nimerește inițial la închisoarea nr. 1 din Cernăuți Zinovia Puiu din Poieni-Bucovina...de 67 de ani. Fiind considerată „chiabură”, este condamnată la 5 ani detențiune cu confiscarea averii.

Născut în 1886, Gheorghe Bricică din Horbova, posesor a 5 hectare de pământ, dintre care 1 hectar l-a dat benevol colhozului, nu poate, din cauza secetei, să achite cota de produse agricole, ... fiind condamnat la 7 ani de închisoare și confiscată averea.

La 23 octombrie 1946, în vârstă de 66 de ani, este condamnat la 5 ani de închisoare, pentru că s-ar fi sustras de la achitarea către stat a cotei de produse agricole, Gheorghe Miclescu din Proboțești...

De pe 3 hectare de pământ Saveta Andronic din Horbova, născută în 1897, n-a putut achita o cotă exagerată de cereale, în timp ce consătenii ei zăceau umflați de foame. A fost condamnată la 5 ani de pușcărie.

La fel, pentru același motiv, pe un termen de 5 ani a fost privat de libertate Vasile Andronic din Molnița.

Victoria Sângianu din Molnița, născută în 1892, o țărancă mijlocașă, a primit și ea 5 ani de pușcărie, pentru a fi dezmoștenită de pământ și avutul pe care l-a agonisit din greu.

Marghioala Crețu din același sat, născută în 1898, văduvă împovărată de griji și nevoi, a fost aruncată după gratii pe un termen de 8 ani. 3.605 kilograme de cereale trebuia să predea statului de pe 5,5 hectare de pământ Nicolae Spătaru din Godinești. La judecată a răspuns ... că anul 1946 a fost secetos și că n-a recoltat nici un căuș de boabe, dar ... i-a fost confiscată averea și a fost condamnat la 10 ani de închisoare și la 3 ani fără drept de a se întoarce acasă. Maria Dănilă din Ținteni, născută în 1896, este chemată la judecată la 27 august 1947. „N-a fost ploaie, n-a fost roadă. N-am avut de unde da pâine la stat. Și așa murim de foame”, a răspuns țărancă la o întrebare a judecătorului. A fost condamnată, însă, la 13 ani de pușcărie și a rămas și fără averea moștenită de la părinți. La 23 august 1947 a fost condamnată la 8 ani de închisoare „în ținuturile îndepărtate ale Uniunii Sovietice” Maria Sidor din Târnauca, născută în 1895, văduvă cu patru copii. I-a fost confiscată și averea... Pe un termen de 13 ani a mai fost privată de libertate la 2 septembrie 1947 și Sofia Maluș din Godinești, născută în 1879, văduvă cu doi copii, fiindcă a dat la stat doar 297 de kilograme de cereale din 3.315 cât fusese silită să dea. Toader Podeț din Godinești, judecat în zilele de 16-18 octombrie 1947, calificat ca fiind „chiabur fără de partid” pentru că avea 4,5 hectare de pământ, a fost aruncat după gratii, în vârstă de 60 de ani, pe un termen de 12 ani. Născut în 1889 în satul Molnița, Constantin Cuti, cap al unei familii numeroase (6 persoane), pentru că s-ar fi sustras de la achitarea către stat a cotei de cereale, a nimerit „în ținuturile îndepărtate ale Uniunii Sovietice” pe un termen

de 5 ani. La 27 septembrie 1947 a fost pronunțată sentința – 5 ani de detențiune și confiscarea averii – lui Ștefan Maluș din Godinesti, născut în 1890. Avusese de dat la stat 2.776 de kilograme de cereale, dar ... i-a rămas o datorie de 1.800 de kilograme. În 1946 n-a avut cum recolta mai mult de 1.000 de kilograme de pâine, pe care i le-a luat, fără să-i înmâneze chitanța respectivă, împuternicitul Kursakov.

Furturile de produse alimentare erau răspândite în rândurile copiilor. În perioada anilor 1946-1947 în URSS pentru asemenea infracțiuni au fost judecați peste 20 mii de adolescenți până la vârsta de 16 ani. Dar nici în coloniile pentru copii aceștia nu erau hrăniți. În noaptea din 14 spre 15 aprilie 1948 au izbucnit nemulțumiri în rândurile deținuților în colonia pentru copii din orașul Cernăuți.

Însă erau săvârșite crime și mai grele: hoții îi omorau pe gospodari și le furau vitele. Jertfe erau și copiii care pășteau vitele. Uneori populația se răfua cu hoți fără judecată. Aceștia erau bătuți până nu-și dădeau sufletul. În perioada aprilie-iunie 1947 numai în raionul Noua Suliță au fost înregistrate 11 cazuri de răfuială fără judecată cu hoții, dintre care 10 cazuri au avut un final fatal.

În timp ce foametea ajunsese la culme, în depozite se stricau vrafuri de cereale. Aceasta era nu numai o crimă economică, ci și una împotriva umanității. De exemplu, într-un depozit de la Fabrica de spirt din Hotin, din cauza temperaturii mai înalte au încolțit 16 tone de orz. Într-o biserică din acest oraș, transformată în depozit, au putrezit 53 tone de porumb. La picioarele sfinților ponegriți de pe fresce se pierdea pâinea cea de toate zilele, la care visau atâtea suflete. O cantitate de cereale de zece ori mai mare s-a stricat în depozitele fabricilor de spirit din Mamornița și Roghizna. Pentru a nu admite așa ceva, autoritățile puteau să facă un gest uman – să împartă cerealele la oamenii istoviți de foame. Însă organele centrale de la Moscova interzicea



acest lucru.

În urma foametei, care a început în octombrie-noiembrie 1946 și a devenit și mai strașnică în lunile de iarnă și de primăvară ale anului 1947, în spitalele din Cernăuți și Hotin au fost aduși zeci de mii de oameni, bolnavi de distrofie. Au fost pregătite suplimentar 1196 de paturi și aceasta s-a dovedit a fi puțin. În anul 1947, în regiune au fost înregistrați 41.264 de bolnavi de distrofie, inclusiv 10.397 de copii până la vârsta de 14 ani. Cel mai mult sufereau copiii. La Spitalul pentru copii din Cernăuți mortalitatea în rândurile copiilor bolnavi de distrofie a ajuns la 73,1%.

Această statistică strașnică ilustrează situația creată, când lipsea esențialul – pâinea. Din cauza ei decedau și pacienții care sufereau de alte boli. La 4 iunie 1947 șeful Direcției Regionale de Ocrotire a Sănătății Cernăuți, Liciman, a prezentat conducerii regiunii un raport secret, în care se sublinia că nu este îndeplinită hotărârea din aprilie 1947 a Consiliului de Miniștri și Comitetului Central al PC (b) al Ucrainei „Cu privire la măsurile de îmbunătățire a deservirii medicale a populației”, mai ales la capitolul asigurarea instituțiilor sanitare pentru copii cu produse alimentare. Fondurile alimentare pentru instituțiile respective din raioanele regiunii au fost reduse cu 60-70 la sută. În schimb, a crescut numărul cazurilor letale.

Datele tragediei erau ținute în mare taină, chiar și în documentele de serviciu, calificate ca „secret” și „strict secret”. Potrivit datelor de arhivă, numărul total al locuitorilor din regiunea Cernăuți, care au murit de distrofie în anul 1947, a fost de 2.829 de persoane. Însă în realitate cifra a fost cu mult mai mare. Mulți au murit de dizenterie, dispepsie toxică, angină septică, tifos și alte boli molipsitoare. Agenții patogeni ai acestor boli au fost oamenii, care pentru a se salva de foame, plecau în regiunile apusene pentru a face rost de produse alimentare. Acolo băntuia epidemiile infecțioase și ei se molipseau. În total, foametea a secerat în regiunea Cernăuți circa 17 mii de vieți omenești. Regiunea deținea locul doi în Ucraina după mortalitatea în rândurile copiilor de până la un an.

Adevărul era interzis. Neadevărul era dorit, așteptat și stimulat de autorități. În organul de presă al Organizației de partid din regiune, ziarul „Radianska Bukovyna” („Bucovina sovietică”) se sublinia că în ținutul nostru nu există foamete și că oamenii mor nu din cauza subalimentației. În schimb, în șpalturile publicației era frecventă tema colectărilor. În numărul din 8 ianuarie 1947 ziarul inserează articolul „Escrocii au fost pedepsiți”, în care se menționează că „lupta pentru pâine are o însemnătate enormă. Nici un kilogram de pâine nu trebuie să se piardă, însă sunt cazuri când unii săteni manifestă o atitudine necinstită față de îndeplinirea îndatoririlor lor și se eschivează de la predarea pâinii la stat, iar unii lucrători ai sistemului de colectări le ajută în această privință. Deplasându-se în raionul Noua Suliță, judecătoria regională Cernăuți în decursul a trei zile a examinat procesul penal privind învinuirea unui grup de culaci și a lucrătorului Punctului de colectări, Fiodor Tetea, de falsificarea documentelor de predare a pâinii. Au fost falsificate chitanțele pentru cantitatea totală de 6,5 tone de cereale. Fiodor Tetea și Dionisie Balaniuc au fost condamnați la 10 ani de privare a libertății, cu confiscarea averii. Ceilalți au primit de la 7 până la un an de privare a libertății”.

La 2 august 1947 Procurorul regiunii Cernăuți, F. Doncenko, a expediat o scrisoare „secretă” procurorilor raioanelor satești ale regiunii Cernăuți, în care le propune: „În scopul prevenirii sabotajului din partea gospodăriilor culacilor în prima decadă a lunii august 1947 să fie trași la răspundere penală unul sau doi culaci care sabotează predarea pâinii la stat. Examinarea dosarelor să fie încheiată cel mult în două zile, încredințând aceasta anchetatorilor de la procuratură. Examinarea acestor dosare să se desfășoare în proces de judecată deschis, cu participarea procurorului, iar rezultatele judecătoriei să fie oglindite pe larg în ziarul raional. În toate cazurile să fie arestate imediat bunurile materiale, ținând cont de faptul că verdictul judecătoriei va prevedea confiscarea bunurilor materiale. Culturile cerealiere și oleaginoase, cartofii și carnea să fie confiscate totalmente, potrivit angajamentelor luate, și predate organizațiilor de colectări. A aplica o lovitură decisivă culăcimii este datoria de

onoare a organelor procuraturii și judiciare”.

În acea perioadă în fruntea organizației de partid și a Consiliului Comisarilor Poporului al RSSU stătea Nikita Hrușciiov. Pe de o parte, el primea informații obiective despre situația din satele republicii. Pe de altă parte, el era un stalinist devotat și ar fi putut să-l convingă pe tovarășul Stalin că atitudinea față de colhoznici nu trebuie să fie atât de barbară. Prin aceasta Hrușciiov se deosebea în mod radical de organizatorii marii Foamete din anii '30. El nu se temea să aibă opinia sa și s-o apere în fața „conducătorului tuturor popoarelor”, deși, de obicei, ceda și își cerea scuze. „Ești moale! Te prostesc, ei se folosesc de faptul că ești sentimental. Ei doresc ca noi să pierdem resursele de stat”, îi riposta lui Hrușciiov Stalin în ianuarie 1947. Însă după o lună „marele conducător” l-a înlocuit în postul de primul secretar al CC al Partidului Comunist (bolșevic) din Ucraina pe „liberalul” Hrușciiov cu „omul cu caracterul de fier” Kaganovici, lăsându-i lui Nikita Hrușciiov numai postul de președinte al Guvernului Ucrainean Sovietic. Totodată, Stalin a dat ordin să i se acorde Ucrainei un ajutor nu prea mare de cereale. Nu din considerente umane, dar pentru înșămânțările de primăvară.

Noul conducător al Ucrainei, Lazăr Kaganovici, originar de prin părțile Cernobylului, a fost un blestem pentru populația republicii. Aceasta era „a doua venire” a lui în Ucraina. Fiind considerat unul din „creatorii” Foamei din anii '30, el afirma: „Noi am săvârșit Revoluția din Octombrie pentru a-i scăpa pe țărani de idiotismul vieții de la țară”. La începutul anilor '60, noii cârmuitori ai statului sovietic l-au caracterizat pe Kaganovici ca fiind „mare maestru al intrigilor și provocărilor”, afirmând că în anul 1947, când acesta a fost numit în fruntea Ucrainei, el „a adunat în jurul său oameni fără principii și lași, brutaliza cadrele fidele de partid, îi teroriza pe conducători. Ca un adevărat sadist, Kaganovici primea satisfacție atunci când își bătea joc de activiști și de intelectuali. El le cerea artiștilor plastici, ca în tablourile despre eliberarea Ucrainei de sub ocupația nazistă, deja pictate, să includă și portretul său, deși nu avea nimic comun cu tema dată. Portretul lui era numai bine potrivit pe tablourile strașnice ale foamei din Ucraina din anii 1946-1947.

Cereri autorităților regionale despre necesitatea repartizării cerealelor din rezervele de stat de cele mai multe ori au rămas neexaminată, iar cele examinate nu au fost satisfăcute în volum deplin. Practica era următoarea: se repartiza de 2-3 ori mai puțin decât se cerea și aceea peste câteva luni. Un ajutor mai substanțial din partea statului gospodăriile au început să-l primească spre finele anului 1947, când punctul culminant al foamei deja trecuse.

În genere, în documentele oficiale cuvântul „foamete” lipsea cu desăvârșire. În toate protocoalele plenarelor Regionalei de Partid din Cernăuți din anul 1947 nu se face nici o aluzie la foamete, cu toate că acces la documentele respective aveau un număr minim de persoane. Situația era explicată prin formulele-clisee: nu s-a semănat la timp, recolta n-a fost strânsă la timp, nu au fost îndeplinite planurile de colectare.

La 26 aprilie 1947 Comitetul Regional de Partid Cernăuți trimite o telegramă la Moscova, ministrului pentru colectări Dvinski, cu următorul conținut: „Rezervele existente de grâu alimentară din regiune ajung până la data de 19 mai. Rugăm de urgență să dați dispoziție de a fi deblocate 850 tone de grâu alimentară, de a aduce de urgență în regiunea Cernăuți pentru acoperirea deficitului 2700 de tone de făină, 700 tone de crupe”. Peste o lună, la 28 mai 1947, o telegramă cu un conținut asemănător a

fost expediată secretarului Comitetului Central al PC (b) al Ucrainei, L. Kaganovici. Iar peste câteva zile – din nou lui Dvinski. La asemenea telegrame, precum și la multe altele, nu s-a reacționat în nici un fel.

Însă din partea conducerii regiunii au fost telegrame și cu un alt conținut și cu calificativul „secret”. Iată una din ele datată la 11 octombrie 1947: „Moscova. Kremlin. Tovarășului Stalin Iosif Vissarionovici. Scumpe Iosif Vissarionovici! Vă raportăm că regiunea Cernăuți, RSS Ucraineană, la 10 octombrie a îndeplinit înainte de termen planul la colectările de cereale cu 100,2%. Colhozurile, sovhozurile, țăranii individuali continuă să predea pâine peste plan. Vă asigurăm, tovarășe Stalin, că toți colhoznicii, țăranii individuali și toți lucrătorii din agricultura regiunii Cernăuți vor depune toate eforturile pentru a fi în rândurile fruntașilor la îndeplinirea hotărârilor istorice ale Plenarei din februarie a Comitetului Central al PC (b) din întreaga Uniune privind dezvoltarea rapidă a agriculturii, transformările socialiste la sat – trecerea țăranilor individuali pe calea colhoznică verificată și întărirea mării noastre Patrii. Slavă Vouă, scumpe Iosif Vissarionovici!” O telegramă cu patos revoluționar, ca și altele – mii și zeci de mii – după doi ani grei de foamete.

În urma foametei din 1946-1947 Ucraina a pierdut de la 1 până la 2 milioane de vieți omenești. Kremlinul a realizat politica colectărilor de cereale în satele înfometate, pentru a acorda ajutor „țărilor frățești”. La cererea Guvernului sovietic Administrația pentru ajutor și restabilire de pe lângă ONU a acordat 250 milioane dolari pentru cumpărarea produselor alimentare și utilaj pentru satul ucrainean. Aceasta a minimalizat într-o măsură oarecare proporțiile tragediei poporului.

Despre foametea din 1946-1947 în URSS a fost interzis să se vorbească și să se scrie până în anul 1988, în toila restructurării (așa-zisei „perestroici” inițiate de Mihail Gorbaciov). Poate din cauză că a fost greșeala comisă de conducerea imperiului sovietic, fiindcă statul dispunea de rezerve suficiente de cereale pentru a nu admite înfometarea populației. O bună parte din rezerva de cereale era exportată. În perioada 1946-1948 exportul s-a ridicat la 5,7 milioane tone de cereale, cu 2,1 milioane tone mai mult decât exportul din ultimii trei ani de înainte de război. Pe timp de foamete au fost exportate 1,4 milioane de tone de cereale. Potrivit unor date incomplete în anii 1946-1947 în întreaga URSS s-au stricat în depozite circa un milion tone de cereale. Sunt date care confirmă elocvent crima organizată de regimul totalitar împotriva propriului popor.

Colectivizare sau înrobire

Crimele regimului totalitar sovietic, care țin de domeniul economiei, nu pot fi caracterizate numai cu criterii pur economice, căci și în ele este foarte evident factorul uman. Este vorba de colectivizarea forțată.

Începutul colectivizării în regiunile din Vestul Ucrainei, inclusiv în Bucovina, a fost anunțat imediat după eliberarea lor de sub ocupația nazistă. În mai 1945 a fost aprobată hotărârea Comisariatului Popular Sovietic al RSSU și a Comitetului Central al PC (b) al Ucrainei „Cu privire la măsurile de reformare și dezvoltare în continuare a economiei în regiunile Lviv, Stanislav, Drohobyci, Ternopil, Rivne, Volynia și Cernăuți ale RSSU pe anul 1945”. Ea prevedea împărțirea pământului, luat de la nemți, crearea comunităților financiare. Organele de partid erau obligate să acorde o atenție deosebită consolidării organizatorice și economice a sovhozurilor, să susțină inițiativa gospodarilor săraci și mijlocași de creare a colhozurilor. Astfel,

statul susținea numai colhozurile și într-un stat totalitar această hotărâre a fost primită ca un semnal de colectivizare cu orice preț și pe scară largă. Statul și partidul, de fapt, stimulau fărădelegile. Pentru accelerarea ritmului colectivizării în regiunile de vest ale Ucrainei au fost trimiși zeci de mii de colaboratori ai organelor de drept și de securitate, funcționari de partid din regiunile de est și din Rusia. În procesul de creare a colhozurilor a fost aplicată lozincă stalinistă – „Cadrele rezolvă totul”.

În acest context vom preciza că la 18 mai 1946 Sovietul Suprem al URSS a adoptat cel de-al Patrulea plan cincinal, indicând cursul spre colectivizarea de amploare. În anii 1946-1950 în regiunile de vest ale Ucrainei se prevedea realizarea industrializării, colectivizării și revoluției culturale – distrugerea proprietății private și a întreprinderilor mici. La 20 iunie 1947 Comitetul Central al PC (b) al Ucrainei și Consiliul de Miniștri al RSSU, prin hotărârea lor, au cerut ca regiunile de vest să „ajungă” în dezvoltarea lor politică și culturală la nivelul regiunilor de est. Până la finele anului 1947 se planifica reînnoirea colhozurilor care au funcționat înainte de război. Colectivizarea se desfășura în ritm forțat sub lozincile luptei împotriva culacilor. Dacă în 1944 în vestul Ucrainei erau 38 de colhozi, în 1946 – 107, iar în toamna anului 1947 – mai mult de o mie.

Potrivit datelor oficiale, la 1 august 1947 în regiunile de vest ale Ucrainei erau 16.374 așa-numite gospodării ale culacilor. Pentru a scăpa de ele, statul a intensificat presiunea economică, crezând că astfel culacii nu vor avea o altă ieșire decât să se dezică de averea lor și să intre în colhoz. Însă efectul a fost cu totul altul: în majoritatea regiunilor vestice culacii au început să se opună regimului, trecând în rândurile formațiunilor ilegale ale Armatei Insurecționale Ucrainene. Unii istorici ucraineni sunt de părere că datorită acțiunilor Armatei Insurecționale Ucrainene, în toamna anului 1947 circa 500 mii de persoane au scăpat de deportările în Siberia.

Ritmul colectivizării depindea de intensitatea mișcării de rezistență în aceste regiuni. Luptând împotriva „răsculaților”, autoritățile au organizat grupuri operative de agentură, care recurgeau la represiuni în rândurile populației. Țăranii erau deportați în raioanele nordice ale URSS. Primul val al deportărilor a avut loc în octombrie 1947, cel de-al doilea – la finele anului 1948, în momentul trecerii la colectivizarea totală, iar cel de al treilea val – în 1949, când au fost deportați toți culacii.

Ritmul colectivizării nicidecum nu putea satisface conducerea republicii. Concluziile au fost făcute în teritoriu. În anii 1949-1950 în raioanele îndepărtate ale URSS au fost deportați 32,7 la sută din numărul total al persoanelor din regiunile de vest ale Ucrainei supuse represaliilor în perioada 1944-1952. Cifrele citate de unii istorici ucraineni diferă – între 204 și 500 mii de persoane – culaci și membri ai familiilor lor, adepți ai răsculaților etc.

Odată cu nimicirea mișcării de rezistență în 1947-1948 a început un nou val al organizării colhozurilor. În acest scop erau aplicate toate metodele: presiunea administrativă, demagogia socială, erau organizate consfătuiri, seminare, conferințe, lecții despre colectivizarea satelor. Radioul, cinematografia, presa agitau societatea la „întrecere socialistă” pentru a încheia înainte de termen colectivizarea totală. Până la începutul anilor '50 procesul de colectivizare în regiunile Ucrainei de vest a fost încheiat, iar sute de mii de țărani – supuși represiunilor. Cu alte cuvinte, în anii 1944-1948 principalele mijloace de accelerare a procesului de colectivizare au fost teroarea, violența, înfricoșarea populației și deportarea țăranilor în raioanele îndepărtate ale URSS. Afirmăția istoricilor sovietici despre caracterul benevol al colectivizării a fost

nu altceva decât un mit. Țăranii din partea apuseană a Ucrainei, care s-au ales cu mai puține pierderi materiale decât cei din alte zone ale republicii, au pierdut aproape totul în procesul colectivizării.

La 21 februarie 1948, Prezidiul Sovietului Suprem al URSS a adoptat o hotărâre care prevedea deportarea „tuturor celor care nu-și îndeplinesc numărul minim de zile-muncă în colhozuri și duc o viață parazitară”. Din cauza stării de dezorganizare, colhozurile, care nu puteau asigura deloc plata muncii lucrătorilor săi, în cazuri fericite, plăteau sume simbolice. Mulți colhoznici nu puteau îndeplini planul minim de zile-muncă pe an, impus de conducere, și pentru aceasta erau trași la răspundere. După aceasta arestările și deportările au continuat, cu mai mică intensitate, până în martie 1953, data morții lui Stalin. Printre deportații supraviețuitori ai coșmarului de „dincolo de Cercul Polar” a fost și țăranul Simion Opaîț din Ropcea, raionul Storojineț, care a lăsat următoarele mărturii: „...Trei luni am fost ținut într-o celulă fără geam și doar o dată pe zi primeam un polonic de ciorbă. În acele trei luni nu mi-au dat voie nici să mă spăl, nici să-mi rad barba. În fiecare noapte mă scoteau la interogatorii. Mă întrebau una și aceeași: câți ropcenii am trecut peste graniță și câți grăniceri sovietici am culcat în timpul „operațiilor banditești” împotriva lor... N-aveau dovezi, dar ceva-ceva știau... Nu le mărturisesc nimic și după trei-patru ceasuri de chin și batjocură, adus în celulă, nu eram lăsat să-mi odihnesc ciolanele „înmuiate” cu icusintă ... - eram ținut în picioare cu mâinile duse la ceafă... Am fost... condamnat la 25 de ani de detenție, 5 ani fără drepturi cetățenești și 10 ani fără dreptul de a mă întoarce în regiunea Cernăuți... La închisoarea din Lvov... nu primeam altceva de mâncare decât un fel de zoi sărate, după care setea mă stingea de pe lume. Peste trei săptămâni am fost urcați în vagoane și duși în celălalt capăt al lumii, la Vladivostok, spre Japonia și Coreea, și băgați într-un lagăr de pe teritoriul unui port maritim.... Apoi ne-au pornit spre „vestita” Kolyma, la urșii polari... – dincolo de Cercul Polar... Era un ger de vreo -50 de grade și noi, fiind îmbrăcați subțire, în portul nostru românesc (aproape toți deținuții de acolo eram români), simțeam cum ne îngheață sângele în vine. Am primit haine mai groase și am fost împrăștiati care și încotro, că până la urmă nici nu mai aveam cu cine vorbi românește, ... și din momentul acelei repartizări cu români de-ai noștri nu ne-am mai întâlnit. La minele de aur, unde mă speteam ca un rob, dacă nu îndeplineai norma, trei zile nu primeai mâncare. Dacă nu te îndreptai, erai băgat la carceră, apoi la „bur”, iar de la „bur” – pe lumea cealaltă. Celor care mureau, le erau spărți creierii cu un piron ascuțit de fier, ca să fie siguri că nimeni nu se prefăcea ... Cadavrele erau aruncate într-o văgăună și lăsate acolo pentru totdeauna. Am avut noroc că eram voinic și sănătos... După ce a pierit Stalin, situația noastră s-a mai îmbunătățit... Am fost rejeudecat... M-am întors la Ropcea după doisprezece ani... Cât n-am fost acasă, floarea satului s-a irosit pe la munci silnice în Donbas, Karelia, Arhanghelsk, Republica Komi, pe țărmul lacului Onega, la Peciora, la Viatka, în lagărele de muncă din Armenia. Toți bărbații duși pe țărmul Mării Albe la munci peste puterile lor, de-o vorbă, au murit acolo, numai 3 – Petrea Opaîț, Cozma Meglei și Gheorghe Costinean au venit oarecând în oase și piele...”

Deportarea a miilor de țărani în raioanele îndepărtate ale URSS a fost ultima acțiune de represiune și crimă a conducerii staliniste față de populația satelor. În această perioadă țăranilor individuali li se interzicea să vândă producția proprie la piață, iar prețurile de colectare în fondurile de stat erau de 10 ori mai mici decât cele reale. Deci, țăranii individuali erau puși în condiția când, vrând-nevrând, trebuiau să

se înscrie în colhoz, o altă ieșire, pur și simplu, nu era. Conducerea republicii tindea spre faptul că toate terenurile arabile să fie în posesia colhozurilor și sovhozurilor.

Dacă forma de gospodărire colectivă ar fi fost, într-adevăr rentabilă, atunci sancțiunile de reprimare ale Guvernului față de țărani ar fi fost de prisos, fiindcă țăranii de la sine, benevol, s-ar fi înscris în colhoz, desigur pentru un salariu normal. Dar în aceasta și consta problema, căci țăranii au fost impuși să lucreze în colhoz fără plată, iar sistemul de pașapoarte i-au transformat în semirobi, ținându-i prin forța legii în sat.

Sub acțiunea politicii de stat cu un scop bine determinat colectivizarea a ajuns la etapa finală. Mai accelerat ea s-a desfășurat în regiunea Cernăuți, unde la data de 17 ianuarie 1949 erau create 477 de colhozuri, care dispuneau de 299.674 hectare de pământ sau 90,1 la sută din toate terenurile arabile. Au rămas necollectivizate mai puțin de 10 la sută din terenurile arabile din Bucovina. Până la finele acestui an indicele respectiv s-a redus întrucâtva, dar nu cu mult deoarece conducerea regiunii nu avea nici un motiv pentru declarații îmbucurătoare, dar numai probleme și necesitatea de a extinde colhozurile.

Încheierea colectivizării a avut consecințe atât pozitive, cât și negative. De consecințele pozitive ține faptul că odată cu crearea colhozurilor a încetat teroarea deschisă în masă față de țărani. A început aplicarea mai pe larg a tehnicii agricole, a soiurilor de plante și raselor de animale mai productive, trecerea la specializarea agriculturii. Însă predomină consecințele negative: în timpul colectivizării au fost lichidați țăranii gospodari, care știau și vroiau să lucreze pământul, țăranii au fost lipsiți de stimulenți economici, adică de a munci bine, iar pentru a-și întreține familiile s-au învățat să fure, stilul de comandă și cel administrativ, mai ales în timpul campaniilor agricole, a constituit una din cauzele decăderii agriculturii în întreaga URSS.

Crearea colhozurilor a fost o lovitură grea pentru psihologia țăranului. Reformele agrare radicale nu întotdeauna aveau efectul dorit, căci erau accelerate prin metoda de comandă și cu exercitarea presiunilor, fără luarea în considerare a specificului local, a situației politice din ținut, a acuității luptei de clasă. Vina pentru executările, deportările, jefuirea țăranilor o poartă conducerea RSS Ucrainene și a URSS.

Presa de atunci aprecia crearea colhozurilor drept o victorie a socialismului. Organul Comitetului Regional de Partid Cernăuți, „Radianska Bukovyna”, în numărul din 2 noiembrie 1947, apărut în preajma împlinirii a 30 de ani de la Marea Revoluție din Octombrie, scria în articolul *Ce le-a dat puterea sovietică oamenilor muncii din Bucovina*: „Țăranii au primit pământ. Iată cum a fost împărțit pământul în Bucovina. În 1939 în regiune erau 172.940 de gospodării. 41 la sută dintre ele erau fără pământ, 22 la sută aveau până la un hectar de pământ, 12 la sută nu țineau nici un animal, 60 la sută nu aveau nici un cal. În același timp gospodăriile boierești dispuneau în medie câte 360 hectare de pământ. Mitropolitul bucovinean avea 8.307 hectare de pământ arabil și multe mii hectare de pădure... Puterea sovietică a dat țăranimii sărace din Bucovina fără plată în folosință pentru totdeauna circa 250.000 hectare de terenuri arabile. Guvernul sovietic, Partidul bolșevicilor, tovarășul Stalin manifestă o grijă permanentă față de bunăstarea oamenilor muncii, au trasat calea spre o viață înstărită – calea colectivizării”.

În prezent, după ce au dispărut colhozurile, odată cu puterea sovietică, s-a constatat că istoriografia sovietică, descriind reformarea satului sovietic, s-a folosit

de o terminologie care nu corespunde adevărului. Aceasta masca planurile reale ale guvernului, așa-numita „colectivizare” nu avea nimic comun cu ideologia oficială și cu scopurile oficiale. Guvernul sovietic a creat nu „colective” țărănești, ci gospodării de iobagi, bazate pe folosirea muncii forțate și aparțineau ele statului. În spatele colectivizării staliniste nu erau nici un fel de dogme ideologice sau utopii sociale. Era vorba de un plan drastic de înrobire și de folosire intensivă a brațelor de muncă a locuitorilor rurali. În sistemul economic stalinist colhozurile îndeplineau aproximativ aceleași funcții ca și brigăzile de muncă în lagăre. Iar drepturile civile ale „colectivelor” țărănești erau cam aceleași ca și cele ale deținuților.

Colectivizarea a confirmat faptul transformării Uniunii Sovietice într-un stat care ignorează dreptul. În timpul colectivizării nu au fost nici un fel de „războaie de clasă”. Ele au fost inventate de Stalin pentru a îndreptăți represii împotriva țăranilor, care se opuneau „colectivizării”. O invenție a escrocilor politici a fost și divizarea mediului țăranesc în „chiaburi”, „mijlocași” și „săraci” ipotetici. Nivelul stării materiale nicidecum nu influența asupra dorinței țăranilor de a intra în colhoz. În realitate nimeni nu-și dorea aceasta. „Culacii” erau supuși represii și, folosindu-se de aceasta, puterea îi numea în mod automat pe toți cei care se împotriveau colectivizării, săteni înstăriți și, astfel, ei împărțeau soarta chiaburilor.

Dogma bolșevică despre un nivel mai înalt al productivității gospodăriilor colective în comparație cu cel al gospodăriilor individuale chiar de la bun început a fost irațională. Colhozurile au fost organizate special pentru a manipula cu brațele de muncă de la sate. Din colhozuri erau ușor mobilizate forțe de muncă la construcția întreprinderilor industriale, drumurilor etc. Statul le plătea nu oamenilor mobilizați la munci, ci colhozurilor.

Unicul sens al desfășurării colectivizării a fost asigurarea cu brațe de muncă a industriei grele și militare. Gospodăriile agricole colective erau neeficiente chiar din punct de vedere economic. Însă Stalin nici nu conta pe un efect economic al colectivizării. Pentru el era mai important ca întreaga producție a colhozurilor să aparțină statului, la fel ca și brațele de muncă din colhozuri. Anume în acest sens colhozurile erau foarte eficiente.

Această epocă dramatică și sângeroasă, prin care a trecut și neamul românesc din nordul Bucovinei, ținutul Herței și din nordul Basarabiei, a fost foarte bine caracterizată în monografia lui Timothy David Snyder *Pământuri însângerate. Europa între Hitler și Stalin*. Autorul concluzionează: „Stalinismul, de asemenea, a fost un sistem nu numai politic, dar și moral, în care nevinovăția și vina erau nu numai categorii legislative, dar și psihice, iar gândirea morală era pretutindeni. Un tânăr activist ucrainean al partidului comunist, care lua bucăți de pâine de la gurile celor înfometați, era încrezut că astfel contribuie la triumful socialismului: „Eu credeam, căci vroiam să cred”. El da dovadă de sensibilitate morală, chiar dacă această sensibilitate era greșită. Numeroși staliniști și adepții lor explicau că pierderile în urma foametei și Marii Terori erau necesare pentru făurirea statului sovietic onest și sigur. Însăși amplexarea morții se părea că da atractivitatea unei astfel de speranțe.

Însă îndreptățirea romantică a exterminărilor în masă, care spune că argumentarea reușită a răului de astăzi în viitor va fi un bine, este, pur și simplu, greșită. Poate ar fi fost cu mult mai bine dacă, în genere, nu s-ar fi făcut nimic. Posibil, pentru atingerea scopurilor dorite, mai potrivită ar fi fost o politică mai moale. A considera că de

marele progres trebuie să fie legate suferințe enorme, înseamnă a fi de acord cu un astfel de masochism hermetic: prezența durerii este un semn al unui bine iminent sau viitor. Deoarece Stalin reprezenta biroul politic, care reprezenta Comitetul Central, care reprezenta partidul, care reprezenta clasa muncitoare, care reprezenta istoria, el, Stalin, avea dreptul deosebit de a vorbi în numele necesității istorice. Un astfel de statut îi permitea să se elibereze de orice responsabilitate și să-i învinuiască în nereușitele sale pe alții”. De aceea și astăzi, mai ales în Rusia, se fac încercări de reabilitare parțială a unuia dintre cei mai mari călăi din istoria omenirii, pe conștiința căruia sunt zeci de milioane de vieți omenști.

Cândva unul dintre cei mai radicali membri ai Biroului Politic al PC al URSS, Aleksandr Iakovlev, a opinat: „Poate peste 20-30 de ani, când martorii acestei epoci nu vor mai fi în viață, va fi ridicat un monument jertfelor GULAG-ului”. El a avut în vedere nu numai caracterul viabil al stalinismului, dar și faptul că în societatea sovietică mai toți cetățenii erau impuși, într-un fel sau altul, să colaboreze cu Sistemul. În schimb pe teritoriile, alipite și ținute cu forța la acest Sistem, virusul totalitarismului n-a putut afecta sufletul și memoria oamenilor. Iată de ce în majoritatea satelor din regiunea Cernăuți, mai ales în cele românești, sunt ridicate cruci-simbolice întru pomenirea jertfelor nevinovate ale unuia dintre cele mai odioase regimuri din istoria omenirii.

A fost creat și un monument al jertfelor foametei, însă el nu a fost ridicat. Autorul lui, care a fost menționat la concursul regional, sculptorul de etnie română, Dumitru Gorșcovașchi, a plecat în lumea celor drepti fără să-și vadă realizată ideea și nu se știe dacă, în viitor, un asemenea monument va apărea în ținutul nostru. Deși merită să fie înălțat, cu atât mai mult că autorul însuși a îndurat foame. În *Cartea Națională a Memoriei jertfelor Foametei din anii 1932-1933, 1946-1947 din Ucraina. Regiunea Cernăuți* el a plasat o reproducere a modelului monumentului și o amintire despre acele vremuri de restriște: „Cocorii agitați sunt un simbol al suferințelor bucovinenelor de teroarea stalinistă și foametea artificială. Ideologia „părintelui de la Kremlin al tuturor popoarelor” a fost aceasta: „Pentru a distruge speranța, trebuie să fie distrus prin foamete viitorul ei – copii”.

În anii '30 a avut loc genocidul în Ucraina... Iar în anii '40 „ciuma stalinistă” a cuprins regiunea Cernăuți. Împotriva populației pașnice din ținut au început raidurile de represalii ale enkevediştilor și „stribocilor” locali. Fiind în stare de ebrietate, pe timp de noapte, cu arme în mâini grupa operativă umbla pe la casele oamenilor, îi scotea afară pe stăpâni și familii întregi – de la mic la mare – erau deportate în Siberia, la Onega, în Kazahstan la munci silnice și rar cine se întorcea de acolo după zeci de ani. Majoritatea lor erau sortiți pieirii. În afară de aceasta, reprezentanții „noii orânduiri” luau cu forța de la țărani produsele alimentare, măturau chiar urmele de făină ce mai rămăneau. Nu se ținea cont de faptul că oamenii s-au achitat cu statul la colectările de pâine. Astfel bătrânii neputincioși și copiii mici rămăneau fără pâine.

Doctrina stalinistă a foametei artificiale, aplicată în Bucovina de Nord, nu a ocolit și satul meu de baștină Voloca, raionul Hliboca, regiunea Cernăuți.

Pe atunci eu, un băiat de șase ani, alergam la fostul ogor al bunelului meu, cu care eram obișnuit (cu timpul el a devenit averea colhozului), pentru a strânge spicele care au rămas ici-colea pe miriște, după ce trecuse tractorul cu agregatele de recoltare. Miriștea îmi înțepa până la sânge tălpile goale. Însă nu simțeam nici o durere. Sufletul se bucura de spicele adunate. Visam că voi veni acasă cu o traistă

plină de spice și împreună cu bunelul Matei le vom scutura de boabe, le vom măcina cu râșnița, iar bunica Veronia ne va coace un colăcel.

Însă visurile mele de copil despre colăcel s-au spulberat pe neașteptate. În fața mea apărură pe cal negru paznicul ogoarelor colhozului, Pavel, cu obrații roși de băutură. El era groaza copiilor din sat care căutau cu speranță pe miriște spice. Am încercat să fug de el, însă m-a ajuns și m-a lovit cu măciuca în spate, mi-a luat traista cu spice și a aruncat-o sub tractorul care ara câmpul nu departe de noi.

Plângând de durere și de amărăciune, mă zvârcoleam pe pământ. În acele momente deasupra mea, în înaltul cerului albastru roteau un cârd de cocori, de parcă doreau să mă ia pe aripile lor și să mă ducă în alte zări, unde nu este foamete și fărâdelegile celor de la putere”.

Acești cocori-salvatori au devenit un element plin de semnificație în compoziția monumentală pe care visa s-o lase generațiilor viitoare sculptorul cernăuțean, Dumitru Gorșcovașchi. Poate nu s-au dus definitiv pe calea neîntoarcerii ca și creatorul lor? Răspunsul la această întrebare îl știu doar acei, care se pregătesc să ridice monumente întru comemorarea jertfelor regimului totalitar odios.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhiva Regională de Stat a regiunii Cernăuți, F. P-1, C. 2, D. 663. F. 71.
2. Arhiva Regională de Stat a regiunii Cernăuți, F. P-1, C. 2, D. 671. F. 91.
3. Bugai M. F., *Deportarea populației Ucrainei (anii '30-50)*, în „Revista istorică ucraineană”, 1990, nr. 11, p. 20.
4. *Cartea Națională a Memoriei jertfelor Foametei din anii 1932-1933, 1946-1947 din Ucraina. Regiunea Cernăuți*, Cernăuți, Ed. Zelena Bukovyna, 2008.
5. Colecția ziarului „Radianska Bukovyna”, anul 1946.
6. Colecția ziarului „Radianska Bukovyna”, anul 1947.
7. Dolinska T., *Despre viața și starea copiilor în condițiile Foametei din anii 1946-1947 în URSS*, Cernăuți, Ed. Zelena Bukovyna, 2002.
8. Nadolski I. E., *Politica deportărilor a regimului totalitar stalinist în regiunile de vest ale Ucrainei (1939-1953)*, p. 67.

SUMMARY

After the end of the WWII, the Soviet Empire continued another undeclared war against the population of the annexed territories in 1939-1940. Thus, for the promotion of a denationalization policy and russification of Bukovina, a conclusion that the main „antisoviet element” was the Romanians, considered „the hostile elements” and most of them were exterminated or sent to „work camps”. We are talking about the deportation of the Bukovinian Romanians to compulsory work in Carelia, Onega lake, Komi republik, Vorkuta, after the North Pole and into Donetsk mines.

Therefore, as a result of the politics promoted by the Soviet Power, on the 1st of January 1945, the Cernăuți region was inhabited by 56 7000 persons, 35,2 per cent less than as of the 1st of January 1941. Bukovina lost a third of its population.

MAREA NEAGRĂ – UN „LAC” AL RĂZBOIULUI INFORMAȚIONAL: ÎNȚRE TEHNICI DE ATAC HIBRID ȘI ÎNCERCĂRI DE APĂRARE INTUITIVĂ*

Marin GHERMAN **
Cernăuți

Din punct de vedere geopolitic, dar mai ales informațional, Marea Neagră seamănă tot mai mult cu un „lac”. În urma evoluțiilor tehnologice, a proceselor de informatizare și globalizare, statele din zona Mării Negre și societățile respective interacționează între ele ca organisme politice și sociale cu mult mai apropiate geografic ca odinioară. Cu alte cuvinte, distanțele sunt aceleași, însă spațiul de influență și interacțiune geopolitică este mai mic. Din acest punct de vedere, Marea Neagră continuă să existe ca noțiune geografică, însă este un „lac” din punct de vedere geopolitic, și mai ales informațional.

În ultimii ani, acest „lac” geopolitic este o arenă a unor lupte informaționale care sunt părți componente ale unor războaie asimetrice, hibride, depășind ca proporție



**Studiu prezentat la 17 noiembrie 2018 la Constanța, în cadrul mesei rotunde internaționale „Marea Neagră – un „lac” geopolitic al lebedelor? Lebede albe și negre la linia orizontului”.*

**** Marin Gherman** este politolog, jurnalist, scriitor. Președinte al Centrului Media BucPress – asociație a jurnaliștilor români din Ucraina, care include Agenția de știri BucPress, Radio Cernăuți, revista „BucPress” și BucPress TV. Doctor în științe politice, colaborator științific în cadrul Universității Naționale din Cernăuți. Redactor-șef adjunct la revista trimestrială de istorie și cultură „Glasul Bucovinei” (Cernăuți – București). Redactor la postul de radio „Ucraina Internațional”. Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Publică studii științifice în reviste de specialitate din România, Republica Moldova, Germania și Ucraina. Este coautorul monografiilor *Instituțiile societății civile și capitalul social în noile state membre UE* (Cernăuți, 2015) și *Sprache Politik und Konflikte in der Ukraine, Republik Moldau und Georgien (Politici și conflicte lingvistice în Ucraina, Republica Moldova și Georgia)* (Leipzig, 2017).



drept elemente de agresiune și instabilitate. Altfel vorbind, apare situația când cititorii sau telespectatorii nu prea înțeleg care dintre informații sunt adevărate și care sunt false.

Așadar, scopul acestui război din „lacul” informațional al Mării Negre este slăbirea consensului referitor la alianța euro-atlantică, sporirea animozităților și amplificarea divergențelor între partenerii regionali noi. Cu alte cuvinte, este aplicată prin tehnologii noi semănarea confruntării și a neprieteniei – „*Divide et impera*”. Presa rusă scrie că alegerea europeană și euroatlantică declarată de Ucraina este una greșită. România este arătată ca un stat sărac, care a devenit depopulat și corupt după aderarea la UE. Din presă aceste mesaje sunt transferate în rețelele de socializare cu ajutorul miilor de ostași informaționali, care aplică mistificarea și introducerea de elemente ușor de perceput de către cititori în titluri și în conținutul știrilor. Viața reală, știrile importante sunt transformate în povești, în care este cu mult mai ușor de crezut, acestea fiind mai interesante publicului nedocumentat. Realitatea este subminată cu o hiperrealitate. În presă și în rețelele de socializare sunt răspândite informații despre oamenii săraci și necăjiți din UE, despre oameni fără religie și Dumnezeu din Occident, Rusia fiind portretizată drept o adevărată păstrătoare a tradițiilor ortodoxe și a adevărului istoric.

De ce se întâmplă acest lucru? Sunt două explicații: una sociologică și alta politică.

În primul rând, progresul tehnologic a determinat dezvoltarea rapidă a rețelilor de socializare Facebook, Twitter sau platforma Youtube, nemaivorbind de rețelele rusești de socializare, care au tăiat din autoritatea și forța de odinioară a presei clasice de calitate. Oricine poate deveni jurnalist având un gadget. În goană după trafic pe web, tot mai multe website-uri publică știri false sau semi-false pentru a avea mai mulți cititori, deci, mai mari venituri din reclamă. Posturile de radio nu mai difuzează informații documentate cu invitați serioși, ci s-au concentrat pe bancuri și muzică. Deci, știrile false nu au apărut acum și nu sunt rodul muncii doar ai unor decidenți politici, ele sunt o consecință a crizei financiare prin care trece presa, a degradării institutului de presă independentă. Prin „social media” se schimbă percepția publicului legată

de ce înseamnă de fapt adevărul. „NewsFeed” – nume dat unei înșirui de postări haotice, majoritatea fără nici o legătură între ele – a schimbat înțelegerea asupra a ce înseamnă o știre, ce înseamnă un adevăr. Miliarde de oameni citesc pe pagina de știri Facebook informații haotice: de la ce a făcut Putin sau Poroșenko cu ceva timp în urmă, până la ce a mâncat vecinul la restaurant aseară. Pentru foarte mulți oameni această metodă de a se informa a devenit unică. Nimic altceva nu se mai citește. Excesul de informații nesistematizate și cultura minimă a consumatorului de media, care nu a fost încă formată fundamental, mai ales în spațiul postcomunist, creează o fragilitate social-politică enormă. Nu degeaba, în ziua premergătoare alegerilor prezidențiale din SUA, suma totală a distribuțiilor unor știri false despre Trump sau Clinton a depășit pe Facebook cu mult sursele legitime de informare.

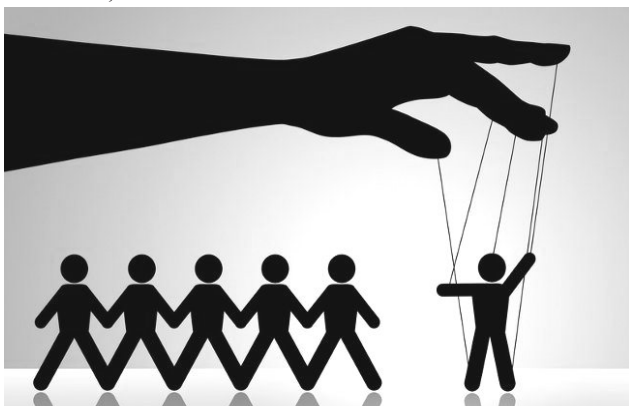
Situația este mai mult decât gravă. Deseori o știre scrisă cu respectarea tuturor regulilor ziaristice și deontologice este mai puțin citită decât o știre cu un neînsemnat element de mistificare sau exagerare. Să rămâi devotat adevărului a devenit sinonimul unui posibil faliment al presei libere.

În 2015, mai multe agenții de presă din Ucraina, Republica Moldova și România au preluat știrea de pe site-ul nr24.org despre conferința de fondare la Cernăuți a Adunării Românilor din Bucovina, care a cerut statut special pentru românii din nordul Bucovinei și a condamnat regimul lui Poroșenko. Știrea, cu mari efecte mediatice, s-a dovedit a fi una falsă. O astfel de adunare nu a avut loc.

În 2016 știrea falsă a avut continuare. Mai multe organe de presă din Ucraina, România și Republica Moldova au publicat informația despre faptul cum aceeași Adunare a Românilor din Bucovina s-a adresat către Președintele Petro Poroșenko, solicitând o autonomie locală. Știrea a trezit un val de nemulțumiri a etnicilor ucraineni, care nu înțelegeau ce se întâmplă. Până la urmă și această informație a fost dezmințită. Încet-încet, toată lumea s-a obișnuit cu faptul că în relația româno-ucraineană pot să apară știri false, unele fabricate în exterior.

În acest context, o altă știre adevărată despre declarația unui colonel ucrainean (posibil din necunoaștere sau din neatenție) privind crearea unei brigăzi în vestul Ucrainei pentru a apăra „Bucovina de posibilele pretenții teritoriale ale României” a fost catalogată de toți ca fiind o informație falsă, „una scrisă de ruși”. În realitate, nu a fost o știre falsă. În acest mod, am ajuns în situația când realitatea și hiperrealitatea au devenit un tot întreg. Nici jurnaliștii experimentați din România și Ucraina nu au știut cum să analizeze veridicitatea acestei știri.

Deseori, o informație despre un stat este folosită pentru a influența opinia publică în celelalte țări. Așadar, presa rusă scrie că România este un stat sărac care nu mai este condus de politicienii de la București, ci de elitele de la Bruxelles. Grupul-țintă este, în primul rând, alegătorii din Ucraina și Republica Moldova și doar în cel de al doilea rând



cetățenii români. Deci, povestim ucrainenilor și moldovenilor despre România săracă pentru a descuraja votarea forțelor pro-europene în Ucraina și Republica Moldova.

Metodele războiului informațional sunt foarte simple: promovarea în rețelele de socializare a unor știri false cu un mesaj absolut simplu, populist chiar, susținerea mesajelor din „social media” cu mesaje asemănătoare în presa clasică, mai ales la televiziune și, în final, rostirea de discursuri politice care se bazează pe știri false. Acestea din nou sunt „rostogolite” în presă și în rețelele de socializare. În acest mod, este construită o realitate alternativă, una nouă, virtuală, fantastică, însă care are efecte sociale și slujește intereselor politice.

Ce tehnici de apărare avem? În linii generale, marea deosebire dintre acest tip de război și cele clasice este asimetria. Dacă scutul antirachetă ne apără de rachete, atunci nu avem un scut împotriva dezinformării. Nici nu are cum să existe. O mare asimetrie se observă între atac și apărare. Apărarea UE și NATO, strategiile elaborate în legătură cu primejdiile războiului informațional par a fi niște încercări intuitive de apărare, o copiere cu limbaj informatic a strategiilor clasice.

Deci, avem o apărare intuitivă împotriva atacurilor bine construite. Fără o educație civică și cultură media a populației, chiar și fără cultură generală, nu reușim să facem multe lucruri pentru a combate fenomenul *fake news*. În mare parte, atacurile informaționale își ating ținta din cauza: stereotipurilor răspândite în societăți, necunoașterii de către cititori a geografiei, istoriei sau politicilor țărilor vecine, dispariției presei de calitate în favoarea unor pseudo-organe de presă. Problemele vechi ale societăților, nerezolvate în trecut, devin o povară a viitorului sub presiunea știrilor false care le exploatează.

Deci, nu putem reglementa această „gaură neagră” fără măsuri strategice și strategii durabile. Este necesară o viziune comună în definirea provocărilor create de tehnicile de dezinformare. De aceea, acordarea unei atenții mai mari istoriei, geografiei, culturii țării natale și statelor vecine în sistemul de educație este mai mult decât importantă. Dacă nu va avea loc acest lucru, o știre falsă despre un stat vecin va fi foarte ușor de promovat, în situația când nimeni nu știe istorie sau geografie.

Dacă vorbim de trilaterală Ucraina – România – Republica Moldova, trebuie întreprinși, pentru început, unii pași mici, fără de care celelalte discuții despre tehnicile de apărare sofisticate par a fi lipsite de sens. Din păcate, posturile publice de radio și televiziune ale Ucrainei, României și Republicii Moldova nu își au corespondenți permanenți în statele vecine. Drept rezultat, consumatorul de informații își formează imaginea despre statul vecin din surse străine, deseori finanțate de Rusia sau, în cel mai bun caz, din traduceri ale agențiilor europene de presă. Deseori informația ajunge denaturată sau bruiată (prost tradusă, reflectată fără înțelegerea contextului sau special denaturată). Mai mult decât atât, o izolare informațională, o adevărată „ghetoizare digitală” o putem deja observa în unele zone transfrontaliere, ale căror regiuni se află într-o adevărată izolare (de exemplu, este observată o „ghetoizare digitală” în cazul spațiului informațional din județul Suceava și regiunea Cernăuți, ambele în Bucovina istorică). Este mai mult decât necesară crearea unor centre de informare de presă comune pentru a reflecta corect realitatea transfrontalieră care este cea mai sensibilă vizavi de posibilitățile unor actori de a manipula opinia publică. Fără acești pași mici, strategiile (trans) naționale riscă să fie lipsite de vreun sens.

În același timp, inițierea unor proiecte de depășire a stereotipurilor sociale este mai mult decât necesară. Crearea unor centre de presă, a unor cluster-uri de schimb

de informații dintre rețelele profesioniste de jurnaliști și încurajarea prin programe de stat, prin fonduri internaționale ale jurnalismului profesionist, neimplicat politic, dar și bine remunerat, sunt pași tactici în această strategie. În momentul de față nu prea observăm pași de adoptare a unor măsuri comune ca replică la propaganda Rusiei sau la alte provocări informaționale. Soluția rapidă, dar foarte firavă, ține de nivelul local și național, soluția strategică ține de cooperarea internațională. Nu Rusia este unica sursă a știrilor false, ea doar seamănă *fake news* pe un ogor fertil. E important să nu apară și alți actori geopolitici care aplică asemenea metode. Pentru statele din zona Mării Negre este important ca acest „cancer informațional” să nu dea metastaze, adică să nu fie contracarată dezinformarea cu o altă dezinformare. Observăm, așadar, că Marea Neagră, acest „lac” geopolitic mic, are o mare importanță pentru întregul ocean geopolitic.

SUMMARY

From the geopolitical, but mostly informational point of view, the Black Sea is starting to resemble a lake. Following the technological developments, computerization and globalization processes, the Black Sea States and the corresponding territories interact with each other as political and social bodies that are far more geographically close to the former than before. In other words, distances are the same, but the space of influence and geopolitical interaction is lower. In recent years, this geopolitical lake is an arena of informational battles which are parts of asymmetric, hybrid wars, exceeding the Black Sea area in proportion.

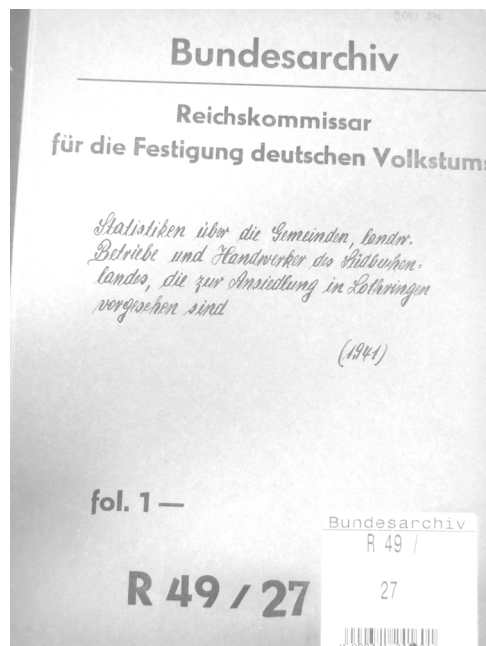
If we are talking about the trilateral Ukraine – Romania – Republic of Moldova, some small steps must be undertaken, for starters, without which the other discussions about sophisticated defence techniques appear to be meaningless. Unfortunately, public radio and TV stations of Ukraine, Romania and the Republic of Moldova do not have permanent correspondents in their neighbouring states. As a result, the mass media consumer forms his image of the neighbouring state from foreign sources, often financed by Russia or, at best, from the translations of the European press agencies. The information often gets skewed or distorted.

COLONIILE ETNICILOR GERMANI DIN BUCOVINA ÎN FRANȚA

Emilian Dranca *
Vatra Dornei

Era anul 2010 când am aflat pentru prima dată de etnici germani din Bucovina colonizați în Franța. Atunci mă aflu la Universitatea din Strasburg cu o bursă Erasmus și urmam un curs de istoria Alsaciei. La curs ni s-a spus în câteva cuvinte că în timpul celui de al Doilea Război Mondial au fost aduși etnici germani din Europa de Est pentru a-i înlocui pe francezii din Alsacia și Lorena. Cu timpul m-am tot întâlnit cu acest subiect, în 2014 la Viena și mai ales în anii 2015-2016 când am început să caut mai multe detalii despre acțiunea *Heim ins Reich*, apoi în anul 2017 când, fiind la Albert Ludwigs Universität, Freiburg im Breisgau, am găsit chiar o lucrare despre colonizarea etnicilor germani din Europa de Est în Alsacia și Lorena. Atunci, tot căutând prin arhive documente despre etnicii germani din Bucovina în timpul celui de al Doilea Război Mondial, m-am decis să aloc timp și acestui subiect și să caut mai multe informații documentare despre Alsacia și Lorena în anii 1940-1945, încercând să clarific de ce au fost stabilite acolo colonii cu etnici germani din Bucovina. Așadar, paginile care urmează cuprind o serie de informații inedite pe care le-am găsit în arhivele din Germania și Franța în perioada 2017-2019.

După Walter Laquer, ideologiile politice au o dublă dimensiune, una constructivă și una distructivă. Pe de o parte ele distrug o ordine deja existentă, iar pe de altă parte se încearcă amplasarea unei noi structuri în locul celei distruse¹. Un asemenea fenomen este vizibil și în vestul Europei, nu doar în est, implicit în Franța, unde noua ordine instalată de Germania nazistă după iunie 1940 a presupus, inclusiv, o nouă ordine etnică. Franța a fost un teatru



Coperta unui dosar cu documente despre germanii din Bucovina care urmau să fie colonizați în Lorena. Sunt documente despre 4852 de persoane

* **Emilian Dranca** este președinte al Asociației Culturale „Eric Voegelin” din Vatra Dornei, doctorand la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, organizator al festivalului „Zilele filmului istoric în Bucovina”.

al desfășurării forțelor militare, dar și al intereselor și obiectivelor politice ale diferitor fracțiuni din NSDAP (în română – Partidul Muncitoresc Național-Socialist German) sau pur și simplu ale orgoliilor personale caracteristice liderilor regimului nazist. Astfel, Franța a fost și terenul confruntărilor intereselor și luptei pentru putere între Auswertiges Amt și SS, respectiv între J. Ribentropp și H. Himmler.² Deși în aparență cei doi au colaborat, iar cele două instituții au fost complementare în politica de dominare a Europei de către germani, în realitate a existat o concurență care nu de puține ori a dăunat Germaniei.

În Franța, în timpul ocupației germane din 1940-1944 au loc mai multe transferuri de populație. Inițial are loc o epurare a populației evreiești.³ Într-o primă etapă germanii, prin SS și Auswertiges Amt au gestionat trimiterea evreilor din Franța, în lagărele de concentrare și exterminare din estul Europei.⁴ Într-o a doua etapă s-a încercat germanizarea Alsaciei și Lorenei și constituirea unui „cordon sanitar” la vest de Rin compus din etnici germani aduși din estul Europei. Astfel, are loc un schimb halucinant de populații, etnii, religii, culturi și obiceiuri. Pe de o parte evreii sunt duși spre exterminare în estul Europei iar pe de altă parte etnicii germani sunt luați din estul Europei și colonizați în vest, probabil, în locul evreilor și nu numai. Din Alsacia, condusă de Gaulaiter Robert Wagner și Lorena condusă de Gaulaiter Josef Bürckel au fost evacuați, deportați sau expulzați aproximativ 200 000 de persoane în 1940.⁵ Ulterior, în 1943, sunt colonizate 20 000 – 30 000 de persoane din cele două provincii și integrate în Germania (*Altreichs*), drept etnici germani prin procedura de redobândire a cetățeniei și identității germane (*Wiedereindeutschungsfähig*) în lagărele organizate de VoMi⁶.

Pe drumul dinspre Warthegau spre Lothringen 1941-1944

Himmler și-a dorit încă din 1941 să colonizeze în Lorena aproximativ 15 000 de etnici germani din Sudul Bucovinei, aflați temporar în lagărele VoMi⁷. Acest demers nu a fost posibil în anul 1941 datorită lipsei spațiului necesar pentru 15 000 – 17 000 de persoane⁸. Era astfel început un proces de germanizare brutală a regiunilor cucerite în 1940 în vestul Europei. În Bundesarchiv Berlin Lichterfelde fondurile NS 19/2747, R 49/74, NS 2/82, R 35/205, R 1702/205, R 49/195, dar și în Archives Departamentales de Moselle, Metz, fondurile 335 W 1-196, 1 W, 2 W, 22 47 W 139 Nr. 11843: Godar Lucian (Reinseignements generaux – Surete francaise) oferă informații generoase cu privire la această acțiune de transfer de populație din Bucovina în Oberschlesien/Warthegau și ulterior din Oberschlesien/Warthegau în Lorena. Documentele păstrate în arhive scot la suprafață o situație destul de haotică privind colonizarea acestor persoane în noile teritorii cucerite de Germania. În fiecare regiune cucerită primează problema spațiului necesar coloniștilor, inclusiv în ceea ce privește colonizarea acestora în Warthegau. La 4 decembrie 1941 Dolezalek considera că această acțiune nu mai este posibilă. Reprezentantul germanilor bucovineni în Warthegau, Profesorul Dr. Herbert Maier, de la Universitățile Posen, considera că nu mai exista spații necesare pentru acești etnici germani din Bucovina⁹. Desigur motivele invocate de cei doi sunt discutabile. În primul rând ei se refereau doar la populația germană din zonele rurale nementionând populația originară din zonele urbane. Cei din urmă, după cum se cunoaște, în funcție de profesia și formația intelectuală, au fost angajați foarte repede în diferite societăți/instituții ale statului german în toate teritoriile acestuia. În al doilea rând, invocarea lipsei de spațiu este cu atât mai discutabilă cu cât se cunoaște faptul

că în 1944 în Warthegau au început să sosească etnici germani de la Marea Neagră, refugiindu-se din calea trupelor sovietice. Astfel, acei *Schwarzmeerdeutschen* au început să sosească de la data de 22 ianuarie 1944 (prima tranșă avea 69 000 de persoane), următoarea la 13 martie 1944 (100 000 de persoane) și la 9 iunie 1944 (140 000 de persoane). În octombrie VoMi, care organiza lagărele pentru refugiați era înștiințată că trebuie să mai adapostească încă 41 000 de persoane¹⁰. De asemenea aprovizionarea acestor 309 000 de persoane cu hrană, haine, combustibil și toate cele necesare pentru igiena personală revenea tot în sarcina VoMi. Din cei sosiți în Warthegau în 1944, la data de 14 octombrie, în prag de iarnă, sunt înregistrate 80 000 de persoane fără încălțăminte. În solicitările VoMi către furnizorii de încălțăminte este invocată în primul rând necesitatea acestora pentru deplasarea în uzinele de fier și deloc nevoia de a se proteja de frig¹¹. Acest hiatus între imperativul ideologic al regimului (germanii au fost aduși conform voinței supreme a *Führerului*) și

Bevölkerungsstand der Gemeinden des Südbuchenlandes, die in Lothringen zur Ansiedlung vorgesehen sind.

705	über 65	750
355	45-65	386
905	21-45	833
361	14-21	354
413	5-14	398
290	0-5	296
2429		4852
		2423

weiblich

<u>Sbu 6</u>	<u>Sbu 7</u>
über 65	über 65
45-65	45-65
21-45	21-45
14-21	14-21
5-14	5-14
0-5	0-5
2429	2423

**Tabel cu cele 4852 de persoane din sudul Bucovinei, grupate pe vârste și sex.
Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, Cota R 49/27**

pragmatismul economic (folosirea etnicilor germani ca sursă de mână de lucru în fabrici) scoate la suprafață și nemulțumirile multora dintre acești etnici germani de la Marea Neagră, mulți dintre ei din Transnistria¹². Astfel, nu puțini se plâng de faptul că în locurile natale au avut o viață mai bună decât în Germania...¹³.

În 1941, Dolezalek recomandă colonizarea etnicilor germani aflați în lagărele VoMi undeva în sudul orașului Cracovia, regiune pe care el o numește *Lösszone*¹⁴. Astfel, conform acestor documente, reiese faptul că la un an de la plecarea din Bucovina germanii din zonele rurale se aflau încă în lagărele VoMi, neavând o destinație precisă, fără a avea încă gospodăriile și pământul promis la plecarea din octombrie-noieimbrie 1940.

La 31 martie 1942 H. Himmler a dat ordin ca opt comunități originare din sudul Bucovinei să fie mutate în Lorena¹⁵. Pentru această operațiune a fost trimis la Metz, la 20 aprilie 1942, SS-Obersturmführer Ernst Bliss, fiind însărcinat drept SS-Ansiedlungsbeauftragter sub conducerea și supravegherea HSSPF Bekermann cu ceea ce în epocă era numit *technischen Ansiedlungsaufgaben* (Cerințe tehnice ale emigrării)¹⁶. Înaintea lui Ernst Bilss, de aceste proceduri birocratice s-a ocupat SS-Sturmbannführer Kippels. Kippels s-a deplasat de la Metz la Berlin de mai multe ori unde a avut discuții la sediul RKF (*Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums*) despre modalitățile de emigrare/colonizare a acestor etnici germani din Bucovina în Lorena. După aceste discuții dorința lui Himmler de a coloniza 15 000–17 000 de germani în Lorena a suferit o modificare, fiind coroborată cu situația reală din Lorena, care nu permitea găzduirea atâtor persoane. Astfel au convenit pentru un număr de 10 000 de persoane. În anul 1942 se poate observa că RKF avea dificultăți în a găsi un spațiu adecvat acestor coloniști. Conform ideologiei și propagandei național-socialiste, „omul nou”, care venea din estul Europei, era adus la vest de Rin pentru a facilita politica de germanizare a acestor provincii. Însă, percepția generală era că acest „om nou” avea nevoie de anumite condiții. Totuși, acestui „om nou” îi era rezervată în Lorena industria lemnului și munca câmpului, nimic deosebit față de Bucovina. Kippels a considerat dificil de colonizat chiar și aceste 10 000 de persoane și a precizat faptul că există spațiu pentru aproximativ 350 de familii (adică 350 de gospodării), urmând a fi creat spațiu ulterior pentru altele 400 de familii¹⁷. Astfel, la finele lunii martie este aprobată colonizarea a 1000 de familii originare din sudul Bucovinei în provincia Lorena¹⁸. Kippels a notificat centrala VoMi privind pregătirea a 400-500 de familii de etnie germană din sudul Bucovinei, aflate momentan (în tranzit) în Oberschlesien¹⁹. În același timp, erau luate în calcul și familiile de etnie germană din Basarabia care ar putea fi transferate într-un lagăr din Lorena²⁰. Un asemenea lagăr a fost pus la dispoziție de VoMi la Elzingen (lângă



Casa promisă etnicilor germani din Bucovina prin intermediul ziarului „Der Volksdeutsche”, Anul 17, Nr 4/1941, Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, Cota R 55/463

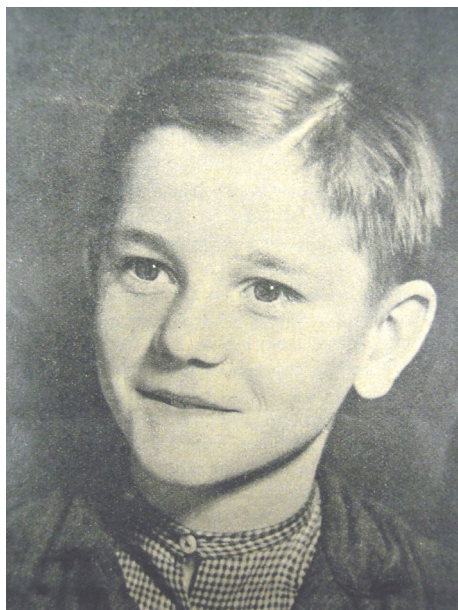
Diedenhofen). Acesta era mai exact o fostă cazarmă militară constituită din 14 construcții cu destinație pentru locuit/cazat și cu o capacitate spațială pentru 750 de persoane. Acest lagăr a fost pregătit pentru coloniști de către VoMi și dat în folosință la sfârșitul lunii iunie 1942²¹. Desigur, un asemenea lagăr nu era prezentat în presa de propaganda germană care viza acțiunea *Heim ins Reich*. Primii coloniști etnici germani din Lorena ocupau locul părăsit de populația francofonă²², care s-a opus ocupației germane și a suferit deportări în lagăr sau/și execuții.

Ce se poate spune după vizualizarea acestui periplu al etnicilor germani din Bucovina în Warthegau (1940-1941), respectiv în Lorena (1941-1942)? Dar despre menținerea etnicilor germani din Transnistria în locurile de baștină până în ianuarie 1944, când trupele sovietice sunt deja în imediata lor apropiere? Se poate considera că dincolo de prezentarea oficială a acțiunii *Heim ins Reich*, implicit propaganda germană, există o anumită reticență în privința acestor grupuri de germani. Reticența justificată într-o anumită măsură prin prisma noilor situații create de război și condițiile în care Germania reușește să-și mențină puterea în Europa. Astfel transformarea acestor etnici germani în cetățeni ai celui de al III-lea Reich se desfășoară nu doar pe baza unor principii ideologice ci și pragmatice. Deoarece în același timp în care se pune problema colonizării acestor persoane, Himmler opinează despre germanizarea rutenilor²³. Acest demers este considerat de Himmler a fi util datorită atașamentului rutenilor față de germani și, mai ales, datorită urii manifestate față de polonezi. Ori aceste considerente nu sunt bazate pe principii ideologice, ci pe o acțiune pragmatică, având scopul de a menține dominația Germaniei inclusiv prin aliații și simpatizanții săi.

Lothringen... noua „casă”

Autoritățile germane au dorit ca în Lorena să fie realizată o colonie de lucrători agricoli (*Bauernsiedlungs Westmark*)²⁴. Această colonie de lucrători agricoli reprezenta pentru statul german, conform limbajului folosit de cadrele SS, un „cordon sanitar” pentru Germania. Conform statisticilor, în Lorena existau 413 000 de hectare de potențial pământ agricol dintre care doar 120 000 de hectare era cultivat. Germanii își doreau ca acest pământ să fie ocupat și lucrat de 5000 de persoane. În Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde, în fondul Volksdeutsche Mittelstele, având cota R 49/27 se află un dosar întocmit în 1941 de Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums²⁵. În acest dosar sunt păstrate mai multe tabele întocmite pentru diferite sate din Bucovina de sud (Baince, St. Onufrei, Dornești, Frătăuți, Arbore, Satul Mare, Milleschoutz, Brahoia, Mitoka), locuri unde locuiau 4852 de etnici germani (2429 bărbați și 2423 femei), care urmau să fie colonizați în Lorena. Tot în acest dosar este păstrată și harta lagărului de la Elsingen²⁶. De asemenea, din aceste documente aflăm și cât pământ urma să fie alocat fiecărei familii în Lorena²⁷. Totuși, până la finele lunii aprilie 1942 au fost înregistrate doar 3350 de persoane, care urmau să fie colonizate. Se considera că toate aceste persoane trebuia să fie de profesie agricultor (*bäurlichen Beruf*). Ernst Bliss a prezentat regiunea din Lorena aflată la 15 km. distanță de Mosel, de pe partea dreaptă, ca fiind cea mai propice pentru această activitate²⁸.

Însă, între autoritățile germane de la centru, din Berlin, și cele aflate în provincie, în cazul de față Lorena, existau mai multe controverse privind viitorul acestui teritoriu din punct de vedere al destinației sale agricole/lucrative. Existau opinii conform



**Copii dintr-o familie de etnici germani din Bucovina, Bundesarchiv Berlin
Lichterfelde, Cota R 55/463**

cărora coloniștii ar fi trebuit să fie oameni din clasa de mijloc, meseriași, muncitori (*kleine Leute, Handwerker, Arbeiter*), în niciun caz țărani (*Bauern*) așa cum dorea în special RKF²⁹. Astfel poate fi explicat faptul de ce întregul proces de colonizare dura atât de mult timp, date fiind disputele interne din cadrul SS-Vomi și SS-RKF. Toate aceste tergiversări nu duceau decât la degradarea situației acestor potențiali coloniști germani (*Volksdeutschen*), situație în totală contradicție cu acordurile dintre România și Germania conform cărora etnicii germani urmau să primească în Germania bunuri mobile și imobile pe măsura celor lăsate în locul de baștină³⁰. Totuși, la începutul lunii ianuarie 1943 au fost aduși în Lorena, zona Diedenhofen, aproximativ 100 de familii de etnie germană, originară din sudul Bucovinei cărora le-au fost alocate aproximativ 100 de gospodării. Altora le-a fost repartizat un loc în lagărul de la Elsingen.

Experimentul din Lorena cu coloniștii de etnie germană nu a fost încununat de succes. El a fost într-o oarecare măsură similar cu situația din Warthegau³¹, însă la o scară mult mai redusă. Precum și în provinciile poloneze³², așa și în Lorena, populația băștinașă alungată din casele natale sau înrolată în rezistența armată franceză a revenit în multiple rânduri la casele în care se aflau etnicii germanii și au încercat să-i alunge făcând chiar uz de arme³³.

NOTE

- 1 „Die politische Religion entspricht gewissen Sehnsüchten und Bedürfnissen teils positive, teils destruktiver Art. [...] Ausserdem sorgt sie für Ordnung, Disziplin und Bindung. Doch jeglicher Fundamentalismus steht vor einer unlösbaren Aufgabe: Die wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Entwicklungen können nicht rückgängig gemacht werden, und die Erziehung lässt sich

- nicht auf die Religion beschränken. Deshalb muss der Fundamentalismus Herrschaftstechniken übernehmen, die früher vom Faschismus eingesetzt wurden. Eine solche Verbindung von politischer Religion, Nationalismus und Faschismus ist fähig, die Massen zu fanatisieren. Für wie lange bleibt allerdings abzuwarten.” Walter Laquer, *Faschismus Gestern, Heute, Morgen*, Propyläen, 1997, p. 272.
- 2 A se vedea Christopher R. Browning, *Die „Endlösung” und das Auswärtige Amt. Das Referat D III der Abteilung Deutschland 1940-1943*, Mit ein Vorwort von Jürgen Matthäus, Aus dem Amerikanischen von Claudia Kotte, WBG, Darmstadt, 2010.
 - 3 În 1942 Carl Friedrich von Weizsäcker, în calitate de secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe, membru NSDAP și SS din 1938, semnează decretul de deportare al evreilor din Franța, lucru care i-a adus ulterior condamnarea la închisoare în cadrul procesului de la Nürnberg, 1946, urmat de procesul intentat oficialilor din Ministerul Afacerilor Externe, Wilhelmstrasseprozes, 1949. A se vedea Ulrich Völklein, *Die Weizsäcker, Macht und Moral, Porträt einer deutschen Familie, Droemer, München, 2004*.
 - 4 A se vedea Saul Friedländer, *Das Dritte Reich und die Juden*, C.H.Beck, München, 2010.
 - 5 Maria Fiebrandt, *Auslese für die Siedlergesellschaft. Die Einbeziehung Volksdeutscher in die NS-Erbgesundheitspolitik im Kontext der Umsiedlungen 1939-1945*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 2014, p. 216.
 - 6 Idem. p. 217.
 - 7 Astrid Gehring, *Im Dienste der nationalsozialistischen Volkstumpolitik in Lothringen. Auf den Spuren meines Grossvaters*, Westfälisches Dampfboot, 1. Auflage, Munster, 2014, p. 156.
 - 8 Idem. pp. 156-158
 - 9 „Eine Ansiedlung im Warthegau ist aus folgenden Gruenden nicht moeglich: a) Die Buchenlanddeutschen verlangen mit Rect einen Hof, der in seinem Gebaeudezustand dem zurueckgelassenen annaecheren entspricht. Da im Warthegau durch die bisherigen 6 Ansiedlungsaktionen restlos alle gebaedemaessig besseren Hoefe besiedelt sind, entsprechen die restlichen Hoefe in keiner Weise denen des K.u.K. Musterlaendchens, der Bukowina. b) Die Buchenlanddeutschen Bauerngemeinden sind durch ihre ueber 100-jaehrige Geschichte und vor allem auch durch den staendigen voelkischen Aussendruck so stark zusamengedraengt worden, dass sie, wie alle bisherigen Erfahrungen zeigen, so stark zusammenhaengen, dass sie nur mit den allergroesten Schwierigkeiten getrennt angesiedelt werden koenen. Die restlichen Hoefe im Warthegau liegen aber so verstreut ueber das ganze 4,5 Millionen ha grosse Gebiet, dass eine dorfgemeinschaftliche Ansiedlung nicht mehr moeglich ist. c) Die Dorfgemeinschaften selbts haben wiederholt die Bitte ausgesprochen, unter den gegebenen Umstaenden im Warthegau nicht mehr ausgesiedelt zu werden”. Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49/629, Dolezalek, Restgemeinden des Buchenlandes, Berlin, den. 04.12.1941. Document citit la 05.02.2019.
 - 10 Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49/629, Versorgung der Schwarzmeerdeutschen mit Bekleidung 14.10.1944. Fila 16. Document citit la 05.02.2019

- 11 Idem. Fila 20. Document citit la 05.02.2019
- 12 În total au fost 130 000 de etnici germani din Transnistria refugiați în Warthegau în aprilie 1944 și pe care Heinrich Himmler dorește să-i colonizeze în această provincie. „Ich sage Ihnen fest verbindlich zu, dass diese Deutschen auch nach dem Kriege im Warthegau verbleiben. Ich beauftragte Sie in meiner Eigenschaft als Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums, die Daueransiedlung dieser 130 000 Deutschen, soweit es die Verhältnisse zulassen, in die Wege zu leiten”. Heinrich Himmler. Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49/2546, Fila, 3. Document citit la 06.02.2019.
- 13 Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49/2629, Versorgung der Schwarzmeerdeutschen mit Bekleidung 14.10.1944. Fila 16. Document citit la 05.02.2019.
- 14 Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49 / 629, Dolezalek, Restgemeinden des Buchenlandes, Berlin, den. 04.12.1941. Document citit la 05.02.2019.
- 15 Anordnungen Himmlers aus dem Jahr 1941. Abschlusbeicht Bliss 05.04.1943, Bundesarchiv Berlin Lichterfelde R 49/74.
- 16 SS-Ansiedlungsstaeben, die es ab Maerz 1940, Isabel Heinemann, *op. cit.*, p. 217.
- 17 Aktenvermerk von Kippels über seine Beschreibung mit der Hauptabteilung 1 (Menscheneinsatz) beim Stabshauptamt, o.D. ADM 1. W 296. În acest moment în Lorena era posibilă colonizarea a doar 30 de familii de țărani, 20 de familii de muncitori agricoli și aproximativ 250-300 de familii în industria lemnului. Pentru domeniul industriei, din punctul de vedere al lui Kippels, etnicii germani nu pot fi luați în considerare (*kaemn die Buchenlanddeutschen ohnehin nicht in Frage*). Aceasta este realitatea care exista dincolo de discursul politic și în spatele propagandei, mascată de ideologie și discursul oficial al reprezentanților statului german. Etnicii germani din Bucovina, în cazul de față, nu erau luați în considerare pentru domeniul industrial din Lorena, în acest domeniu rămânând angajați localnicii, adică francezii.
- 18 Kippels an die Kreisleiter der sechs Lothringen Kreise, 27.03.1942. ADM 1 W 296.
- 19 Kippels an Vomi, 16.04.1942, ADM 1 W 296.
- 20 Aktenwermerk von Kippels über seine Beschreibung mit der Hauptabteilung 1 (Menscheneinsatz) beim Stabshauptamt, o.D. ADM 1 W 296.
- 21 Abschlusbericht, Bliss, vom 05.04.1943, Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde, R 49/74.
- 22 Astrid Gehring, *op. cit.* pp. 158-159.
- 23 „Gemäss Befehl von Reichsführer-SS sollen die Weissruthenen nach rassischer Überprüfung zu einem grossen Teil eingedeutsch werden. Die Eindeutschung kann leichter durchgeführt werden, wenn die rassisch Wervollen nicht zunächst durch eine Absiedlung verärgert sind. [...] Die Weissruthenen sind in ihrer Gesamtheit deutschfreundlicher als die Polen und vielfach auch als die Litauer und Ukrainer. Besonders im polnischweissruthenischen Grenzraum neigen die Weissruthenen schon aus Hass gegen die Polen stark ur deutschen Seite”. Zum Vortrag beim Reichsführer-SS, Schweiklberg, den 8. Dezember 1943, Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49/2546, Fila, 36. Document citit la 05.02.2019.

- 24 Aktenvermerk betr. Buchenlandumsiedlung, 1. Sitzung am 25.04.1942. ADM 1 W 296.
- 25 Dosoarul poartă de asemenea denumirea: Statistiken über die Gemeinden, landwirtschaftlichen Betriebe und Handwerker des Sudbuchenlandes, die zur Ansiedlung in Lothringen vorgesehen sind (1941). Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde, R 49/27.
- 26 Bundesarchiv Berlin-Lichterfelde, R 49/27, Umsiedlungslager Elsinggen.
- 27 Idem. Zusammenstellung der landwirtschaftliche Betriebe aus den Gemeinden des Sudbuchenlandes, die Lothringen zur Ansiedlung vorgesehen sind.
- 28 Abschlussbericht Bliss vom 05.04.1943. Bundesarchiv Berlin Lichterfelde R 49/74.
- 29 Astrid Gehring, op. cit. p. 161.
- 30 Hans Schäfer, *Bürckels Bauersiedlung. Nationalsozialistische Siedlungspolitik in Lothringen während der „verschleierte“ Annexion 1940-1944*, Saarburcken, 1997, p. 145.
- 31 „At the same time huge numbers of non-Germans were subject to forcible deportation. Poles occupying desirable residences in the middle-class suburbs were expropriated without redress to make way for the influx of German officials and their families. Many Poles from the Warthegau were expelled en masse to the General-Gouvernement. In the Polish Corridor, during the so-called *Aktion Tannenberg*, several hundred thousand Polish peasants were driven from land to facilitate the transfer of Baltic Germans from Soviet Latvia and Estonia”. Norman Davies, *God's playground. A history of Poland, Volume II, 1795 to the Present*, Oxford University Press, 2013, p. 330.
- 32 „The *Volksdeutsche* were objects of unmitigated contempt. They were regarded either as criminal traitors or weak-kneed, sniveling wretches. Naturally, I was aware of and shared in this universal attitude”. Jan Karski, *Story of a secret state*, Penguin Books, London, 2012, p. 231.
- 33 Die Dienststelle des HSSPF erhielt von Burckel den Auftrag, die „Rückführung der zu Unrecht Abgesiedelten unverzüglich durchzuführen”. Bis Ende Februar waren laut Brehm Anträge von neun Familien und sechs Einzelpersonen aus den Kreisen Metz-Stadt, Metzt-Land und St. Avold eingegangen. Bericht von Brehm an den RKF, 25.02.1943. Bundesarchiv Berlin Lichterfelde, R 49/79. Auch die DUT Metz berichtete, dass ein (vertriebener) Hauseigentümer zurückgekehrt sei und den Buchenländer in seinem Haus mit dem Gewehr bedroht habe. Vertrauchlicher Bericht der DUT-Nebenstelle Metz, Rudolf Stoppock, 21.01.1943, Bundesarchiv Berlin Lichterfelde R 1702/205.

SUMMARY

This article is describing the journey of the ethnic Germans from Bukovina in Warthegau (1940-1941) and after in Lorena (1941-1942) as a result of the Heim ins Reich action. There were opinions according to which the colonists were people of middle class, craftsmen, workers, in no way peasants, how the Reich Commissioner for the Consolidation of the German Nationhood (RKF) would have wished. That was how the whole colonization process would have been explained to last so long taken the internal disputes between SS-VoMi and SS-RKF. All those prevarications would not have led but to degradation of the situation of those potential German colonists, a situation totally contradictive with the treaties between Romania and Germany, according to which the ethnic Germans were to receive in Germany mobile and immobile goods in the equivalent of the cost of those left in homeland. Yet, in the beginning of January 1943, almost 100 of families of German ethnicity, originating from the south of Bukovina were brought to Lorena, Diedenhofen area and given approximately 100 households. The other ones were allocated in the Elsinghen camp.

VICA (VERONICA) MANDICEVSCHI – UN MEDIC RENUMIT DIN CERNĂUȚIUL DE ALTĂDATĂ

Vladimir Acatrini*
Cernăuți

Vica (Veronica) Mandicevschi este un reprezentant de vază al renumitei familii de cărturari bucovineni de la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea. Din păcate, despre activitatea ei se știe încă foarte puțin. Este fiica lui Constantin Mandicevschi (1859-1933) și a Claudiei Mandicevschi (numele anterior fiind necunoscut), născută la 2 noiembrie 1891 la Suceava, unde tatăl ei predă cursul de istorie și limbă germană la Gimnaziul Superior Ortodox. La Cernăuți ajunge la vârsta de 2 ani împreună cu părinții, unde Constantin Mandicevschi este numit profesor la Școala Reală Superioară Ortodoxă. Aici timp de 22 de ani el va funcționa ca director al acestei prestigioase instituții de învățământ. Numele de botez îl va primi, probabil, conform obiceiului din Bucovina, de la bunica ei, Veronica Popovici (1834-1881), căsătorită cu Vasile Mandicevschi (1824-1896).

Vica a avut și o soră mai mică, Helena, căsătorită Russ (1893-1963). Despre Helena nu cunoaștem prea multe informații, continuăm să cercetăm arhivele. Sperăm că vom descoperi mai multe lucruri interesante în viitor.

Vica Mandicevschi a jucat un rol important în dezvoltarea medicinei în Bucovina. Își face studiile primare și secundare la Școala Reală din Cernăuți, unde tatăl ei deținea funcția de director. Își dă bacalaureatul, inclusiv diferența la latină și elină, la vârsta de 17 ani. Pleacă apoi la Viena să studieze la Facultatea de Medicină a Universității din capitala Imperiului Habsburgic. Aici imediat atrage atenția profesorilor săi, care o încurajează, dându-i diferite avantaje de care nu pot să beneficieze decât numai cei mai merituoși studenți. În 1917 absolvice Facultatea de Medicină și este numită conducătoare a spitalului din



* **Vladimir Acatrini** s-a născut în 1988, satul Bahrinești, regiunea Cernăuți. A absolvit Facultatea de Istorie a Universității din Cernăuți, doctorand la Academia Națională de Științe Pedagogice din Kiev. În prezent este bibliotecar la Biblioteca Universității din Cernăuți, Secția de Cultură și Educație. Colaborează cu biblioteca de carte românească din Cernăuți „Glasul Bucovinei”. Autor de studii istorice în reviste de specialitate, președinte al Societății Bibliotecarilor Bucovineni (or. Cernăuți).

Scheibbs, în Austria de Sus, unde face cunoștință cu oftalmologul contele Bathzanz, care-i înlesnește studiul specialității sale.

După Primul Război Mondial, când Monarhia Habsburgică a căzut, Vica Mandicveschi se reîntoarce în România și un timp oarecare lucrează, se pare, la București sau, după alte informații „se anunță de bună voie la

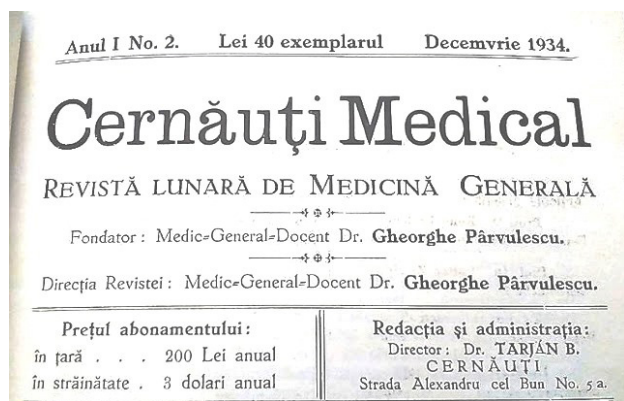
spitalul de ciumați din Akerman, cel mai periculos spital de infecție din țară”. Apoi vine la Cernăuți, unde lucrează la Spitalul de Ochi, condus pe atunci de renumitul dr. Eusebie Popovici. De aici pleacă la Viena și o găsim specializându-se la clinica profesorilor Meller și Adalbert Fuchs. În anul 1923 este deja numită medic-primar și i se dă Spitalul de Ochi la Cernăuți. În vacanțe pleacă la Zurich să facă noi studii de specializare, apoi la Praga, la profesorul Remscheidt, din nou la Zürich – la profesorul dr. Vogt și, în sfârșit, la Paris.

A fost foarte devotată serviciului său, în care își câștigase o faimă ce trecuse de mult granițele țării, mai cu seamă dincolo de ocean. O mulțime de medici tineri vin la Cernăuți să facă practică sub conducerea ei. Ține cele mai strânse legături cu lumea științifică care o consideră ca un medic din cei mai buni. Cu 3 luni înainte de moarte ea a primit o invitație în SUA, la o Universitate prestigioasă, căreia, din cauza bolii care se agrava, nu-i răspunde. Veșnic preocupată de specialitatea ei, în care era neîntrecută, umbla pe la toate congresele oftalmologice, contribuind cu rapoarte foarte apreciate. La 26 noiembrie 1937 avea să plece la Cairo, la congresul oftalmologic, călătorie pentru care își cumpăraseră și biletele, dar tuberculoza pulmonară o doboară la 30 octombrie.

La Arhiva de Stat din Cernăuți care păstrează catalogul Spitalului „Regele Carol al II-lea”, Cernăuți, secția de ochi, registrul *De operațiuni executate în cursul 1936 de la 4 decembrie și continuarea pe anul 1937*, putem descoperi informații importante despre operațiile efectuate în cadrul spitalului, cu informații despre persoanele operate și data operațiilor, data intrării în spital, anamneza ș.a. Ca operator îl găsim pe Eusebie Popovici, iar asistent – Vica Mandievschi.

Tot la Arhiva de Stat din Cernăuți, ce păstrează dosarele Spitalului „Regele Carol al II-lea”, găsim lista salariilor medicilor în *Constatând prezența și personalul medical, administrativ și tehnic – 1932*. Aici este o listă a personalului spitalului, printre care o întâlnim și pe Vica Mandicevschi, cu funcția, experiența de muncă, salariile, reținerile pentru fondul Casei Pensiilor, cota de chirie, chiria cuvenită, ajutorul de familie, impozitele care aveau de plătit medicii și suma netă. Putem urmări că în decursul anilor suma salariilor creștea și descrescea. Tot aici găsim informația că doamna Mandicevschi avea un salariu de 10.200 de lei, și cu toate impozitele achitate, rămânea suma brută de 8.954 lei.

La Cernăuți, între ani 1934-1940, apare o revistă – „Cernăuți Medical”, revistă





lunară de medicină generală. Redacția se afla pe strada Alexandru cel Bun nr. 5-A. Fondatorul acestei reviste a fost dr. Gheorghe Pârvolescu. Tot aici găsim lista colaboratorilor revistei, printre care: dr. Ioan Emil Costinescu, Ministrul Sănătății Publice și Ocrotirilor Sociale, prof. dr. Constantin Anghelescu, Ministrul Instrucțiunii Publice, prof. dr. Gane, Secretar General. Din Cernăuți: dr. Adler, dr. Bodea, dr. Mărculescu, dr. Popovici, dr. Mandicevski, dr. Popescu A, dr. Popescu V., dr. Altman și alți.

Vica (Veronica) Mandicevski a scris în revistele de specialitate străine (germane) și cele românești. Este autoarea studiului „Über spontane Iridodialyse nach plötzliche rstarker Blutung” („Despre iridodializa spontană după sângerări bruște”) în „Zeitschrift für Augenheilkunde”, Bd, 68 și a mai multor scrieri și notițe pe care le trimitea specialiștilor în oftalmologie. Ultima ei lucrare „Despre Edison sadic” a apărut în revista „România Medicală”, nr. 20, 1937, peste două zile după moarte.

A fost de o ambiție rară și oricât ar fi de bolnavă, ținea să-și facă datoria. Nu putea înțelege de ce nu i se dădea totul ce trebuie pentru spitalul ei, având ambiția să-i ducă departe renumele. De aceea, una din ultimele ei dispoziții a fost donațiunea dată Spitalului de Ochi din Cernăuți a unei părți mari din instrumentarul ei prețios.

SFÂRȘITUL MITROPOLIEI ORTODOXE ROMÂNE DE LA CERNĂUȚI*

Dumitru Covalciuc

Bucovineanul Nectarie Cotlarciuc, care, din 1923 a condus Eparhia Cetății Albe și Ismailului, la 10 noiembrie 1924 a fost instalat în scaunul mitropolitan din Cernăuți, înlocuindu-l pe Vladimir de Repta, care, în acel an se pensionase. Specialist în dreptul bisericesc și doctor în teologie și filosofie, el s-a remarcat mai mult prin lucrările sale științifice în domeniul teologiei fundamentale. După moartea sa, survenită la 4 iulie 1935, mitropolit al Bucovinei și Hotinului a devenit Visarion Puiu și hirotonirea sa în calitate de Chiriarh al Bisericii Ortodoxe din Bucovina a avut loc la 10 noiembrie 1935.



Mitropolitul Visarion Puiu

Mitropolitul Visarion Puiu, deosebit de energic și ferm în acțiunile sale, s-a dovedit a fi un vrednic urmaș al marilor luptători pentru propășirea Bisericii și binele Neamului. Prin grija sa și cu ajutorul mitropoliei în fruntea căreia se afla, în timpul arhiepiscopiei sale, în cuprinsul Bucovinei istorice „au fost construite peste 50 de biserici, dintre care, 4 în orașul Cernăuți (Sf. Nicolae, Sf. Ap. Petru și Pavel, înălțarea Sfântului Duh de la Horecea Urbană și Sf. Treime de la Colocucica). Peste 200 de biserici au fost renovate și înzestrate cu obiectele de cult necesare. A sprijinit mult învățământul, tiparul și așezămintele românești din Ierusalim, dăruind pentru înzestrarea lor un milion și jumătate de lei”¹. Este bine cunoscut și faptul că Visarion Puiu a sprijinit cu elan și acțiunile legate de edificarea monumentală a Palatului Cultural

**Acest studiu a fost publicat inițial în revista „Țara Fagilor”, pe care-l republicăm în memoria regretatului istoric Dumitru Covalciuc, de la a cărui moarte se împlinesc 2 ani.*

din Cernăuți, palat ce a fost construit după proiectul întocmit de arhitectul bucureștean Horia Creangă, prin osândia profesorului universitar Grigore Nandriș, președintele de atunci al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. În acest scop a fost încheiată o convenție între Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina și Fondul Bisericesc Ortodox Român al Mitropoliei Bucovinei. Prin urmare, Direcția Fondului Bisericesc se obliga să investească în acea impunătoare construcție capitalul necesar de cel puțin 40 milioane lei². Deși a avut de înfruntat o opoziție fățișă, Visarion Puiu a continuat să sprijine construirea Palatului Cultural (azi Casa Ofițerilor).

În 1940, în rezultatul unei acțiuni în care s-a implicat în favoarea creștinilor ortodocși din URSS, acțiune încă puțin elucidată, a fost nevoit să se retragă din funcția de mitropolit al Bucovinei și Hotinului. Locul i l-a luat Tit Simedrea, care, la 11 decembrie 1935, fusese ales de Marele Colegiu Electoral episcop de Hotin. La 13 iunie 1940, doar cu două săptămâni înainte de știrbirea teritorială a României, Tit Simedrea a fost investit în scaunul mitropolitan al Bucovinei și instalat în catedrala din Cernăuți³. Raptul bolșevic din 1940 a avut drept consecință mutarea Mitropoliei Bucovinei de la Cernăuți la Suceava, unde a fost adăpostită în chiliile mănăstirii „Sf. Ioan”. La 25 martie 1941, în rezultatul primirii cârjei pastorale din partea regelui Mihai, a avut loc instalarea oficială a mitropolitului Tit Simedrea de către mitropolitul Irineu, reprezentantul Patriarhiei Române⁴.

Prin decretul-lege nr. 2865, din 23 august 1940, Facultățile de Litere-Filosofie, Drept și Științe ale Universității din Cernăuți erau desființate, iar profesorii de la acestea, refugiați din capitala istorică a Bucovinei, erau repartizați la universitățile din București, Iași și Cluj. În privința Facultății de Teologie, situația rămânea încă neclară. Înalții demnitari de la București aveau intenția ca această facultate să-și reia activitatea la Cluj. Acest lucru s-a dovedit însă, imposibil, deoarece, în urma Dictatului de la Viena de la 30 august 1940, România a fost impusă, sub amenințarea cu forța, să cedeze Ungariei Ardealul de Nord⁵. Noul ministru al Educației, Artelor și Cultelor, Traian Brăileanu, bucovinean și fost profesor la Universitatea din Cernăuți, a propus în ședința din 18 septembrie 1940 a Consiliului de Miniștri ca Facultatea de Teologie să funcționeze la Suceava⁶. Astfel, facultatea ce l-a avut în anul de studii 1940/1941 decan pe profesorul Nicolae Cotos a funcționat în incinta Liceului „Ștefan cel Mare”. Cursurile au fost frecventate de 388 studenți, dintre care, 184 au obținut licența în teologie⁷.

Mutarea impusă a reședinței mitropolitane la Suceava, în rezultatul dramei naționale din vara anului 1940, a cauzat ieșirea de sub ascultarea Mitropoliei Bucovinei a mai mult de jumătate din teritoriul pe care aceasta o păstorise. Preoții, în marea lor majoritate, și-au părăsit parohiile și s-au refugiat în România. Numărul preoților refugiați s-a ridicat, după unele surse oficiale, la 106⁸. Acești slujitori ai altarului nu puteau fi lăsați fără adăpost și fără o bucată de pâine. La stăruința lui Nicolae Bălan, absolvent al Facultății de Teologie din Cernăuți și mitropolit al Ardealului, precum și a Mitropoliei Bucovinei, cu reședința la Suceava pe lângă Ministerul Educației, Artelor și Cultelor și pe lângă Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, 105 preoți refugiați din Bucovina au fost repartizați astfel: 15 - în Arhiepiscopia Craiovei, 17 - în Arhiepiscopia Sibiului, 21 - în Episcopia Clujului, 8 - în Episcopia Aradului, 2 - în Episcopia Caransebeșului și 31 - în Episcopia Timișoarei⁹.

După ce, în ziua de 2 august 1940, la sesiunea a VII-a a Sovietului Suprem al

URSS a fost pusă problema includerii nordului Bucovinei, nordului și sudului Basarabiei în componența RSS Ucrainene, a urmat formarea regiunii Cernăuți, eveniment petrecut la 7 august același an. Această nouă unitate teritorial-administrativă creată pe baza județelor Cernăuți și Storojineț, a unor părți din județul Rădăuți, Hotin și Dorohoi avea o suprafață de 8.100 km².

În paralel cu desfășurarea accelerată a procesului de sovietizare și comunizare, în teritoriul ocupat sovieticii au început o acerbă prigoană antireligioasă a credincioșilor care nu și-au părăsit vetrele, ci au rămas sub stăpânirea bolșevică. Ca să scape de teroarea comunistă, 29 preoți s-au refugiat în toamna anului 1940 în Germania prin Comisia germană de repatriere¹⁰. Doar 22 de preoții au continuat să suporte calvarul ocupației bolșevice, printre aceștia numărându-se Simion Ivaniuc, Constantin Avram, Teodosie Mardari, Atanasie Prelipcean¹¹. Din lipsă de preoți, multe biserici nu-și mai deschideau ușile în fața credincioșilor. La rugămintea creștinilor rămași fără păstori duhovnicești, un preot rămas în teritoriul ocupat se vedea nevoit să officieze, cu rândul, serviciile divine în mai multe localități. Este cunoscut cazul preotului Simion Ivaniuc, paroh în Suceveni, care ținea slujbele nu numai în biserica din localitate în care rămăsese, ci și în bisericile din satele Carapciu, Iordânești, Prisăcăreni, Cupca, Corcești, Cerepcăuți, Petriceni, Volcineții Vechi¹². Și-au făcut, cu mari riscuri, datoria de îndrumători spirituali ai credincioșilor și preoți pensionari rămași în teritoriul fostei Eparhii a Cernăuților și Bucovinei. Astfel, în Catedrala din Cernăuți liturgiile erau officiate de bătrânul preot Muranievici, originar din Hotin. Ca biserica din satul transprutean Mahala să nu rămână închisă, sâtenii l-au adus dintr-o comună din fostul județ Hotin pe bătrânul preot Leon Sorocean¹³. Asistența spirituală credincioșilor a mai acordat, după puțină, Andronic Șcraba.

După refugiu în România a preoților din eparhie, s-au înmulțit cazurile când în biserici slujbele erau officiate de către cantorii ce se mai aflau prin sate. De pildă, după ce parohul Leon Roșca și preotul de ajutor Nicolai Bojescu au părăsit Opișeni, un sat din fostul județ Rădăuți, biserica de acolo n-a rămas închisă, căci în fiecare duminică și în zilele de mari sărbători creștine liturgiile le oficia cantorul Constantin Strugaru. La Ceahor, sat din imediata apropiere a Cernăuților, nici cantor bisericesc nu exista în primul an de ocupație rusească. Și într-un asemenea caz slujbele le ținea în mijlocul bisericii gospodarul Mihai Chișcan, îmbrăcat țărănește. Nedepășindu-și atribuțiile laice, el participa la creștinarea copiilor, la oficierea cununiilor, asista la înmormântări¹⁴.

Bisericilor, puține la număr, care mai funcționau, li se impunea achitarea către stat a unor exagerate „impozite pe credință”. Bunăoară, același Simion Ivaniuc din Suceveni a fost silit să achite pentru 6 luni suma de 3.000 de ruble. Taxa pe credință pentru Catedrala Ortodoxă a fost de 70.000 de ruble, iar pentru biserica „Sf. Paraschiva” din Cernăuți - 40.000 de ruble¹⁵.

Autoritățile sovietice s-au străduit chiar din primele luni de după anexarea nordului Bucovinei să schimbe situația demografică a populației, în detrimentul românilor, bineînțeles. Prin metode drastice numărul autohtonilor, care erau buni creștini și buni români, a fost simțitor împuținat. În vara anului 1940 au fost internați în lagăre de dincolo de Ural, din Republica Autonomă Komi foștii primari și notari comunali, persoanele care au făcut parte din organele jandarmeriei și poliției, foștii membri ai partidelor politice, unii preoți care s-au manifestat deschis împotriva campaniei antireligioase declanșate de ocupanți, alte „elemente social-periculoase”. Au ur-

mat masacrele de la Tereblecea, Lunca și Fântâna Albă, din iarna și primăvara anului 1941, înțemnițările „trădătorilor patriei”, care au încercat să treacă clandestin în România, deportările masive ale populației în Siberia și Kazahstanul de Nord. În conformitate cu datele oficiale, dar incomplete, ale administrației românești reinstalate la Cernăuți după începerea Războiului Reîntregirii, în primul an de ocupație bolșevică din Guvernământul Bucovinei erau dispărute 36.129 persoane, dintre care, 5.018 din orașul Cernăuți, 8.319 din județul Cernăuți, 4.387 din județul Storojineț, 1.467 din județul Rădăuți, 1.996 din zona Herței, 14.942 din județul Hotin¹⁶.

Readucerea, în iulie 1941, a teritoriului, pe timp de un an aflat sub ocupație sovietică, la sânul României, a permis și reîntregirea Eparhiei Bucovinei.

Scaunul mitropolitan a fost reșezat la Cernăuți. Sub ascultarea Mitropoliei Ortodoxe Române a Bucovinei au revenit 182 parohii. Din refugiu s-au întors 155 de preoți. Fiindcă nu toate bisericile din teritoriul eliberat erau asigurate cu slujitori ai altarului, 69 de posturi au fost scoase la concurs. În toamna anului 1941 au fost reprimiți și 58 de preoți ucraineni¹⁷. Evident, Biserica iarăși s-a situat „în fruntea strădaniilor pentru înălțarea din temelie a vieții românești din aceste meleaguri cotropite de păgâni”¹⁸. Mitropolitul Tit Simedrea a găsit, după cum a declarat la o întâlnire cu credincioșii din satul Stănești, județul Rădăuți, „jale și pustiu, asta a fost stăpânirea bolșevică satanică”¹⁹. În anii grei ai războiului, ultimul mitropolit român al Bucovinei „cu o grijă și dragoste cu adevărat părintească a știut să aline suferințele dreptcredinciosului popor, provocate de aceste calamități, îndreptându-și activitatea pe tărâm bisericesc spre binele neamului și spre întărirea credinței noastre strămoșești”²⁰.

În martie 1944, Tit Simedrea a fost silit de evenimentele militaro-politice să părăsească pentru totdeauna scaunul mitropolitan de la Cernăuți. Din nou s-a refugiat la Suceava, însă titulatura i-a fost păstrată până la 31 iulie 1945. Născut în 1886, el se va stinge din viață la Mănăstirea Cernica, la 9 decembrie 1971. Mitropoliei Bucovinei i s-a dat titulatura de Arhiepiscopia Sucevei și Maramureșului, pe care, până în 1948 o va conduce Emilian Antal. L-a urmat, până în 1950, Sebastian Rusan. La 26 februarie 1950, când a fost modificat Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, Arhiepiscopia Sucevei s-a contopit cu Arhiepiscopia Iașilor. În conformitate cu Decizia 117 a Consiliului Național Bisericesc, Sebastian



Mitropolitul Onufrie

Rusan va deveni arhiepiscop al Iașilor și mitropolit al Moldovei²¹.

În primul an de ocupație bolșevică la Cernăuți n-a existat o administrație bisericească. Puținii preoți rămași în teritoriu puteau să slujească în bisericile rămase deschise doar prin îngăduința comitetelor executive raionale. Dacă credincioșii dintr-un sat oarecare își găseau un preot, o delegație a lor pornea spre cutare centru raional, cerând președintelui comitetului executiv aprobarea de a avea un slujitor al altarului. Acea delegație se obliga să plătească regulat „impozitul de credință”, oricât de mare ar fi fost, numai ca lăcașul de închinare Domnului să nu fie închis.

N-a existat la Cernăuți vreo autoritate bisericească nici în primele luni de după cea de a doua „eliberare” sovietică din martie 1944. Abia în iunie 1944, Patriarhia de la Moscova a decis să treacă sub ascultarea sa Biserica Ortodoxă din Bucovina. În acest scop, la Cernăuți n-a fost trimis un ierarh, ci un simplu preot, luat dintr-o parohie din regiunea Sverdlovsk. Acesta se numea Eutimie Kaverninski și era ucrainean de naționalitate. După convorbirea avută cu patriarhul și cu președintele Comitetului în chestiunile Bisericii Ortodoxe Ruse de pe lângă Consiliul de Miniștri al URSS Karpov, Eutimie Kaverninski a fost pus la dispoziția mitropolitului ucrainean Ioan. La Kiev acesta a fost numit în iulie 1944 protopop eparhial al parohiilor ortodoxe.

Deci, inițial Biserica Ortodoxă din Bucovina a fost coborâtă la gradul de protoierie. Abia la 25 februarie 1945, Eutimie Kaverninski a fost sfințit la Kiev, cu numele de Teodosie, Episcop al Cernăuților și Bucovinei²², iar eparhia bucovineană a nimerit sub jurisdicția Patriarhiei de la Moscova.

Șirul episcopilor care s-au aflat în fruntea Bisericii Ortodoxe din Bucovina a fost lung și aceștia s-au numit: Teodosie I, Andrei, Egumenie, Grigorie, Damian, Metodie, Teodosie II, Sava, Varlaam, Antonie și Onufrie. Dintre aceștia niciunul n-a fost român, iar limba română o stăpânea doar vlădica Metodie, bucovinean de origine.

După cea de a doua „eliberare” sovietică a actualei regiuni Cernăuți, Mitropolia Bucovinei n-a fost lichidată prin vreun act sinodal emis la Moscova. De iure, ea a mai existat ceva peste jumătate de secol. Dar de facto, o lungă perioadă de timp scaunul mitropolitan n-a fost ocupat. În jurul anului 2000, la Cernăuți au fost înființate chiar două mitropolii ortodoxe, una fiind condusă de Onufrie (Orest Berezovski), și alta, de către Danilo (Danilo Kovalciuk). Onufrie a devenit mitropolit al Kievului și al întregii Ucraine, iar în scaunul mitropolitan l-a succedat mitropolitul Meletie. Mitropolia care îl are în frunte pe Meletie se află sub jurisdicția Patriarhiei Ortodoxe de la Moscova, iar cea păstorită de Danilo - sub ascultarea Patriarhiei Ortodoxe de la Kiev. Cele circa 125 de biserici și 8 mănăstiri în care serviciile divine sunt oficiate în limba română continuă să țină de Patriarhia de la Moscova și faptul acesta este regretabil și trezește o mare nedumerire.

NOTE

- 1 Adrian Acostăchioaei, *Episcopi și mitropoliți ai Bucovinei (1783-1944)*, în „Codrul Cosminului”, publicație trimestrială a Cercului „Arboroasa”, nr. 4, septembrie 1994.
- 2 Mircea Irimescu, *Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1862-2012). La 150 de ani*, vol. I, Editura „Septentrion”, Rădăuți 2012, p. 365.
- 3 Adrian Acostăchioaei, *art. cit.*
- 4 Mihai-Aurelian Căruntu, *Bucovina în cel de-al Doilea Război Mondial*, Editura „Junimea”, Iași, 2004, p. 194.

- 5 Vasile Nuțiu, *Istoria românilor și cultura civică. Dicționar explicativ*, Fundația Culturală „Vasile Netea”, Târgu-Mureș, 2010, p. 227.
- 6 „Candela”, Revistă teologică și bisericească, 1933-1940-1941, Cernăuți, 1942, p. 730.
- 7 Simion Reli, *Facultatea de Teologie din Cernăuți*, Cernăuți, 1942, p. 27.
- 8 „Glasul Bucovinei”, 11 august 1940.
- 9 „Foaia Oficială a Mitropoliei Bucovinei”, nr. 9-10, Suceava, 1 septembrie -1 octombrie 1940.
- 10 Lucrările Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Cernăuților din sesiunea ordinară a anului 1942, Cernăuți, 1943, p. 37.
- 11 *Ibidem*, p. 39.
- 12 „Bucovina”, 20 aprilie 1942.
- 13 Ion Nandriș, *Satul nostru Mahala din Bucovina*, Casa de Presă și Editura Tribuna, Sibiu, 2001, p. 50.
- 14 „Bucovina”, 20 august 1941.
- 15 Arhiva de stat a Regiunii Cernăuți (ASRC), fond R-307, inv. 1, d. 3354, fila 33.
- 16 Lucrările Adunării..., p. 1 și următoarele.
- 17 „Calendarul creștin pe anul 1943”, Cernăuți, 1942, p. 42.
- 18 „Bucovina”, 20 aprilie 1942.
- 19 Adrian Acostăchioaie, *art. cit.*
- 20 Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. II, Suceava, 2004, p. 639-640.
- 21 ASRC, fond R-621, inv. 1, d. 4, filele 17-18.
- 22 Situația Bisericii din Bucovina din 1775 până în prezent, în „Calendarul creștin ortodox al românilor bucovineni”, alcătuit de protoiereul Adrian Acostăchioaie și scriitorul Dumitru Covalciuc, Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, p. 47-50.

SUMMARY

The forced relocation of the Metropolitan residence to Suceava as a result of the national drama of the summer of 1940, caused the exit from the obedience of metropolitan Bukovina to more than half of the territory it pastored. The priests, in their vast majority, left their parishes and fled to Romania.

On 25th of February 1945, Eutimie Kaverninski was sanctified in Kiev, with the name Teodosie, Bishop of Chernivtsi and Bukovina, and the Bukovina diocese was under the jurisdiction of the Moscow Patriarchate. The line of bishops who were at the head of the orthodox church of Bukovina was long and they were called: Teodosie I, Andrei, Eumenie, Grigorie, Damian, Metodie, Teodosie II, Sava, Varlaam, Antonie and Onufrie. None of them were Romanian, and only Metodie knew the Romanian language, being Bukovinian by origin. Approximately 125 churches and 8 monasteries in which the divine services are officiated in Romanian continue to hold on to the Moscow Patriarchate and the fact is regrettable and awakens a great deal of confusion.

**SOCIETATEA PENTRU CULTURA ROMÂNEASCĂ „MIHAI
EMINESCU” DIN REGIUNEA CERNĂUȚI – 30 DE ANI DE
EXISTENȚĂ
(1989-2019)**

Alexandrina Cernov *
Cernăuți

La 28 mai 1989, într-o zi însorită, dis-de-dimineață, se adunau românii la poarta Reședinței Mitropolitane, mulți îmbrăcați în costume naționale, cu mari și frumoase speranțe că vom avea în viitor o societate care ne va uni într-o singură dorință, va apăra drepturile noastre ca popor băștinaș, limba și tradițiile. Aveam toți o singură speranță, eram veseli și bucuroși să ne întâlnim cu prietenii noștri veniți cu această ocazie din mai multe colțuri ale Ucrainei. Pentru prima dată, după 1945, Societatea a reunit românii din partea de nord a Bucovinei, din ținutul Herța și o parte din fostul județ Hotin – actuala regiune Cernăuți, având ca scop reluarea și continuarea, în noile condiții socio-politice, lingvistice și culturale, a activității Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, înființată încă la 1862, la început ca Reuniune Română de Leptură. Adunarea de constituire a avut loc în Sala Sinodală a Mitropoliei, astăzi – Sala de Marmură a universității cernăuțene. Au sosit delegații din toate satele regiunii, dar și oaspeți dragi din regiunile Transcarpatia și Odesa, din Moldova și România, Moscova, Letonia, majoritatea fiind bucovineni de origine.

„Acea duminică de 28 mai 1989 a fost și va rămâne deocamdată pentru mine, poate, cea mai importantă zi din viață, a scris ulterior profesorul Grigore Bostan, șeful Catedrei de Filologie Română, deoarece am avut fericirea să rostesc discursul inaugural, și după discutarea *Proiectului de Statut*, să anunț solemn săvârșirea actului istoric al înființării Societății „Mihai Eminescu” menite, după cum se menționa chiar în primele variante ale Statutului (vezi „Zorile Bucovinei”, 2 aprilie 1989),

***Alexandrina Cernov** s-a născut la 24 noiembrie 1943 în orașul Hotin. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității Naționale „Iuri Fedkovyci” din Cernăuți (1966). A susținut teza de doctorat în 1989 la Chișinău. Conf. univ. dr. la Catedra de Filologie Română și Clasică a Universității Naționale din Cernăuți (1971–2002). A publicat studii și articole în domeniul teoriei traducerii, lingvostilisticii și poeziei comparate (română, rusă, ucraineană). Este autor de manuale școlare de limba și literatura română pentru școlile românești din Ucraina. Este redactor-șef la revista trimestrială de istorie și cultură „Glasul Bucovinei”. Membru de onoare al Academiei Române (1991), membru fondator și director executiv al Editurii Alexandru cel Bun din Cernăuți (1995), membru fondator al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, vicepreședinte (1989) și președinte al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți (1990-1994). Premiul Fundației Culturale Române (București), 1994; Medalia jubiliară „Mihai Eminescu” a Ministerului Culturii din România, (2000); Ordinul Serviciul Credincios în grad de ofițer, pentru contribuția deosebită pentru propagarea literaturii române în lume (2004); Ordinul Serviciul Credincios în grad de comandor ș.a.

să contribuie la trezirea conștiinței naționale, la cultivarea dragostei față de limba, cultura, arta, istoria neamului, să ridice pe o treaptă avansată viața spirituală a populației românești autohtone pe aceste meleaguri”. (Grigore Bostan, *Aspecte din activitatea Societății „Mihai Eminescu”*, „Glasul Bucovinei”, 1994, nr. 3, p. 150).

Proiectul de statut a fost alcătuit de către profesorii Mircea Druc și Ștefan Hostiuc, discutat de către colegii de la Catedră, la ședința căreia au participat scriitori și alte personalități ale vieții culturale cernăuțene.



După publicarea Statutului viitoarei Societăți în ziarul „Zorile Bucovinei” au apărut, aproape în fiecare număr, păreri și propuneri, formulând o adevărată cronică a evenimentelor. Vom ilustra impactul pe care l-a avut ideea creării unei astfel de societăți prin publicațiile ziarului „Zorile Bucovinei”. Reproducem doar câteva dintre acestea. Pe 14 mai 1989 în „Zorile Bucovinei” (nr. 93, 11441), la rubrica *Discutăm proiectul de Statut al Societății pentru Cultură Moldo-Română „Mihai Eminescu”*, Nicolae Popescu, șeful secției juridice inter-gospodărești pe lângă asociația agro-industrială din Storojineț scria: „Prin intermediul gazetei „Zorile Bucovinei” doresc să vin cu propunerea de a complecta proiectul *Statutului Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”* cu unele precizări. În general proiectul *Statutului* este bun, sănătos, oglindește atât necesitățile, cât și aspirațiile populației românești și moldovenești din Ucraina. Tuturor acelorora, care au elaborat acest proiect, le sunt recunoscător, le mulțumesc și le doresc sănătate. Totuși, după părerea mea, ar trebui ca în statut să se acorde atenția cuvenită studierii istoriei Bucovinei și a altor ținuturi cu populație moldovenească și română din RSSU. Mulți, printre care și eu, nu dispunem de cunoștințe clare de unde ne-am luat pe aceste meleaguri și de când dăinuim aici. Pe de altă parte, socot că Societatea „M. Eminescu”, conform legislației în vigoare, ar trebui să aibă organul său de presă, care să-i informeze pe membrii săi despre activitatea organizațiilor primare, despre hotărârile adoptate de adunările generale, să-i pună la curent cu materiale și documente. Acesta ar putea fi un buletin informativ, cu o periodicitate de cel puțin de 4 ori pe an, redactat de consiliul sau prezidiul Societății. Prețul lui de cost va da posibilitatea de a acoperi cheltuielile de redacție. Din aceste considerente propun următoarele precizări la statut:

Capitolul II:

- alineatul 4, punctul 4, să fie completat după cum urmează: studiază moștenirea literară, istoria ținuturilor cu populație moldo-română din Ucraina... (mai departe după text);

- alineatul 10, punctul 4: creează comisii pentru relațiile cu editurile „Carpați”, „Radianska škola”, „Lumina”, „Cartea moldovenească” și altele...;

- alineatul 12, punctul 4: întrețin relații cu organizațiile analogice, pe baza recunoașterii reciproce, susțin activitatea societăților create în regiune pentru dezvoltarea limbii...

Capitolul III:

- punctul 4: să participe la studierea, cultivarea și extinderea sferei de folosire a limbii materne, a adevărului istoric, la popularizarea științei și artei...

Capitolul VII:

- După punctul 2 să urmeze punctul 3 cu următorul conținut: Organul de presă al Societății este buletinul informativ „Adevărul”.

Pe data de 24 mai 1989 (nr. 100, 11449) autorul Ion Chiriliuc, biolog, publică articol *O specificare și o completare*: „Susțin proiectul Societății pentru Cultură Moldo-Română și le mulțumesc din suflet tuturor acelor care l-au elaborat. În regiunea noastră au fost schimbate unele denumiri de localități nu numai cu populație moldo-română, ci și cu populație ucraineană. De aceea, în alineatul 4, punctul 4 din capitolul II după cuvintele: „revenirea la grafia latină”, ar trebui specificat „la denumirile tradiționale (istorice) de localități”. La acest punct și la acest capitol aș propune să fie introdus și următorul alineat: depun eforturi pentru protecția naturii și păstrarea monumentelor naturii.

Nu sunt de acord cu observația lui Aureliu Rusnac („Zorile Bucovinei”, 14.05.89) referitoare la faptul că membrii Societății pot fi cetățeni care cunosc limba noastră. Societatea trebuie să fie deschisă pentru orice om, indiferent de apartenența sa națională”.

Au fost transmise și materiale din cele mai îndepărtate colțuri ale URSS-ului. Astfel, Viorel Vieru, locotenent superior de miliție, din orașul Onega, regiunea Arhanghelsk scrie în articolul: *Urări de propășire* următoarele: „Bucovina a fost și rămâne un focar al culturii și demnității naționale. Istoria ei este legată nemijlocit de istoria neamului nostru. Îmi exprim încrederea că Societatea pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu” se va încadra activ în lupta pentru apărarea și înfăptuirea năzuințelor celor mai frumoase ale moldo-românilor. Rog participanții la adunarea de constituire a Societății să păstreze un minut de reculegere în amintirea celor care au avut de suferit în perioada stalinistă”.

A. Ciobanul, doctor în științe filologice, profesor, șeful Catedrei de Lingvistică Generală și Romanică a Universității de stat „V. I. Lenin” din Chișinău, în articolul *Exprimăm toată susținerea* ne informează: „Colectivul Catedrei de Lingvistică Generală și Romanică a Universității de Stat „V. I. Lenin” din Chișinău salută cu adâncă satisfacție ideea fondării la Cernăuți a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”, chemate să contribuie, în măsura posibilităților sale, la ameliorarea situației lingvistice, la prosperarea culturii și artei naționale a moldovenilor și românilor ce locuiesc pe teritoriul RSS Ucrainene. Crearea unei asemenea Societăți răspunde unui imperativ din cele mai actuale și importante pentru renașterea culturii și istoriei neamului nostru, oglindind aspirațiile și speranțele lui.

Am luat cunoștință cu multă atenție de proiectul statutului Societății și considerăm că el reflectă și caracterizează bine direcțiile principale de activitate a acestei Societăți și asigură posibilități largi pentru soluționarea unui șir de probleme stringente ale populației moldo-române de pe teritoriul RSS Ucrainene. Proiectul statutului a fost discutat în cadrul unei ședințe a catedrei, la care am hotărât să exprimăm grupului de inițiativă toată susținerea noastră întru realizarea ideii preconizate și de urgență a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu” (14 mai 1989, nr. 93, 11441).

Alte păpreri și sugestii: în articolul *Susțin proiectul*, autor Petru Postecă, învățător de limbă engleză la ȘM №1 din Hliboca scria: „Sunt convins că Societatea „M. Eminescu” va putea rezolva cu succes problemele privind înflorirea culturii moldo-române și va contribui la păstrarea și dezvoltarea tezaurului nostru spiritual. Voi fi bucuros să activez în cadrul Societății „M. Eminescu”.

Gheorghe Zegrea, veteran al partidului și muncii pedagogice, satul Stănești raionul Hliboca în „Zorile Bucovinei” din 12 mai 1989 (nr. 91, 11439) publică în articolul *Suntem în unanimitate*: „Atât pentru mine, cât și pentru toți consătenii mei, ziua de duminică, 2 aprilie 1989, e considerată, pe bună dreptate, sărbătoarea desprimăvării graiului și culturii moldo-române. Îmbucurătoarea veste, inserată în pagina a treia a gazetei „Zorile Bucovinei” despre ideea formării la Cernăuți a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”, și a proiectului de *Statut al Societății*, propus spre discuția publicului cititor, ne-au umplut inimile de bucurie și ne-au inspirat încrederea că adevărul, dreptatea cuceresc spații tot mai largi și în ținutul nostru bucovinean, și în regiunile surori Transcarpatică și Odesa, că restructurarea promovată în țară vine să cuprindă și destinul moldovenilor și românilor ce constituie un procent considerabil al populației băștinașe de pe meleagurile amintite, croindule o nouă cale de dezvoltare reală, atât sub aspect economic, cât și social-cultural. E îmbucurător faptul că proiectul statutului îmbrățișează propunerea de a se renunța la concepția cu privire la existența a două limbi est-romane, recunoscându-se identitatea lingvistică moldo-română, de a fi rezolvată problema grafiei latine, ce corespunde mai adecvat caracterului romanic al limbii moldovenești. Proiectul ne inspiră încrederea că toți împreună, cum s-ar zice, „de la vlădică până la opincă”, ne vom sufleca mânicile și vom purcede la muncă. Căci greul abia acum se arată. Și noi, care am așteptat cu atâta nerăbdare această desprimăvărare a graiului și culturii noastre naționale, trebuie să ne dăm seama că, deși graba strică treaba, nu ne mai poate satisface pasul de melc într-o asemenea chestiune. De acum înainte avem a dovedi că ne iubim limba și celelalte comori naționale nu numai în vorbă, ci și în fapte, în viața de toate zilele: în troleibuz, autobuz, la piață, în magazine, grădinițe, școli, pe schele, în hainele fabricilor, la ședințele de lucru. Într-un cuvânt, peste tot, unde se zbate ori se cuvine să se zbată o inimă de trăitor al populației moldo-române ce dăinuiește în regiunile Cernăuți, Transcarpatică, Odesa, să se includă cu trup și cu suflet în mișcarea de a deveni, de urgență, membri activi ai Societății pentru Cultura Moldo-Română „M. Eminescu”, fondând în fiecare localitate organizații primare și participând activ și efectiv la munca lor.

Știind complicațiile referitoare la efectuarea trecerii la grafia latină, propun ca în capitolul II. *Sarcinile și obiectivele Societății*, punctul 4, după alineatul al unsprezecelea, să fie introdus un alineat nou: „Creează comisii pentru relații

cu organele împuternicite din RSS Moldovenească pentru studierea istoriei și problemelor dezvoltării limbii moldovenești în scopul obținerii ajutorului necesar pentru revenirea la grafia latină”.

Aureliu Rusnac, locuitor pentru munca extrașcolară al directorului școlii medii din Stălinești, raionul Noua Suliță, apreciază proiectul ca fiind *Un act necesar* (14 mai 1989, nr. 93, 11441): „Ca persoană, căreia nu-i este indiferentă soarta și înflorirea limbii materne, consider că am dreptul să-mi exprim părerea personală referitor la proiectul statutului publicat. Îl susțin. Cu o singură observație. La punctul 1 din capitolul III ar trebui de adăugat că membri ai Societății pot fi cetățeni care cunosc „limba moldovenească”. Doresc ca viitoarea Societate să contribuie la crearea în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate din regiune, a unor condiții favorabile pentru studenții și elevii de origine moldo-română, adică să poată studia în limba maternă.

Sunt gata să particip în mod activ la funcționarea Societății”.

Pe 22 mai 1989 (nr. 91, 11439), doar cu câteva zile înaintea adunării de constituire, Iancu Popescu, locuitor al satului Cupca, raionul Hliboca, în articolul *Votez pentru proiect*, scria: „Cu profundă satisfacție am luat cunoștință de proiectul statutului Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”. Aduc cele mai sincere mulțumiri acelor care au lucrat la elaborarea lui. Consider că timpul va demonstra cu mai multă obiectivitate măsura în care actualul proiect va corespunde cerințelor vieții moldovenilor și românilor de pe teritoriul Bucovinei. Eu, însă, votez cu ambele mâini și cu inima-mi deschisă acest proiect de bază. Aș dori, totuși, să propun ca alineatul al unsprezecelea din capitolul II, punctul 4, să fie formulat astfel: Crează comisii pentru relații cu editurile „Carpați”, „Radeanska școla”, „Lumina” și altele din RSSM, cu Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice, cu conducerea Universității de Stat din Cernăuți, precum și cu conducerile altor instituții de învățământ din regiune și țară... și în continuare după text.

În această scurtă relatare intenționez să-mi întemeiez poziția și propunerile de mai sus, dar consider că o societate de cultură moldo-română nu are dreptul să se izoleze de Republica-soră Moldovenească, care prin eforturi aproape disperate încearcă să revină la limba, scrisul și cultura strămoșilor care azi sunt pe cale de dispariție. Din altă parte, Societatea „M. Eminescu”, fiind recunoscută și înregistrată juridic, nu poate să rămână indiferentă față de actuala situație anormală, când ușile Universității de Stat (cu excepția facultății de filologie, secția de limba și literatura moldovenească) și a Institutului de medicină din Cernăuți practic sunt aproape închise pentru absolvenții școlilor cu limba de predare moldovenească.

P.S. Dacă se face înregistrare a potențialilor membri ai Societății, rog ca respectiva scrisoare să fie considerată ca cerere de a adera la ea”.

Articole similare au fost publicate aproape în fiecare număr al ziarului.

Peste cinci ani, la 1994, s-a sărbătorit primul jubileu al Societății „Mihai Eminescu”. Ecourile Conferinței jubiliare au fost dezvăluite în articolul *O piatră la temelie conștiinței de neam*, semnat de Maria Toacă: „Se împlinesc 5 ani de la memorabila dată de 28 mai 1989 când a avut loc conferința de constituire a Societății pentru Cultură Românească „M. Eminescu”. Societatea și-a marcat aniversarea nu chiar în cele mai bune zile din istoria sa de până acum. Fiind din punct de vedere material mai săracă decât în ziua constituirii. Oaspeții au fost găzduiți la școala № 29

care este una din cele mai motorii realizări din primii ani de activitate a Societății.

Numele și titlurile științifice ale personalităților prezente la manifestări sunt o dovadă a popularității de care se bucură Societatea acasă și peste hotare. Primul președinte al Societății, doctor în științe filologice, Grigore Bostan, a menționat faptele și realizările de la început. În primul an de activitate au fost organizate 30 de filiale, s-au desfășurat primele manifestări solemne de cinstire a marelui Eminescu, a fost inaugurată librăria „Luceafărul”, din care mai târziu au dispărut toate cărțile românești și altele.

Chiar de la început Societatea a înaintat 3 deziderate de bază: dreptul la limba maternă, casa națională și folosirea simbolicii naționale. Din numeroasele probleme s-a acordat prioritate celor cu privire la valorificarea moștenirii culturale. La Chișinău a fost editată o *Antologie de folclor din Țara Fagilor*, alcătuită de Gr. Bostan și D. Covalciuc. Nu demult au apărut 2 ediții de gală – primele numere ale „Almanahului Societății” și al revistei „Glasul Bucovinei” (redactor-șef Alexandrina Cernov, redactori Ștefan Hostiuc, Ilie Luceac, Vasile Tărățeanu), tipărită cu sprijinul permanent al Fundației Culturale Române, președinte acad. Augustin Buzura.

Prima încăpere în care a activat prezidiul Societății avea doar 12 m².

Scriitorul Ilie Zegrea a preluat conducerea Societății în vara anului 1990. După cum s-a exprimat „era o perioadă de romantism, când multe lucruri se înfăptuiau în virtutea entuziasmului. În septembrie 1990 pentru prima dată s-a desfășurat sărbătoarea „Limba noastră cea română”. A avut loc prima adunare națională a românilor din regiune, a apărut primul număr al ziarului „Plai Românesc”. A luat naștere corul „Dragoș Vodă”.

Doamna Alexandrina Cernov, scria în continuare Maria Toacă, s-a referit la trei perioade din activitatea Societății: organizarea filialelor, căutarea unui dialog constructiv cu administrația ucraineană și perioada criticii, când au început învinuirile că, chipurile, Societatea încalcă legile statului!

În cadrul acestei manifestări la Boian a avut loc dezvelirea bustului cronicarului, omului politic și marelui artist al cuvântului, vornicului Țării de Sus al Moldovei Ion Neculce. S-au rostit cuvântări” („Zorile Bucovinei”, nr. 38, 12401, din 28 mai 1994, rubrica: Viața Societății „M. Eminescu”).



În așteptarea celorlalți colegi. De la stânga la dreapta: Alexandrina Cernov, Ștefan Hostiuc, Silvia Scripcaru, Constantin Olaru, Aurel Constantinovici, Teodosia Chitari. În picioare – Petru Grior.

În raportul prezentat la Conferința jubiliară a Societății „Mihai Eminescu” din 1994, prof. univ. dr. Grigore Bostan, președintele fondator al Societății, membru de onoare al Academiei Române scria: „S-au împlinit cinci ani de la fondarea Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”, prima (după 1944) societate a românilor din partea de nord a Bucovinei, din ținutul Herța și din o parte a fostului județ Hotin din nordul Basarabiei – adică din actuala regiune Cernăuți – concepută ca o revenire la vechile tradiții ale vieții spirituale românești din aceste multpătimate locuri, ca o reluare și o continuare a activității „Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina” înființată în 1862 (ca „Reuniune Română de Leptură”). Adunarea de constituire a Societății „Mihai Eminescu” a avut loc în istorica Sală Sinodală a Mitropoliei, care aparține astăzi universității cernăuțene, cu participarea a sute de delegați din majoritatea localităților cu populație românească din regiune, a unor oaspeți din Moldova, România, Moscova, regiunea Transcarpatică, Odesa, Letonia, mulți fiind bucovineni de origine precum Ion Vatamanu și Arcadie Suceveanu. Au participat și alți reprezentanți ai altor societăți național-culturale din regiune (ucraineană, evereiască). Alături de noi s-au aflat și Grigore Vieru, Mihai Cimpoi, Leonida Lari, Ion Druță, Eugen Doga, care ne-au trimis o telegramă de salut chiar din Sala Congresului Deputaților Poporului din Moscova, alți oameni de cultură din România și din străinătate”. (Grigore Bostan, președinte fondator al Societății „Mihai Eminescu”, membru de onoare al Academiei Române, *Aspecte din activitatea Societății „Mihai Eminescu”. Raport prezentat la Conferința Jubiliară a Societății „Mihai Eminescu”, Cernăuți, 1994*, „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 1994 p. 150-154).

Emoțiile erau mari chiar și atunci, după cinci ani.

În continuare președintele Grigore Bostan a punctat obiectivele principale pe care urma să le realizăm în continuare: restituirea Casei Naționale, deschiderea de școli și grădinițe, librării și puncte de difuzare a presei românești, revenirea la grafia latină, cercuri și seminare de cultivare a limbii, revenirea la denumirile tradiționale istorice ale localităților noastre, ocrotirea monumentelor de artă, crearea unor condiții favorabile pentru afirmarea talentelor tinerilor români.

La aceeași conferință jubiliară a Societății „Mihai Eminescu” un raport de activitate a fost prezentat și de conf. univ. dr. Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, președinta Societății din 1991, care la finalul activității sale, în calitate de președintă, constata: „Activitatea Societății „Mihai Eminescu”, constituită în 1989, s-a încadrat în acea atmosferă de entuziasm caracteristic perioadei. Trăiam o zi din viața culturii românești, părea că nimic nu ne poate umbri încrederea în reușita noastră. Vedeam chiar atunci aieva monumentul lui Mihai Eminescu, muzeul din casa lui Aron Pumnul, schitul și monumentul lui Ștefan cel Mare în Codrii Cosminului, școli, biblioteci, edituri în limba română... Părea că e îndeajuns să muncim numai pentru ideea națională. (...) Societatea a resimțit din plin cele trei etape ale activității sale prin care a trecut Ucraina postunionistă. Entuziasmul primei etape a activității sale (președinte G. Bostan) s-a soldat cu fondarea filialelor la sate. A fost un marș triumfal care ne-a insuflat încredere în forțele proprii. S-au înaintat demersuri, s-au întocmit programe de lucru, s-a dezvelit bustul lui Mihai Eminescu în curtea casei lui Aron Pumnul etc. Experiența acumulată în această perioadă a fost legată de cunoașterea mai profundă a situației românilor din regiune, ea convingându-ne și de necesitatea revendicărilor drepturilor noastre politice de popor băștinaș. Așa apăruse ideea primului miting organizat de Societate în octombrie 1990 (președinte

Ilie T. Zegrea). Cred că atunci am intrat în a doua etapă, cea de lucrare consecventă pentru drepturile noastre. Au început confruntările cu autoritățile locale. Membrii Societății cer implicarea mai insistentă în revendicarea drepturilor românilor din Ucraina. Societatea începe să fie învinuită de politizare a problemelor naționale și a culturii”. (Alexandrina Cernov, *Societatea „Mihai Eminescu” în oglinda retrovizoare a momentului actual. Raport prezentat la Conferința jubiliară a Societății „Mihai Eminescu”, „Glasul Bucovinei”, nr. 3, 1994, p. 155-158).*

Etapă a treia este marcată de aprofundarea conflictelor cu administrația ucraineană locală, și a relațiilor dintre membrii conducerii societății. „Dar foarte curând, nota în continuare Alexandrina Cernov, ne-am lovit de zidul ce creștea între noi și autoritățile ucrainene. Am înțeles că ni se predestina în continuare același rol de cultură națională exotica, menită să demonstreze lumii existența de bună prietenie a popoarelor, de data aceasta nu ale URSS-ului, ci ale Ucrainei. (...) Numeroasele demersuri și chemări la un dialog constructiv erau îngropate în sertarele funcționarilor de stat. Între timp oamenii solicită implicarea mai perseverentă în aplicarea drepturilor lor. În aceste condiții, mai îmtâi prezidiul, apoi consiliul, hotărâsc să se recurgă la pichetarea Sesiunii Sovietului Regional de Deputați ai Poporului. Am înaintat trei cerințe: acordarea statutului de limbă oficială limbii române în localitățile compact locuite de omâni, retrocedarea caselor naționale, recunoașterea dreptului de arborare a tricolorului pe instituțiile de stat. Tricolorul începu să fie arborat în toate satele noastre pe primării. Sfințit la biserică, el oferea, prin actul arborării, un prilej de sărbătoare națională”.

Am fost profund marcați în această perioadă și de conflictul din interiorul bisericii ucrainene: „...lupta pentru scaunul episcopal la Cernăuți, ne-a afectat, cred, cel mai puternic prin trecerea președintelui Societății „Mitropolitul Silvestru” (fără hotărârea prezidiului și a consiliului și fără a-și explica poziția) de partea episcopului autocefal Danilo, în urma cărui fapt, românii s-au trezit de cele două părți ale baricadelor bisericești”.

Au fost înaintate numeroase demersuri și memorii, propuneri de a organiza un dialog constructiv, dar toate au fost îngropate în sertarele funcționarilor de stat. În fiecare an în luna septembrie, în teatrul de vară, care era mai încăpător, se organiza sărbătoarea „Limba noastră cea română”, sărbătoare de care ne bucurăm și astăzi, și care, se bucură de o binemerită susținere a românilor din Ucraina, dar și din România și Republica Moldova, alături de alte două sărbători, „Florile dalbe” și „Mărțișor”.

În anul 1991, Societatea a organizat prima Conferință științifică „Bucovina – istorie și actualitate” la care au participat bucovinenii noștri din România: acad. Radu Grigorovici, vice-președintele Academiei Române, absolvent al universității cernăuțene, a fost reprezentantul Școlii de Fizică din Cernăuți condusă de Eugen Bădărău; acad. Vladimir Trebici, cunoscut în lume ca demograf și sociolog, care a avut șansa să lucreze în anii de formare cu Anton Golopenția, licențiat în filozofie și litere la Facultatea de Litere și Filozofie și la Facultatea de Drept a Universității din Cernăuți; juristul Radu Economu, originar din Mamornița; istoricul și criticul literar George Muntean, personalități cu care societatea a întreținut relații de colaborare mult timp. Ne-au fost prieteni și sfătuitoari până când moartea nemiloasă ne-a despărțit. Menționăm că acad. Radu Grigorovici, acad. Vladimir Trebici și-au început activitatea profesională la Cernăuți, ambii fiind absolvenți ai Liceului

„Aron Pumnul”. Am intervenit în repetate rânduri pe lângă rectoratul universității cernăuțene cu propunerea ca domnilor academicieni Radu Grigorovici și Vladimir Trebici, care au dus faima acestei instituții și a orașului Cernăuți, să li se acorde titlul de Doctor Honoris Cauza a Universității. Fără nici un motiv – ni s-a refuzat și această cerință firească.

În anul 1992 Societatea a organizat primul Congres al românilor din regiunea



De la stânga la dreapta: Alexandrina Cernov, Mircea Druc, Dumitru Covalciuc, Ștefan Purici

Cernăuți. A fost alcătuit și un *Program* de activitate (autori Ion Popescu și Alexandrina Cernov). Membrii Societății au participat și la Conferința internațională dedicată *Pactului Molotov-Robbentrop* de la Chișinău.

„Perioada, se menționează în raport, a fost marcată și prin desprinderea unor societăți noi: „Paralel s-au constituit alte societăți românești: „Golgota”, „Mitropolitul Silvestru”, „Aron Pumnul”, „Doamnele române”, iar după pichetare – „Alianța Creștin-Democrată a românilor din Ucraina” (idem).

Conflictele devin din ce în ce mai accentuate. Cei trei copreședinți, Grigore Bostan, Ilie Zegrea și Alexandrina Cernov, care sperau să amelioreze situația nu reușesc să ajungă la un consens. Alexandrina Cernov este înlăturată de la conducere și la următoarea conferință refuză propunerea delegaților de a prelua în continuare conducerea societății. Refuză postul de secretar executiv și vicepreședinte Eugen Patraș, al cărui rol organizatoric a fost decisiv: a organizat pelerinaje la mănăstirea Putna, a lucrat perseverent la înfrățirea dintre satele bucovinene din nordul și sudul Bucovinei; aproape în fiecare săptămână organiza plecarea elevilor (sâmbătă și duminică) prin mănăstirile din județul Suceava (Putna, Sucevița, Voroneț, Dragomirna etc.). Am colinadat împreună cu mașina Societății (șofer – Dan Voronca), primită în dar din partea premierului Moldovei, Mircea Druc, satele românești, organizând diferite manifestări: întâlniri cu scriitorii, cu formațiunea artistică a Școlii Pedagogice din Cernăuți (conducător artistic Ilie Luceac), întâlniri cu președinții de filiale etc. Relațiile cu filialele erau foarte strânse. Se organizau lunar întâlniri cu președinții filialelor satești. Merită să menționăm activitatea perseverentă a lui Eugen Patraș, care

împreună cu viitorul director al Școlii nr. 29, Mihai Jar au umblat în fiecare școală din oraș întocmind listele elevilor de origine română, au umblat apoi din casă în casă convingându-i pe părinți să-și transfere copii la școala cu predare în limba română



La o întâlnire cu învățătorii din Vatra Dornei, care au găzduit în școala lor elevii primei clase românești de la școala nr. 5 din Cernăuți. De la stânga la dreapta: Eugen Patraș, Vasile Târâțeanu, Dumitru Covalciuc, Ilie Zegrea, Alexandrina Cernov, Eudochia Manoil.

din or. Cernăuți. Listele au fost sistematizate și împărțite liderilor tuturor societăților românești care au definitivat această lucrare. În toamnă școala a fost inaugurată în prezența acad. Vladimir Trebici, a premierului Moldovei Mircea Druc, a consulului general al României la Cernăuți Ilie Ivan și a tuturor liderilor societăților românești. Primul careu festiv a fost deschis de Mihai Jar, primul director și fondator al școlii. În aceeași perioadă au fost deschise clase românești în școlile din satele cu populație mixtă, care, din păcate, nefiind susținute în continuare, au fost ulterior închise.

Pentru a desăvârși lista activităților, a evenimentelor organizate de Societate și de filialele ei recurgem la o simplă republicare a unor fragmente din ziarul „Zorile Bucovinei”.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din 16 august 1989, nr. 159, 11508, rubrica: Viața Societății „M. Eminescu”. Articolul *Prilej de înălțare spirituală*, autor Ilie Tudoran: „La 13 august 1989 la Casa de cultură din Crasna s-au adunat oameni hotărâți să inaugureze organizația primară a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”. Grupa de inițiativă hotărâse să demonstreze că spiritul eminescian se păstrează viu în aceste locuri și că datoria lor este de a reînvia tradițiile populare, de a salva limba maternă.

Au vorbit: doctor în științe, filolog, Grigore Bostan, președintele Societății; scriitorul Vasile Levițchi; docentul Alexandrina Cernov; poeții Ilie T. Zegrea, Vasile Târâțeanu și alții. Președintele organizației primare a fost ales Nicolae Ursachi”.

De fapt, la Crasna a fost organizată prima filială a societății. Satul Crasna, care era situat pe atunci în zona de frontieră, era inaccesibil pentru ceilalți locuitori ai regiunii, așa că cei sosiți din Cernăuți au fost nevoiți să ocolească de la Ciudei prin pădure. Și totuși am sosit la timp la adunarea de constituire a filialei Crasna.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din 30 decembrie 1989, nr. 249, 11598, rubrica: Viața

Societății „M. Eminescu”. Articolul *Dificultăți și probleme*, autor V. Dormărunt: „La 30 decembrie în localul școlii medii № 10 din or. Cernăuți a avut loc adunarea de constituire a organizației de bază „Roșa” a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”. Participanții au vorbit despre problemele care stau în fața românilor din această veche suburbie a orașului, despre greutățile pe care le întâmpină localnicii în ceea ce privește instruirea copiilor în limba maternă. Nu există nici o grădiniță, nici măcar o grupă în limba părinților.

Din lipsa de pregătire în limba maternă și umblând la grădinițe în limba rusă sau ucraineană ei sunt nevoiți să-și continue studiile în clasa I în limba rusă sau ucraineană.

Din viața suburbiei, ca și din alte mahalale ale orașului, au fost izgonite frumoasele obiceiuri și tradiții folclorice, a dispărut portul național al localnicilor. Pe cale de dispariție se află și limba maternă. Într-o stare dificilă se află și bibliotecile care nu se completează cu literatură moldo-română.

La adunarea de constituire a organizației primare din Roșa au luat cuvântul reprezentanții conducerii Societății regionale pentru cultură moldo-română, scriitorul V. Tărățeanu și docentul Aurel V. Constantinovici.

Președinte al organizației primare a fost ales Ion N. Grecișin, directorul școlii № 10”.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din 26 decembrie 1989, nr. 247, 11596, rubrica: Viața Societății „M. Eminescu”, articolul *Sărbătoare la Boian*, autor V. Micu: „La 17 decembrie în satul Boian a avut loc constituirea organizației primare a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”. Aici au fost și reprezentanții satelor vecine: Priprutie, Boianivca, Arboreni. Sarcini ale organizației: revenirea la grafia latină; folosirea pe larg a limbii materne în cadrul manifestărilor culturale, social-politice și artistice din sat; completarea bibliotecilor cu literatură moldo-română; organizarea unei sărbători a limbii materne; revenirea la denumirile vechi a localităților; crearea unui cenaclu literar și camerei-muzeu „M. Eminescu”.

Din partea Societății au luat



În fața casei care a devenit ulterior Muzeul „Mihai Eminescu” din Crasna (de la stânga la dreapta, sus: Alexandrina Cernov, Nicolae Ursachi, Dumitru Covalciuc, jos: – Vasile Tărățeanu și Nicolae Motrescu

parte: președintele Societății, Gr. Bostan, poetul V. Tărășanu, lectorul universitar, secretarul Societății, Ștefan Hostiuc.

Președinte al organizației primare din Boian a fost ales Ion T. Cuciurean, vice-președinti: Vasile D. Botă și Vasile N. Bizovi”.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din data de 28 decembrie 1989 nr. 248, 11597, rubrica: Viața Societății „M. Eminescu” publică articolul Mariei Toacă *Cu zâmbetul și lacrima pe față*: „La 23 decembrie a avut loc conferința Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”. Sarcinile conferinței: Comemorarea centenarului morții lui Ion Creangă și rezolvarea unor chestiuni privind activitatea societății.

La începutul conferinței s-a păstrat un moment de reculegere în memoria victimelor căzute în lupta împotriva regimului dictatorial al lui Ceaușescu.

A fost citită lista candidaților în deputați în Sovetele regional, orășenesc Cernăuți și naționale, înaintați din partea Societății.

A fost pusă problema ca din partea raionului Hliboca să fie un reprezentant în parlamentul republicii, care să apere interesele moldo-românilor din regiune.

A fost primită propunerea docentului de la universitatea cernăuțeană Aurel Constantinovici de a crea pe lângă Societate un grup „Fenix” care să pledeze pentru renașterea științei și învățământului în limba maternă. Au fost aleși membrii acestui grup. A fost adoptat un demers către Prezidiul Sovietului Suprem al RSS Ucrainene și Moldovenești în vederea asigurării cu cărți în limba maternă și a retranslării emisiunilor televizate din Moldova”.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din 19 ianuarie 1990, nr. 13, 11612, rubrica: Viața Societății „M. Eminescu”. Articolul *Încă un pas spre renaștere națională*, autor Vasile Băcu: „Tot mai mulți oameni își exprimă dorința să devină membri ai Societății pentru cultură Moldo-Română „M. Eminescu”. Astfel și în satul Dubovca s-a constituit organizația primară a Societății. Adunarea a fost deschisă de către Ion E. Bezușco, președintele comitetului executiv al Sovietului Sătesc. Vorbește despre necesitatea păstrării tradițiilor satului. Locuitorii satului propun ideea de a întoarce satului denumirea lui seculară – Oprișeni. Gheorghe I. Ciubrei membru al prezidiului Societății „M. Eminescu” accentuează nevoia întoarcerii cu fața la problemele spirituale”.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din 19 ianuarie 1990, nr. 13, 11612, rubrica: Viața Societății „M. Eminescu”, articolul *Împreună cu munții*, autor Vasile Băcu: „Recent la Universitatea de Stat din Cernăuți sub egida organizației primare a Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu” a avut loc comemorarea centenarului de la trecerea în nemurire a clasicilor literaturii noastre M. Eminescu și Ion Creangă. Despre creația acestor scriitori au vorbit Gr. Bostan, candidat în științe filologice, docentul Gheorghe Jernovei, lectorul universitar Șt. I. Hostiuc. Studenții au participat cu un recital de versuri, cântece, înscenarea poveștii lui Ion Creangă *Soacra cu trei nurori* Printre spectatori au fost și elevii clasei moldovenești de la școala medie № 5 din oraș”.

Ziarul „Zorile Bucovinei” din 22 decembrie 1989, nr. 244, 11593 la rubrica Viața Societății „M. Eminescu”, a fost publicat articolul poetului Ilie T. Zegrea, *Pentru renașterea culturii naționale*: „La 17 decembrie în casa de cultură din s. Horbova a avut loc constituirea organizației primare a Societății pentru Cultura Moldo-Română „M. Eminescu”. Președintele organizației primare a fost ales învățătorul Mihai

Iacoban.

În același ziar a fost publicat articolul lui Dumitru Covalciuc *Rapsodia demnității de neam*: „La Carapciu în sala de festivități a școlii medii a avut loc constituirea organizației de bază a Societății „M. Eminescu”. Au vorbit: Vasile Tovarnițchi – *Pentru înflorirea culturii naționale*; V. I. Levițchi despre necesitatea renașterii etnosului nostru, renașterea limbii, trezirea conștiinței de neam. Au fost prezenți membri ai prezidiului Societății „M. Eminescu”: Vasile Levițchi, Gheorghe I. Ciubrei șeful vămii din Vadul-Siret, scriitorul Mircea Lutic. A fost ales președinte – pedagogul Vasile I. Tovarnițchi”.

În ziarul „Zorile Bucovinei” din 23 decembrie 1989, nr. 245, 11594 Dumitru Covalciuc, în articolul *Sfânta scântee a dragostei* scrie despre constituirea organizației de bază a Societății „M. Eminescu” în satul Bucovca, raionul Hliboca. Președinte – I. F. Rotaru”.

Este menționată organizația de bază a Societății „M. Eminescu” din satul Stănești în frunte cu I. A. Posteuca.

Ziarul publică aproape în fiecare număr informații despre constituirea filialelor și participarea membrilor prezidiului la aceste manifestări de suflet, care au contribuit esențial la trezirea conștiinței de neam.

În numărul din 24 iunie 1989 Ion Crețu publică articolul *Înveșnicirea memoriei Luceafărului*: „La 20 iunie la Cernăuți, pe strada Ivan Franco, pe peretele clădirii școlii medii № 1 (fosta Aron Pumnul) a avut loc festivitatea de dezvelire a unei noi plăci memoriale consacrate geniului poeziei românești și moldovenești – M. Eminescu. Această misiune de onoare a fost acordată lui Vasile Tovarnițchi și lui Grigore Bostan, președintele Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”.

Începând cu 1 noiembrie 1989 în ziarul „Zorile Bucovinei” se tipăresc pagini din *Abecedar* (cu caractere latine) de S. Vagheli, G. Vieru, Lică Sainciuc din Chișinău.

În același ziar în nr. 242, 11591, din 19 decembrie 1989, Ilie T. Zegrea publică articolul *Nemuritor și atât de aproape* în care ne informează: „La 7 decembrie în Sala cu icoane a Casei Sindicatelor din Moscova a avut loc o manifestare prilejuită de comemorarea genialului nostru poet național M. Eminescu, organizată de comitetul de conducere al Uniunii scriitorilor din țară. Aici a luat cuvântul Grigore Bostan, doctor în științe filologice, șeful catedrei de limba și literatura moldovenească și filologie clasică a Universității de Stat din Cernăuți.

În data de 5 ianuarie 1990, la rubrica: *Viața Societății „M. Eminescu”* Simion Gociu publică articolul *Dreptul la apel* în care menționează: „Societatea pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu” se înscăunează tot mai mult în legitimele sale drepturi de renaștere a culturii naționale. Cultura noastră are drept la apel și construirea organizațiilor de bază în satele regiunii, servește drept un stimulent pentru revenirea celor ale sufletului și inimii. Ceea ce m-a bucurat la Podlesna (Iordănești) a fost tinerețea grupului de inițiativă ea oscilând între 20 și 28 ani. Acești tineri au organizat o palpitantă manifestare cu ocazia fondării organizației de bază.

Președintele grupului de inițiativă a fost Florea Șapcă. Sarcini propuse: revenirea la grafia latină; revenirea la vechea și frumoasa denumire a satului Iordănești; reînvierea vechilor datini și obiceiuri populare; dublarea înscricțiilor pe firmele din sat. La adunarea au participat scriitorii M. Lutic și V. Tărășeanu”.

O temă nouă în viața societății este relatată de către neobositul ziarist și membru

al comitetului director Dumitru Covalciuc. În nr. din 11 aprilie 1990 citim în articolul *Acțiuni de binefacere*: „Unele din cele 26 de organizații de bază ale Societății, odată cu sosirea primăverii au organizat marșuri ecologice. Fac ordine la lizierile pădurilor, pe malurile iazurilor, pâraielor, în parcuri. Din inițiativa secției de istorie, etnografie și folclor a Societății unele organizații de bază au luat sub protecția lor monumentele ostașilor căzuți în cele 2 războaie mondiale, strâng mijloace pentru ridicarea monumentelor în memoria victimelor staliniste.

Grupul „Damele române” de pe lângă Societate se pregătesc să viziteze aziluri de bătrâni și orfeline, pentru a le înmâna colete cu produse alimentare și cadouri.

Grupul „Arboroasa” strânge mijloace bănești pentru repararea și restaurarea bisericii catedrale din Cernăuți”.

Despre un alt act de binefacere al membrilor Societății (3 ianuarie 1990) citim articolul *Nobil act de binefacere*, autor Ștefan Hostiuc, secretarul Societății pentru Cultură Moldo-Română „M. Eminescu”: „O delegație din partea Societății în frunte cu președintele ei, profesorul Gr. Bostan s-au prezentat la comitetul executiv al Sovietului Regional de Deputați ai Poporului cu propunerea de a expedia de urgență în România Liberă o mașină de produse de prima necesitate. M. Țurcan a salutat această inițiativă și peste 2 ore la o ședință prezidată de dumneaei se rezolvau problemele privind acest ajutor acordat răniților și copiilor din România: cumpărarea produselor, repartizarea unei mașini frigorifice, întocmirea documentelor necesare etc. A doua zi mașina a ajuns la Suceava de unde urma să fie expediată la București”. Responsabil pentru organizarea acestor expediții a fost Eugen Patraș, care își îndeplinea în acele zile primele sarcini serioase încredințate de către prezidiul societății.

„Pe lângă produse, se menționează în articol, a fost trimis și un mesaj al președintelui Societății adresat Frontului Salvării Naționale: „suntem alături de acei care-și iubesc cu adevărat țara și neamul”.

Apoi a fost trimisă o mașină cu 9 tone făină și iarăși peste o zi a plecat și o a treia mașină. Sunt menționați toți cei care au donat bani Societății în vederea acestui ajutor. La Universitate, la Catedra de Filologie Moldovenească, a funcționat timp de 2 săptămâni grupul „ad-hoc” pentru strângerea donațiilor avându-i în cadrul lui pe membrii catedrei”.

Ștefan Hostiuc, secretarul Societății publică la 6 iunie 1990 articolul *La Suceveni sub steaua lui Eminescu*: „O adevărată sărbătoare a graiului, a sufletului și a datinilor strămoșești a avut loc la Suceveni. Președintele de onoare al Societății, Vasile Levițchi, a fost solicitat să prezinte publicului obiectivele principale ale Societății. El a accentuat importanța constituirii în acest sat a organizației primare a Societății. Poetul Arcadie Suceveanu, redactorul-șef al editurii „Hiperion” din Chișinău, a adus un dar pentru organizație: ediția princeps a Luceafărului poeziei noastre.

Ziaristul Dumitru Covalciuc a mărturisit bucuria de a participa la această sărbătoare. Docentul Alexandrina Cernov, vicepreședinte al Societății, a remarcat faptul că pe lângă dreptul de a dansa și cânta împreună, prietenia adevărată mai are nevoie de echitate deplină în toate domeniile de activitate. Președinte a fost ales Arcadie Suceveanu.

Informații interesante despre constituirea și activitatea filialelor ne relatează în articolele sale și ziarista Maria Toacă. În ziarul din 18 iunie 1990, în articol *A doua rândunică* citim: „După multe eforturi din partea unor entuziaști s-a rupt gheața și la Mahala. Asist la adunarea de constituire a organizației de bază a Societății

„M. Eminescu” la Mahala. S-a vorbit de importanța formării acestei organizații, s-a păstrat un moment de reculegere în memoria celor deportați, s-a propus ridicarea unui obelisc în memoria victimelor.

Președinte a fost ales Ștefan Purici, locțiitori ai lui învățătorii Nicolai Acsanii și Petru Sainciuc. A urmat un concert”.

În ziarul „Zorile Bucovinei” din data de 13 iunie 1990, în articolul *Acțiuni frumoase* D. Covalciuc scrie: „Vineri 18 mai, V. Șapcă, G. Onofreiciuc, I. Suceveanu, A. Garașciuc, G. Suceveanu, V. Moscalu și alții învățători de istorie de la un șir de școli din raionul Hliboca în frunte cu metodistul lor F. Șapcă și însoțiți de grupuri de elevi au venit la cimitirul central din Cernăuți pentru a face ordine la mormintele lăsate în paragină.

Sâmbăta 19 mai, 70 de entuziaști din satul Cupca în frunte cu membrii consiliului de conducere al secției de bază a Societății „M. Eminescu” din Cupca au evoluat pe scena casei de cultură Molodia. S-au recitat poezii, s-au cântat cântece pentru cetățenii satului Molodia care până atunci nu au avut posibilitatea să asiste la vreun concert în limba maternă.

În ziua de Ispas în satul Ceahor a avut loc constituirea secției de bază a Societății pentru cultură „M. Eminescu”. Ceahorenii au manifestat dorința de-a avea în bibliotecă cărți în limba română.

Din inițiativa grupului „Arboroasa” de pe lângă Societate are loc colectarea mijloacelor pentru restabilirea monumentului lui M. Eminescu la Cernăuți”.

În ziarul din data de 1 aprilie 1990 poetul și traducătorul, profesorul Vasile Levițchi publică articolul *Oare chiar nu ne trebuie?* în care, cu durere în suflet, ne împărtășește gândurile sale despre societate și unii „prietenii”: „Anul trecut a fost creată Societatea de Cultură Românească „M. Eminescu”, cu statut, înregistrată juridic. Dar iată că din ce în ce mai des poate fi auzită o replică venită din partea unor șefi de rang, cam „de la dom’căprar în sus”, o replică un pic greșită stilistic, nu prea în firea limbii noastre – „Asta nouă nu ne trebuie!”. Înseamnă că nu ne prea au la inimă unii dintre șefii locali. Totuși cu voia sau fără voia dumnealor Societatea va funcționa. Nedoritorii vor fi nevoiți să contribuie la crearea organizațiilor primare ale Societății, fiindcă satele nu sunt moșiile lor personale, ci așezări cu oameni care tind spre cultură, mai ales când e vorba de cultura proprie, ce le-a fost luată pe nedrept ani și ani la rând.

Ne lipsește această cultură, nu avem în regiune un teatru în limba noastră, limba noastră a fost socotită „mai mică”, mai fără perspective, mai de mâna doua. S-a pomenit izgonită din universitate precum și din toate instituțiile de nivel superior, n-a mai fost acceptată în sferele vieții sociale, s-a degradat, a sărăcit încât rar mai găsești oameni să o știe corect.

Avem nevoie de cultură, ne trebuie societăți de cultură.

Toate aceste fiind spuse și recunoscute, ce să facem noi, cei de la Societatea pentru Cultură „M. Eminescu” atunci când avem să venim într-un sat și observăm că mica șefime locală se teme de noi ca dracul de tămâie? Că iată – e pericol! Noi nu vrem decât să propagăm o cultură a limbii noastre, a datinilor străbune, a cântărilor, să scoatem la iveală frumosul în obiceiurile străvechi, în cântecele noastre. Noi am vrea să nu ne dispară limba, ci s-o păstrăm și s-o îmbogățim, am vrea să vedem biblioteci bine înzestrate cu cărți și săteni cu dragoste pentru lectură, oameni care să știe cine sunt și de unde se trag, oameni care să-și prețuiască neamul.

De ce vă temeți de noi, dragi tovarăși, înscăunați în posturi atât de mărunte? Ce aveți de pierdut? Cine vă sperie atât de cumplit? Ce năpastă a belșugului și a îmbuibării vă face să vă feriți atât de mult de cultură? Dumitale mă adresez, tovarășe președinte, care, cică ai zis: „Tolko cerez moi trup”. Oare să fie adevărat? Ai fi în stare să-ți dai viața numai să nu treacă spre satul dumitale cultura?

Dragi compatrioți de prin sate! Alcătuți comitete de inițiativă și chemați-ne în satul dumnavaastră să înființăm organizații primare locale ale Societății de cultură „M. Eminescu”.

La 26 octombrie, în ziua Sf. Dumitru la stejarul lui Ștefan cel Mare din Codrii Cosminului a avut loc comemorarea de a 493-a aniversare a bătăliei purtate acolo de marele nostru voievod Ștefan cel Mare cu oastea regelui Ioan Albert, eveniment despre care ne relatează D. Covalciuc în articolul *Pomenirea eroilor*: „La această acțiune inițiată de cercul „Arboroasa” au participat intelectuali și gospodari din mai multe sate precum și membri ai Societății „M. Eminescu” în frunte cu membrii prezidiului. Au răsunat chemări la unirea morală. Cu lumânări aprinse întru pomenirea celor căzuți s-au cântat cântece de glorie ale neamului, s-au recitat versuri”.

În data de 2 iunie 1991, la rubrica „Glasul adevărului”, Vasile Carlașciuc scrie în articolul *Izbânda e în unire* despre adunarea neamului, care a avut loc la Cernăuți la 9 iunie: „Mitingul a fost deschis de Alexandrina Cernov, președinta Societății pentru Cultură „M. Eminescu”, care a anunțat că începând cu 9 iunie, ziua adunării neamului, au început zilele de doliu pentru Bucovina. Anume la 9 iunie 1941 au început deportările în masă ale românilor bucovineni. De aceea în numele Societății „M. Eminescu” precum și a altor Societăți românești, la gara din Cernăuți și cea din Hliboca au fost depuse flori în amintirea jertfelor stalinismului. Participanții au păstrat un moment de reculegere. S-a anunțat că membrii prezidiului Societății „M. Eminescu” și a Societății republicane „Aron Pumnul” bat pragurile funcționarilor pentru obținerea deschiderii în centrul orașului Cernăuți a unui liceu românesc (în școala № 1 unde a învățat Eminescu). S-a subliniat importanța școlilor cu predare în limba română. S-au adunat bani în contul viitorului liceu românesc.

Simion Gociu a vorbit despre greutățile pe care le întâmpină persoanele din conducerea Societății pentru cultură „M. Eminescu” în activitatea de deschidere a claselor românești în satele hlibocene.

Cu un cuvânt de salut s-a adresat adunării Petru Grozavu președintele Societății „Dunărea și Marea” a românilor din regiunea Odesa, societate care urmărește aceleași scopuri, se ciocnește de aceleași baricade birocratice în rezolvarea problemelor. A subliniat faptul necesității unei uniri. Și-a exprimat ideea creării Unității democratice a românilor din Ucraina.

S-a anunțat că la 2 iulie va avea loc un miting lângă Stejarul din Codrii Cosminului unde va fi pusă și piatra viitorului monument viteazului voievod Ștefan cel Mare.

Din partea Societății „Ștefan cel Mare” a vorbit domnul Sârbu din Suceava.

Participanții la miting au adoptat o adresare către secretarul general al ONU enumerându-se în ea doleanțele românilor din aceste ținuturi”.

Începând cu anul 1992, în filiale au început dările de seamă. Vasile Băcu, în ziarul din 5 martie 1992 scria următoarele: „În satele Carapciu, Suceveni și Pătrăuții-de-Sus au avut loc adunări de dare de seamă și alegeri în filialele Societății pentru Cultură „M. Eminescu”. Adunați într-o atmosferă de sărbătoare oamenii au vorbit,

totuși, despre problemele întâlnite în cadrul activității în filiale. Problema principală abordată în toate trei comune rămâne învățământul în limba română atât în școli cât și în instituțiile superioare de învățământ. Cu multă durere despre acest lucru a vorbit domnul Vasile Tovarnițchi, directorul liceului „M. Eminescu”, președintele filialei din Carapciu. Marea majoritate a absolvenților liceului din ultimii ani își fac studiile peste hotarele republicii, în timp ce avem în regiune atâtea instituții de învățământ mediu și superior. De asemenea s-a vorbit și despre situația presei în limba română din regiune”.

Au fost probleme și cu școlarizarea absolvenților școlilor noastre în România. Responsabil din partea Societății a fost ales Simion Gociu, care scrie în numărul din 14 august 1990 în articolul *Liceele din România vă așteaptă* următoarele: „Se acordă locuri la liceele din România. După multe demersuri către Direcția regională de învățământ, Societatea pentru Cultură „M. Eminescu” aduce la cunoștință absolvenților școlilor cu limba de predare română că își pot continua studiile în România.

Părintele Ivasiuc, parohul bisericii din Corovia, șeful secției de culte a Societății pentru cultură românească „M. Eminescu”, aflându-se într-o vizită de serviciu în România, a dus tratative cu Înalt Preasfinția sa Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, în privința obținerii unor burse la un seminar teologic și la o facultate. Seminarul teologic din Neamț a oferit 20 de burse, Iași – 10 burse.

S-a stabilit componența comisiei de selectare a candidaților condusă de prof. univ. dr. Grigore Bostan”.

Au fost abordate și problemele bisericii. Aflăm din ziarul „Zorile Bucovinei” din 29 august 1990 că membrii prezidiului Societății s-au întâlnit cu preasfinția sa episcopul Cernăuțului și Bucovinei Antoniu: „S-au abordat probleme legate de colaborarea strânsă dintre membrii societății și biserica creștină ortodoxă română, de repararea catedralei cernăuțene, de îngrijirea cimitirelor, instruirea cadrelor bisericești în România. S-a organizat o comisie în care au intrat reprezentanții Societății Dumitru și Constantin Covalciuc și cei ai preoțimii românești bucovinene. Comisia condusă de preotul protoiereu Mihai Ivasiuc se va ocupa de problema restaurării bisericuței din cimitirul orășănesc”.

Societatea a organizat și mai multe pelerinaje de Hramul sfintei mănăstiri de la Putna la care au participat peste 1400 membri ai Societății. Această acțiune de mare amploare, a fost inițiată de Societate, cu sprijinul Episcopiei cernăuțene, a organelor de resort și Societății pentru cultură și literatură română din Bucovina (Gălănești).

În articolul *Cu tăcerea și răbdarea nu treci nici pâraul (Însemnări de la adunarea națională a românilor din raionul Hliboca*, Maria Toacă consemnează: „În cadrul pregătirilor pentru congresul românilor din regiunea Cernăuți, duminica trecută a avut loc întrunirea românilor din raionul Hliboca.

Ion Timiș mi-a spus c-au aflat întâmplător despre această adunare. Am fost vânduți și batjocoriți toată viața. Poate de acum înainte vom avea zile mai bune, dacă vom fi uniți, nu vom sta cu capul la pământ.

Câteva doamne din satul Iordănești mi-au spus că participă cu bucurie la adunările organizate de Societatea „M. Eminescu”, oamenii a căror viață înclină spre apus nu se pot împăca cu faptul că, odată cu sfârșitul lor, vor apune vorba și tradițiile românești pe acest pământ. Doamna Alexandrina Cernov, președinta Societății „M. Eminescu”, a expus succint platforma program al apropiatului congres al românilor din regiunea

Cernăuți. Ideea organizării unui asemenea for nu vine numai din partea Societății, ci a unui grup de inițiativă. Platforma program include probleme din viața politică, economică, socială și culturală a românilor.

La congresul general al românilor urmează să fie ales Consiliul Național care va activa pentru repunerea românilor în drepturile lor firești. Consiliul Național nu este o organizație politică, dar își rezervă dreptul să exprime opinii proprii cu caracter politic față de anumite evenimente din viața regiunii. Îndeosebi s-a bucurat de susținerea asistenței compartimentul referitor la relațiile cu România. Piedicile întâmpinate în legăturile cu Patria istorică este o durere mereu vie pentru noi.

Referitor la politica de cadre se subliniază ca fiind necesară reprezentanța românilor în toate posturile de conducere, proporțional cu procentul populației.

De-asemena platforma programului prevede organizarea unor asociații de tineret și asociații sportive benevole „Dragoș Vodă”.

În timp ce F. Șapcă și M. Onofriiciuc vorbeau cu durere despre urmele ce se comit față de natură și pământul strămoșesc, afară se petrecea un act de vandalism. Alături de steagul de stat al Ucrainei, pentru perioada cât avea să țină adunarea, a fost arborat tricolorul. Niște răufăcători au dat foc simbolului nostru sfânt. Pânza fină de mătase, fiind stropită cu benzină a ars în câteva secunde. Și aceasta s-a întâmplat ziua în amiaza mare când în sală se aflau domnii Petru Toca, reprezentantul Președintelui în raionul Hliboca, Silvan Boico, președintele sovietului raional, Petro Gasiuc, șeful secției pentru relații interetnice a Administrației Regionale și alte persoane oficiale. Probabil, că tricolorul n-ar fi zădărat așa de rău privirile cuiva, dacă ar fi fost arborat mai demult pe clădirea Sovietului Regional de Deputați ai Poporului.

Acest moment insultător a fost atenuat de concertul prezentat de micii neîntrecuții artiști din Carapciu. Prin cântec și dans, ei au dovedit că demnitatea noastră națională nu poate fi înjosită că totuși avem un mare viitor”.

Tot Maria Toacă a publicat în ziarul „Zorile Bucovinei” mai multe articole despre Sărbătoarea Mărțișorului. Citim în articolul *Duminica Mărțișorului* din 11 martie 1995: „La Cernăuți primăvara a sosit cu un Mărțișor neobișnuit – un bogat festival-concurs, organizat de comitetul director al Societății pentru Cultură Românească „M. Eminescu”.

O singură zi de duminică s-a dovedit a fi prea scurtă pentru cununa de manifestări sufletești. De bogați ca întotdeauna în cântece, dansuri și, ce-i mai important, în dorința de desăvârșire.

Deși festivalul s-a desfășurat în formă de concurs, având un juriu solid, din care a făcut parte pe lângă alte personalități directorul artistic al Ansamblului „Ciprian Porumbescu” Emil Havriliuc, pentru fiecare colectiv mai important decât toate a fost participarea.

Au evoluat printre alții și ansamblul „Opincuța” din Hliboca, orchestra de muzică populară din satul Costiceni, condusă de Vladimir Șeremet precum și colective de elevi din satele Boian, Mahala, corul Societății „M. Eminescu” „Dragoș Vodă”, orchestra de muzică populară „Mugurel” de la centrul tineretului, condusă de N. Hacman.

Premiile au revenit celor care au adus un program inedit, specific localităților lor. S-a ținut cont de autenticitatea costumelor populare. Astfel, au fost menționați lăutarii din Herța, conducător artistic Ion Iacobiță. Juriul a acordat premiul I pătrăușeanului

Dragoș Tochiță, care a înfiripat fără de asemănare „Ciobanii”.

Însă cei mai scumpi și așteptați oaspeți au fost membrii Ansamblului „Ciprian Porumbescu”, dirijor Viorel Leancă.

Un loc considerabil în organizarea sărbătorii l-au avut consiliul regional și cel orășenesc de deputați ai poporului, din partea cărora ne-au onorat cu prezența domnii A. Kruglașov, P. Hasiuk, C. Sainciuk, I. Marceak.

La organizarea festivalului și-au dat concursul prefectura Sucevei și consiliul județean Suceava, din partea cărora ne-a salutat Dragoș Corlățeanu.

Datoria noastră e să ne ținem mereu în floare cultura românească”.

Deespre a patra ediție a Mărțișorului Maria Toacă ne relatează: „Pe 9 martie 1998, la Cernăuți s-a desfășurat cea de-a patra ediție a Festivalului „Mărțișor”, în cadrul căruia au evoluat colective de artiști amatori din toate raioanele cu populație românească din regiune.

Cuvântul de deschidere i s-a propus d-lui Arcadie Opaîț, președintele Societății pentru Cultură Românească „M. Eminescu” care a oferit cuvântul de felicitare onoraților oaspeți. E vorba de domnii Petro Hasiuk, A. Roșca, Micola Fedoruk, primarul orașului Cernăuți, Petru Rotari, vice-primar, Ilie Ivan, ministru-consilier la Ambasada României în Ucraina, C. Manolache, vice-președinte al consiliului județean Botoșani (România). Au evoluat artiști amatori din satele regiunii”.

În data: 10 iunie 1998 ziarul anunță: „În ziua de 15 iunie a. c. Se împlinesc 139 de ani de la trecerea în lumea celor drepiți a marelui nostru poet M. Eminescu, viața căruia a fost atât de strâns legată de fosta capitală a „dulcei” Bucovine. Cu acest prilej de creștinească aducere aminte a celui care a fost Mihai Eminescu, a rămas și va fi întotdeauna Luceafărul poeziei românești, filiala orășenească a Societății Regionale pentru Cultură Românească „M. Eminescu” organizează după vechiul obicei creștinesc ortodox român, la Catedrala arhiepiscopală din orașul Cernăuți, începând de la orele 12.00 un parastas întru pomenirea ilustrului nostru înaintaș.

Serviciul divin va fi oficiat de un sobor de preoți în funcție cu parohul catedralei, părintele protoiereu Adrian Acostăchioaie”.

Despre una din edițiile sărbătorii „Limba noastră cea română” din 20 septembrie scrie Vasile Bâcu: „În această lună de toamnă conducerea Societății „M. Eminescu” a organizat în Teatrul de vară din Grădina Publică din oraș tradiționala sărbătoare „Limba noastră cea română”. Au fost prezenți oaspeți din București, Iași, Brașov, Suceava, Chișinău, reprezentanți ai administrației regionale de stat și ai consiliului orășenesc Cernăuți, scriitori bucovineni, reprezentanți ai societăților de cultură ucraineană, poloneză, germană, evreiască.

După mesajele oaspeților, în scenă apar artiști amatori din satele regiunii.

Finalul, spectaculos și înălțător, s-a transformat într-o frumoasă horă a artiștilor și spectatorilor, o horă a unirii de suflete ce au o singură bucurie și o singură durere – Limba Română”.

În data de 22 iunie 1996 ziarul publică articolul lui Ion Crețu *Pururi tânăr înfășurat în manta-mi...*, despre o nouă manifestare culturală, dedicată lui Mihai Eminescu: „La 15 iunie Societatea „M. Eminescu” a inaugurat Festivalul de poezie și cântec „Pururi tânăr înfășurat în manta-mi...”.

Festivalul a debutat cu un pios omagiu adus de admiratorii marelui Poet prin depunere de flori la placa memorială de pe clădirea liceului unde a învățat

M. Eminescu, la bustul său din curtea casei lui A. Pumnul, cu cuvinte rostite din suflet de oameni de litere M. Lutic, V. Tărățeanu, D. Covalciuc și alții.

După un Te-Deum oficiat de preotul paroh Gh. Florea, la Casa Națională a Românilor din Cernăuți a evoluat un frumos spectacol.

A doua zi, Festivalul a continuat la Liceul „Mihai Eminescu” din Carapciu-pe-Siret care a fost deschis cu un cuvânt de salut al directorului liceului Eugen Tovarnițchi.

Au fost prezenți domnii Serghei Popic, locțiitor al șefului Secției de Relații Interetnice și Migrație a Administrației Regionale de Stat, Ionel Șerban, secretar doi al Ambasadei României în Ucraina, Mihail Zelenco, locțiitor al șefului Administrației Regionale de stat Hliboca și alții.

Am spicuit doar câteva dintre consemnările publicate în ziarul „Zorile Bucovinei”, pentru a ne îmbroscăta memoria noastră, dar poate și de a ne revizui activitatea noastră, a tuturor, care îmi pare astăzi mult prea săracă. Avem nevoie de o poziție fermă față de noile legi, votate în Rada Supremă a Ucrainei și semnate de președintele P. Poroșenko. Deja după ce a pierdut alegerile prezidențiale, P. Poroșenko a făcut noi declarații umiltoare pentru poporul ucrainean, îndeosebi pentru minorități: „Voi apăra, a declarat ex-președintele, realizările mele – „armata, limba și religia”. Oare nu a înțeles domnia sa că anume aceste triste „realizări” i-au fost fatale în alegeri, oare nu și-a dat seama că 30% din populația Ucrainei, care reprezintă minoritățile nu l-au votat. Nu l-au votat mamele fiilor uciși în războiul din Donbas și ca celor, care negăsindu-și de lucru în Ucraina și-au luat lumea-n cap și au plecat în Europa, nu l-au votat văduvele care au rămas să-și crească singure copilașii etc., etc. Nu de mult, împreună cu vice-premierul Groisman au declarat că în Ucraina a scăzut rata șomajului. Cred că ar fi trebuit să-i caute prin Europa, într-adevăr, acolo și-au găsit de lucru. A reușit domnul ex-președinte să scindeze populația ucraineană și cu prilejul acordării Bisericii Ortodoxe Ucrainene a Tomosului. Astfel de hotărâri nu se iau din „fuga calului”. Oare acestea pot fi numite realizări? Sau poate doar hotărâri luate în pripă, cu scop electoral. Ele au avut un efect invers, au dovedit că Petro Poroșenko nu-și cunoaște țara, interesele populației. În schimb este susținut cu ardoare de ultranaționaliștii ucraineni.

Ultima realizare a ex-președintelui este partidul *Solidaritatea europeană*. Despre ce solidaritate europeană poate fi vorba când legile referitoare la limbă încalcă toate normele europene? Când minoritățile din Ucraina sunt într-o luptă continuă pentru drepturile, care cu tupeu sunt încălcate de către autoritățile locale, și nu numai. Punctul cel mai nevralgic este școala și limba. Ni se dă dreptul să cântăm și să dansăm, totuși. Noi sperăm în continuare că totul se va remedia cu noul președinte Vladimir Zelenski, că noul parlament nu va mai vota legi aberante, fără a cunoaște situația reală. Sperăm că, în sfârșit, se va realiza și un recensământ care va arăta situația reală.

Am hotărât să reproduc în continuare și un raport al activității Societății, publicat în ziarul „Zorile Bucovinei”.

Darea de seamă a președintelui Societății pentru cultura românească „Mihai Eminescu”, publicată în „Zorile Bucovinei” la 10 decembrie 1993

Ziarul „Zorile Bucovinei” în data: 10 decembrie 1993 a publicat *Darea de seamă* a președintei A. Cernov: Încă un an de activitate a Societății pentru *Cultură Românească „M. Eminescu”*. Reproducem textul:

De la fondarea Societății au trecut 4 ani, ani marcați de scopul general de a dezvolta cultura românească, de a trezi conștiința națională, de a reveni la valorile noastre culturale și literare. Obiectivele principale au fost: dezvoltarea limbii materne, lupta pentru introducerea limbii române în instituțiile de învățământ superior, lupta pentru dreptul tinerilor de a-și continua studiile în limba maternă, difuzarea presei și a cărții românești, lupta pentru dreptul la simbolurile naționale etc.

În munca noastră am reușit, în primul rând, din drepturile internaționale ale omului, ale minorităților naționale prevăzute în cartea ONU, declarația universală a drepturilor omului, în documentele finale ale Conferinței de la Helsinki, Viena, Copenhagen. Aceste drepturi sunt prevăzute astăzi și în *Legea Ucrainei despre minoritățile naționale în Ucraina*.

Atacurile în așa-numita presă independentă ucraineană, ca și atacurile în ultimul timp din partea unor societăți românești, sunt răspunsul pe care l-am primit în momentul când, pe lângă activitatea culturală, am atins problemele minorității românești în genere.

Activitatea științifică și culturală

Cultura este baza existenței și identității noastre naționale. Unul din scopurile principale ale activității noastre e să ne păstrăm și să ne dezvoltăm capacitatea creatoare într-un cadru național românesc. Societatea a stimulat contactele cu societățile de cultură ale nemților austrieci, ale polonezilor și evreilor. Din păcate nu putem menține aceleași relații bune cu societatea ucraineană „Prosvita”, conducătorii căreia, în locul unei propuneri constructive, ne atacă în presa șovină din regiune, interesându-se numai de problema cultivării și renașterii limbii ucrainene. O populație majoritară devine puternică și stimată cu atât mai mult, cu cât mai bine sunt susținute minoritățile.

Esențialul în rezolvarea problemelor de cultură națională în regiune a fost pentru noi problema cadrelor. Societatea a susținut crearea colectivelor teatrale de tineret și pentru copii în limba română pe lângă casa tineretului și adolescenților din Cernăuți. În vederea organizării unui teatru profesional românesc la Cernăuți au fost trimiși să studieze la Academia de Teatru din Târgu-Mureș 3 studenți.

Membrii prezidiului și consiliului Societății, membrii Societății au participat la diferite conferințe științifice din Ucraina, Republica Moldova și România. Au fost publicate studii de istorie, literatură și cultură în Bucovina, studii sociologice.

Anul acesta a fost inaugurat Cenaclul literar condus de Ilie Zegrea.

Ca de obicei a fost organizată sărbătoarea „Limba noastră cea română”.

Activitatea editorială

Societatea „M. Eminescu” a continuat editarea ziarului „Plai românesc” (redactor V. Tărățeanu). Mulțumim tuturor celor care au susținut prin donații bănești această publicație.

Cu ajutorul Patriarhiei Române a fost editat *Calendarul ortodox bucovinean pe anul 1992-1993* (cu un tiraj de 5000 exemplare), redactor D. Covalciuc.

Felicităm cercul „Arboroasa” pentru editarea almanahului „Țara Fagilor” și a „Mioriței”. Editura „Carpați” din Ujgorod a lichidat cartea românească. Este întrebarea pe care o adresăm Guvernului Ucrainei: unde își publică românii cărțile? Sau poate se consideră că noi nu avem nici poeți, nici scriitori, nici savanți.

Societatea va face tot posibilul ca pe viitor să aibă o editură și o tipografie pentru a putea contribui mai eficient la dezvoltarea științei și culturii românești la Cernăuți.

În prezent Societatea pregătește reeditarea cărții lui Ion Nistor *Problema ucraineană în lumina istoriei*. La începutul anului viitor vom avea o conferință științifică-metodică în problemele predării limbii, literaturii și etnologiei românești în școală.

Biblioteca

Societatea noastră a pledat mult pentru deschiderea unei biblioteci naționale românești în orașul Cernăuți. Am acumulat cărți, am abonat periodicele, am convenit cu bibliotecile și alte instituții și edituri din Republica Moldova și România pentru completarea acestei biblioteci cu cărți, reviste de specialitate, ziare. Am primit, în sfârșit, încăpere pentru desfășurarea activității societăților românești. Însă s-au pronunțat categoric împotriva folosirii spațiului primit pentru bibliotecă Societatea „Mitropolitul Silvestru”, Societatea pedagogică republicană „Aron Pumnul” și comitetul executiv al „Golgotei”.

Învățământul

Societatea a insistat asupra încheierii contractului între Ministrele Învățământului din Kiev și București, am scris demersuri și scrisori, proteste în presă împotriva blocării burselor pentru studii în România.

Societatea a înaintat în acest an mai multe demersuri pentru redeschiderea grupelor cu predare în limba română la Universitatea de Stat și Institutul de Medicină din Cernăuți. Însă în zadar.

Societatea a organizat în luna iunie cursuri de perfecționare pe 2 săptămâni la Oradea pentru 15 învățători ai claselor primare. Prin intermediul Societății s-au organizat donații de carte românească pentru școli.

Excursii, odihnă, pelerinaje

În perioada vacanței de vară s-au organizat 7 excursii în România, la care au participat circa 200 elevi. De asemenea s-a organizat odihna elevilor școlii № 29 la Piatra Neamț. Membrii Societății „M. Eminescu” (24 persoane) au efectuat o excursie la Brașov, 26 de copii din Boian, care au suferit de intoxicație în școală au beneficiat de odihnă în România, la Constanța.

S-au organizat pelerinaje la Putna, pe 2 iulie 1992, la sanctificarea lui Ștefan cel Mare (3500 persoane) și pe data de 15 august – la hramul Mănăstirii Putna (1400 persoane).

Din partea Societății au fost trimise 4 persoane la cursurile de creație a tinerilor poeți din România la Botoșani.

Relațiile cu alte societăți

În baza contractului de colaborare cu Societatea pentru Cultura și Literatura Română din Bucovina am continuat un vast schimb de valori culturale (donații de carte, excursii cu elevi, studii de arhivă). Am avut contacte de colaborare reciprocă cu filialele acestei Societăți din Brașov și Satu-Mare, Sibiu, Târgu-Mureș, cu filiale ale asociațiilor „Pro Basarabia și Bucovina”, „Cultură fără frontieră”.

Ne aflăm într-o bună înțelegere cu societățile de cultură națională din regiunea Cernăuți (evreiască, austro-germană, poloneză) cu care am înființat un consiliu de coordonare al societăților culturale ale minorităților naționale.

Din păcate n-au fost atât de fructuoase relațiile cu Societatea de Cultură Ucraineană „Prosvita”, care a avut o poziție antiromânească preconcepută.

Prin intermediul Societății, populația românească din regiune a acordat un ajutor umanitar refugiaților din Transcarpatia.

Alte activități

La invitația camerei deputaților a Parlamentului României o delegație în componența Alexandrinei Cernov, Nicolae Motrescu, Eugen Patraș, Vasile Tărățeanu a avut întrevederi în vederea dezvoltării relațiilor cu țara, a sprijinului material și cultural din partea Guvernului României, la Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului și Științei și Ministerul de Externe din România.

Vrem să amintim despre activitatea prezidiului Societății în legătură cu întoarcerea bisericii Sf. Nicolae comunității românești. Am făcut acest lucru având în vedere că biserica Sf. Nicolae este un monument de arhitectură moldovenească din sec. al XVII-lea și trebuie păstrată ca un monument istoric de arhitectură. Demersurile noastre au rămas fără răspuns.

În încheiere, mă adresez membrilor Societății noastre: dacă într-adevăr dorim sincer să luptăm pentru drepturile noastre naționale, pentru renașterea culturii noastre, pentru viitorul copiilor noștri, să ne sprijinim unul pe altul, să dăm o ripostă hotărâtă celor care doresc să-i dezbine pe români.

Lista președinților Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina

Reuniunea pentru lectură (1862-1863)

Mihai Zotta – președinte

Alecu Hurmuzachi – vicepreședinte

De la 26 mai 1863 până la 1865

Eugenie Hacman – președinte

Gheorghe Hurmuzachi – vicepreședinte

De la 1 ianuarie 1865 până la 13 mai 1882

Gheorghe Hurmuzachi – președinte

Ion Calinciuc – vicepreședinte

Miron M. Călinescu – (1869-1879 – secretar), apoi vicepreședinte

De la 1882 până la 1887

Victor baron Stârcea – președinte

Miron M. Călinescu – vicepreședinte

De la 1887 până la 1889

Miron M. Călinescu – vicepreședinte

Conduce Societatea de unul singur

De la 1889 până la 1899

Doxuță baron Hurmuzachi – președinte

Vasile V. de Repta – vicepreședinte

Din 1896 Dionisie de Bejan – vicepreședinte

Din 1900 până la 1922

Dionisie de Bejan – președinte

Iancu Flondor și Sextil Pușcariu – vicepreședinți

Din 1921 până la 1923

Radu I. Sbiera – președinte

Vasile Gheorghiu și Nicu Vasilovschi – vicepreședinți

Din 1923 până la 1929

Profesorul Vasile Gheorghiu – președinte

Din 1929 până la 1940

Profesorul Grigore Nandriș – președintele Societății

În anii 1860 din 185 membri ai Societății – 62 erau boieri și 71 preoți.

SUMMARY

30 years have passed since the foundation of the Romanian cultural society from Cernăuți Region. On 28th of May 1989 the society's board meeting took place, which gathered all the delegates from various villages of the region. For the first time after 1945, the Society reunited the Romanians from the north of Bukovina, Herța county and a part of former Hotin district – the actual Cernăuți region, having in mind the continuation and reunion of the activity of the Society for Romanian Culture and Literature in Bukovina, founded still in 1862, primarily as a Romanian Reading Reunion.

On 2nd of April 1989 the *Statutory Project* was published. The main objectives to be pursued have been the renovation of the National House, the opening of the schools and kindergartens, libraries and points of distribution of Romanian press, the restoration of the Latin script, linguistic circles and seminars, the return to the historical traditional names of our locations, protection of the artistic monuments, creation of favorable conditions for the affirmation of young Romanian talents. The main goals of the Society, from the very beginning of its existence have been: the right to the maternal language, the return of the national house and the use of the national symbols. Out of numerous problems, the priority has been set to the valorification of the national legacy.

After publishing the Statute of the future Society, in the newspaper „*Zorile Bucovinei*” different opinions and thoughts have appeared almost in every edition, shedding some light on the chronology of the events. This article reproduces some of the published materials in the section *Discutăm proiectul de Statut al Societății pentru cultură moldo-română „Mihai Eminescu”* / We Discuss the Statutory Project of the Society for the Moldavian and Romanian Culture „Mihai Eminescu”/ and in continuation, the section *Din viața Societății „Mihai Eminescu”* / From the Life of the Society „Mihai Eminescu”/.

In September 1990 for the first time the holiday „*Limba noastră cea română*” / Our Romanian Language/, as well as the national meeting of the Romanians of the region took place, along with the appearance of the first edition of the newspaper „*Plai Românesc*”. Other national holidays have followed, „*Florile dalbe*”, „*Mărțișorul*”. A scientific conference „*Bucovina – istorie și actualitate*” / Bukovina – History and Actuality/ was organised in 1991. With the efforts of the society members the Romanian school nr 29 has been founded in the downtown of the city. The choir „*Dragoș Vodă*” set up its first steps, the Society branches were inaugurated in the villages, the statue of Mihai Eminescu has been founded in the courtyard of Aron Pumnul house, later another statue of Eminescu also in the city centre, the bust of Ion Neculce in Boian and many others. With the course of time from the Society „*Mihai Eminescu*” other new societies emerged: *Arboroasa*, *Golgota*, *Mitropoliul Silvestru*, *Aron Pumnul*, *Doamnele române*, and after the picketing – „The Christian Democratic Alliance of the Romanians of Ukraine”.

The society has permanently sought to initiate a constructive dialogue with the Ukrainian administration.

NINA CIONCA (1926-2019)

Stanca Scholz-Cionca*
București

Cu adâncă durere anunțăm decesul iubitei noastre Nina Cionca (1926-2019), fostă profesoară de franceză la Academia Militară, autoare de monografii și articole, Cetățean de onoare al orașului Suceava, mamă, bunică și străbunică iubitoare.

Născută în 4 ianuarie 1926, botezată Viorica Genunea, Nina (cum s-a numit ea însăși), era fiica lui Romulus, profesor de vioară la Conservator, și a Liviei, medic pediatru.

A făcut studii de romanistică, a fost de două ori măritată, a avut doi copii (Stanca din prima, Wolfgang din a doua căsnicie). A fost profesoară de franceză la liceele din Timișoara, apoi, mutat la București, la Academia Militară. A trecut prin război, fiind refugiată împreună cu familia la București. Are cinci nepoți și 11 strănepoți, care toți trăiesc în Germania.

Ceea ce a distins-o e marea ei dragoste și grijă pentru familie – familie în sensul cel mai larg, incluzând înaintași, rude îndepărtate, și pe urmașii lor. Nina Cionca s-a dedicat cu tot sufletul celor care aveau nevoie de sprijin. I-a luat în casă pe părinții ei, petrecându-i și îngrijindu-i până la moarte. La fel l-a îngrijit pe fratele ei, Nel, până la ultima lui suflare, pe mătușa Mara, pe mătușa Romana (o rudă îndepărtată rămasă singură la bătrânețe), pe care a adus-o de la Sibiu la București și a însoțit-o în ultimii ani de viață.

Nina Cionca s-a străduit să păstreze familia unită, să păstreze legăturile cu rudele apropiate și îndepărtate. S-a ocupat intens de menținerea și renovarea casei strămoșești din Mărginimea Sibiului, oferindu-le tuturor un refugiu primitiv în timpul



* **Stanca Scholz-Cionca**, fiica Ninei Cionca, traducătoare de limbă japoneză, profesor universitar la Universitatea Trier, Germania. A studiat cultura japoneză, cultura chineză și teatru la Universitatea Ludwig Maximilian de la München.

vacanțelor de vară: un loc binecuvântat de tihnă și odihnă, cu verdeață și lumină – mai mult, un loc al amintirilor despre cei dispăruți, amintiri intrate în obiectele păstrate, prezente în toate cotloanele casei.

Dar ea s-a dedicat memoriei celor dispăruți și în alte feluri: cercetând, adunând, însăilând povestea lor, făcându-le portrete vii în texte dedicate lor. Și s-a mai îngrijit de memoria strămoșilor făcând documentări ample despre câțiva dintre ei: a publicat articole și monografii despre compozitorul Ciprian și tatăl lui, Iraclie Porumbescu (un distins povestitor bucovinean contemporan cu Creangă), a scris o carte despre pianista Aurelia Cionca, sora tatălui ei Romulus.

Nelipsită a fost ani de-a rândul la pomenirea lui Ciprian în satul de lângă Suceava care îi poartă numele. Nelipsită a fost și de la întrunirile bucovinenilor refugiați la București, contribuind cu multe conferințe, interviuri și articole în presa bucovineană (de pildă, la „Glasul Bucovinei” care încă apare la Cernăuți. Pentru multe ei activități a fost numită cetățean de onoare al orașului Suceava.

Ne-a lăsat, alături de versuri și proze proprii, unele publicate în reviste literare, traduceri inspirate din poezia franceză și italiană, și încântătoare eseuri și povestiri despre membrii și apropiații familiei - căci avea o vocație a prieteniei. Casa ei din Mirinescu fiind mereu deschisă vizitatorilor care apreciau o conversație aleasă și-i împărtășeau dragostea pentru frumos. Seratele muzicale ținute în salonul Aureliei Cionca vor rămâne multă vreme în memoria celor care au participat, ca soliști sau auditori.

În 20 ianuarie s-a stins din viață după o lungă suferință mama, Nina Cionca, cunoscută cititorilor acestei reviste prin repetate contribuții, prin prezența statornică la întrunirile bucovinenilor din București și prin legătura ce o păstra cu revista „Crai Nou” din Suceava. Mai apucase să soarbă o dată din cupa de șampanie la aniversarea de 93 de ani, împreună cu familia și prietenii ei bucureșteni.

Născută în 4 ianuarie 1926 la Cluj, ca fiică a lui Romulus Cionca, profesor de vioară la Conservator, și a Liviei, medic pediatru, mama și-a petrecut copilăria și tinerețea în Cluj și Timișoara, mutându-se abia după 1967 la București. Se trăgea, din partea tatălui, dintr-o familie de țărani din Mărginimea Sibiului. De acolo plecase bunicul ei, Ioan Cionca, spre Sibiu, să facă o carieră strălucită de pedagog – printre altele, la școala evanghelică din București, și la Curtea Regală, ca educator al principilor Carol, Elisabeta și Marioara (Mignon) – o carieră care se încadrează în mod exemplar în programul de formare a noilor elite, întemeietoare ale României moderne. Nina Cionca a rămas tot timpul vieții profund marcată de obârșiile ei ardeleni și atașată mai ales de satul buniciei paterne.

Dar în același timp, deși n-a trăit în Bucovina, nu și-a dezmințit niciodată rădăcinile în acel spațiu geografic și cultural, care a cunoscut o istorie atât de zbuciumată. Bucovina, țara de baștină a buniciei ei materne, Mărioara Porumbescu, sora neuitatului Ciprian și fiica inspiratului povestitor Iraclie Porumbescu, i-a devenit o a doua patrie sufletească.

Căci mama ei, Livia, a reușit să-i inoculeze încă din copilărie datoria de a perpetua memoria vrednicilor înaintași bucovineni, iar Nina Cionca nu și-a dezmințit niciodată identitatea bucovineană, confirmând-o prin cercetarea istoriei familiei,

prin numeroase conferințe, interviuri, publicații și vizite repetate. Nelipsită a fost ani de-a rândul la pomenirea lui Ciprian în Stupca, în satul de lângă Suceava care astăzi îi poartă numele, celebrată la biserică într-o zi apropiată de cea a morții sale, 6 iunie 1883. Nelipsită a fost și de la întrunirile bucovinenilor refugiați la București, contribuind cu multe conferințe, interviuri și articole în presa locală.

Moștenise – poate de la străbunicul Iraclie – darul povestirii și plăcerea de a vorbi în public. Ținea conferințe fără note manuscrise, discursuri inspirate, care adesea îi mișcau pe ascultători până la lacrimi. În amintirile – nepublicate – despre membrii familiei, îi recunoaște mamei ei, Livia Rațiu, meritul de a o fi vindecat de tracul pe care i-l provoca, în copilărie, vorbitul în fața unui public mare, căci încă din primii ani de școală trebuia să recite mereu la serbări poezii pe care ea le memora cu mare ușurință. Acele versuri însușite din copilărie și adolescență, au însoțit-o de altfel, ca o neîntreruptă muzică interioară, până în ultimii ani de viață. Chiar și la 93 de ani, mai recita fără greș poezii de Eminescu, Blaga și mulți alți poeți români, dar și versuri din marea literatură franceză, italiană și spaniolă. O bântuiau, de pildă, în ultimii ani de viață, strofele nostalgice ale lui Clément Marot, „Plus ne suis ce que j'ai été/ et plus ne saurai jamais l'être:/ Mon beau printemps et mon été /ont fait le saut par la fenêtre...” „Le recita mereu în acea ultimă perioadă în care amintirile din copilărie și tinerețe alungau impresiile noi și topeau amprenta cotidianului. Era plină de versuri și cântece care îi ritmau ceasurile zilei. Copil fiind, o auzeam cântând în bucătărie, când pe românește, când în italiană sau franceză. Poate că în această nevoie de a cânta și de a recita se vădea moștenirea înaintașilor muzicieni, Ciprian Porumbescu, din partea mamei, și distinsa pianistă Aurelia Cionca, soră a tatălui ei.

Mama avea mereu nevoie de pace și armonie în jurul ei, nu suporta disputele – ceea ce pe noi copii ne contraria uneori. Dragostea de frumos și pasiunea pentru poezie au călăuzit-o spre studiul romanisticii, încheiat cu o teză de licență despre Louise Labé, prima mare poetesă de limbă franceză. Iar talentul ei de orator și-a găsit vad în activitatea de dascăl: a fost profesoară de franceză la licee din Timișoara, apoi la Academia Militară din București. Meseria i-a fost vocație, complementată de impulsul de a scrie. Ne-a lăsat, alături de versuri proprii, traduceri inspirate din poezia franceză și italiană (unele publicate în revista „Scrișul Bănățean”), precum și încântătoare eseuri și povestiri despre membrii și apropiații familiei – căci pe lângă cultul familiei, Nina Cionca avea o adevărată vocație a prieteniei. Casa ei din strada Mirinescu a fost mereu deschisă vizitatorilor care apreciau o conversație aleasă și-i împărtășeau dragostea pentru frumos. Seratele muzicale ținute în salonul Aureliei Cionca până în ultimul ei an de viață, vor rămâne imprimate în memoria celor care au participat ca soliști sau ca auditori.

Mamă de familie, a avut parte de doi copii, cinci nepoți și unsprezece strănepoți.

Ceea ce a distins-o este marea dragoste și grijă pentru familie – înțeleasă în sensul cel mai larg –, căci se simțea răspunzătoare deopotrivă față de înaintași, ca și față de rude îndepărtate sau urmașii lor. Nina Cionca s-a dedicat cu tot sufletul celor care aveau nevoie de sprijin, fără să țină cont de gradul de rudenie: nu numai pe părinții ei i-a luat la sine, petrecându-i până la moarte, ci, cu același devotament, l-a îngrijit ani întregi pe fratele ei, Nel, pe mătușa Mara, sora tatălui ei, dar și pe mătușa Romana, o rudă îndepărtată rămasă singură la bătrânețe, pe care a adus-o de la Sibiu la



În curtea casei lui Iraclie Porumbescu de la Stupca

București, să-i poarte de grijă. Tot ea era cea care menținea neabătută comunicarea cu cei de departe: căci cultiva cu virtuozitate și pasiune arta corespondenței, care în zilele noastre e pe cale de dispariție, înlocuită de informația rapidă și sumară pe care o încurajează mediile electronice.

Nina Cionca a fost decenii la rând centrul familiei împrăștiate, ținând legătura cu rude apropiate și îndepărtate, oferindu-le un cuib primitiv în casa strămoșească din micul sat de pe lângă Valea Frumoasei – cea cântată de Sadoveanu. Casa, ridicată pe la 1800, le oferă și astăzi urmașilor un refugiu în timpul vacanțelor de vară: e un loc binecuvântat de tihnă, cu verdele luminos al grădinii și, mai mult, e un loc magic al amintirilor pătrunse în obiectele strămoșilor, păstrate în toate cotloanele casei, un loc al memoriei noastre comune.

Dar mama s-a dedicat memoriei celor dispăruți chiar și dincolo de păstrarea urmelor lor materiale: a cercetat documente, a adunat cu sârg informații de la bătrânii familiei, de la prieteni și vecini, ca să însăileze apoi povestea lor, schițându-le portrete vii în multe pagini care ni s-au păstrat. Iar câtorva dintre ei – celor care, dincolo de rolul lor în istoria familiei, și-au câștigat un loc în memoria culturală a țării, le-a dedicat monografii întregi.

Prima carte i-a închinat-o, firește, compozitorului bucovinean, fratele bunicii materne: *Ciprian Porumbescu. O viață, o epocă, un ideal*, apărută la București la Editura Muzicală în 1974. E un volum amplu de 294 de pagini, bazat pe o îndelungată muncă de documentare, nu totdeauna în condiții optime, căci documentele familiei erau toate împrumutate lui Leca Morariu, care își apăra cu înverșunare prioritatea în valorificarea lor. O scrisoare a Liviei Rațiu către Leca – de altfel bun prieten al familiei – lasă să se întrevadă piedicile: „Ți-a fost teamă că Nina îți va răpi munca? Dar ei nu-i trebuie decât unele date ca să nu le localizeze greșit în timp și spațiu. Ei îi trebuie fantezie și timp. Să știi că ceea ce strângi cu zgârcenie, pierzi. Ceea ce dai îți aparține.“ (Scrisoarea e datată 1954.)

Un deceniu mai târziu, Nina Cionca întocmește un album de fotografii pentru aniversarea a o sută de ani de la moartea compozitorului: *Ciprian Porumbescu. Album ilustrat comemorativ. 1883-1983*. București, Editura Muzicală, 1984 (107 p).

Anii următori îi dedică Aureliei Cionca (1888–1962), sora tatălui ei, care fusese un copil-minune, protejată a reginei Carmen Sylva și făcuse studii la Leipzig, devenind o cunoscută virtuoză a pianului între cele două războaie. A fost încununată apoi cu titlul de artistă emerită. În 1986 a ieșit de sub tipar prima monografie a Aureliei, semnată de Nina Cionca – o carte bazată pe o amplă și minuțioasă documentare în biblioteci, dar folosind și acte inedite din arhivele familiei: *Aurelia Cionca*, București, Editura Muzicală, 1986 (193 p). Acest volum este și astăzi citat cu respect de către muzicologi.

Următorul înaintaș către care s-a îndreptat atenția Ninei Cionca e distinsul povestitor, contemporan al lui Creangă, Iraclie Porumbescu, tatăl lui Ciprian: a scos la lumină corespondența lui Iraclie, aflată în mare parte în arhivele familiei, publicând-o în 1999 într-un volum de 138 de pagini, apărut la editura „Ars docendi” din București: *Scrisorile lui Iraclie Porumbescu*, volum care întregeste și reliefează profilul autorului bucovinean al *Amintirilor*.

În deceniul care a urmat, Nina Cionca s-a întors din nou la Ciprian, publicând în 2003, în colaborare cu Ion Drăgușanul, o selecție din scrisorile care dezvăluie laturi inedite ale compozitorului, lăsând să se întrevadă calități de povestitor autentic, sugubăț și carismatic: *Ciprian Porumbescu: Puneți un pahar cu vin și pentru mine* (Suceava, Grup editorial „Ion Grămadă”).

Această neobosită activitate de cercetare a fost încununată în final de o amplă monografie bogat ilustrată: *Ciprian Porumbescu*, apărută într-o prezentare grafică impecabilă la Editura Anima în 2011 (editor: dr. Suzana Holan). Volumul de 319 pagini cuprinde și o bibliografie Porumbescu, începută de nepotul de soră al compozitorului, Ciprian Rațiu și completată de Nina Cionca. Acest ultim volum e rezultatul câtorva decenii de documentare neobosită și de intimitate crescândă cu personajul luminos care a fost Ciprian. Eroul cărții e nu numai compozitorul, ci omul întreg, în trecerea lui prin viață, în soarta lui neîmplinită, care întrunește – cum ar spune istoricul religiilor și teologul Rudolf Otto – elementele necesare pentru înfririparea unei legende.

Prin rigoarea cercetării, prin atenția acordată contextului istoric, împerecheate în paginile cărții cu incandescența evocării lirice și cu finețea portretelor coagulate în lungul proces de gestație, această monografie este cartea-testament a Ninei Cionca.

PURTA ÎN DREPTUL INIMII RELICVA FAMILIEI – UN MEDALION DE ARGINT DE LA UNCHIUL CIPRIAN

Măria Toacă*
Cernăuți

Pare anormal și sună bizar ceea ce o să spun în continuare, însă vestea despre trecerea în veșnicie a venerabilei doamne Nina Cionca, în loc de fireasca întristare, m-a transpus într-o stare de visătoare plutire, readucându-mi un licăr de bucurie din zarea tot mai îndepărtată a perioadei de efervescență culturală în viața intelectualilor români din Cernăuți. Fericita întâmplare de a o cunoaște se datorește Saloanelor de carte românească, organizate în capitala nordică a Bucovinei pe parcursul câtorva ani, începând cu 2001, de dr. Alexandrina Cernov, directoarea Editurii „Alexandru cel Bun”, membru de onoare al Academiei Române. E regretabil că importanța acestor saloane la menținerea duhului românesc în nordul Bucovinei n-a fost pe deplin apreciată, inițiatorii și organizatorii fiind lipsiți de susținerea cuvenită pentru a le asigura continuitatea. Pe lângă faptul că oaspeții „Saloanelor” veneau cu brațele pline de cărți, contribuind la îmbogățirea fondului bibliotecilor din ținut cu cele mai recente apariții editoriale, intelectualii însetați de cuvântul românesc aveau fericitul prilej de a conversa și lega prietenii cu personalități ale scrisului din Țara mamă. Acum, după ce am aflat că Nina Cionca a plecat la iluștrii ei străbuni, recitesc cu nostalgie un crâmpeli din cronică ediției a doua a Salonului Internațional de Carte Românească la Cernăuți (decembrie 2003): „Revelația primei, dar și a celorlalte trei zile a fost o doamnă din București cu totul deosebită – Nina Cionca, alcătuitoarea volumului „Ciprian Porumbescu. Puneți un păhar cu vin și pentru mine”. Mărioara, scumpa soră a lui Ciprian, acea dulce ființă care a stat lângă el până la ceasul din urmă, a fost bunica dnei Cionca. ...Chiar dacă n-ar fi avut și alte momente semnificative, ediția a doua a Salonului și-ar fi lăsat sigiliul pe viața noastră culturală prin prezența de prestanță a acestei personalități, prin vinele căreia curg sevele *Baladei*”.

M-am apropiat surprinzător de ușor de descendența unui neam aureolat de



* **Măria Toacă** este publicistă și eseistă din regiunea Cernăuți. Publică reportaje, eseuri și schițe pentru publicația „Zorile Bucovinei” din orașul Cernăuți. Participă la organizarea diverselor manifestări culturale a românilor din nordul Bucovinei. Membră a comitetului de conducere a Societății „Golgota” a românilor din Ucraina.

legendă. Ca prin minune, îmi dispăruse acea senzație de timiditate ce mă stăpânește în fața unor oameni cu renume – datorită naturii ei simple, deschise, sau poate și pentru că avea pentru mine un mesaj special de la prietenul din Suceava, poetul-martir, Dumitru Oniga, născut la Stupca, la 14.VIII 1925, (cu doar câteva luni mai mare, D. Oniga a decedat la 20 X 2016). Deși dna Nina venea rar la Suceava, am înțeles că întrețineau strânse legături sufletești. Și atunci, în drum spre Cernăuți, se întâlnise cu el la Suceava. Poetul îi dăduse să-mi transmită o dischetă cu sonete, ce aveau să intre în viitoarea sa carte „Iubiri”, la care vroia să-i scriu o prefață. Încă nu aveam poștă electronică, ne foloseam de dischete, bune de dat la muzeu dacă se mai găsesc la cineva în ziua de azi. La Cernăuți, doamna Nina a descoperit că n-o găsește în bagajul plin de cărți. Am văzut-o agitată, dând semne de panică. „Are atâta încredere în mine și chiar eu s-o pierd...” se lamenta întruna până i-a dat de urmă înainte de a ne lua rămas bun.

Mai n-a sărit în sus de bucurie, tot așa cum se minuna ca un copil de toate câte îi apăreau în cale. Oprindu-se la tot pasul, îmi mărturisea că a așteptat o viață întreagă să vină la Cernăuți și că-și mai amintește de această fermecătoare stradă „Iancu Flondor”, care parca era mai largă și urca în deal. Cu o zi înainte, după ce a fost cazată la hotelul „Bucovina”, s-a plimbat prin Grădina Publică, regăsind aceiași copaci bătrâni și viguroși. Iar ea credea că-i cea mai bătrână în acest oraș, pe care l-a mai vizitat, dar într-o altă viață, înainte de război, având pe-atunci numai zece ani.

Sorbindu-i cu înfrigurare amintirile, am îndrăznit s-o contrazic că nu-i bătrână, ci-i puțin de mai de demult, dintr-o epocă foarte scumpă memoriei și inimilor noastre. Cu vreo lună înainte intrasem în posesia valorosului volum despre Ciprian Porumbescu - *Puneți un pahar cu vin și pentru mine*, pe care l-am citit dintr-o răsuflare. Dar atunci nici nu-mi puteam imagina că peste puțin timp voi avea fericirea să mă întâlnesc cu alcătuitoarea culegerii, strănepoata de soră a compozitorului, și să fiu martoră a emoțiilor ei la revederea orașului în care Ciprian Porumbescu a lăsat o întreagă istorie - prieteni de luptă și suferință, primele compoziții muzicale, urmele rușinosului proces intentat de regimul austriac Societății „Arboroasa”, întâmplări miraculoase cu vioara sa, care tămăduia sufletele rătăcite.

Fața distinsei doamne s-a luminat de bucurie, atunci când i-am spus că toate aceste momente sunt vii în memoria românilor noștri, povestindu-i și despre manifestările de comemorare a Anului Ciprian Porumbescu, desfășurate la Cernăuți și în multe localități din ținut. La rândul-i, îmi împărtăși dorința fierbinte de a revedea Palatul Mitropolitan cu minunata sa arhitectură, cu frescele din Sala Sinodală, pictate de Epaminonda Bucevschi, care au vrăjit-o în copilărie: „Parcă revăd casa lui Leca Morariu, cu mobilierul din interior, unde am fost cu părinții când aveam zece ani. Ne lega o veche prietenie. Străbunicul meu, Iraclie Porumbescu, a întreținut strânse legături cu preotul Constantin Morariu, care a păstorit și la Biserica Sfânta Parascheva din Cernăuți. Nu știu dacă aş găsi acum acea casă, dar țin neapărat să intru în Palatul Mitropolitan...”.

Mă miram cum a putut răbda atâția ani să nu-și vadă aievea visul de a intra încă o dată în Catedrala Mitropolitană, unde Ciprian Porumbescu a prezentat multe compoziții bisericești de-ale sale, între care și cântecul liturgic de o strălucitoare armonie „Tatăl nostru”. Ghicindu-mi gândul, dna Nina mi-a spus că, din clipa sosirii la Cernăuți, parcă aude melodiile acelea plutitoare sub bolta catedralei, aidoma unor imnuri îngerești. În vocea-i neobișnuit de tânără pentru vârsta ce-o avea la acel

moment intuiam ecouri de baladă, iar în lumina ochilor ei simțeam bunătatea și finețea Mărioarei, sora lui Ciprian, „cea mai scumpă și mai dragă”, cum îi scria el din Viena, sora care-i cunoștea toate suferințele. Spiritul elevat al Mărioarei era palpabil și în duhul relicvei de familie ce-o purta dna Nina în dreptul inimii – o fină podoabă de argint, dăruită de unchiul Ciprian Mărioarei, adică bunicii ei.

Sub vraja darului ce-l purta la inimă, i-am mărturisit cât de scumpe îmi sunt câteva momente din anii trăiți de unchiul ei la Cernăuți, și anume – plâzmuirea versurilor și a muzicii „Tricolorului”. I-am redat în detalii acel episod din creația compozitorului, așa cum l-am reținut dintr-o carte...

„Probabil, le-ați luat dintr-o monografie romanțată, căci „Tricolorul” n-a fost compus la Cernăuți”, mi-a năruit dna Cionca un mit. Cu nuanțe de regret că m-a lăsat dezamăgită, foarte amabilă și drăguță, mi-a risipit și alte legende, desprinse din cărțile despre viața pasională a lui Ciprian Porumbescu la Cernăuți. Or, Nina Cionca nu avea nici o trebuință să-și clădească memoriile pe mituri și fapte neveridice. Se mândrea cu faptul că în cele trei cărți despre Ciprian Porumbescu, editate până în 2004, nu există nici o greșeală din punct de vedere al documentației, în celelalte privințe păstra și unele păreri de rău.

M-a uimit nespus de mult spiritul realist al unei ființe atât de gingașe. La despărțire am „riscat” să mai verific un moment din rodnică creație muzicală a autorului „Tricolorului”. Eminescologul Augustin Z. N. Pop afirma, în una din cărțile sale, că Ciprian Porumbescu a compus o partitură pe textul *Înger de pază* de Mihai Eminescu. Dna Cionca a confirmat acest fapt, precizând că chiar ea, la rugămintea scriitorului, a găsit în colecția de manuscrise, păstrate de la bunica Mărioara, cel mai vechi autograf al străbunului pe versurile eminesciene *Înger de pază* și i l-a pus la dispoziție. Partitura cuprinde date prețioase asupra locului și timpului când a fost creată: „Stupca, 21/10 - 1880”.

CARATE DE SINCERITATE DE LA NINA CIONCA

Alte multe întrebări la care numai dna Cionca mi-ar fi dat răspuns le-am lăsat pentru o nouă vizită a ei pe meleagurile unde a văzut lumina zilei creatorul *Reveriei* și *Baladei*, al cărui nume ne-a însoțit pe tot parcursul lui 2003. Atunci ea a schițat un zâmbet trist, oftând: „Fiind atât de demult pe pământ, cine știe dacă mai ajung să pășesc pe străzile acestui oraș...”. Dar la distanța de numai un an am reluat firul sincerității calde sub vântul rece de decembrie, întreținând dialogul reproduș mai jos.

– Stimate doamnă, anul trecut ați fost la Cernăuți după o despărțire de aproape șapte decenii. Dacă s-ar repeta acest crug al întâlnirilor cu orașul nostru, ar trebui să ne revedem undeva pe la sfârșitul acestui secol...

– Ceea ce nu se mai poate. Prima dată am fost la Cernăuți în 1936. Aveam atunci zece ani. Bineînțeles, demult era timpul să fi reînceput vizitele mele pe la Cernăuți. Dar au fost timpuri când, din cauza multor greutăți subiective și obiective, n-am putut să vin pe aicea. Omul nu poate să decidă întotdeauna, să-și îndeplinească toate dorințele.

– Sunteți pentru noi o legendă vie. Cum ați trăit sub aureola numelui Porumbescu, la ce vârstă v-ați conștientizat descendența notorie?

– Conștientizarea, ca să zic așa, a început de foarte timpuriu. Până la vârsta de opt ani am fost crescută de bunica mea, Mărioara Rațiu, născută Porumbescu, sora lui Ciprian. De la Câmpina, ea a venit definitiv la Cluj Napoca, la fiica ei, mama mea

Livia Cionca. A venit la noi în casă ca să îngrijească de mine, fiindcă mama, care profesa medicina, nu prea avea timp să stea cu copiii ei. Bunica a avut grijă să-mi însuflească cultul fratelui ei de la cea mai fragedă vârstă. De câte ori aveam musafiri, ea cânta la pian compozițiile lui și mi le explica. Aveam ideea aceasta că aparțin unei familii în care se vorbește despre unchiul Ciprian ca despre o personalitate celebră, nu nenea, ci anume unchiul Ciprian, pentru că nenea era altcineva. Era fratele mamei mele, Ciprian Rațiu, care a fost judecător, a urcat treptele magistraturii până la înalta Curte de Casație, dar a căzut (buf!) în timpul regimului comunist.

– ***Din romanele despre Ciprian Porumbescu și din „Scrisorile lui Iracție Porumbescu”, carte pe care ai editat-o încă în 1999, mi-ai cunoscut că în familia străbunicului Dumneavoastră tradițiile neamului și sărbătorile religioase erau la loc de mare cinste, în familia Dumneavoastră a fost prezent acest spirit, înrădăcinat în satele bucovinene?***

– Da, asta a fost întotdeauna, îmi pare rău că nu o am aici la îndemână, dar cea mai frumoasă scrisoare a lui Ciprian Porumbescu este aceea scrisă în ziua de 6 ianuarie 1883, când în Bucovina se serba Crăciunul, iar el, aflându-se în Italia, sărbătorea Boboteaza. Am în vedere acea scrisoare cu *Puneți un pahar cu vin și pentru mine*. Așa că sărbătorile aveau mare rost în casa lui Iracție Porumbescu. Cât a trăit bunica, și în familia noastră Crăciunul s-a sărbătorit ca-n Bucovina, adică cu mâncare de post în ajun, cu 12 feluri de bucate de sec, între care numaidecât trebuia să fie și un pește fript. Masa se sfârșea cu un fel de tort din mere călitate și grâu fiert cu nuci – un fel de colivă, dar ceva mult mai bun decât coliva. Era foarte delicioasă și aromată, căci deasupra se mai arunca o pojghiță de glazură de cacao.

– ***Mai gătiți de Crăciun bucate după rețetele bunicii Mărioara?***

– Da, câteodată fac și de acestea, însă știu că atât copiii mei, cât și nepoții preferă o masă de Crăciun așa cum se face în vestul Europei — cu șuncă, cârnaț, cozonac..., însă Crăciunul și Pastele le-am sărbătorit întotdeauna. Și pe timpul comuniștilor am umblat la biserică, am fost la slujbele de înviere cu prescură și ouă roșii.

– ***Mai mergeți pe la Stupca, țineți legătura cu locurile unde vioara lui Ciprian Porumbescu este mereu o prezență vie?***

— Merg în fiecare vară din 1970, în jurul zilei de 6 iunie, data morții lui Ciprian, când Stupca face o comemorare din inițiativa oamenilor de acolo și a părintelui Leonte Galeș. Părintele ține foarte mult la această serbare și atunci toți sătenii se îmbracă în portul lor național. Se face o pomenire în stil bucovinean, cu un pom tânăr încărcat cu daruri, pentru că Ciprian a murit tânăr, darurile se împart apoi copiilor. Femeile din sat coc colaci foarte frumoși, care se pun pe masă, între vase cu flori. La urmă, colacii se împart oamenilor din sat și, mai ales, copiilor. Deși nu mai am rude la Stupca, toți sătenii îmi sunt apropiați și dragi, asemenea celor mai scumpe neamuri.

– ***De câți ani locuiți la București?***

– Din octombrie 1966 m-am mutat la București, după ce-am plecat din Timișoara. Așa a fost situația că a trebuit să am grijă de mătușa mea, sora tatălui, pianista Aurelia Cionca, în casa căreia am rămas cu traiul. Eu fac parte dintr-o familie de muzicieni cunoscuți, dar nu sunt muziciană. Tatăl meu a fost unul dintre cei mai apreciați profesori de vioară din Cluj. Și-a făcut studiile la Berlin. Iar Aurelia Cionca a fost o mare-mare pianistă, am scris și o carte despre ea. De la vârsta de șase ani a fost descoperită și protejată de regina Elisabeta, iar la 13 ani a fost trimisă la Leipzig, afirmându-se ca cea mai bună absolventă a conservatorului de acolo. A urmat o viață

închinată pianului, dar despre ea s-a cunoscut puțin din cauză că a fost protejată curții regale. Regina Elisabeta a ținut foarte mult la ea și a angajat-o ca profesoară de muzică a copiilor reginei Măria.



Muzeul și casa memorială „Ciprian Porumbescu”

– Din toată familia, numai Dumneavoastră vă ocupați de restituirea numelor iluștrilor predecesori?

– Da, așa a fost vrerea destinului. Sunt anumite momente, pe care mi-i greu să le povestesc, fiindcă sunt absolut personale: cum am început să simt apropierea acestor înaintași ai mei, în special, a lui Ciprian și Iraclie Porumbescu. Amândoi îmi sunt foarte apropiați sufletește, mai mult decât toți ceilalți, care sunt oameni cumsecade, însă n-au avut asupra mea impactul acesta puternic. Acum mă ocup de restituirea lui Iraclie Porumbescu ca primul prozator al Bucovinei și ca scriitor autentic român. Pentru început am pregătit un studiu care tratează acest subiect. Iraclie Porumbescu este un scriitor născut, dar nu făcut, pentru că el scrie așa cum povestește țărănul. El este precursorul lui Creangă și Sadoveanu și acest fapt îl pot argumenta prin fragmente alese din proza sa. Am fericirea să fiu moștenitoarea arhivei de familie, adică a lucrurilor care n-au fost donate muzeului „Ciprian Porumbescu”. Mama mea a făcut un act substanțial de donație, însă toate scrisorile lui Iraclie Porumbescu (originalele și copiile), care-s și document istoric, și mostre de literatură, se păstrează în arhiva mea.

– Când pășiți pe străzile Cernăuțului, simțiți legătura cu unchiul Ciprian?

– Chiar astăzi, trecând prin centru, m-am întrebat: „Oare câte din aceste edificii minunate au existat pe vremea lui?”. De exemplu, Palatul Mitropolitan a existat, pentru că el a fost student la teologie. Dar el n-a condus corul în biserica de acolo, așa cum credeam eu, ci în Catedrală sau într-un paraclis al studenților. Mi-a fost interesant să descopăr în Biserica de la Universitate mai ales icoane, cele de la catapeteasmă sunt pictate de Epaminonda Bucevschi, care a fost prietenul lui Ciprian. Iar interiorul acestei mari clădiri îmi evocă, datorită scrisorilor lui Iraclie Porumbescu, momente trăite de el, pentru că descrie, de exemplu, festivitatea în cinstea Mitropolitului Silvestru.

La această sărbătoare a luat parte un imens public, care se afla în fața balconului. Am văzut acest balcon, în care, după cum descrie Iraclie Porumbescu, a ieșit

Mitropolitul. Pentru mine acest lucru este fantastic.

– *Sunt și locuri de tristă amintire, ca închisoarea unde a fost încarcerat Ciprian...*

– Poetul sucevean, Dumitru Oniga, născut la Stupca, mi-a spus să încerc să pătrund în această închisoare, în adolescență poetul a fost închis, ca deținut politic, într-o cameră de la etajul I, dedesubt, la parter, fiind celula unde a pățimit Ciprian Porumbescu. Este un loc istoric și ar trebui să fie cumva însemnat, să se poată ajunge acolo unde i-a plâns vioara. Căci, la câteva zile după arestare, când l-au vizitat tatăl și sora, el i-a rugat să-i aducă vioara, fără de care înnebunește.

– *Se mai păstrează undeva aceea incomparabilă vioară?*

– Povestea viorii este foarte tristă, în primul război mondial întreaga familie Rațiu se afla la Câmpina. În prima zi, după intrarea României în război, toți au fost arestați și duși la Doftana, pe simplul motiv că bunica coresponda în limba germană. Iar după o altă versiune, pe care o știu de la mama, cică ar fi fost niște „discuții” dintre un om al ordinei și bunicul meu, care era foarte abrupt în aprecieri... Dacă-i călcâi pe bătătură, apoi se zburlea urât. În orice caz, a fost o întâmplare tragică pentru bunicii mei, care în timp de iarnă, în cea mai grea perioadă a războiului, au stat șase săptămâni în detenție. Bunica a ieșit de acolo foarte bolnavă, dar cea mai mare nenorocire îi aștepta la Câmpina, unde au găsit casa devastată. Atunci vioara lui Ciprian Porumbescu a dispărut fără de urmă.

– *Ce ați mai dori să ne spuneți la despărțire?*

– Aș dori să vă spun o strofă dintr-o poezie a lui Iraclie Porumbescu, care îmi ține mereu viu dorul de Cernăuți: „*Bucovină, Bucovină,/ Țară veche și creștină,/ Tu pe toți îi ții la sân/ Dar nu toți dreptatea-ți țin*”.

(Decembrie 2004)

ÎN TONURI DE BALADĂ
(La ultima despărțire de Nina Cionca)

Și plânge iar Balada peste Bucovina!...
Ca bocet de adio, căci pleacă Doamna Nina.
E ultima-i plecare dintre noi
Pe calea nenturnată a Lumii de Apoi...

S-a dus lăsând în urmă-i neșterse amintiri
De viețuire-aleasă, de trainice rostiri
De slovă și imagini în filele de carte
Despre străbunii vajnici de care avu parte:

Un CIPRIAN ce cântă cu-arcușul și vioara
Tot melodii aprinse precum le cere Țara,
Sau compunând și imnuri cu steaguri tricolore
Vestind Unirea Mare și alte-astrale ore,
Ca să ne dea speranțe și-ntruna să vegheze
Ca un Crai nou să ne strălumineze.

Iar celălalt, IRACLIE, cu pana-i avântată
Spre sufletele noastre îndemnul și-l îndreaptă:
Să nu lăsăm ocina s-o năpădească spinii,
S-o calce cum li-i voia sau să ne-o ia străinii.

Această moștenire, rămasă din străbuni,
Prin pana NINEI CIONCA ajunse la români,
S-o soarbă de pe file, din caldă melodie
Ca pe un har mirific menit ca să ne ție.

De-aceea, Doamne sfinte, rugămu-Te cu-ardoare
Veghează-i somnul veșnic sub flori scăldate-n soare,
Iar pentru noi, urmașii, de-asemenea veghează
Ca ca să-i păstrăm în inimi o amintire trează!

Nicolae CÂRLAN

BUNICUȚA (Mărioara Rațiu-Porumbescu, 1860 -1932)

Nina Cionca

Imaginea „Bunicuței”, așa cum i se spunea în casă – stăruie în memoria mea afectivă, desigur din ce în ce mai estompată, totuși prezentă. Pot spune că-mi era ființa cea mai dragă în acea copilărie îndepărtată pentru că stăteam mereu cu ea, părinții mei fiind ocupați cu treburile lor care-i țineau departe de casă: tata, profesor la Conservatorul din Cluj și prim-violonist la Operă, mama, doctoriță. Doar noaptea, trebuia să mă despart de bunicuța, când mă culcam în dormitor.

Revăd clar odaia ei care era și sufragerie. Lângă pian, pe perete, atârnavă fotografii de familie, deasupra cărora se aprindea uneori o candelă. Atunci știam că în acea zi, unul sau altul din familia noastră dispărută avea zi de naștere, ori de moarte. Iubeam plâpândul mugur de lumină ce făcea să



strălucească rame și sticle ale micilor portrete. În apropierea lui mă jucam și vorbeam mai cu sfială. Toate mobilele ei, așa spunea bunicuța, fuseseră și în casa de la Stupca, despre care știam o mulțime din povestirile ei. Într-un sertar erau „relicviile” scumpe, pe care mi le arăta uneori: o față de pernă mică cu monograma C.P. înconjurată de o cununie de lauri, brodată de mâna ei. Câteva batiste albe cu același însemn, o lavalieră în carouri palide gri și mov, două ace de cravată și o călimară din alabastru.

Bunicuța era înaltă și sveltă, puțin adusă de spate. Avea păr bogat, încă negru cu puține fire albe, deși trecuse de 70 de ani. Foarte emotivă, se bucura din te miri ce și lăcrima ușor, chiar și atunci când nu era nimic de plâns în povestirea cuiva. Probabil, făcea asociații ce nu le puteam ști. Purta cu plăcere bluze albe cu dantelă și rochii negre. Îmi amintesc de mâinile ei bătrâne cu vine proeminente, agile, alunecând pe clapele pianului, mai ales când veneau oaspeți. Și asta se întâmpla foarte des.

În fiecare zi, pe la ora patru, bunicuța își începea pregătirea pentru partea frumoasă a zilei. Își schimba îmbrăcămintea, se pieptăna cu grijă, se parfuma și își trecea puful de pudră pe față. Își trăgea botinele de lac, pe care eu i le încheiam cu un fel de igliță. Ea se apleca mai greu și întotdeauna mă ruga să-i fac acest „serviciu”.

Când era gata, se așeza la măsuța de scris și scria scrisori. Lângă măsuță, era o lampă cu picior și cu abajurul din mătase galbenă. Servitoarea aducea o tavă mică cu ceșcuța de cafea. Ascultam scârțâitul peniței pe hârtie și micul pocnet în călimară. Era liniște și acele zgomote mărunte mă fascinau. Aș fi vrut să fac și eu la fel, dar eu nu scriam pe atunci scrisori.

Cum ușa de la intrare nu era niciodată încuiată, nici poarta, musafirii intrau direct în camera ei. Ea se ridica cu exclamații de bucurie, îi poftea să se așeze la masa cea mare și le aducea dulceturi și cafele. Apoi, se așeza și ea, privind cu drag la fiecare, așteptând să se înfiripe bucuria conversației – ea având un adevărat cult al acestei arte. Știa să pună întrebări convenabile, interesante, să răspundă cu tact, făcea observații cu delicatețe, depăna amintiri și asculta cu interes, fără a întrerupe pe vorbitor. Niciodată nu corecta o afirmație eronată. (Acestea toate mi-au fost confirmate mult mai târziu, de cei care o cunoscuseră.) Dar aceste calități ale artei conversației i le-am descifrat din scrisorile ei pe care le-am citit cu drag, când ea de mult nu mai era decât o amintire.

Prietenii ei erau de obicei bucovineni stabiliți la Cluj: doctorul Constantin Berariu, descendent al unei ilustre familii din Bucovina, Liviu Halip, profesor de canto la Conservatorul clujan, surorile Agapi din Câmpulung, amândouă pianiste, tânărul student Dumitru Baciș din Ilișești și alții. Dar cel mai iubit era Liviu Halip, fiul lui Vasile Halip, prieten de-al lui Ciprian din vremea Vienei.

Ea se așeza cu plăcere la pian când era rugată să cânte ceva din compozițiile fratelui ei. Obişnuia să evoce chiar întâmplări și stări sufletești legate de câte o piesă, ca *Zefir de toamnă*, *Stejăriș*, *O dimineață pe Tâmpa*, *Souvenir de Nervi*. Muzica aceasta a lui Ciprian, mi se părea ca o poveste în care toate sunt bune și frumoase. Uneori bătea vântul ca-n grădina noastră, mai auzeam și cântec de păsări și o horă, asta mi-a spus bunica că e un dans când am început să mă învârt prin jurul ei.

Îl iubeam pe „unchiul Ciprian” – cum îi spuneam noi copiii, spre deosebire de „nenea Ciprian” care era fratele mamei, pe atunci, judecător la Turda. Îl iubeam așa cum iubesc copiii un erou dintr-o poveste, ba mai mult, pentru că el trăise cu adevărat și făcea parte din familie. Uneori, mi-l închipuiam intrând în casă, înalt și palid, cu bucle negre și ochi scăpărători – și atunci, în imaginația mea de copil ce credea în toate minunile, îl și vedeam îmbrățișându-și sora bătrână, el cel veșnic tânăr.

Apoi, Bunicuța a fost mult timp bolnavă de inimă. Venea doctorul Berariu și-i puneă lipitori pe picioare. Asta mă îngrozea. Ea a murit în noaptea de Sfântul Petru și Pavel, a anului 1932. În seara aceea, stătusem mai mult cu ea ca de obicei, părinții mei erau plecați la Operă. Când s-a simțit obosită, mi-a spus să mă duc la culcare, deoarece ea așteaptă pe cei doi sfinți să vină s-o ia de mână și s-o ducă cu ei.

În dimineața următoare, m-am trezit de plânsul mamei. Bunicuța dormea printre flori de crin.

A fost primul meu contact cu moartea. Am înțeles că n-o voi mai vedea niciodată pe Bunicuța. Și pentru că prezența ei îmi lipsea, mă culcam după masă pe patul ei din sufragerie. Acolo puteam să și plâng că nu mă vedea nimeni. În copilărie, am fost tare plângăcioasă. Eram în stare să plâng o oră, cu mici pauze de oftat cum plâng copiii. Creșteam lungă, slabă, palidă și urâtă și pe deasupra, nefericită. Oare cât timp am fost așa? Mult!

După moartea fratelui drag pe care l-a divinizat, s-a măritat tâziu, la 30 de ani, cu Liviu Rațiu, funcționar la căile ferate române. Liviu Rațiu era ultimul fiu



al protopopului Ioan Rațiu din Arad. Părăsind Bucovina și mutându-se din loc în loc - Dolhasca, Pașcani, Roman, Buzău, Câmpina - de unde după moartea soțului, Mărioara a venit la Cluj să-i fie de ajutor mamei mele dr. Livia Cionca, pentru că mă născusem eu.

Târziu, răsfoind documente de familie, scrisori, am aflat că ea dădea ore de pian ca să poată publica compoziții de ale fratelui ei, Ciprian. Astfel am găsit: *Basme Iașiane* (cu ajutorul financiar al familiei Mocioni), *Imn de urare, Hora Brașovului, A căzut o rază lină, Fluturaș de noapte, Frunză verde mărgărint, Pe câmpiile Stupcei, Fata popii, Balada* (prima ediție), *O roză veștejită, Potpourri din Crai*

Nou. Și lista nu e completă.

Bucovina și prietenii Mărioarei Rațiu în scrisori

Scrisoare către Liviu Halip, cel mai devotat prieten al ei și al familiei, pe atunci, student la conservatorul din Cluj:

Cluj, 24 iulie 1929.....miercuri, patru ceasuri.

„Tăcere și liniște, numai muștele bâzâie, nimic nu se aude, sunt singură la masa mare din sufragerie, numai cu tocul, cerneala, hârtia – și cu gândurile mele care le trimit în scumpa mea Bucovină, cu plaiurile, pădurile, livezile, poienile pline de flori, mari, frumoase, cu fânul bogat, mirositor, ce te îmbată – și cu prietenii scumpi și buni care nu mă uită...Aștept cu dor venirea lunii septembrie, când veți începe, ca păsările primăvara – să veniți la Cluj, unde în fiecare duminică sau altă zi, voi auzi de la Romulus: azi vine Hipi la noi! O, ce bucurie pe toată casa....aș dori până atunci, că-nchid ochii și să dorm și abia la 1 septembrie, să mă trezesc”.

O scrisoare către fiica ei Livia:

Câmpina, 24 martie

Scumpă Copilă

Iubita mea copilă.

Ce zi tristă am avut ieri, toată ziua cu gândul la tine, când se deschidea ușa, repede mă uitam, nu este Licuța, fetița mea a bună, care intra cu un zâmbet dulce să mă întrebe: Mamă, cum îți mai merge? Nu a venit Licuța, am stat singură cu gândul la tine, te urmăream cum mergeai în tren, atâta cale, singură fără Romulus. Copiii (Ciprian și Olga n.n) au dormit toată după masa, eu nu eram în stare o clipă să ațipesc. Pe la 5 m-am pomenit cu Tita și Berta Câmpianu, bătrâna, sora Constanței Hodoș.

Am stat cu ele. Ciprian și Olga m-au cărat în pat la mine în odaie, să nu obosească, mai cu seamă amintirile triste cu Berta, care a fost mult în casa noastră în Buzău! Seara am cetit, am pus pasiențe. Copiii au plecat la Dida, am stat singură. Popescu a telefonat. Zenobia a vorbit cu el, a întrebat dacă ai plecat și cum îmi merge? Astăzi am să-l rog să vie, insomnia mă prăpădește, nu pot dormi, astă noapte, de la 12 până la 4, 30, ieri toată ziua de loc. Am tușit mai puțin, dar cu dureri în partea dreaptă. De ieri, plouă, plouă și e rece. Eu scriu în biroul încălzit. Nastasia îmi curăță odaia.

Cum ai ajuns acasă, dragă Licuța? Ce ai făcut cu Dispensarul? Aștept scrisoarea ta. Pot să-mi închipui bucuria lui Romulus când te-a văzut. Tu ești soarele și bucuria noastră, buna mea Copilă – m-ai îngrijit, m-ai căutat, prin tine stau astăzi pe picioarele mele. Dară e bine. Și mulțumesc ție și lui Dumnezeu că am ajuns să mai văd soarele, căci tot de mormânt visam și vedeam în suferința mea. Scrie, dragă Licuțo, scrie! O, Doamne, ce dor mi-e de tine! Cine știe când te voi vedea! Vă sărut cu mult dor, mama.

IDEEA UNITĂȚII NAȚIONALE ÎN LUCRĂRILE LITERARE SEMNATE DE NOBILII BASARABENI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA

Cristina Gherasim*
Chișinău

Unirea Basarabiei cu România (27 martie/9 aprilie 1918) rămâne a fi atât unul dintre evenimentele majore care ne-au marcat istoria, cât și unul de discuție în istoriografia contemporană. Subiectul rămâne în atenția specialiștilor datorită, inclusiv, faptului că dacă populația din Transilvania și Bucovina se aștepta la unirea cu România, trebuie să recunoaștem că puțini credeau în „învierea” Basarabiei, care era socotită pierdută pentru vecie după încorporarea în Imperiul Rus. Și totuși, Basarabia prima a votat unirea. Fără a nega importanța conjuncturii internaționale favorabile, trebuie să constatăm că marele rol în înfăptuirea Unirii l-a jucat o generație întreagă de patrioți, care și-au asumat responsabilitatea pentru acest pas curajos. O generație a unirii din care făceau parte reprezentanți ai diferitor categorii sociale: nobili¹, cler, țărani etc. s-au implicat în lupta pentru unirea cu Patria-mamă.

Problema privind mișcarea națională din Basarabia pe parcursul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea este analizată de istoricii Gheorghe Negru², Ion Negrei³, care abordează manifestările naționale ale diferitor categorii sociale ce au pledat pentru unirea Basarabiei cu România.

Trebuie să constatăm că în această mișcare cultural-națională care s-a desfășurat în Basarabia pe parcursul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea un rol aparte îi revine nobilimii⁴, o parte din care opta pentru valorile naționale manifestând dorința de a fi păstrată legislația veche moldovenescă și limba română⁵, vechea titulatură românească, tradițiile și obiceiurile naționale, pronunțându-se pentru deschiderea tipografiilor și editarea ziarelor în limba română („Basarabia”, „Luminătorul”, „Glasul Basarabiei”). Aceștia au promovat ideile naționale și și-au manifestat nemulțumirea față de regimul țarist prin creațiile literare și științifice, prin crearea unor societăți și congrese care pledau pentru unirea Basarabiei cu România („Societatea Moldovenească” „Congresul clerului basarabean”) etc.

Analizând manifestările naționale ale nobilimii basarabene trebuie să ținem cont de faptul că, deși boierimea din Basarabia reprezenta în anul 1812 aceeași categorie socială privilegiată ca și cea din întregul Principat Moldova, totuși analiza manifestărilor identității etnice a acestei categorii sociale este un proces complex. Totodată, trebuie să constatăm și influența politicii imperiale promovate de administrația imperială rusă, prin care se urmărea deznaționalizarea și rusificarea boierimii autohtone, precum și specificul acestei stări sociale – de a-și păstra cu

***Cristina Gherasim**, doctor în istorie, cercetător științific superior, Institutul de Istorie (Chișinău)

orice preț drepturile și privilegiile. Problema privind identitatea națională a nobilimii din Basarabia are un grad de complexitate condiționat atât de componența etnică a acesteia, cât și de politica colonială promovată de administrația imperială în noua provincie anexată. În Basarabia imediat după anexare identificăm un număr de 836 de nobili⁶, dintre care majoritatea erau de naționalitate română, iar în 1897, în urma realizării Recensământului populației din Imperiul Rus, nobilimea constituie 21863 de persoane⁷. Această creștere numerică este determinată nu doar de evoluția demografică, dar și de politica colonială promovată de administrația imperială. Astfel, în componența nobilimii din Basarabia pe lângă nobilii români întâlnim și nobili ruși, polonezi, greci, ucraineni⁸ etc., fapt ce a influențat manifestarea identității naționale la nobilimea din teritoriul dintre Prut și Nistru. Toate acestea au afectat calitatea acestei categorii sociale luate în ansamblu⁹.



În rezultat, este puțin probabil ca această „nouă nobilime”, care pune accent în primul rând pe privilegii, funcții și proprietate, să poată promova valorile naționale.

Astfel, după anexarea Basarabiei, o parte din boierime pleacă peste Prut, vânzându-și moșiile, (proces tratat ca o formă de manifestare a identității naționale), alții, din contra, se stabilesc cu traiul în noua regiune, încearcă să se încadreze în serviciul administrativ țarist și depun jurământ de credință statului și monarhului, manifestându-și astfel afecțiunea. Faptul că după anexare nobilii au depus jurământ de credință este menționat și de C. Tomescu. Dânsul prezintă textul jurământului depus, la 8 februarie 1813, împăratului Alexandru I și Scaunului imperial, de către boierii moldoveni Dimitrie Râșcanu, Ioan fost paharnic, Metodie Donici, Panainte Catargi, în care se preciza: „cu credință și fără de fățarie a sluji și întru toate a fi supus, necruțând viața mea până la ultima picătură de sânge”¹⁰. Depunându-l, aceștia urmau să contribuie prin toate metodele și mijloacele posibile la dezvoltarea și mărirea imperiului. Totodată, jurăminte erau date de către reprezentanții nobilimii și atunci când participau la alegerile nobiliare, organizate o dată la trei ani sau când erau numiți în funcție, căci anume ei urmau să aleagă acele persoane care vor sluji cu bună-credință statului¹¹. Anume prin depunerea acestui jurământ de credință administrația țaristă tindea să „disciplineze” societatea nobiliară din Basarabia și în general din imperiu. Căci existența unei nobilimi/dvorenimi credincioase, supuse și disciplinate, favoriza dezvoltarea statului. Însă, pentru nobilimea basarabeană această politică de uniformizare a constituit și un cadru propice de a-și restrânge manifestările identității naționale.

Urmărind același scop de uniformizare, „disciplinare” și rusificare a nobilimii basarabene, administrația țaristă i-a acordat în permanență decorații, premii, diplome

și ranguri (conform Tabelului celor 14 ranguri instituit de Petru cel Mare¹²). Evoluția nobililor din Basarabia în cariera de funcționar al administrației civile sau de militar este dovedită de formularele de serviciu¹³, de listele funcționarilor aleși în cadrul alegerilor nobiliare¹⁴, precum și de ordinele propriu-zise care se referă la acordarea rangurilor civile persoanelor din întregul imperiu, fiind inclusă și regiunea/gubernia Basarabia¹⁵. Majoritatea nobililor din Basarabia dețineau decorații, diferite ca semnificație și valoare, însă toate au fost acordate pentru „serviciu și credință” față de administrația imperială.

Totuși, o parte din nobilii basarabeni și-au promovat interesele personale și au pledat pentru valorile naționale. Un argument în acest sens îl prezintă lucrările literare semnate de reprezentanții nobilimii basarabene, acele romane sociale, povestiri și poezii care de cele mai multe ori pornesc de la experiențele, amintirile nobililor/autorilor, elementul narativ, literar fiind împletit cu cel istoriografic. Analiza lucrărilor semnate de reprezentanții nobilimii din Basarabia, ca Teodor Vârnăv¹⁶, Constantin Stamati¹⁷, Constantin Stamati-Ciurea¹⁸, Pavel Krușevan¹⁹, Dumitru C. Moruzi²⁰, Constantin Stere²¹, ne permite să identificăm mai multe idei prin care se argumentează că teritoriul dintre Prut și Nistru aparține spațiului românesc, fiind locuit în majoritate de români, iar idealul populației din regiune ar fi unirea cu Patria-mamă.

Ideea unității spațiului românesc. Populația care locuia între Prut și Nistru, după 1812 a fost nevoită, rămânând pe același teritoriu, să se încadreze într-un nou spațiu cu alte legi și alte sisteme politic, social-economic și culturale. În aceeași situație erau și boierii care aveau întinse moșii în Basarabia, dar nu locuiau pe ele, ci le dădeau în arendă, avându-și reședințele în Iași sau în interiorul țării. După anexare, odată cu închiderea hotarului pe Prut, o parte din ei, legați de interese politice sau materiale, se strămutaseră în Basarabia²² pentru a se reintegra într-un spațiu, de fapt bine cunoscut, dar cu un cadru politic obscur. Fapt ce s-a răsfrânt și asupra mentalităților epocii, căci anume spațiul este cel care-i asigură cadrele de stabilitate. În concepțiile tradiționale, casa – vatra părintească, templul, pământul natal, patria au fost „sacre”. Dintotdeauna, pământul natal a alcătuit o geografie sacră, de aceea exilul sau distanțarea de locul natal sau de patria strămoșilor a creat nostalgie²³. În afară de un spațiu fizic, există spațiul trăit și simțit de către oameni și comunitățile care îl populează, și-l imaginează sub formă de compartimente succesive, de la centru la periferie. Spațiul trăit determină atitudinile colective de amicitie, neutralitate sau respingere, iar cu cât spațiul este mai puțin cunoscut, imaginația îl populează cu date fantastice²⁴. Astfel, după 1812 boierii care își stabilesc reședința în noua regiune declarată rusească încep să-și construiască case, conace, castele, pentru a-și asigura un *spațiu* confortabil. Totuși, în pofida avantajelor și privilegiilor acordate de noua administrație, ruptura este simțită pe tot parcursul regimului de dominație țaristă. Dovadă fiind afirmațiile, comportamentele, atitudinile nobilimii față de perceperea *Spațiului* sau, mai ales, a hotarului acestuia. În acest sens, analizând lucrările literare semnate de reprezentanții nobilimii basarabene, constatăm că un laitmotiv este tendința de a argumenta ideea că limitele geografice ale spațiului românesc sunt între Tisa, Dunăre și Nistru, sau că Basarabia este pământ românesc, iar hotarul instituit de ruși pe râul Prut este unul artificial. Dumitru C. Moruzi susține că, deși soarta și patima politică i-au aruncat în împărăție străină, nobilii priveau peste Prut: „... în nici una din cele cinci moșii pe care le-a stăpânit cu rândul în Basarabia un nobil

nu l-a tras inima să se așeze și numai la Dănuțeni, care era la vreo 250 de metri de hotarul Moldovei sale iubite”²⁵, a fost pe placul acestuia pentru că spațiul natal era mai aproape. Dorința de a vedea întregit spațiul românesc o găsim exprimată în opiniile despre Basarabia, despre ceea ce reprezintă ea, cu natura, cu populația sa. Dumitru C. Moruzi susține ideea că Basarabia este pământ românesc, ocupat cu forța la 1812: „...Basarabia, această scumpă și nenorocită provincie, ruptă chiar din trupul Țării Moldovei, sânge din sângele nostru românesc...”²⁶, „apa Prutului, menită de Dumnezeu a scălda două maluri românești, a fost preschimbată de patimile lumești în ziduri de hotare”²⁶. Aceleași idei de delimitare a spațiului românesc constatăm și în alte lucrări ale nobilului Dumitru C. Moruzi, în care identificăm perceperea istoriei ținutului dintre Prut și Nistru în secolul al XIX-lea. Redând amintirile sale din copilărie, D. C. Moruzi vorbește despre „Nistrul bătrân, hotarul neamului și astăzi, de nu e încă hotarul țării”²⁷, „mănosul pământ al Basarabiei, pământul sfânt și străvechi al Moldovei”²⁸, iar Răutul curge tainic și visător, ca înainte, spre bătrânul Nistru, „aducându-i, în șoaptele apelor sale limpezi și reci, scumpa prevestire a zilelor de mâine, când iarăși Nistrul bătrân va fi hotarul țării”²⁹, „căci visul românilor basarabeni era unirea cu spațiul de peste Prut cu „pământul sfânt al României, la care râvneam pe atunea eu, biet copil desțărât din pruncie și aruncat la hotar, pentru ca să-mi fie dorul și mai mare”³⁰.

Un alt exemplu elocvent reprezintă activitatea lui Alexandru Sturdza. Din viața și opera acestuia, din legăturile sale cu Basarabia, ba chiar cu Moldova – cu Filaret Scriban, cu seminarul de la Socola, din dorința de-a ajunge scrierile sale în românește la poporul său – din toate acestea se observă, desigur, o dragoste și veșnică pomenire ce se păstrează în sufletul său despre pământul natal. Pătruns de menirea luminată – constituțională a epocii Împăratului Alexandru I, „el nu-și ascundea – zice Wighel – dorința de a vedea Moldo-Vlahia ca o împărăție deosebită împreună cu Basarabia, Bucovina și Transilvania”³¹. Descriind în *Carnetul călătorului fără voie* perspectiva ce se deschidea de la orașul Chișinău, Sturdza încă odată vădește sentimentele sale față de Moldova: „Acest colțișor al pământului meu natal este numai un mic exemplu de frumusețile și bogățiile Moldovei; spre a le cunoaște și a le putea admira mai bine, trebuie să vizitezi mănăstirile de pe valea Orheiului, sau mai bine să treci Prutul și Siretul, ca să vezi munții Neamțului și ai Petrei, împreunarea Bistriței și a Siretului, într-un cuvânt, să vizitezi locurile slăvite prin faptele glorioase ale lui Ștefan cel Mare”³².

Ideea că Basarabia este pământ românesc este analizată și de nobilul Ange Bally³³, care, studiind evoluția Țării Moldovei, susține că „hotarele sale se întindeau de la granița cu Ungaria și Polonia până la Marea Neagră... ea a pierdut succesiv toate fortărețele și o mare parte din teritoriu. Două dintre cele mai bune județe, Cernăuți și Suceava, au fost alipite la Austria în anul 1774. Toate județele trans-prutiene: Orhei, Soroca, Hotărniceni, Greceni, Lăpușna, cele mai bogate în pământuri mănoase și o mare parte a județului Iași au fost recent reunite cu Rusia”³⁴.

Ideea de românitate a populației din Basarabia este laitmotivul operei nobilului Gheorghe Gore *Viața socială în Moldova înainte de 1812* (1860) – un manuscris descoperit și studiat de cercetătoarea Maria Danilov. În această lucrare autorul demonstrează că teritoriul dintre Prut și Nistru este unul românesc. Românii, susține Gore, locuiesc între Nistru, munții Carpați, Tisa, Dunărea și Marea Neagră, care sunt frontierele naturale ale românilor: „se pare este așezat astfel pentru a aduna

între limitele sale un singur popor, care se numește în limba sa Români”³⁵. Astfel, făcând referință la formarea Principatului Moldova și la originea poporului român, Gh. Gore subliniază că „un număr însemnat (aproximativ 9 milioane) de populație, având înrudită de limbă, religie, tradiție și obiceiuri, locuiește în Moldova, Valahia, în partea răsăriteană a Ungariei, aproape în toată Transilvania, Bucovina și în Basarabia”³⁶. De fapt, autorul nu face altceva decât să confirme ideea că în Basarabia, precum și în alte provincii înstrăinate (Transilvania, Bucovina), locuiesc români, pe care îi analizează ca pe o națiune, întrunind caracteristicile fundamentale ale acesteia, ca limbă, religie, tradiții și obiceiuri comune.

Astfel, constatăm că în lucrările literare semnate de reprezentanții nobilimii din Basarabia deși au o „doză de ficțiune”, sunt prezentate multiple argumente în favoarea prezentării spațiului dintre Prut și Nistru ca parte componentă din cele mai vechi timpuri a teritoriului românesc.

Atitudinea față de politica expansionistă a Imperiului Rus și de rusificare. O altă idee depistată în lucrările literare ale nobilimii din Basarabia este atitudinea negativă a reprezentanților acestei categorii sociale față de expansiunea teritorială a Imperiului Rus și politica promovată de această în teritoriile cucerite. De obicei, această nemulțumire este prezentată prin atitudinile, comportamentele anumitor personaje din operele literare ale acestor nobili.

Spre exemplu, Dumitru C. Moruzi, judecând prin intermediul personajului Mavrocosta, din opera ce-i aparține, susține că poporul rus și „miroase” altfel, căci „cum se va desprîmăvăra, fuga la Cîrîpcaul nostru, să ne spălăm plămîni de miresmele rusești”³⁷. Și în continuare: „Nu mă voi duce să trăiesc la Petersburg... asta ar fi o jertfă peste puterile mele!... Nu...nu... ori mult miroase a iuft... peste Nistru cred că și florile, și iarba câmpului tot altfel trebuie să miroase”³⁸. Atitudinea negativă față de ruși derivă și din comportamentul altui personaj al aceluiași autor, care relatează despre faptul că tatăl său „s-a desfăcut de toate moșiile lui din Basarabia, pe nimica, și a cumpărat altele mai mici și mai scumpe la Fălticeni, Roman și Putna. De frica rusului nu a voit să cumpere nimica mai în apropiere. Zicea, „că nu-i ajunge Prutul ca să-l despartă de ruși, dar că-i mai trebuia și Siretul”³⁹. Pe lângă atitudinea negativă față de ruși, o parte din reprezentanții nobilimii critică și politica imperială de extindere a Moscovei: „Și-au mers-au țarii de la Moscova, tot înainte prin veacuri, peste neamuri și peste limbi, prin valuri de sânge și de lacrimi spre mărire, aceasta



le-a fost menirea și rațiunea lor: mărirea neconținută a Imperiului⁷⁴⁰. De fapt, autorul face referință la multiplele războaie de cucerire purtate de către cnejii ruși, în special începând cu domnia lui Petru cel Mare, în urma cărora au fost treptat acaparate noi teritorii, ocupate și deznaționalizate noi popoare.

Situația complicată a popoarelor cucerite de către Imperiul Rus și politica de rusificare, deznaționalizare, pierderea autonomiei și slaba dezvoltare economică este la fel descrisă de nobilii basarabeni în lucrările lor literare. De exemplu, același Dumitru C. Moruzi compară, prin alegorie, situația populației din Basarabia cu cea a unei flori, susținând că starea de existență a acesteia este „tristă și duioasă// ofilită de cu zori”, iar drept cauză invocă politica administrației țariste, căci „când vrăjmașul m-asuprește, // Din tulpină mă ciuntește? ... // Din Hotin și pân-în mare, // Printre codri și vâlcele, // Nistrul duce-n nepăsare// Numai lacrimi d-ale mele!”⁷⁴¹.

Atitudinea negativă față de ruși și reprezentanții administrației țariste este redată și de Olga Nakko în scrierile sale. Referindu-se la primii ani după anexare, autoarea menționează că „în acele vremuri elementul rus era cu totul străin pentru Basarabia. Societatea de atunci neglija funcționarii ruși, evita orice legătură, relație și cunoștință cu aceștia și în general nu utiliza deloc limba rusă”⁷⁴².

În lucrările literare ale nobililor basarabeni identificăm analiza politicii de rusificare prin îndepărtarea de spațiul natal, căci o serie de reprezentanți ai acesteia au fost trimiși în diferite regiuni și gubernii ale Imperiului Rus. De exemplu, căpitanul Ion Măcărescu⁴³ locuia în Moscova, unde deținea funcția de ajutor al Comandan-tului Închisorii Militare din Moscova și de unde a depus cererea ca copiii săi Iulia, Eugenia, Ioan și Sergheia să fie confirmați în titlul nobiliar și introduși în Cărțile Genealogice ale dvorenimii din Basarabia⁴⁴. Reprezentantul aceleiași familii, Arca-die Măcărescu, care locuia în Hersones, roagă confirmarea nobleței pentru fiii să Gheorghe și Leonid⁴⁵. De fapt, scopul urmărit de administrația imperială rusă prin asemenea transferuri era ca acestea să contribuie la rusificare: „de nu i-au lăsat cei mari acolo, e pentru ca să uite de neam și de limbă; căci împăratul le-a răpit țara”⁷⁴⁶. Dar, în viziunea contemporanului Dumitru C. Moruzi, acest fapt nu le-a reușit, fiind-că, deși copiii acestor înstrăinați au fost născuți pe pământ străin, ei vor avea chipul și credința neamului; ceea ce a văzut și a resimțit el în patrie, le vor cunoaște, le vor resimți și copiii săi, chiar și mai adânc, „pentru că tata i le va povesti printre lacrimi și cu tot focul ce-i arde în suflet”⁷⁴⁷. Atunci „și el (nobilul), și ei (copiii lui)... se desprind a avea două limbi și două cugete: o limbă și un cuget, ascunse amândouă, pentru cele frumoase și sfinte; o limbă și un cuget, amândouă pe față, pentru cele urâte și blestemate”⁷⁴⁸. Argumentul principal adus de autor în acest sens este întâlnirea pe care a avut-o în drum spre Petersburg cu un grup de români aduși acolo încă de pe timpul lui Dimitrie Cantemir, care și-au păstrat obiceiurile, limba și credința. Aceasta-i permite autorului să constate că procesul de rusificare nu va fi realizat nici peste 1000 de ani⁴⁹.

În același context, referindu-se la politica de rusificare, Dumitru C. Moruzi își amintește cu ironie cum mama îl purta în șalvari: „vedeți, vă rog, că mama mă purta pe atunci rusește, cu niște șalvari de catifea neagră, socotind, biata femeie, că o să-i umplu cu dragoste pentru împărat și împărăție, iar de acolo se va sui dragostea până la inimă”⁷⁵⁰. Păstrarea caracterului național al populației din Basarabia, inclusiv al nobilimii, și eșecul procesului de rusificare sunt menționate de nobilul Dumitru C. Mo-ruzzi. Personajul acestuia Titi, un copil de 8 ani (de fapt, criticii literari îl indentifică pe însuși autorul) răspunde părinților săi (boieri veniți din Moldova) care susțin că

sunt ruși: „Da! Ruși! și d-ta nu știi nici un cuvânt rusește, iar tata vorbește stricat. Nu văd eu cum zâmbesc rușii când vorbește d-lui! D-voastră sunteți niște ruși de aceea că împăratul și cei mari de la Petersburg, care vorbesc între ei numai franțuzește, și poruncesc rușilor ce să facă ca să nu dea în gropi”⁵¹. Prin faptul că aceste concluzii aparțin unui copil, Dumitru C. Moruzi, vrea să accentueze, în viziunea noastră, nai-vitatea administrației țariste, care considera că procesul de rusificare și de deznaționalizare va reuși.

În această ordine de idei, ca apărători și promotori ai valorilor naționale se înscriu perfect și alți scriitori din Basarabia, reprezentanți ai nobilimii. Ion Sârbu, în fabula „*Străină florică*”, descrie sentimentele, trăirile poporului basarabean sub dominație străină: „O, crinule! Ce-ai pățit? De ce așa te-ai vestejit ... Crinul a răspuns: Sunt în străinătate”⁵².

Criticii este supusă politica de rusificare promovată de către administrația țaristă prin intermediul bisericii, căci, susține Dumitru C. Moruzi, la Dănuțeni „biserica veche, este sprijinită din toate părțile cu proptele de stejar ca să nu cadă” și să fie „înlocuită cu cogeamite lavră rusească cu o mulțime de clopotnițe, de când a învățat și Dumnezeu Sfântul limba moscalilor în Basarabia”⁵³. Critica autorului continuă cu referință la impunerea realizării serviciului divin în limba rusă: „Nu vezi d-ta că biata limba noastră au scos-o și din sfânta biserică? Parcă ar fi un lucru necurat să zică omul *Doamne miluiește* și că Dumnezeu, prin *ucaz* împărătesc, nu mai înțelege decât *gospodi pomilui*”⁵⁴. Protestul scriitorului Dumitru C. Moruzi față de politica de rusificare este identificat și în alte lucrări ale sale „Nu hrănim ură dușmănească”, // Dar dușmani vom fi câtă să fim // Celor ce-ar vrea să ne rusească // Nici să fim robi nu mai vroim⁵⁵.

Atitudinea negativă față de administrația rusă este prezentată de Constantin Stere, care invocă „Pornirea dvorenilor moldoveni de a se sprijini reciproc împotriva rușilor, pentru cari nu simt decât ură; aversiunea lor de a se supune legilor fundamentale ale imperiului îi duce la o conspirațiune tacită... Excluvismul lor față de funcționarii ruși și favoritismul față de cei moldoveni îi face să proslăvească Moldova, tăinuind că acolo domină numai dreptul celui mai tare împotriva legilor divine și omenești, exploatarea nemiloasă a statului în folosul exclusiv al boierimii”⁵⁶.

Poate că în nicio scriere apărută în Basarabia sub Ruși nota protestului împotriva regimului străin n-a fost așa de bine pronunțată, așa de vigoasă, ca în poeziile lui Matei Donici, poate că niciun scriitor basarabean n-a avut o conștiință națională așa de limpede, cum o vedem la el. Pentru confirmare prezentăm doar câteva crâmpoie din poezia scrisă la Odesa, în anul 1869, intitulată *Soarta*: „...Căci soarta me a presupus// Să mă fac pe-aicea Rus, // Să mă fac eu porcotină// Și de-a Rusului scatină.// ... Și ghicit-am eu cândva// Astfel soarta a lua?// A lua un jug în spate//...Să port numele de Rus// Și să fiu avan supus// La poporul ista crud// Ce năbușit-au până la Prut//... Și rupt de vatra părintească// Am răsărit în țara cea rusească”⁵⁷. Aceste versuri scrise la un moment crucial atât pentru Imperiul Rus, care se afla în perioada reformelor și se simțea mai puternic ca niciodată, cât și pentru poporul român, ca rezultat al unirii Țării Moldovei cu Țara Românească, al formării statului România, marchează renașterea idealului basarabenilor și trezirea de noi speranțe pentru poporul basarabean, inclusiv pentru o parte din nobilimea din Basarabia.

Astfel, deși în istoriografie identificăm ideea că nobilimea basarabeană era catalogată ca persoane care ocupau diferite funcții împărătești și obștești și care

manifestau dragoste față de Țar și Rusia, cu cuget curat împlinind voia Împăratului⁵⁸, constatăm că această categorie socială a manifestat atitudini și comportamente negative față de administrația rusă și politica rusească.

Păstrarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor românești. În scrierile literare identificăm multiple exemple care fac dovadă faptului că obiceiurile și tradițiile românești, erau păstrate și promovate. Astfel, deși administrația țaristă a tins să promoveze *mazurka* și *valsul* în loc de *horă* și cântecul *Boje*, *Țarea hrani* (*Doamne, binecuvântează pe Rege*) în loc de doinele sufletești ale poporului român, tradițiile românești s-au păstrat în subconștientul nobilimii și izbucneau în diferite situații. De exemplu, la balul dat în 1862, în cinstea plecării guvernatorului Fanton de Verayon, s-au făcut auzite sunetele horei vechi moldovenești, în care s-au avântat, cu lacrimi în ochi, chiar și bătrânii cei mai în vârstă⁵⁹. Păstrarea tradițiilor românești sunt descrise în lucrările literare ale nobililor basarabeni. Cu puternice emoții și sentimente ne vorbește despre *doină* ca despre o taină a sufletului românesc al nobililor din Basarabia, reprezentantul acesteia Pavel Krușevan. Dânsul caracterizează *doina* ca fiind „cântecul popular al Basarabiei, plin de o tristețe nemărginită”⁶⁰. De fapt, autorul face o aluzie la soarta poporului român, căci în permanență sufletul acestuia a avut de suferit din cauza polonezilor, ungurilor, turcilor, tătarilor, cazacilor, rușilor. El susține că *Doina* este cântecul popular al Basarbiei, care, în viziunea autorului, „a fost creată, pentru a cânta basarabenilor despre neputința lor, lipsa de voință și lipsa de energie în această veșnică luptă, dar și ca să-și apere pământul pe care ei s-au născut, acea bucătică de pâine care au moștenit-o de la tați și bune”⁶¹.

Totodată, Krușevan susține că în trecut până acum un sfert de veac (adică, până prin anii '70 ai secolului al XIX-lea) la baluri, în timpul ospetelor, orchestra permanent interpreta o *Doină*. Și în aceste minute, conform mărturiilor autorului, „bătrânii și bătrânele noastre obligatoriu vărsau lacrimi, clătînând cu tristețe din cap..., în aceste lacrimi se ascundea ceva profetic și fatal”⁶². Ideea că *doinele* erau omniprezente în viața nobilimii basarabene o constatăm și în lucrările lui Constantin Stere. Descriind balurile și sărbătorile de familie organizate pe moșiile nobililor din Basarabia, el susține că „întotdeauna la sindrofiile boierești nu lipsea, bineînțeles, nici Lemeș, lăutarul cu taraful lui”. Autorul îl prezintă pe lăutarul Lemeș ca o „instituție socială din Basarabia de pe vremuri, psiholog, el știa să se facă indispensabil la toate petrecerile de boieri, și apărea poate chiar fără invitație la momentul potrivit, oriunde știa că va fi bine primit”⁶³. Specialitatea lui (Lemeș), susține Constantin Stere, afară de muzică de dans, erau cântecele moldovenești, care emoționau mai cu seamă pe boierii bătrâni⁶⁴. Este interesant cazul descris de Constantin Stere despre o sărbătoare organizată în casa unui boier, când mareșalul regional „uitând de fumurile de mareșal al nobilimii din împărăția rusă, porunci lui Lemeș... „zi-ne o doină moldovenească... știi, ca ciocârliă.. cerând acest lucru de repetate ori, încât situația se accentuase atât de tare... că apăreau multiple semne de întrebare din partea reprezentanților administrației ruse prezenți în sală”. Situația a fost salvată de un nobil de origine poloneză care a menționat „Domnilor, ca supuși credincioși ai Majestății Sale țarului tuturor Rusiilor, să bem un pahar pentru gloria și sănătatea Majestății Sale Împăratul Alexandru Nikolaevici. Urraa”⁶⁵.

Ideea păstrării tradițiilor naționale identificăm în lucrările lui Dumitru C. Moruzi. Acesta susține că nobilii basarabeni ascultau muzică națională și gândeau românește: „Nu odată am văzut pe acești patrioți ruși cu idei panslaviste ascultând vreo doină, cu

ochii plini de lacrimi” și „apoi, dvoreanul basarabean e cult și inteligent, deși cultura lui e rusească, inteligența lui e însă latină, deci superioară inteligenței slave”⁷⁶⁶.

Ideea unității de neam și necesitatea realizării Unirii. Originea comună a locuitorilor din Basarabia cu a celor de peste Prut, ori, faptul că de la Tisa până la Nistru s-a format același popor, cel român, este la fel o idee ce persistă în lucrările literare ale nobililor basarabeni. De exemplu, Dumitru C. Moruzi, prezentând o listă de boieri⁶⁷ pe care i-a cunoscut personal, îi caracterizează ca fiind cei care și-au păstrat identitatea națională. El scria că „se făleau de a fi boieri moldoveni, vorbind între ei românește, trăind românește în casele lor și fălindu-se cu neamul și obârșia”⁶⁸. Totodată, scriitorul neagă ideea lansată de autorii ruși A. Zașciuk și A. Batiuskov, care încearcă să identifice în strămoșii poporului dintre Prut și Nistru pe slavi. Susținând ideea latinității poporului român, dânsul afirmă că Basarabia este parte componentă a spațiului românesc, căci „...Basarabia a fost a noastră de la descălicătoare, a împărțășit gloriile și suferințele noastre, a avut cu noi o limbă, o istorie și o credință”⁶⁹ și aici printre reprezentanții nobilimii, ai rușilor și mazililor „... mai este câte un bunic, vechi...vechi de tot...: născut pe malurile Tibului...”⁷⁰, susținând că „Sunt mazil basarabean, // Tot român de-al lui Traian”⁷¹. Atitudinea lui D. C. Moruzi față de Basarabia reiese din îndemnul de a trece Prutul, adresat cititorilor, pentru a se convinge „...cât e de mănos, de mândru și de scump inimilor românești acest pământ rupt din trupul țării noastre, acest ținut frumos ce se numește Basarabia: unde fiecare oraș, fiecare sat, fiecare piatră, pot zice, e o amintire sfântă a trecutului nostru falnic și unde au știut să dăinuiască, împotriva tuturor asupritorilor, a tuturor prigonirilor și uneltirilor, aproape două milioane de frați ai noștri cei mai apropiați”⁷².

Legătura cu românii și proveniența românilor din neamurile romanice, Dumitru C. Moruzi o analizează într-o poezie dedicată acestei probleme. Autorul vorbește despre Vechea Romă (făcând referință la Imperiul Roman), Italia, Spania, Franța ca ramuri din „tulpina romană”, susținând că, pe lângă „gloria apuseană”, „Mai e ramura Traiană // Strălucind la răsărit // E latină-ntre latine, // Mereu crește ne-ncetat, // În putere și lumine //”, terminând cu îndemnul „Înainte mea, barbare, // În genunchi să stai plecat! // România-nvingătoare // Roma e, care-a reînviat”⁷³.

Originea latină a limbii române este analizată de către Constantin Stamati, care susținea: „Găsesc neapărată datoria noastră să prefacem pe latinie cuvintele slavone, ba și grecești, dacă nu vom avea în locul lor cuvinte de origine română în limbajul obișnuit din vechi al popoarelor României din Ardeal, Valahia, Moldova, Bucovina și Besarabia; sau să lepădăm acele cuvinte că ar sluji (deforma) pronunția română”⁷⁴. De fapt, autorul promovează ideea că locuitorii Basarabiei și, în general, toți românii nu trebuie să accepte rusificarea limbii lor.

Totodată, nobilii basarabeni recunosc meritul țăranilor în păstrarea identității naționale. În viziunea lui D. C. Moruzi, țăranul este temelia neamului, pentru că a dat dovadă de rezistență etnică de neînchipuit în satele basarabene. Căci „țăranul din 1905 e tot țăranul din 1812. Neclintit a trecut... prin ademenirea interesului și prin urgia cnutului, fără a-și pierde limba, nici obiceiurile”⁷⁵. Autorul rămâne încântat de puterea țăranilor de a-și păstra identitatea românească. Fiindcă nici căsătoriile mixte (împotriva cărora se desclara „Da mai bine o dau Prutului decât după un obieșnik”), nici încartiruirea armatei în localități, nici munca în comun (la construcția căii ferate Ungheni-Chișinău) nu au dat rezultatele așteptate de administrația rusă. Fapt ce-l face pe D. C. Moruzi să afirme că „de la Chișinău la Prut, de la Chișinău la Nistru te

poți duce cu piciorul și cât de încet, adăpostindu-te în casă românească, hrănindu-te din ceaunul mămăligii străbune și fără ca să ai prilej de a rosti nicio vorbă de o altă limbă decât graiul cel dulce românesc”⁷⁶. Așadar, concluziona Dumitru C. Moruzi, nici prin căsătorii, nici prin colonizări, nici prin biserică, nici prin școli, nici prin interese materiale și crearea de noi interese de politică locală nu s-a putut ajunge la deznaționalizarea țaranului basarabean. Temelia neamului a rămas neatinsă, limba, portul, moravurile, datinile sunt neclintite și chiar aspectul general al satelor e același ca înăutrul Moldovei⁷⁷.

Pe lângă prezentarea argumentelor că teritoriul dintre Prut și Nistru este unul românesc, fiind locuit de români, care aveau o atitudine negativă față de Imperiul Rus, în lucrările literare semnate de reprezentanții nobilimii basarabene este prezentată dorința acestora, manifestată prin personajele lor, de a se uni cu România. Spre exemplu, un promotor al conștiinței naționale din Basarabia este boierul Constantin Stamati. Lucrările acestuia, cum ar fi poeziile *Imnul lăutei românești*, *Dragoș I, domnul Moldovei*, *Dorul de patrie*, *Fiica lui Decebal* etc., sunt o adevărată oază a ideilor românești în teritoriul dintre Prut și Nistru. În poezia *Un român înstrăinat* Constantin Stamati pledează pentru unirea cu Moldova: „Mâhnit și pe gânduri șăd posomorât, // Cu un dor nespus // Ș-întristat, și dornic trăind amărât, // Mă uit spre apus... // Acolo îi viață! // Acolo-i speranță! // Să fim fericiți // De-am fi toți uniți”⁷⁸. Dezideratul unirii Basarabiei cu Patria-mamă, pledarea pentru limba română și grafia latină reprezintă un laitmotiv al întregii activități a lui C. Stamati, pe care Al. Hurmuzachi îl numește „lebăda Basarabiei”. Astfel, în corespondența sa cu Al. Hurmuzachi, Constantin Stamati susține că „noi, românii din Basarabia, înstrăinați de demult de vechea patria noastră, Moldova și Valahia, nu aveam nici o idee de limba cea învățată latino-română”; „căci noi, basarabenii, nu putem avea nici o comunicație literală cu frații moldo-vlahi și bucovineni, ci ne-au uitat de demult ca pre niște distrați”⁷⁹. De fapt, autorul se simțea înstrăinat și singur în Basarabia, menționând în una dintre scrisorile sale despre sine: „Aducându-și aminte că este aice, în Basarabia, un român izolat ca mine, unde trăiesc trupește, iar cu sufletul în Moldova”⁸⁰. La fel, Constantin Stamati susține că „bunului patriot și fumul țarei sale i se pare dulce și mirositor”⁸¹, iar în poezia dedicată Patriei/ României mărturisește că dacă ar putea să se transforme într-o „frunză” atunci ar zbura peste orice obstacole, „peste păduri neumbalate”, „peste stânci de cremeni”, „peste răsfățatul lac”, „peste dumbrava cerboacei”, „peste bârlogul ursoacei”, ca să ajungă la Moldova „unde Ceahlăul desparte// Pe Moldova de Ardeal, Bistrița, Siretul, Dacia”⁸².

Ideea unității naționale este prezentă și în lucrările nobilului Dumitru C. Moruzi „Și le-aș spune fraților // Că purtăm același dor!// Că destui suntem pe lume // De un sânge și d-un nume! // Că e timp să ne unim // Neamul să-l reîntregim”⁸³, visând că „... Nistrul mare // Iar va fi ca în trecut// Zid puternic d-apărare// Scumpul, vechiul nostru scut!”⁸⁴. Unul dintre argumentele aduse în favoarea unirii este că în orice provincie românească unde ar ajunge un român basarabean el s-ar simți într-un spațiu confortabil: „Dorul de mi-aș asculta...// Și m-aș duce tot mereu, // Pân- la frățiorul meu!// El cu mine tot un sânge// Poate dorul mi l-ar stinge// ... La Moldova m-aș opri/ La Munteni m-aș odihni // Oltenia cea frumoasă // M-ar primi și ea în casă; // Dar aș merge și-n Ardeal”⁸⁵.

Aceleași idei naționale le întâlnim și în operele lui Matei Donici: „Căci poporul creștinesc // Poartă nume românesc // Și-i în țara Basarabă, // ce de Ruși făcută

roabă”⁸⁶. Din corespondența lui Alexandru Hâjdeu cu fiul său Bogdan Petriceicu Hașdeu, în legătură cu unirea Moldovei și Țării Românești în anul 1859, precum și din *Epistolă către Români*: „Cu dragoste frățească, frați români, mă bucur că v-ați unit... Vă trimit urări de bine din partea Basarabiei, pentru care sunt scumpe și pline de însemnare viitoarele destine ale României unite, patria-mumă; primiți aceste urări ale mele ca un glas sufletesc al unui frate, pentru că eu sunt trup din trup și os din aceleași oase, din care sunteți plămădiți voi, și în vinele mele curge același sânge românesc care curge în vinele voastre”⁸⁷. Iar Teodor Vârnav susține că „din al nostru sânge // din a noastră viță // Care nu se stinge // au rămas sămânță”, având îndemnul că „și pentru noi // alta nu rămâne, s-așteptăm mai bine... // Și din nou cândva // la a țării strânsoare”⁸⁸.

Nobilii basarabeni au optat nu doar pentru prezentarea idealului național, dar au promovat și o serie de îndemnuri atât față de locuitorii din Basarabia, cât și față de cei din România. De exemplu, Dumitru C. Moruzi susține: „Să le piardă fraților noștri de peste Prut prejudecata că am fi papistași sau ateii, imorali și jidovi, că sunt urâți și desprețuiți de noi; iar nouă să ne piardă gândul, că basarabeni s-au lepădat de noi, că sunt rușiți și renegați ai sfintei lor obârșirii. Să învățăm a-i cunoaște și atunci îi voim iubi; să-i învățăm să ne cunoască și atunci se vor mândri cu noi”⁸⁹. Căci, continuă autorul, „Ora sfântă se aproprie! Auziți clopotele Kremlinului, sunând a jale, sfârșitul a zece veacuri de sclavie țaristă! La muncă spornică și roditoare, istorici, poeți literați, pictori și artiști ai țării. Reînviați geniul Basarabiei. Aprindeți-vă făcliile, ca să luminați trecutul, arătând celora din întuneric calea falnică a viitorului”⁹⁰.

Prin urmare, mulți reprezentanți ai nobilimii basarabene autohtone au promovat și păstrat ideile naționale în Basarabia, manifestate prin realizările lor atât în domeniul vieții politice, sociale, cât și culturale. Căci dezideratul acestora era cel al unirii, de a vedea o Românie întregită între Tisa și Nistru, înglobând în cuprinsul ei Basarabia, Bucovina, Transilvania și Banatul, de a putea vorbi, citi și a scrie românește⁹¹. Aceste lucrări apar în special în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când, conform mențiunilor lui Charles Tissot, consulul Franței la Iași, în mentalitatea elitei basarabene s-a produs o schimbare de mare importanță, căci basarabeni nu se mai mulțumesc să nu devină slavi, ci „tind energic” să redevină români⁹².

Totodată, în procesul de analiză a manifestărilor identității naționale a nobilimii basarabene trebuie să ținem cont de faptul că identitatea acesteia este una complexă, de altfel ca și a oricărei persoane, grup, comunitate, fiind destul de complicat a o identifica și analiza. Aceasta din considerentul că identitatea nobilimii basarabene reprezintă o simbioză a intereselor personale, a drepturilor și privilegiilor de care se bucura această categorie socială.

Totuși, indiferent de prezența tendinței de a-și păstra privilegiile sociale, nobilimea basarabească a promovat conștiința de neam, valorile naționale, inclusiv prin lucrările literare, în care a demonstrat că spațiul dintre Prut și Nistru, din cele mai vechi timpuri a fost unul românesc, iar locuitorii de aici au aceleași tradiții, obiceiuri, limbă, religie ca și toți românii, având drept deziderat Unirea cu Patria-mamă.

NOTE

- 1 Titlul de nobil pentru boierii din teritoriul dintre Prut și Nistru a fost acordat odată cu adoptarea *Regulamentului organizării administrative a regiunii Basarabiei*, din 1818, prin care categoria socială privilegiată a boierilor a fost egalată

- în drepturi cu dvorenimea din guberniile ruse, acordându-li-se aceleași privilegii și drepturi de care beneficia nobilimea rusă cu păstrarea concomitentă a rangurilor și a statutului deținut până la anexare. Despre statutul politico-juridic al nobilimii din Basarabia după anexare *a se vedea* detaliat: Cristina Gherasim, *Statutul politico-juridic al nobilimii din Basarabia în anii '20- '40 ai secolului al XIX-lea*, în *In memoriam Gheorghe Palade (1950-2016)*, V.Arapu, A.Petrencu, C.Ciucanu (Eds.), Chișinău, Bons Offices, 2018, p. 186-195.
- 2 Gheorghe Negru, *Țarismul și mișcarea națională a românilor din Basarabia*, Chișinău, Prut Internațional, 2000; Idem, *Conștiința națională în Basarabia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX*, în „Destin Românesc”, 1995, nr. 3, p. 26-36; Idem, *Mișcarea națională din Basarabia (1812-1905)*, în „Revista de Istorie a Moldovei”, 2018 nr. 1, p. 40-55.
 - 3 Ion Negrei, Gheorghe Negru, Ion Constantin, *Ioan Pelivan: părinte al mișcării naționale din Basarabia*, București, Biblioteca Bucureștilor, 2011; Ion Negrei, *Mișcarea de emancipare a românilor aflați sub stăpânire străină (a doua jumătate a secolului al XIX-lea – începutul secolului XX)*, în „Cugetul”, 2001, nr. 2, p. 39-41.
 - 4 Despre manifestările dedicate identității naționale la nobilimea basarabenă *a se vedea* detaliat: Cristina Gherasim, *Imaginarul identității și alterității în mediul nobilimii din Basarabia în secolul al XIX-lea*. În: „Centenar Sfatul Țării” (1917-2017). Materialele Conferinței științifice internaționale, 21 noiembrie 2017. Chișinău, 2017, p. 179-194.
 - 5 *A se vedea* detaliat: Alexei Agachi, *Poziția nobilimii basarabene față de tentativele funcționarilor țariști de a suprima autonomia Basarabiei în anii 1813-1815*, în „Akademos, Revistă de știință, inovare, cultură și artă” (Chișinău), 2015, nr. 3 (38) p. 117-122; Valentin Tomuleț, Călin Tomuleț, *Poziția nobilimii basarabene și a administrației de stat imperiale privind codificarea legislației în Basarabia (În baza raportului secretarului de stat Urusov din 13 octombrie 1867*, în „Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova”. Seria „Științe socioumanistice”, Volumul III, Chișinău, 2003, p. 278-286.
 - 6 L.T. Boga, *Populația (etnografie și statistică)*, Chișinău: s.n., 1922, p. 24.
 - 7 *Pervaya vseobshchaya perepis naseleniya Rossijskoj Imperii 1897 g., III tom. Bessarabskaya Guberniya*, red. N.A.Trojnitskij, SPb: Izdanie Tsentralnogo statisticheskogo komiteta Ministerstva vnutrenikh del, 1905, p. 21.
 - 8 Arhiva Națională a Republicii Moldova (ANRM), Fondul (F.) 88, inventarul (inv.) 1, dosarul (d.) 74, 127, 136, 140, 150, 179, 307; inv. 2, d. 372, 375 etc.
 - 9 F. F.Vighel prezintă tipajul boierului nou din Basarabia, care are drept scop principal achiziționarea moșiilor, îmbogățirea rapidă și ocuparea funcțiilor administrative drept model servind două persoane: I.Pruncul și Bălănescu Rosseti. *A se vedea* detaliat: F. F. Vigel, *Zamechaniya na nyneshnee sostoyanie Bessarabii, pisano v oktyabre 1823 goda*, Moskva, 1892, s. 12.
 - 10 Constantin N. Tomescu, *Diferite știri din arhiva Consiliului eparhial – Chișinău*, în Arhivele Basarabiei. Revistă de istorie și geografie a Moldovei dintre Prut și Nistru (Chișinău), anul V, 1933, nr. 4, p. 311 (308-326).
 - 11 *A se vedea* textul jurămintelor: ANRM, F. 88, inv. 1, d. 101, f. 129-129 verso; ANRM, F. 88, inv.1, d. 1910, f. 227, 228.
 - 12 Despre Tabelul rangurilor *a se vedea* detaliat: PSRZI, vol. I, t. VI, 1720-1722, nr. 3890. SPb, 1830, p. 486-493.

- 13 ANRM, F. 88, inv. 1, d. 1902, 1910, 1912, F. 88, inv. 2, d. 372, 373, etc.
- 14 ANRM, F. 88, inv. 1, d. 101 (1825), d. 663 (1834), 1912 (1874), 1967 (1878). F. 88, inv. 2, d. 390 (1841)
- 15 ANRM, F. 88, inv. 1, d. 1926.
- 16 Teodor Vârnăv – nobil basarabean, autorul lucrării autobiografice *Istoria vieții mele*, scrisă în anul 1845 a fost publicată la sfârșitul secolului al XIX-lea de către Artur Gorovei. La fel este autorul lucrărilor *Unui megieș speculant: Românilor*. A se vedea: Teodor Vârnăv, *Istoria vieții mele*, Chișinău, Elan Poligraf SRL, 2007, p. 3-13.
- 17 Constantin Stamati (cca 1786 – 1869) – scriitor de origine nobilă din Basarabia. Acesta este autor de poezii (*Imnul lăutei românești*, *Dragoș I, domnul Moldovei*, *Un român înstrăinat* etc.), de proză literară (*Suceava și Alexandru cel Bun*, *Geniul vechi al românilor și românii de azi*, *Ce daune fac banii*, *Omul și cugetul*), de publicistică (*Argumente că sufletul omului este nemuritor*, *Argumente că fapta bună nu este deșărtăciune*, *Învățatul în țări străine*, *Creșterea femeilor*), de studii (*Despre Basarabia și cetățile ei vechi*) etc. A se vedea: Constantin Stamati, *Scrieri, Text îngrijit, studiu introductiv, note, comentarii, bibliografie și glosar de Vasile Ciocanu*, Chișinău, Știința, 1993, p. 5-28.
- 18 Constatin Stamati-Ciurea (1828-1898) – prozator și dramaturg din Basarabia, născut la Chișinău, în familia poetului Constatin Stamati și a Ecaterinei Ciurea. Este autor atât al lucrărilor literare (*Cometa anului 1853* sau *Incă Mitrofanușca*, *Amintire despre o vânătoare în Basarabia*, *Femeia în negru* etc.), cât și mai multe articole abordând probleme de ordin social și economic (*Schiță despre vegetația și agricultura Basarabiei*, *Unele monumente din viața țăranilor basarabeni și despre pauperism* etc.). A se vedea: Constantin Stamati-Ciurea, *Răsunete din Basarabia*, Chișinău, Știința, 1998, p. 3-4.
- 19 Pavel Krusevan era reprezentantul unuia dintre cele mai bogate neamuri boierești din Moldova, însă prin anii 70 ai secolului al XIX-lea, după reforma agrară, s-a ruinat, nimerind în dependență față de cămătari. A se vedea detaliat: Irina Izhboldina, *Zhyvaya starina” v proizvedeniyakh russkikh literatorov Bessarabii kontsa XIX – nachala XX vv.*, Kishinev, 2012, c. 92.
- 20 Dumitru C. Moruzi – scriitor român, care a trăit în Basarabia și s-a remarcat printr-o vastă operă literară: poezii (*Marșul răzeșilor din Basarabia*, *Doina mazelului*, *Dorul basarabeanului*, *Basarabeanca*, *Hora Basarabiei*, *Pribeagul*), nuvele, memorialistică, drame și comedii, studii sociale, romane, în care abordează problemele stringente ale societății basarabeane (*Pribeagi în țara răpită*, *Înstrăinații*, *Moartea lui Cain*) etc. A se vedea detaliat: Dumitru C. Moruzi, *Scrieri. Vol. I*, Chișinău, Știința, 2014, p. 5-25; Ala Zavadschi, *Istoriografie și ficțiune în opera lui Dumitru C. Moruzi (în baza romanului Pribeagi în țara răpită, Iași, 1912)* în *Philologia*, nr. 3-4 (249-250), Chișinău, 2010, p. 9-18.
- 21 Constantin Stere (1865-1936) – jurist, om politic și scriitor român. Pentru activitatea desfășurată în cercurile narodnice din Rusia, este deportat și întemnițat în Siberia (1886-1892). Evadează, vine în România și se stabilește la Iași. A pus bazele teoretice ale poporanismului social, economic, politic. A semnat mai multe articole politice și de critică literară, romanul de factură autobiografică *În preajma revoluției*, precum și amintiri – *În voia valurilor*, *Icoane din Siberia*. A se vedea detaliat: Gheorghe Cojocaru, *Unirea Basarabiei cu România în con-*

- cepția lui C. Stere, în „Revista de Istorie a Moldovei”, 2015, nr. 2, p. 9-15.
- 22 Dumitru C. Moruzi, *Basarabia și viitorul ei. 1812-1905*, București, Tipografia ziarului Cronica, 1905, p. 59.
 - 23 Simona Nicoară, *Mentalități colective. Imaginarul social. Istoria în durată lungă*, Cluj-Napoca, Accent, p. 178.
 - 24 Idem
 - 25 Dumitru C. Moruzi, *Moș Ilie Mazilu, din neamul lui Stroia*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, vol. II. Chișinău, Editura Știința, 2014, p. 227 (226-235).
 - 26 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Muzeum, 2001, p. 85.
 - 27 Dumitru C. Moruzi, *Pe malurile Răutului*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, vol. II, Chișinău, Știința 2014, p. 183.
 - 28 *Ibidem*, p. 185.
 - 29 *Ibidem*, p. 191.
 - 30 Dumitru C. Moruzi, *Starostele Toader de la Dănuțeni (Basarabia)*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, vol. II, Chișinău, Știința, 2014, p. 200.
 - 31 Gheorghe Bezviconi, *Din vremea lui Alexandru Sturdza (1791-1854)*, în „Din trecutul nostru”. Revistă istorică dedicată memoriei mult regretatei Sofia Bezviconnaia. Anul IV, nr. 36-39. p. 72.
 - 32 *Ibidem*, p. 73.
 - 33 Ange Bally – nobil din Basarabia, proprietar al vastei moșii în regiune, care a scris lucrarea despre Basarabia din primele trei decenii de după anexarea acesteia de către Imperiul Rus – *Un ouvrage d'il siècle sur la Bessarabie comme pays Moldave*, publicată, în 1940 de Nicolae Iorga. Despre personalitatea lui Ange Bally a se vedea detaliat: Ange Bally, *O lucrare de acum un secol despre Basarabia ca ținut moldovenesc*, publicată de N. Iorga. Ediția îngrijită, studii, note, comentarii: Maria Danilov, București, 2016, p. 11-39.
 - 34 Ange Bally, *O lucrare de acum un secol despre Basarabia ca ținut moldovenesc*, publicată de N. Iorga. Ediție, îngrijită, studiu, note și comentarii Maria Danilov, București, 2016, p.101-102.
 - 35 Maria Danilov, *Un manuscris inedit din arhiva lui Paul Gore (1860)*, în „Tyragetia. Istorie, Muzeologie”, Seria Nouă. vol. X (XXV), Chișinău, 2016, nr. 2, p. 205.
 - 36 *Ibidem*, p. 204.
 - 37 Dumitru C. Moruzi, *Pribegi în țara răpită*, Iași, Editura Institutul de Arte grafice N.V. Ștefăniu&Co, 1912, p. 145.
 - 38 *Ibidem*, p. 34.
 - 39 Dumitru C. Moruzi, *Moarta lui Cain, Roman social*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II, Chișinău, Știința, 2014, p. 19.
 - 40 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Muzeum, 2001, p. 5.
 - 41 Dumitru C. Moruzi, *Hora Basarabiei. Cântec popular*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II. Chișinău, Știința, 2014, p. 336
 - 42 O. Nakko, *Frikosheny*, în Irina Izhboldina, *op.cit.*, p. 47.
 - 43 ANRM, F. 88, inv.1, d. 769, f. 96.
 - 44 *Ibidem*, f. 98, 98 verso.
 - 45 *Ibidem*, f. 119.
 - 46 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Muzeum, 2001, p. 19.

- 47 *Ibidem*, p. 19.
- 48 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Museum, 2001, p. 20.
- 49 Dumitru C. Moruzi, *Pribegi în țară răpită*, Iași, Editura Institutului de Arte grafice N.V. Ștefăniu&Co, 1912, p. 98.
- 50 Dumitru C. Moruzi, *Pe malurile Răutului*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II. Chișinău, Museum, 2014, p. 187 (183-191).
- 51 Dumitru C. Moruzi, *Pribegi în țara răpită*, Iași, Editura Institutului de Arte grafice N.V. Ștefăniu&Co, 1912, p. 149.
- 52 Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*, Chișinău, Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1992, p. 162.
- 53 Dumitru C. Moruzi, *Starostele Toader de la Dănuțeni (Basarabia)*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, vol. II, Chișinău, 2014, p. 200.
- 54 *Ibidem*, p. 204.
- 55 Dumitru C. Moruzi, *Marșul răseșilor din Basarabia. Cor ostășesc*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, vol. II, Chișinău, 2014, p. 326.
- 56 Constantin Stere, *În prejma revoluției. Roman (1-2)*, Chișinău, Hyperion 1990, p. 102.
- 57 Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*, Chișinău, Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1992, p. 202.
- 58 N.V. Lașkov, *O sută de ani de la trecerea Basarabiei către Rusia, 1812-1912*, Chișinău, 1912, p. 60.
- 59 Gheorghe Bezviconi, *Semimileniul Chișinăului*, Chișinău, Museum, 1996, p. 63-64.
- 60 Pavel Krushevan, *Doina*, în Irina Izhboldina, *op.cit.*, p. 115.
- 61 *Ibidem*, p. 116.
- 62 *Ibidem*, p. 115.
- 63 Constantin Stere, *În prejma revoluției. Roman (1-2)*, Chișinău, Hyperion, 1990, p. 77.
- 64 *Ibidem*, p. 77.
- 65 *Ibidem*, p. 9-11.
- 66 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Museum, 2001, p. 106.
- 67 În această listă se regăsesc: Andrieș, Balș, Bodescu, Bantoș, Buznea, Cantacuzino, Catargiu, Catacazi, Cazimir, Ciolac, Cristea, Kalmuțki, Caso, Dabija, Dicescu, Donici, Frunzetea, Gafenco, Glafcea, Gusti, Hâjdău, Harting, Leonard, Leondariu, Lazo, Mazaraki, Melega, Moraru, Nacu, Roseto, Rusu, Rali (Arbore), Râșcanu, Scrivnu, Sinescu, Teodosiu, Tomuleț, Vrabie, Zota. A se vedea detaliat: *Ibidem*, p. 102.
- 68 *Ibidem*, p. 102.
- 69 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Museum, 2001, p. 87.
- 70 *Ibidem*, p. 50.
- 71 Dumitru C. Moruzi, *Doina mazilului*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, vol. II, Chișinău, Știința, 2014, p. 200.
- 72 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și Românii (cu o prefață de N. Iorga)*, Chișinău, Museum, 2001, p. 70.

- 73 Dumitru C. Moruzi, *Un cânt al Gintei Latine*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II. Chișinău, Știința, 2014, p. 339.
- 74 Constantin Stamat, Științi filologice și istorice, în Constantin Stamat, *Scrieri*. Text îngrijit, studiu introductiv, note, comentarii, bibliografie și glosar de Vasile Ciocanu, Chișinău, Știința, 1993, p. 379.
- 75 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și românii*, Chișinău, Museum, 2001, p. 90.
- 76 *Ibidem*, p. 96.
- 77 Dumitru C. Moruzi, *Rușii și românii*, în Dumitru C. Moruzi *Scrieri*. Vol. II, Chișinău, 2014, p. 434.
- 78 Constantin Stamat, *Scrieri*. Text îngrijit, studiu introductiv, note, comentarii, bibliografie și glosar de Vasile Ciocanu. Chișinău, 1993, p. 74.
- 79 Constantin Stamat, *Scrieri*. Text îngrijit, studiu introductiv, note, comentarii, bibliografie și glosar de Vasile Ciocanu. Chișinău, 1993, p. 468.
- 80 *Ibidem*, p. 469.
- 81 Constantin Stamat, *Dorul de Patrie (dedicat României)*, în *Scrieri*. Text îngrijit, studiu introductiv, note, comentarii, bibliografie și glosar de Vasile Ciocanu. Chișinău, 1993, p. 67.
- 82 *Ibidem*, p. 68.
- 83 Dumitru C. Moruzi, *Dorul basarabenului. Doină*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II. Chișinău, Știința, 2014, p. 332.
- 84 Dumitru C. Moruzi, *Hora Basarabiei. Cântec popular*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II. Chișinău, Știința, 2014, p. 335
- 85 Dumitru C. Moruzi, *Dorul basarabenului. Doină*, în Dumitru C. Moruzi, *Scrieri*, Vol. II. Chișinău, Știința, 2014, p. 331.
- 86 Ștefan Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânire rusă*, Chișinău, Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1992, p. 204.
- 87 A se vedea conținutul *Epistolei către Români*, în Zamfir C. Arbore, *Basarabia în secolul XIX*, Chișinău, 2001, p. 664-667.
- 88 Teodor Vârnăv, *Românilor*, în Teodor Vârnăv, *Istoria vieții mele*, Chișinău, Elan Poligraf SRL, 2007, p. 74.
- 89 Dumitru C. Moruzi, *Basarabia și viitorul ei (1812-1905)*, București, Tipografia ziarului Cronica, 1905, p. 75-76.
- 90 *Ibidem*, p. 76.
- 91 Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*, Vol II, Chișinău, Timpul, 2016, p. 169.
- 92 Ștefan Purici, *Istoria Basarabiei. Note de curs*, București, Semne, 2011, p. 44.

SUMMARY

The unification of Bessarabia with Romania (27th of March/9th of April 1918) remains both one of the major events that have marked our history and a discussion of the contemporary historiography.

Analyzing the national manifestations of the Bessarabian nobility we must bear in mind that although the boyars in Bessarabia represented in the year of 1812 the same privileged social category as in the whole of the Principality of Moldova, however the analysis of the manifestations of the ethnic identity of this social category is a complex process. At the same time, we must also remember the influence of the imperial policy promoted by the Imperial Russian administration, aimed at the denationalization and russification of the indigenous boyars.

The population living between Prut and the Dniester, after 1812 was forced, remaining in the same territory, to fit into a new space with other laws and other political, social-economic and cultural systems. In the same situation were the boyars who owned large estates in Bessarabia, but did not live on them, but rented them, having their residences in Iași or within the country. After the annexation, with the closure of the border on the Prut, some of them, bound by political or material interests, had moved to Bessarabia.

SOCIETATEA SCRITORILOR BUCOVINENI, LA 80 DE ANI DE LA ÎNFIINȚARE (1938 – 2018)

Alexandru Ovidiu Vintilă*
Suceava

Societatea Scriitorilor Bucoveneni a împlinit nu mai puțin de opt decenii de la înființare. Așadar, putem vorbi despre Societatea Scriitorilor Bucoveneni începând cu data de 12 noiembrie 1938, când la Cernăuți a fost întemeiată ca secție a prestigioasei Societăți pentru Cultura și Literatura Română din Bucovina. Dintre inițiatori amintim pe Mircea Streinul, Traian Chelariu, Iulian Vesper, Neculai Roșca, George Drumur, nume cunoscute și recunoscute pentru ceea ce însemna atunci literatura română tânără din spațiul bucovinean.

Primul președinte al SSB a fost Grigore Nandriș, cel care era în același timp și președintele SCLRB. Vicepreședinte era Mircea Streinul. De asemenea, societatea a pornit la drum cu următorii membri: Constantin Loghin, N. Tcaciuc-Albu, Leca Morariu, Claudiu Usatiuc, George Antonescu, Octav Rusu, Sebastian Popovici, Liviu Rusu, Traian Cantemir, Aurel Fediuc, George Ionașcu, George Voevidca, George Drumur, Iulian Vesper, Neculai Roșca, Leon Țopa, George Fonea, Procopie Miliște și Traian Chelariu.



A urmat momentul 14 decembrie 1938. Acum se va organiza, într-o duminică, prima șezătoare externă a SSB, prilej potrivit pentru Grigore Nandriș de a se retrage din conducere, încredințându-i președinția lui Constantin Loghin, vicepreședintele său de la SCLRB. Tot acum numărul membrilor SSB va crește, intrând în societate

* **Alexandru Ovidiu Vintilă** – poet, eseist și cercetător științific, doctor în istorie. Este absolvent al Facultății de Istorie - Filozofie din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava. Membru al Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași. În prezent este președinte al Societății Scriitorilor Bucoveneni.

nume precum: Rudolf Rybiczka, Ionel Negură, Neculai Pavel, Octavian Gruia ș.a. Ulterior vor mai intra în SSB și alte nume. Ultima adunare generală a societății, din 2 octombrie 1943 va însemna, de asemenea, înscrierea unor noi membri în societate, mai mult sau mai puțin cunoscuți: Adelina Cârdeiu, Ion Cârdeiu, Dumitru Loghin, Gheorghe Noveanu, Augustin Z. N. Pop, Aurel Putneanu, Viorel Suluțiu, Nicolae Tăutu, Dragoș Vicol, Gheorghe Todoran și Emil Zegreanu. Cu această ocazie, a fost ales și un nou Comitet de conducere al societății format din: C. Loghin – președinte; A. Vasiliu, vicepreședinte; Augustin Z. N. Pop – secretar; Dr. Vitencu – cenzor; membri fără funcție – Gh. Noveanu și Gh. Drumur; supleanți – Gh. Todoran și I. Cârdeiu.

Una peste alta, practic, SSB consacră încă de la începuturile ei ideea necesității solidarității scrisului bucovinean. Drept urmare, cum se observă, se întâlnesc în cadrul SSB autori din generații diferite. Și unii și ceilalți înțeleg că trebuie să comunice și să colaboreze. Mai mult, descoperirea de noi talente și promovarea acestora a reprezentat o prioritate pentru cei care s-au implicat în cadrul SSB.

Este limpede că apariția SSB susține faptul că în Bucovina, la Cernăuți, exista o efervescență creatoare, un interes sporit pentru cultură și literatură.



Ion Beldeanu, cel mai longeviv președinte al SSB din perioada de după decembrie 1989, când societatea a fost reînființată, afirma că: „probabil SSB și prestația sa au fost surclasate, ca imagine publică, de gruparea *Iconar*, înființată încă din 1931, și la apariția căreia Mircea Streinul a avut un rol decisiv. Cert este că fermentul vieții literare l-a constituit freneticul poet și prozator, recunoscut drept figura centrală a epocii cernăuțene și de G. Călinescu, cel care vedea în el *sufletul poeziei bucovinene tinere*. Ambiția acestuia era ca Bucovina să îmbogățească literatura română *cu opere peste care nu se poate trece cu ușurință*”. Adevărul e că la început SSB își dorea să fie înțeleasă ca o expresie a emancipării intelectuale a vechii provincii românești înstrăinate vreme de 144 de ani de România și să acrediteze ideea că și în Bucovina se face literatură autentică, racordată la modernitate.

La vremea respectivă, deși a funcționat un timp destul de scurt, asta întrucât, știm cu toții, evenimentele istorice s-au precipitat extrem de mult și nu au mai permis ca activitatea societății să continue, breasla scriitorilor bucovineni a organizat șezători și dezbateri, întâlniri cu cititorii, comemorarea unor personalități etc. Tot SSB este responsabilă și de apariția revistei „Bucovina literară”, care anul trecut a sărbătorit nu mai puțin de 75 de ani de la înființare. Fără a mai intra în detalii, precizăm că, inițial, publicația a văzut lumina tiparului ca supliment al ziarului „Bucovina”, ulterior devenind o revistă de sine stătătoare.

„Nu trebuie uitată nici Colecția SSB în care au apărut și figurau Mircea Streinul, Iulian Vesper, George Drumur, Traian Chelariu, Teofil Lianu, E. Ar. Zaharia, George Antonescu, Vasile Posteuca și alții. Existența SSB după 1990 a adus câteva noutăți: în primul rând definirea ca publicație de interes național a „Bucovinei literare” (după un început mai puțin relevant), apoi implicarea SSB în derularea manifestărilor literare de anvergură: Concursul Național de Poezie *Nicolae Labiș*, Festivalul literar *Eusebiu Camilar – Magda Isanos*, Festivalul literar *Mihai Eminescu* și acordarea Premiului Eminescu de la 15 ianuarie. De asemenea, începând din 1995, SSB oferă premii literare celor mai valoroase cărți de istorie și critică literară, poezie și proză”, sublinia Ion Beldeanu.

În prezent, SSB este cunoscută la nivel național, numărând peste 100 de membri, fiind un factor promotor de cultură în zonă. „Bucovina literară”, organul de presă al SSB, în seria nouă, a ajuns la 332 de numere de revistă, ceea ce nu este puțin. Mai mult, toate manifestările enumerate mai sus de fostul președinte al SSB sunt organizate în continuare împreună cu alte instituții culturale, sprijinul major financiar venind din partea Consiliului Județean Suceava, for care finanțează inclusiv revista „Bucovina literară”.

Dacă până în 1944 când și-a întrerupt activitatea SSB a avut doi președinți, Grigore Nandriș și Constantin Loghin, după ce a fost reînființată a fost condusă de Ion Beldeanu, Constantin Arcu și Carmen Veronica Steiciuc, aceasta din urmă fiind și în prezent în fruntea SSB.

SUMMARY

The Society of the Bukovinian Writers was founded on the 12th of November 1938, in Cernăuți, as a section of the prestigious Society for the Romanian Culture and Literature in Bukovina. Among its founders we number Mircea Streinul, Traian Chelariu, Iulian Vesper, Neculai Roșca, George Drumur, known and famous names for what the young Romanian literature of the Bukovinian space meant at that time. The historical events from the 40s have been precipitated tremendously and hadn't allowed that the activities of the society be carried on. The society has been refounded, after December 1989 in Suceava under the leadership of Ion Beldeanu. At present, the Society of the Bukovinian Writers, numbering over 100 members, has been recognised at the national level, as a promotional factor of the local culture, having a press organ called „The Literary Bukovina”.

„CONFLUENȚE ROMÂNÔ-SLAVE DE-A LUNGUL TIMPULUI” – O CĂRTE DESPRE INTERCONEXIUNILE ROMÂNITĂȚII CU LUMEA SLAVĂ DIN TRECURT ȘI PREZENT

**Marin Gherman
Cernăuți**

[*Confluențe româno-slave de-a lungul timpului*, coord. N.Ciachir, Ruse, Lyuben Karavelov Regional Library, 2017, 600 p.]

Nicoleta Ciachir, specialist în literatură balcanică comparată, paleografie româno-slavă, relații româno-slave, doctor în filologie și doctor în istorie, a coordonat editarea unui volum de studii, care cuprinde peste 600 de pagini și este consacrat confluențelor româno-slave. Recunoaștem, de la bun început, că interferența româno-slavă este un subiect științific de actualitate, care, în pofida numeroaselor încercări de sintetizare, aplicare și elaborare a unor abordări interdisciplinare de natură regională / supranațională (cele care depășesc limitele canoanelor sau tradițiilor științifice ale unei singure națiuni), necesită încă eforturi colosale pentru a sparge gheața necunoașterii (parțiale sau totale, după caz).



Cartea *Confluențe româno-slave de-a lungul timpului*, tipărită la Ruse în 2017 (Lyuben Karavelov Regional Library), cuprinzând studii semnate de renumiți oameni de știință din București, Craiova, Marseille, Chișinău, Cernăuți, Blagoevrad, Trabzon, Varșovia, Sofia, Ruse, Galați, Timișoara, Giresun, Rădăuți, încearcă să formuleze unele concluzii științifice multidimensionale referitoare la confluențele româno-slave

din trecut, dar și cele actuale. Din punct de vedere geopolitic, importanța acestui volum de studii este de necontestat: România este ca o insulă înconjurată de un mediu slav, fiind influențată, în același timp, de spații naționale slave cu care nu se mărginește nemijlocit. În acest context, găsirea unor poziții științifice de compromis între savanții români și slavi este mai ales problematică în domeniul istoriei, or, acest lucru este considerat de unii un adevărat refuz la miraculosul „adevăr istoric”, care diferă de la un stat la altul.

Actualitatea și istoria confluențelor româno-slave

Nicoleta Ciachir scrie în cuvântul introductiv că volumul de studii publicat la Ruse are ca scop să radiografieze contextul noilor condiții geopolitice, evoluția țărilor slave și interconexiunile dintre cultura română și lumea slavă. Coordonatorul volumului de studii „Confluențe româno-slave de-a lungul timpului” amintește de îndemnul lui Fustel de Coulange: „A nu se confunda patriotismul care este o virtute, cu istoria care este o știință”, precizând că este imposibil de minimalizat locul slavilor în istoria românilor din considerente de conviețuire, vecinătate, istorie, religie sau relații politice. În context, cercetătoarea subliniază că volumul este un omagiu adus tuturor slaviștilor români și, în primul rând, un omagiu adus tatălui ei, Nicolae Ciachir, un renumit istoric român, care ar fi împlinit 90 de ani pe 20 decembrie 2017.

Volumul include atât studii despre relațiile României cu statele slave vecine din trecut și din momentul de față, cât și politicile Bucureștiului față de minoritățile slave din România. Așadar, Dagmar Maria Anoca analizează situația slovacilor din România (viață internă), iar Anca Irina Ionescu studiază scriitorii cehi care au scris despre România (viziune externă). Armand Guță descrie imaginea Rusiei și a rușilor în viziunea intelectualilor români între 1849 și 1916, iar Cornel Mărculescu pune în lumină subiectul vizitei țarului Rusiei la Constanța (1 iunie 1914) prin prisma reverberațiilor în presa româno-sârbă. Merită menționat faptul că presa vremii a fost pentru mai mulți autori ai studiilor din acest volum o sursă importantă de documentare, fiind citată atât presa de limba română, cât și de limba sârbă, rusă, poloneză, ucraineană, cehă, bulgară etc. Doi autori cernăuțeni, Serghei Hakman și Vladimir Fisanov, semnează studiul *Aliați pe neașteptate: România și Rusia în anii Primei Conflagrații Mondiale*, istoricul relațiilor româno-ruse fiind completat cu un alt studiu de Marius Mitrof, despre imobilul în care a locuit Pierre Karamischew, ultimul consul al Rusei la Galați.

Au fost incluse în acest volum de studii și analize politice care se referă la actualitatea confluențelor româno-slave. De exemplu, politologul bulgar Blagovest Nikolov descrie arma geopolitică energetică a Rusiei – gazul natural utilizat pentru a șantaja politic statele din estul Uniunii Europene. Articolul este intitulat *Natural gas as a weapon in the battle for energy supremacy in the „Cold Peace”era (Gazul natural ca o armă în lupta pentru supremația energetică în epoca „Păcii Reci”)*. Un studiu istoric scoate la suprafață mai multe detalii despre tătarii din Crimeea și trebuie citit pentru a înțelege mai bine evoluțiile politice din peninsula Crimeea anexată ilegal de Rusia în 2014, cu toate că autorul și-a pus un alt scop științific. Este vorba de lucrarea *The Black Sea, Crimea, Crimean Tatars refugees and their settlement in Dobrudja* (Marea Neagră, Crimeea, tătarii crimeeni refugiați și așezarea lor în Dobrogea), semnat de Nilghiun Ismail și Serdar Goktaş (Universitatea din Trabzon, Turcia).

Bucovina - la intersecția dintre românită și slavitate

Nu a fost lăsată în afară atenției cercetătorilor nici problema Bucovinei. Volumul de studii este o dovadă prețioasă a faptului că anume Bucovina s-a aflat și se află la una dintre cele mai importante intersecții dintre românită și slavitate. Numărul de studii despre Bucovina, incluse în cartea *Confluențe româno-slave de-a lungul timpului*, este destul de mare, iar tematica bucovineană este una dominantă, alături de cea basarabeană, când vine vorba în mediul academic despre confluențele de acest gen. Menționăm studiul lui Lech Aleksy Suchomlynów de la Institutul de Slavistică al Academiei Polone – *Specificul interferenței culturale pe meleagurile bucovinene*. Cercetătorul subliniază că mai multe analize și studii dedicate fenomenului de cunoaștere a regiunii nu au reușit să ofere un răspuns satisfăcător la întrebarea ce este de fapt Bucovina. Lipsa unei linii de demarcație ferme a determinat apariția unei culturi multilingve eterogene. Autorul descrie o cultură a unei zone limitrofe greu de definit datorită lipsei de înrudire lingvistico-etnică (pag. 142). Cu alte cuvinte, nu avem suficiente caracteristici pentru a descrie o realitate separată numită Bucovina! Aceste meditații ale lui Lech Aleksy Suchomlynów ne aduc aminte de un editorial publicat recent în revista de științe politice „Polis” din Iași, semnat de Sorin Antohi – *Bucovina: de la idee la „lieu de memoire”*. Autorul scrie, exact la un secol de la unirea Bucovinei cu România, că „ne găsim în situația paradoxală de a folosi, fără să ne gândim la ce spunem și adesea rescriind istoria cu prea mult elan etno-național, o categorie colonială: Bucovina... Noțiunea de Bucovina este o invenție imperială habsburgică, nu una tradițională românească. Ea nu este atestată documentar înainte de anul 1774-1775” („Polis”, nr. 4, septembrie-noiembrie 2018, p. 7-8). Din aceste considerente, interferența culturală și lingvistică accelerează procesele de creare a unei subculturi proprii. Or, sociologic vorbind, potrivit studiului lui Lech Aleksy Suchomlynów, „creuzetul multicultural și cultura devin valori în sine”, ceea ce înseamnă că tipicul clivaj centru – periferie își pierde sensul în Bucovina istorică. După aceste lecturi și meditații ne punem mai multe întrebări: Este oare vorba în acest caz de structuri culturale artificiale, apărute în urma constituirii unor entități politice distincte drept urmare a comportamentului imperiilor din trecut? S-a născut Bucovina în urma confluențelor româno-slave sau a politicilor coloniale ale Casei de Habsburg? Cercetătorii slavi și cei români au răspunsuri diferite la aceste întrebări. Unii invocă forma, iar alții – fondul, unii amintesc secolul al XIX-lea, iar alții – Evul Mediu...

Alte studii despre Bucovina: *Contribuția polonezilor din Bucovina la dezvoltarea relațiilor polono-române* (Helena Krasowska, Varșovia), *Polonezii din județul Suceava în timpul regimului comunist* (Daniel Hrenciuc, Rădăuți), *Tradițiile regionale ale comunicării interetnice și perspectivele depășirii etnostereotipurilor negative în entoregiunea Bucovina* (Serghei Hakman, Cernăuți).

De menționat că studiul istoricului și politologului român din Cernăuți, Serghei Hakman, pune în discuție noțiunea de Bucovina ca „etnoregiune”, definită de autor ca un teritoriu separat prin caracteristici etnoculturale de alte zone ale unui stat. În acest caz, se are în vedere atât istoria, cât și viața actuală a acestei regiuni (vizavi de politica ento-națională a Kievului, care ar trebui să fie adaptată neapărat la realitățile Bucovinei, ai cărei parte de nord este în componența Ucrainei). În urma istoriei dramatice a Bucovinei, au apărut și s-au consolidat o serie de stereotipuri etnice

negative. Autorul amintește de anul 1918 și de stereotipurile apărute în perioada României Mari. Este citat istoricul cernăuțean Igor Burkut, care scrie că în anii 30 ai secolului trecut în mijlocul ucrainenilor a existat stereotipul românului-șovinist, care își dorește să asimileze toate etniile, iar în mediul românesc era cultivat stereotipul ucraineanului-separatist, trădător al României Mari. Din punctul nostru de vedere, aceste stereotipuri sunt actuale și în momentul de față în regiunea Cernăuți însă între ucraineni și români a avut loc o rocadă a imaginii de „asimilator” și „separatist”. Această rocadă, așadar, poate fi explicată istoric. În acest context, Serghei Hakman menționează că foarte mult dăunează relațiilor de bună vecinătate sublinierea exagerată a unor fapte istorice care pot fi interpretate ca revendicări teritoriale reciproce. Autorul recomandă Ucrainei și României să depășească orice falsificări legate de relațiile ucraineano-române, de starea comunităților minoritare și să sprijine contacte constructive dintre cercetătorii ucraineni și români. Este un scop greu de atins din motivul miraculosului „adevăr istoric”, despre care am amintit mai sus, care deseori merge la pas cu mitologiile sau, mai rău, cu ideologiile naționale.

Răzbunarea geografiei și viitoarele confluențe

Încheiem prezentarea volumului de studii „Confluențe româno-slave de-a lungul timpului” cu un îndemn: această carte trebuie citită. Coordonatorul proiectului științific a depus eforturi admirabile pentru a arată multitudinea de interferențe româno-slave. Ce-i drept, răsfoind acest volum, urmărind evoluțiile social-politice și culturale contradictorii descrise de autori, ne aducem aminte de Antoine de Saint-Exupery, care spunea că „istoria ne arată că din istorie nu învățăm nimic”. În trecut coalizarea popoarelor din spațiul danubiano-pontic a fost destul de problematic, spațiile de confluență româno-slavă au fost sfâșiate, împărțite și reîmpărțite, iar soarta tuturor a fost decisă de marii actori. Vorbim deseori de confluențele româno-slave din trecut în contexte tragice, în contexte de insatisfacții politice sau revizionisme istorice. Ne rămâne să sperăm că în era relativității spațiului, geografia nu se va mai răzbuna vreodată asupra noastră, iar înțelepciunea și prietenia va sta la baza viitoarelor confluențe. Or, condamnarea la vecinătate este deja o realitate.

ZILELE FILMULUI ISTORIC ÎN BUCOVINA (CERNĂUȚI - VATRA DORNEI)

Emilian Dranca*
Vatra Dornei

În zilele de 22-24 noiembrie 2018 în nordul Bucovinei, la Cernăuți, s-a desfășurat cea de a patra ediție a festivalului „Zilele Filmului Istoric în Bucovina – Mitteleuropa Filmfestival”. Festivalul a debutat în Sala Roșie a Universității din Cernăuți cu o peliculă realizată la București *Timeless Love*, în regia lui Ștefan Marin și Rareș Neagu. Cel de al doilea film proiectat la Universitatea din Cernăuți a fost *Leiter in der Lowengrube*, un documentar realizat în Austria de Bernhard Rammersdorf în anul 2016 și adus cu sprijinul Ambasadei Austriei la București. Practic cele două filme abordează tema celui de al Doilea Război Mondial, a ceea ce a însemnat un regim totalitar și implicit ceea ce a provocat ideologia național-socialistă. Genocid, Holocaust, distrugerea Europei și împărțirea sa în două mari sfere de influență geopolitică pentru o perioadă de cel puțin 45 de ani. Astfel a fost continuată practic abordarea cu care a început acest festival de film în anul 2015, încercând să aducă mai aproape de publicul larg cele mai recente realizări ale cineaștilor despre ororile provocate de război și implicit de ideologiile politice¹. De asemenea organizatorii își propun să aducă cultura și istoria de la periferia societății către centrul preocupărilor acesteia, în contextul în care aceste două domenii sunt neglijate dacă nu chiar ignorate mai ales de decidenții politici, atât din România cât și din Ucraina. Desigur acest deziderat nu va fi ușor de realizat, el necesitând timp, bani, multă energie și pasiune, toate acestea având un rezultat vizibil doar după ani de zile de muncă. Astfel, ziua de 22 noiembrie a continuat cu proiecția filmului *Și lespezile vorbesc*, realizat în anul 2016 de Asociația Artpromo și finanțat de Institutul Cultural Român. Acest film despre cimitirele evreiești din sudul Bucovinei, respectiv nordul Moldovei, a fost adus cu sprijinul Felicei Waldman, profesor la Universitatea din București. Filmul a fost proiectat la sediul comunității ebraice din Cernăuți aflat în imediata vecinătate a casei natale a lui Paul Celan. Practic, precum și în 2017², evenimentul a creat mai mult corespondențe cu personalitatea lui Paul Celan, a cărui dată de naștere este pe 24 noiembrie, și care a marcat identitatea culturală a orașului Cernăuți, precum și a spațiul german post-belic³. Festivalul a continuat în zilele de 23 și 24 noiembrie la Palatul Românilor din Cernăuți cu proiecția filmelor *Marea Unire – România la 100 de ani*, realizat în 2018 de Agerpres – București și cu *Doi ani prea devreme*, realizat în 2017 de Asociația Mioritics – Constanța în parteneriat cu TVR – București. Principalul partener local la Cernăuți a fost trustul de presă BucPress, condus de dr. Marin Gherman.

Festivalul a continuat în zilele de 28-30 noiembrie și în sudul Bucovinei, la Vatra Dornei, fiind celebrată astfel ziua de 28 noiembrie când s-au împlinit exact 100 de ani de la unirea Bucovinei cu Regatul România în 1918. În contextul celei

* **Emilian Dranca** este președinte al Asociației Culturale „Eric Voegelin” din Vatra Dornei, doctorand la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, organizator al Zilelor Filmului Istoric în Bucovina – Mitteleuropa Filmfestival.

de a patra ediții a Zilelor Filmului Istoric în Bucovina – Mitteleuropa Filmfestival, la Vatra Dornei, în sala oglinzilor din primăria orașului au fost organizate două expoziții de extremă importanță pentru această regiune. Prima expoziție amplasată



aici a fost „Martori ai secolului XX, evreii din toate regiunile istorice române”. Cea de a doua expoziție a fost despre evreii din Bucovina din perioada interbelică până în prezent. Aceste două expoziții au continuat practic o tradiție deja consacrată în cadrul acestui festival, din 2016 fiecare ediție având câte o expoziție și un vernizaj adresate publicului larg. Astfel în 2016 în aceeași locație a fost organizată o expoziție de fotografie cu mașini de epocă realizată de Dan Drăghicescu, iar în anul 2017 în salonul alb al Casei de Cultură „Platon Pardău” din Vatra Dornei a fost realizată o expoziție cu ajutorul Fundației „Ion Rațiu” despre omul politic Ion Rațiu, cu ocazia celebrării a 100 de ani de la nașterea sa (1917-2017)

Sunt necesare încă câteva precizări despre acest festival de film. Astfel se poate spune că el a început în 2015 la inițiativa a câtorva studenți de la facultățile de drept și istorie din București și Cluj, organizați în cadrul Asociației Culturale „Eric Voegelin”. El a continuat în 2016 cu sprijinul autorităților locale și județene, beneficiind de sprijinul Ambasadei Austriei la București, a Institutului Cultural Polonez și Institutului Cultural Maghiar⁴. În 2017, la cea de a treia ediție au sosit și primii invitați din Polonia⁵ și Austria⁶, festivalul desfășurându-se din acel an în două țări, România și Ucraina, respectiv Vatra Dornei și Cernăuți. Practic prin fiecare ediție a festivalului organizatorii și-au dorit să redea Bucovinei acea diversitate culturală specifică acestor locuri până în anul 1918⁷. La cea de a patra ediție a contribuit și Liga Studenților Români din Străinătate, Bukowina Alpineverein, RoMontana și Țara Dornelor, aceste trei ONG-uri având sediul în Vatra Dornei. Dat fiind faptul că festivalul s-a desfășurat în anul în care s-au împlinit 100 de ani de la Marea Unire din 1918, a fost prezentat subiectul unirii Bucovinei, Transilvaniei și Basarabiei cu Regatul România, dar nu numai, deoarece în același an 1918 au apărut pe harta Europei și Polonia, Finlanda, Țările Baltice, Austria, Iugoslavia și Cehoslovacia,

toate aceste țări sărbătorind la rândul lor un alt fel de centenar. Astfel, în 2018 au fost prezenți la Vatra Dornei istoricii Silviu Moldovan (CNSAS – București), Roxana



Mihaly (Universitatea din Târgu Mureș) și Daniel Hrenciuc (Rădăuți). În acest context, au fost proiectate aceleași filme precum la Cernăuți *Pe scară în cușca cu lei* (Documentar, Austria, 2016), *The Decent one* (Documentar, Austria, Israel, 2017), *Și lespezile vorbesc* (Documentar, România, 2016), dar și multe altele.⁸

Dat fiind faptul că în anul 1941 din Vatra Dornei în Transnistria au fost deportați 2650 de evrei, iar în locul lor a rămas un oraș lipsit de meșteșugarii, negustorii, comercianții și micii săi industriași⁹, orice eveniment care să comemoreze prezența și dispariția acestei comunități este oportun. Astfel, orice turist care coboară din tren, într-una din cele două gări din oraș poate vedea clar scris pe plăcuțele metalice dispariția în Holocaust a acestei comunități. Oricine se poate întreba ce face acest oraș pentru recuperarea acestei dimensiuni culturale și totodată pentru reconstituirea identității sale, șlefuită într-o oarecare măsură de evreii care s-au așezat aici și au transformat târgul de pe râul Dorna într-o stațiune balneoclimaterică prosperă. În acest context, orice expoziție care să prezinte viața acestor oameni este mai mult decât necesară, chiar benefică. CENTROPA (Viena) a organizat expoziția despre *Martorii evrei ai secolului XX*, desfășurată pe suprafața a aproximativ 100 de roll-upuri. La Vatra Dornei au fost aduse doar 15 și instalate în sala oglinzilor. CSIER (București) a organizat expoziția despre evreii din Bucovina, aceasta însumând 12 roll-upuri care au fost instalate de asemenea în sala oglinzilor. Aceste două expoziții au putut fi vizitate în perioada 1 noiembrie – 1 decembrie 2018, accesul fiind evident gratis. Poate cel mai interesant public a fost constituit din familiile tinerilor care s-au căsătorit în această perioadă, iar cum ceremonia căsătoriei are loc în această sală, expoziția a făcut parte și din aceste momente din viața comunității locale. Mai mult decât atât, în data de 29 noiembrie în sala oglinzilor, în prezența a zeci de persoane și a presei locale, a fost lansat proiectul Bukowina Society Museum¹⁰, un spațiu care va fi un muzeu al tuturor celor 11 comunități din Bucovina, diferențiate prin limbă, religie, etnie, cultură, istorie, tradiții, etc. însă care au conviețuit în virtutea unor valori incontestabile unei societăți civilizate: toleranță, respect, libertate.

NOTE

- 1 A se vedea *Zilele Filmului Istoric la Vatra Dornei* în Revista „Timpul”, <http://www.revistatimpul.ro/view-article/2678> și *Zilele Filmului Istoric la Vatra Dornei* în ziarul „Crai Nou”, <https://www.crainou.ro/2015/08/12/zilele-filmului-istoric-la-vatra-dornei/>. Programul festivalului din 2015 poate fi consultat pe <http://www.monitoruldedorna.ro/?p=3842>
- 2 În anul 2017 cea de a treia ediție a festivalului Zilele Filmului Istoric în Bucovina – Mitteleuropa Filmfestival s-a desfășurat la Paul Celan Zentrum. <http://www.obiectivdesuceava.ro/local/a-iii-a-editie-a-festivalului-zilele-filmului-istoric-in-bucovina-la-vatra-dornei-suceava-si-cernauti/>
- 3 A se vedea Emilian Dranca, *Paul Celan, Eugen Erlich și Cernăuțiul lor*, în *Revista de Istorie a evreilor din România*, Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, nr. 3 (19), Editura Hasefer, București, 2018, pp. 47-56
- 4 *15-25 august 2016, Zilele Filmului Istoric în Bucovina*, <http://www.bukarest.balassiintezet.hu/ro/zilele-filmului-istoric-in-bucovina/>
- 5 *Zilele Filmului Istoric în Bucovina 2017*, <https://www.cinemasuceava.ro/stiri-evenimente/a/zilele-filmului-istoric-in-bucovina-2017/>
- 6 *A treia ediție a festivalului "Zilele filmului istoric în Bucovina - MittelEuropa FilmFestival"*, <https://www.historia.ro/sectiune/timp-liber/articol/programul-festivalului-zilele-filmului-istoric-in-bucovina-mittleuropa-filmfestival>
- 7 A se vedea Ioan Constantin Lihaciu, *Kunst Kultur im alten Czernowitz – zum kreativen Milieu einer Provinzmetropole*, în *Mythos Czernowitz. Eine Stadt im Spiegel ihrer Nationalitäten*, Deutsches Kulturforum östliches Europa, Potsdam, 2008, pp. 48-65.
- 8 „*Leiter in der Löwengrube*“ (*Scară în groapa cu lei*) la *Mitteleuropa Filmfestival*, <https://www.bmeia.gv.at/ro/forumul-cultural-austriac-bucuresti/actualitate-evenimente/detail/article/leiter-in-der-loewengrube-scar-a-in-groapa-cu-lei-la-mitteleuropa-filmfestival/>
- 9 *Programul festivalului*, <http://zilelefilmuluiistoricinbucovina-mitteleuropafilmfestival.ro>
- 10 Această situație a fost similară și în celelalte orașe din Bucovina, precum Câmpulung, Gura Humor, Suceava, Rădăuți și mai ales Cernăuți. A se vedea Traian Popovici, *Spovedania, Biografie, Mărturii*, Cernăuți, 2018. Fostul primar al orașului Cernăuți relatează faptul că în 1941 la Cernăuți existau 11.000 de locuințe cu acoperișul din tablă, iar toți tichinigi din oraș erau evrei, cu o singură excepție, un anume Basarabă, de religie creștină, ceea ce însemna că deportarea acestei bresle în Transnistria ar fi presupus lipsirea orașului de oamenii care se ocupau de aceste construcții, mai ales la venirea sezonului rece. Traian Popovici, *Spovedania, Biografie, Mărturii*, Cernăuți, 2018, p. 118
- 11 A se vedea reportajul realizat de televiziunea locală Orion TV pe <https://fapte.ro100.ro/proiect/bucovina-society-museum>.

SALONUL INTERNAȚIONAL DE CARTE ROMÂNEASCĂ LA CERNĂUȚI

Natalia Luchiniuc-Proțiuc*
Cernăuți

În data de 7 iunie 2019, în incinta Bibliotecii Regionale „Myhailo Ivasiuc” (strada Kobyleanska, nr. 47) din Cernăuți, s-a desfășurat Salonul Internațional de Carte Românească (ediția a VI-a) organizat de Consulatul General al României la Cernăuți în parteneriat cu Editura „Alexandru cel Bun” și Centrul Media BucPress – Asociația Jurnaliștilor Români din Ucraina. Evenimentul a avut loc în contextul



preluării de către România a președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene. Salonul Internațional de Carte a avut ca scop popularizarea cărții românești în Ucraina, informarea cititorilor despre cele mai importante publicații apărute în Ucraina, România și Republica Moldova și completarea fondului de carte românească a bibliotecilor din regiunea Cernăuți. Evenimentul a contribuit la promovarea valorilor comune în zona transfrontalieră Ucraina-România prin intermediul cărții tipărite și a unor discuții pe teme istorice, culturale și jurnalistice.

Au fost prezentate cărți apărute la Cernăuți, București, Iași, Suceava și Chișinău. Cuvântul introductiv din partea Consulatului General al României a fost rostit de către Irina-Loredana Stănculescu, consul general la Cernăuți, dr. Marin Gherman, redactorul-șef la revista „Glasul Bucovinei” și la BucPress. Alexandrina Cernov, directorul Editurii „Alexandru cel Bun”, membru de onoare al Academiei Române, redactor-șef al revistei de istorie și cultură „Glasul Bucovinei” a mulțumit tuturor participanților la eveniment. Au trecut mai bine de cinci ani de la ultimul Salon de

* **Natalia Luchiniuc-Proțiuc** este absolventă a Facultății de Litere a Universității „A.I. Cuza” din Iași, redactor la Editura „Alexandru cel Bun” din Cernăuți.

carte care astăzi își anunță revenirea.

Ștefan Purici, prorectorul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, a apreciat salonul ca fiind o frumoasă inițiativă pentru popularizarea cărții românești la Cernăuți. Evenimentul a fost comparat cu salonul de carte organizat la Suceava la Universitatea „Ștefan cel Mare”, la care au participat de pe cele trei continente și din cele șapte țări ale lumii, cercetători din diverse domenii și literatură. Printre cărțile prezentate menționăm: *Bucovina în primul război mondial. Studii și documente*, Institutul „Bucovina” al Academiei Române, Rădăuți, Editura Academiei Române, București, 2018. Volumul este supus atenției celor pasionați de trecutul Bucovinei și dornici să descopere date și informații noi cu privire la Primul Război Mondial, reunește studii și mărturii documentare menite să valorifice o vastă bibliografie de specialitate și surse inedite. Revista „Codrul Cosminului”, Vol. XXIV, No. 1, Iuliy 2018, a fost apreciată pentru impactul pe care l-a avut în perioada interbelică. În 1940 încetează să fie editată și este reeditată în 1993. Actuala revistă apare în limba engleză și se concentrează asupra istoriei românilor din Bucovina. Alte reviste prezentate de Ștefan Purici: „Codrul Cosminului”, vol. XX, No. 1, Iuliy 2014; „Analele Bucovinei”, anul XXV, 1 (50), 2018, Editura Academiei Române; „Analele Bucovinei”, anul XXV, 2 (51) 2018, Editura Academiei Române. Importanța Institutelor „Bucovina” (din Cernăuți, Rădăuți, Augsburg), pentru viitor, depinde de soarta Bucovinei, ca regiune în Europa, care se găsește astăzi pe teritoriul a două state, de aceea se cercetează sub aspectul rolului ei de zonă de graniță între Ucraina și România în contextul european actual.

Eugen Dimitriu este autorul unui volum de referință, *Scrisori bucovinene*, (Suceava, 2014). El a numit Bucovina ca fiind „un mozaic de naționalități infiltrate pe pământ românesc, atrase de frumuseți și bogății. Populația autohtonă a trebuit să ducă o luptă acerbă și pentru păstrarea limbii române. *Scrisori bucovinene* reprezintă prinosul meu de recunoștință pentru o jumătate de veac petrecut în acest ținut mirific”.

Ștefan Purici ne-a adus și alte cărți de referință, care au fost întotdeauna bine venite la Cernăuți, atât pentru studenți, cât și pentru cercetătorii istoriei ținutului nostru: G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută, prefată de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1988; Doina - Iozefina Iavni, *Din arhivele cernăuțene: scrisori către Ion Nistor*, Editura Universității „Ștefan cel Mare”, 2012. Autor al unei opere considerabile ca amploare, diversitate, profunzime, Ion Nistor a fost apreciat drept unul dintre cei mai valoroși istorici din prima jumătate a secolului al XX-lea și este remarcat prin meritul realizării unirii Bucovinei cu România, prin Hotărârea Congresului General al Bucovinei din 28 noiembrie 1918, care îi aparține într-o măsură covârșitoare (alături de Iancu Flondor). A creat în anul 1912 Catedra de Istorie Sud-Est Europeană la Universitatea din Cernăuți încă în perioada austro-ungară. Sugerarea sine ira et studio a procesului de integrare a Bucovinei în structurile de stat ale României interbelice, cu luminile și umbrele sale, reprezintă punctul forte al volumului.

Un volum important este: Nicolae Labiș, *Opera Magna*, Editura Lidana, Suceava, 2013, ediție îngrijită de Nicolae Cârlan. „Posteritatea poetului continuă...”, acest moto ne anunță despre actualitatea și integritatea poetului: „Fii codru, dacă poți, cu zeci de glasuri, / Cu cerbi, cu flori, cu fluturi, cu poteci, / Dar nu uita porunca vremii tale; / Fii codru-n acest secol – douăzeci. (Nicolae Labiș)

Alte volume prezentate: *Sfânta Mănăstire Voroneț - 520 de ani. 25 mai – 14*

septembrie 2008, Suceava 2009, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Mănăstirea Voroneț; *Profesorul – factorul cheie în educație*, Ediția a II-a, Asociația „ABA-DEL-TIN“, Inspectoratul Școlar al Județului Suceava, 2 februarie 2009, Editura George Tofan, Suceava. Lucian Blaga spunea că „învățat e omul care nu termină niciodată de învățat“. De aceea un profesor bun trebuie să fie inteligent, conștiincios, cinstit, sincer, blând, modest, creativ, înțelept, uneori sever, autoritar, distanțat, dar să nu excludă calitatea de a se apropia de copii. Nici un efort nu este prea mare atunci când este vorba de educația copiilor. Această carte servește ca suport metodic în educația copilului pentru orice profesor, pedagog adevărat și să nu uităm că „gândirea este cimentul ce fixează pulberea ideilor“, după cum spunea Tudor Vianu.



Tânărul Iulian Rusanovschi, jurist, avocat, istoric a prezentat cartea *Războiul Monumentelor* – despre soarta monumentelor din Basarabia, Bucovina de Nord, Transnistria din perioada 1918-1944. În lucrarea respectivă autorul a adunat timp de șase ani, în cele peste 700 de pagini însoțite de o mulțime de imagini și date, inclusiv arhivistice, despre monumentele interbelice din Basarabia, Bucovina de Nord și Transnistria. Cartea este structurată pe județele din perioada de referință, fiecare localitate fiind trecută în revistă în ordine alfabetică. Autorul a subliniat că ideea titlului îi aparține regretatului arhitect Eugen Bâzgu, un om erudit și profesionist desăvârșit, care a proiectat în 2012 monumentul celor Trei Martiri: Alexei Mateevici, Simeon Murafa și Andrei Hodorogea, instalat în parcul Catedralei Mitropolitane „Nașterea Domnului” din Chișinău. Autorul se ocupă de restaurarea monumentelor din Moldova și anume: a început opera de restabilire a Monumentului celor Trei Martiri. Prin aceste activități îndeamnă toată lumea și generația tânără, în primul rând, să depună efortul necesar pentru întregirea cunoștințelor în dragostea față de trecutul istoric. Autorul cărții a adus mulțumiri tuturor celor care i-au acordat sprijin în acumularea datelor, informațiilor și fotografiilor care au făcut posibilă apariția ei.

Dr. Gina Puică, asistent universitar la Departamentul de Limbă și Literatură Română și Științele Comunicării, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava; lector asociat de limba română la Universitatea Națională „Yurii Fedkovici” din Cernăuți, autoarea volumului *Theodor Cazaban ou La révolte silencieuse Un écrivain roumain en exil*, prefată de Beatrice Bonhomme (Universite Nice Sophia Antipolis). În mod special a recomandat cititorilor romanul *Cotloane* (tradus din franceză) despre disidentul român Theodor Cazaban, care a fost forțat să se exileze la Paris. A fost „o figură profundă și în același timp mai discretă, marcată în izoterică”.

Petru Grior, cunoscut prin cercetările sale dedicate trecutului tragic al românilor

din ținutul nostru, a prezentat cele 11 volume din seria *Cartea durerii*, în memoria victimelor masacrului sângeros de la Varnița (Fântâna Albă) din primăvara anului 1941; *Dicționarul martirilor români*, vol. I (litera) A și vol. II (litera B) care conțin listele a 850 de martiri de origine română. Autorul a menționat că „suferințele unui popor trebuie studiate, pentru că florile se ofilesc, dar documentele românești se transformă în istorie...”.

Nicolae Șapca, redactor-șef al ziarului raional „Monitorul de Hliboca” vicepreședinte și editor al Societății culturale „Arboroasa” din regiunea Cernăuți, a prezentat următoarele cărți: Nicolae Motrescu *Crasna Bucovinei, Folclor, vol. 3* Cernăuți, DrukArt, 2018. Acest volum include texte folclorice, descrie obiceiuri și tradiții de la poalele Carpaților, din localitatea Crasna, volum apărut datorită surorii autorului, Maria Motrescu, decedată acum 10 ani. Orațiile de nuntă, cântecele și poeziile culese de la oamenii satului, oieritul fiind una din principalele și cele mai vechi îndeletniciri ale crâșnenilor. *Cavalul* este una dintre cele mai semnificative piese din folclorul bucovinean, inclusă în repertoriul corului „Dragoș-Vodă” al cărui dirijor este Dumitru Caulea, președintele Societății Muzicienilor Români din Ucraina „Armonia”. Cartea ne duce în lumea trecutului frumos al acestui plai pitoresc și al oamenilor săi frumoși și mândri. Nicolae Șapca afirmă că în Crasna „dacă se va termina folclorul, se va naște altul, nou. De aceea este loc și pentru volumul IV”.

Nicolae Șapca este și autorul unei cărți de însemnări și reportaje – *Eternul Dor*, Cernăuți, DrukArt, 2018, o carte de însemnări și reportaje despre viața comunității românești din Ucraina. Găsim aici și o relatare despre calea anevoioasă a instalării bustului Luceafărului poeziei românești Mihai Eminescu la Hliboca în vara anului 2013.

Culegerea de versuri a Paraschivei Abutnărița de la Vatra Dornei *Nisipul din clepsidra albastră*, Cernăuți, DrukArt, 2019, este prefătată de d-na prof.dr. Lora Bostan.

Maria Toacă a dedicat cartea sa *Drumuri de dor prin țara dragă* nepoților săi Veronica și Teodor citându-l pe Radu GYR: „Avem o țară unde au stăpânit odată / Vitejii daci, bărbați nemuritori. / Și unde stau de veacuri laolaltă, / Izvoare, văi și munți cu fruntea-n zări”.

Cărțile Mariei Toacă ca și reportajele publicate în paginile ziarului „Zorile Bucovinei” sunt citite întotdeauna cu mare interes. Ne-a bucurat și de această dată cu cărți care ne sunt dragi: *Dulce-amar din Bucovina* scrisă de Maria Toacă și Doina Cernica din Suceava, Editura Mușatinii, Suceava, 2018. *Dulce-amar de Bucovina* rămâne o carte fascinantă, mirifică, o adevărată cronică, ancorată în universul românilor din întreaga provincie cu căutările, frământările, realizările și aspirațiile legitime ale celor ce-și apără limba, cultura, istoria.

Maria Toacă ne-a bucurat și cu cărțile prietenilor ei: *Zâmbete acre* de Ilie Olari în care autorul ne împărtășește secvențe din munca colosală a unui ziarist. Cartea este scrisă cu un umor fin, cu ironie și cu inteligență. *Poeziile Măicuței* sunt transcrieri după înregistrări audio din fonoteca Mănăstirii Voroneț, realizate de monahia dr. Gabriela Platon, Carmen Cornelia Balan și Elena Balan. Prefața cărții este semnată de ÎPS Pimen, arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, care îi mulțumește măicuței „pentru această comoară duhovnicească pe care ne-o dăruiește, cu smerenie și dragoste de mamă duhovnicească, prin mijlocirea poeziilor din această publicație nemuritoare”, apreciind, de asemenea, osteneala celor care au ajutat la editarea acestei lucrări care

conține „pagini nemuritoare din literatura neamului nostru românesc cu mesaj de zidire sufletească”. Maria Toacă a menționat că aceste comori în versuri sunt citite de copii adăugând: „am observat că nepoțica mea dă la o parte internetul și citește cu interes *Poeziile măicuței*”.

Un moment înălțător ne-a oferit Mircea Lutic, poet, publicist, cercetător literar, istoric al culturii – scriitorul jubiliar al acestui an, care a împlinit frumoasa vârstă de 80 de ani. A prezentat volumul *O sută și una de poezii*, apărută recent la Editura Academiei Române, București, 2019 și a citit din poemul *Zbor pe metafore*: „Când scriu în limba mea de mir, românește, / O aură de paradis mă străbate, / Sângele prin minuni de basm rătăcește / Și versu-mi în palpitul inimii bate. / Ca într-o visare, lucoarea-n mine crește, / Străflăcărind cu mii și mii de carate. / Eu zbor pe metafore, nepământește, / Și-un noian de vedenii împrouate / Mereu, fără cunten, în mine roiește. / Cerurile se-nstelează cu ciocârlii / Întrupări de-azur strecurat, matinale / Ce traduc în triluri poeme natale. / Sfânt, graiul meu are miruri de veșnicii în el / Domnu-și toarce splendorile Sale”.

Autorul a menționat contribuția incontestabilă a scriitorului Vasile Tărățeanu „Trupul – grăunte, sufletul – munte / trupul – ghem, omul - polifem” la apariția acestui volum. Vasile Tărățeanu a apreciat apariția cărții astfel: *O sută și una de poezii* cu cele 80 de dedicații adresate D-lui Mircea Lutic este o carte care a crescut ca pe drojdie. Precum Eminescu în *Scrisoarea III* pune la zid realitatea cruntă a vremii sale, așa și Mircea Lutic în poemul *Univers alterat (I)* mărturisește, ca la spovadă, tot ce-l îngrijorează, dezvăluind viciile societății în care am ajuns să trăim”. „Nemuritoare cântecele țării / Cu pana mea pe boltă să le scriu”. Poezia lui Mircea Lutic este însăși istoria și destinul Neamului: „în templul ei ard luminile veșnice ale Memoriei și ale iubirii, ale conștiinței deșteptate și însetate de tot ce-i etern și divin de-acasă” consideră Tudor Palladi.

Versurile lui Mircea Lutic „îndeamnă la citire, dar și la împărtășirea unor gânduri. Îmbrăcate în haina elegantă a sonetului, ele invită la recitare, pentru a pătrunde bogăția gândurilor poetului adânc cugetător, dar și fin observator al lumii în care viețuiește” (monahia Elena Siminovici)

Poetul Ilie T. Zegrea a apreciat activitatea poetului Mircea Lutic considerând că „fiecare carte prezintă o zestre spirituală deosebită, cuprinzând o gamă largă din punct de vedere tematic și ideatic. Folosind un limbaj adecvat, poetul condamnă viciile omenești – trădarea de neam, lașitatea, îmbogățirea pe căi ilicite, pierderea credinței în Dumnezeu: „Ne-am străinit de Domnul, de rai și iconari... / Și ne iubim națiunea doar întru aparență...”, adresându-i poetului următoarele: „D-le Mircea Lutic, să nu coborâți la scriitori sub un anumit prag...”

Oaspete al Salonului a fost și Vlad Vlas cu romanul *La 100, fără UNIRE, refugiați în speranțe destrămate*, Ediția a III-a revizuită, Piatra-Neamț, 2018. Publicistul și scriitorul Vlad Vlas scrie despre destinul nostru, că suntem despărțiți, noi bucovinenii, de basarabeni și de românii din Patria-mamă, „ne-am refugiat în speranțe... Fericirea nu-i atât de importantă pe cât credem noi că este doar în clipa când ne gândim la ea. De ce scâncește poporul...? Din lipsă de coerență, adică de Unire. Dar plânsul și regretele nu fac Unirea, nu vindecă rănilor istoriei noastre, care a fost și rămâne o Golgotă în calea vitregiilor. Câtă luciditate, atâta dramă, vorba lui Nietzsche. Dacă nu ne unim, va fi și mai dificil. Trebuie să știm ce ne leagă. Trebuie să credem în miracole, altfel nu vom rezista în fața mizeriilor vieții”. După cum remarcă în prefața

cărții publicistul Mihai Merticaru, „mesajul acestui caleidoscop al timpului prezent șlefuit cu subtilitate umoristică de experimentatul prozator Vlad Vlas consumă cu jertfa înaintașilor pe altarul Unirii de la 1918. Și cu neputința urmașilor de a apăra sufletul neamului de virozele politicianiste și dezastrele cronicizate ale vremii”.

Cărțile prezentate la Salon pot fi consultate cu mult folos, atât de către cei interesați de istoria literaturii din Bucovina, cât, mai cu seamă, de cei pasionați de viața culturală și istoria politică a ei, la Biblioteca „Glasul Bucovinei” a Editurii „Alexandru cel Bun”.

În cuvântul de încheiere d-na Alexandrina Cernov ne-a amintit că anul acesta se împlinesc 30 de ani de la întemeierea Societății „Mihai Eminescu” (28 mai 1989). A prezentat revista „Glasul Bucovinei” al 100-lea număr.

Au participat și au fost invitați profesori, scriitori români și ucraineni care au abordat tematici românești.

SUMARUL REVISTEI

„GLASUL BUCOVINEI”

PE 25 ANI

Nr. 1-100, 1994 – 2018

EDITORIAL

Cernov, Alexandrina, „*Glasul Bucovinei*” – la început de drum, An. I, nr. 1, 1994, p. 3-5;

Cernov, Alexandrina, *Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”*: cinci ani de existență, An. I, nr. 3, 1994, p. 3-4.

«GLASUL BUCOVINEI» – 10 ANI DE APARIȚIE

Cernov, Alexandrina, „*Glasul Bucovinei*” – o mărturie și o prezență a culturii românești, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 7-13.

Gânduri aniversare: Andrieș Tudor; Anghelescu Mircea, Broască Ștefan, Chivu Gheorghe, Lutic Mircea, Mareci Harieta, Pintescu Florin, Popescu Ion, Purici Ștefan, Rachieru Adrian Dinu, Satco Emil, Suceveanu Arcadie, Ștefănescu Ștefan, Toacă Măria, Țugui Pavel, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 14-42.

«GLASUL BUCOVINEI» – 20 DE ANI DE APARIȚIE

Cernov, Alexandrina, *Argument*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 7-13.

Luceac, Ilie, *Personalități ale vieții culturale și științifice din Bucovina în paginile revistei „Glasul Bucovinei”*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 12-21.

IN HONOREM

Luceac, Ilie (I. L.), *Dimitrie Vatamaniuc – membru de onoare al Academiei Române*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 3-4.

IN HONOREM – acad. Radu Grigorovici la 90 de ani. *Gânduri despre adevărul vieții și adevărul științei* (Marin Aiftincă–acad. Radu Grigorovici – dialog), An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 24-38.

Luceac, Ilie, *Academician Ioan-Aurel Pop, un spiritus rector al istoriografiei și învățământului românesc* An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 109-111.

IN MEMORIAM

Academicianul Nicolae Corlăteanu (14 mai 1915 - 21 octombrie 2005), An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 190-191.

Beldeanu, Ion, *Grigore Vieru emană doar dragoste și lumină*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 43-44.

Bodea, Cornelia, *Memoriei profesorului Gheorghe G. Ursul*, An. VI, nr. 2 (22),

1999, p. 27-32.

Bucovina e o istorie vie..., Dialog: dr. **Nicolae Bilețchi** – acad. **Nicolae Corlăteanu**, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 196-200.

Cernov, Alexandrina, *Vasile Bizovi*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 6-8.

Cernov, Alexandrina, *Elena Foca: respect, admirație, tristețe*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 31-33.

Cernov, Alexandrina, *Un mare scriitor s-a stins din viață*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 35-39.

Cernov, Alexandrina, *Mihai I – ultimul rege al României*, An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 47-58.

Demciuc, Vasile M., *Emil Satco*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 44-45.

Devenyi, Andrei, *La mormântul academicianului Radu Grigorovici*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 18-19.

Dinescu, Viorel, *Recviem pentru fratele Grigore*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 53-54.

Grigore Vieru (1935-2009). Repere biobibliografice, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 66-71.

Grigorovici, Radu, *Vladimir Trebici*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 3-6.

Flondor, Constantin, *Domnul Paul*, An. XXIII, nr. 4 (92), 2016, nr. 4, p. 87-89.

Herghelegiu, Maria, *In memoriam*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, nr. 4, p. 90-91.

Hostiuc, Ștefan, *Vasile Levițchi. Mesaje către celălalt versant al existenței*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 3-11.

Hostiuc, Ștefan, *Vasile Levițchi: Un destin în simboluri arboricole. Antologia unei poezii (Selecție: Ștefan Hostiuc)*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 12-19.

Jernovei, Gheorghe, *Academicianul Nicolae Corlăteanu*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 192-195.

Jernovei, Gheorghe, *Grigore C. Bostan — un an de la trecerea în „Eterna...”*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 201-203.

Levițchi, Vasile, *Inedite*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 20-23.

Luceac, Ilie, *Zigu Ornea și „Glasul” întristat al Bucovinei*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 5-8.

Luceac, Ilie, *Profesoara Zinovia Florian Peniuc*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 53-55.

Luceac, Ilie, *La despărțirea de Anatoli Dobreanski*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 97-100.

Luceac, Ilie, *Pentru Ion Mamina, un cuvânt de amintire...* An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 91-94.

Luceac, Ilie, *Singurătatea austeră a „Minervei” din Brezoianu*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 21-25.

Luceac, Ilie, *Istoricul Florin Constantiniu – In Memoriam*, An. XIX, nr. (74), 2012, p. 91-95.

Luceac, Ilie, *Unui prieten dispărut: Dumitru Marchidan – In Memoriam*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 300-304.

Luceac, Ilie, *Profesorul Iacob Mârza în amintirea bucovinenilor*, An. XXIII, nr. 1(89), 2016, p. 17-19.

Luceac, Ilie, *„Îngerul pe o lespede de piatră” sau aureola solitară a creației*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 55-61.

- Matei, Valeriu**, *Cămașa lui Grigore Vieru*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 64.
- Mărgineanu, Ion**, *Moldova-și mișcă armii de tăcere*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 65.
- Olaru-Nenati, Lucia**, *Recviem pentru Grigore Vieru*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 49-52.
- Ovidiu Vintilă, Alexandru**, *Dimitrie Vatamaniuc – un europenist bucovinean*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 31-33.
- Nedelcea, Tudor**, *Întâlniri cu dumnezeescul poet*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 55-61.
- Patraș, Eugen**, *Radu Economu*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 3-5.
- Popescu, Mihai**, *Cuvânt la înmormântarea academicianului Radu Grigorovici*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 9-11.
- Radu Grigorovici, membru al Academiei Române*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 7-8.
- Telegrame și mesaje de condoleanță din țară și străinătate*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 12-17.
- Popescu-Sireteanu, Ion**, *La moartea lui Traian Cantemir*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 77-80.
- Popescu, Liviu**, *Gând pentru poet*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 62-63.
- Popescu, Liviu**, *Profesorul Dumitru Irimia*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 124-135.
- Sandu, Dumitru**, *La despărțirea de profesorul Vladimir Trebici. 16 februarie 1999*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 7-9.
- Tărâțeanu, Vasile**, *Litanie*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 45-48.
- Tărâțeanu, Vasile**, *Casa colonelului George Galan*, An. XIX, nr.1 (75-76), 2012, p.83-85.
- Toacă, Maria**, *Dumitru Covalciuc – între mai multe nașteri și o fulgerătoare moarte*, An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 58-65.
- Toacă, Maria**, *Cu un om frumos mai puțin în Bucovina, după plecarea din viață a ziaristului Ion Crețu*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 64-68.
- Trebici, Vladimir**, *Cuvânt rostit la funerariile prof. dr. Victor Săhleanu, în ziua de 28 august 1997, la cimitirul Evanghelic din București*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 56-57.
- Țugui, Pavel**, *Acad. Radu Grigorovici, președintele de onoare al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 20-25.
- Zub, Alexandru**, *Zoe Dumitrescu-Bușulenga: In memoriam*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 62-66.

IN MEMORIAM – ILIE LUCEAC

- Cârlan, Nicolae**, *La despărțirea de Ilie Luceac (poezie)*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 58-60.
- Cernov, Alexandrina**, *Eu nu cred că timpul vindecă rănilor*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 11-15.
- Consultatul General al României la Cernăuți**, *La plecarea lui Ilie Luceac dintre noi*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 28-29 .
- Luceac, Ilie**, *Eudoxiu (Doxuță) Hurmuzaki și aportul său la studierea istoriei*

românilor. *Psaltirea Hurmuzaki*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 34-43.

Luceac, Iuliana, *Scrisoare către tata...*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 9-11.

Luceac, Iuliana, *La un an de la moartea tatălui meu, Ilie Luceac*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 33-34.

Institutul „Bucovina” al Academiei Române, *Ilie Luceac – un exemplu demn de urmat în școală și în societate*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 26-28.

Flondor, Constantin, *Regăseam în Ilie Luceac parfumul bucovinean*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 49-51.

Gherman, Marin, *Bătălia cu timpul*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 31-36.

Muscalu, Ion, *In memoriam – Ilie Luceac*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 21-24.

Popescu, Dorin, *Testamentul lui Ilie*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 17-21.

Popescu, Dorina, *Cumințenia din ultima bancă*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 36-40.

Popescu, Dorina, *Gânduri despre literatura română*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 40-47.

Purici, Ștefan, *Ilie Luceac, omul slovelor și al faptelor*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 56-58.

Rachieru, Adrian Dinu, *La revedere, Ilie*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 47-49.

Schipor, Vasile, *Un istoric cu vocație, dăruit Bucovinei*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 29-31.

Societatea Scriitorilor Români din Cernăuți, *O pierdere irecuperabilă, pentru cultura română din Bucovina*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 24-26.

Suceveanu, Arcadie, *Grea pierdere, precipitată plecare*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 15-17.

Valenciuc, Dumitru, *Stat sua cuique dies*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 51-54.

DIALOGURI CU BUCOVINENII

Cernov, Alexandrina, *Dialog cu acad. Vladimir Trebici*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 3-9.

Cernov, Alexandrina, *Dialog cu acad. Radu Grigorovici*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 3-9.

Cernov, Alexandrina, *Dialog cu prof. dr. Dimitrie Vatamaniuc*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 3-7.

Luceac, Ilie, *Poetul Arcadie Suceveanu* (dialog cu poetul Arcadie Suceveanu), An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 3-10.

Luceac, Ilie, *Un bucovinean devotat artei corale* (dialog cu dirijorul Ștefan Andronic), An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 3-14.

Luceac, Ilie, *Constantin Flondor – umilul mărturisitor al culorii sau recuperarea tradiției prin credință* (dialog cu pictorul Constantin Flondor), An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 7-35.

Luceac, Ilie, *Dan Onofreiciuc: „Prin suflet, tot ce cânt se toarnă-n amintiri...”*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 43-67.

Luceac, Ilie, „*Dincolo de spectacolul lumii...*” cu Hortensia Masichievici-Mișu – artist plastic, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 7-28.

Luceac, Ilie, Nina Cionca: „*Din noianul vremurilor, cu amintirile mele despre familia Porumbestilor...*”, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 13-34.

Luceac, Ilie, Tenorul dramatic Marian Talabă: o mărturie a talentului autentic bucovinean pe scena Staatsoper-ei din Viena, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 7-36.

Luceac, Ilie, Mihai Amihalachioaie sau cele două pasiuni ale unui muzician nativ (dialog cu dirijorul și acordeonistul Mihai Amihalachioaie), An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 7-33.

Luceac, Ilie, Maria cântecului bucovinean sau privighetoarea de sub geana Carpaților (dialog cu interpreta de muzică populară Maria Iliuț), An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 7-32.

Luceac, Ilie, Nicolae Hacman – un artizan al sublimului pact dintre vioară și baghetă, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 26-49.

Luceac, Ilie, Cheia de boltă în activitatea artistică a pictorului bucovinean Ștefan Purici, An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 7-28.

Luceac, Ilie, Maestrul Mihai Moroșan – un „Odiseu” al picturii bisericești din Bucovina, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 7-33.

Luceac, Ilie, La pas, cu Flondoreni, prin Cernăuții vechilor amintiri, An. XVII, nr. 1 (65), 2010, p. 7-28.

Luceac, Ilie, La Putna, cu Arhimandritul Melchisedec Velnic, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 7-28.

Luceac, Ilie, O voce distinctă a Bucovinei: interpretul de muzică populară Ilie Caraș, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 13-22.

Luceac, Ilie, Un apărător consecvent al folclorului românesc: bucovineanul Ioan Paulencu, solist al Operei Naționale din Chișinău, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 19-39.

Hostiuc, Ștefan, Dialog cu prof. univ. dr. Gherman Ion, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 9-18.

Tărățeanu, Vasile, Între nostalgice amintiri și luminoase speranțe (dialog cu Radu Economu), An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 3-12.

Tărățeanu, Vasile, Călătorie la origini (Cernăuți – Bahrinești – București) (dialog cu Vasile Andru), An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 3-21.

Tărățeanu, Vasile, Bucovina e iluzia mea (dialog cu Adrian Dinu Rachieru), An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 3-19.

Tărățeanu, Vasile, Încerc să întreprind ceva în numele aceluiași înălțător ideal (dialog cu Ion Beldeanu), An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 3-15.

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE

Acatrini Vladimir, Originile românești ale compozitorului bucovinean Eusebie Mandicevski, An. XXV, nr. 4 (100), 2018, p. 52-59.

Acatrini Vladimir, Originile românești ale renumitei familii bucovinene Mandicevski, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 24-33.

Anghel, Florin, Evoluția comunității polone din România, 1919-1926, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 23-37.

Barbuța, Sergiu, Deportările staliniste – crimă împotriva umanității (mărturii),

An. XXIII, nr. 2-3 (90-91), 2016, p. 49-54.

Bizovi, Vasile, *Boianul lui Ion Neculce*, An. I, nr. 4, 1994, p. 10-17.

Bizovi, Vasile, *Predarea limbii și literaturii române în școlile din regiunea Cernăuți*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 31-37.

Bordeian, Valentina, *Biserica Sf. Spiridon din Herța*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 30-34.

Bodnaraș, George, *Transformările politice din România și Ucraina și poziționarea lor în contextul modelelor clasice de tranziție (studiu comparativ)*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 24-38.

Bodnaraș, George, *Caracterul contestabil inter-partinic și configurația sistemelor de partide politice din România și Ucraina (studiu comparativ)*, An. XVII, nr. 1 (65), 2010, p. 59-70.

Bodnaraș, George, *Dinamica și „înghețarea” temporară a sistemelor de partide din Europa Centrală și de Est (studiu comparativ)*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 18-53.

Bodnaraș, George, *Cultura în viziunea tinerilor români din Basarabia și nordul Bucovinei (o analiză cantitativă a datelor empirice)*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 38-47.

Bostan, Grigore C., *Universitatea din Cernăuți*, 1998, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 26-31.

Bostan, Grigore C., *Limba de cultură și civilizație*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 41-44.

Bostan, Grigore C., *Coordonatele culturii românești din spațiul carpato-nistean (regiunea Cernăuți)*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 56-60.

Bucovina la Academia Română [după manuscrisul acad. Vladimir Trebici, stabilit și completat de Alexandrina Cernov], An. XXII, nr. 2 (86), 2015, p. 47-50.

Burdeak, Vira, *Specificul dezvoltării democrației liberale în Ucraina*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 84-89.

Burdeak, Vira, *Integrarea europeană a Ucrainei: succese și eșecuri*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 21-31.

Căruntu, Mihai-Aurelian, *Calvarul repatrierilor din nordul Bucovinei (iulie 1940-iunie 1941)*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 52-63.

Căruntu, Mihai-Aurelian, *Dimensiunea represivă a ocupației horthyste din nordul Transilvaniei reflectată în informații obținute de la refugiații stabiliți în Bucovina*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 81-94.

Cârlan, Nicolae, *Despre „un proiect naufragiat” și semnificațiile lui: „Novele sau gazete românești”*, Cernăuți, 1817, An. I, nr. 3, 1994, p. 12-18.

Cernov, Alexandrina, *Problemele naționale ale românilor din regiunea Cernăuți. Anul 1998*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 65-80.

Cernov, Alexandrina, *Congresul al doilea al Intelectualității Românești din regiunea Cernăuți*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 33-34.

Cernov, Alexandrina, *Statutul limbii române în școlile cu limba de predare română din regiunea Cernăuți*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 45-49.

Cernov, Alexandrina, *Cultura – componentă esențială a existenței și conștiinței românești*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 61-67.

Cernov, Alexandrina, *Românii din nordul Bucovinei (Ucraina): interferențe lingvistice și culturale*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 29-43.

Cernov, Alexandrina, *Universitățile multiculturală – produsul unor contexte politice și tradiții lingvistice*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 90-108.

Cernov, Alexandrina, *Problema națională în Europa Centrală și de Est. Conflicte înghețate*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 20-26.

Cernov, Alexandrina, *Statutul limbilor minorităților naționale în școlile din regiunea Cernăuți. Predarea limbii române*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 130-140.

Cernov, Alexandrina, *Învățământul în limba română din Ucraina este în pericol*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 7-19.

Cernov, Alexandrina, *Lupta pentru limba română continuă*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 7-13.

Cernov, Alexandrina, *Drum fără întoarcere – Fântâna Albă*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 7-18.

Ciobanu, Petre, *Din trecutul satului bucovinean Cupca*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 27-33.

Ciorănescu, George, *Un moment din istoria Bucovinei*, An. I, nr. 1, 1994, p. 15-20.

Congresul al II al Intellectualității Românești (inclusiv a conaționalilor recenzați moldoveni) din regiunea Cernăuți, Ucraina: Memorandumul celui de al doilea Congres al Intellectualității Românești (inclusiv al conaționalilor recenzați moldoveni) din regiunea Cernăuți, Ucraina, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 50-52.

Congresul al II-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 53-60

Congresul al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți: Rezoluția Congresului al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți. Declarații și adresări ale Congresului al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți. Apelul Congresului al III-lea al Intellectualității Românești din regiunea Cernăuți „Cu privire la consolidarea tuturor forțelor politice, economice, culturale și confesionale ale minorității românești din Ucraina”, adresat Societăților naționale românești din regiunea Cernăuți, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 72-90.

Cubrecov, Vlad, *Statutul, rolul și funcțiile limbii române în Ucraina. Legislație și practici*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 17-35.

Cuțui, Alexandrina, *Situația politică, administrativă și religioasă din Bucovina de la începutul perioadei administrației galițiene până la întemeierea Mitropoliei*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 32-56.

Dracna, Emilian, *Emigrarea germanilor din sudul Bucovinei*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 7-17.

Dracna, Emilian, *Etnicii germani din Bucovina în Arhivele din Łódź*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 37-45.

Duțu, Tatiana, Anghel, Florin, *În legătură cu „așa-zisa „răscoală de la Hotin” (7-21 ianuarie 1919)*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 3-10.

Economu, Radu, *Relațiile politico-diplomatice dintre România și Ucraina în perioada 1918-1940*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 8-12.

Fassel, Horst, *Ambianța plurilingvă și Teatrul german din Cernăuți. Colaborare și concurență în creația teatrală*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 42-53.

Fodor, Ligia-Maria, *Din istoria învățământului secundar de stat în Bucovina Habsburgică. Gimnaziul Superior de Stat din Câmpulung (1907-1918)*, An. XXI, nr.

3-4 (83-84), 2014, p. 70-81.

Gherman, Marin, *Focarul nivelurilor politice. Monitoring-ul presei (1 ianuarie-15 martie 2007)*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 55-71.

Gherman, Marin, *Florilegiul revoluțiilor de primăvară . Monitoring-ul presei (15 martie – 15 mai 2007)*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 46-65.

Gherman, Marin, *Soluțiile crizei dezolante. Monitoring-ul presei (I) (15 mai – 1 august 2007)*, An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 82-95.

Gherman, Marin, *În afara limitelor de cunoaștere. Monitoriung-ul presei (1 august – 15 noiembrie 2007)*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 9-21.

Gherman, Marin, *Efectele democratizării sporadice. Monitoring-ul presei (15 noiembrie – 15 februarie 2008)*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 97-105.

Gherman, Marin, *Tendințe și legități politice: spectrul evenimentelor. Monitoring-ul presei (15 februarie – 18 aprilie)*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 44-54.

Gherman, Marin, *Epicentrul deciziilor politice: un model de tranziție. Monitoring-ul presei (15 aprilie – 25 iunie)*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 72-83.

Gherman, Marin, *Personificare politică și războaie informaționale. Monitoring-ul presei (25 iunie – 1 noiembrie)*, An. XV, nr.4 (60), 2008, p. 29-42.

Gherman, Marin, *Sindromul „politicii personificate” sau apele subterane ale politicii invizibile. Monitoring-ul presei (1 noiembrie 2008 – 15 ianuarie 2009)*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 34-42.

Gherman, Marin, *Informația ca factor politic. Monitoring-ul presei (15 ianuarie 2009 – 15 mai 2009)*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 7-24.

Gherman, Marin, *Contextul politic și informațiile care domină. Monitoring-ul presei (15 mai – 15 septembrie 2009)*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 7-23.

Gherman, Marin, *Scenariile de modernizare a societății ucrainene. Monitoring-ul presei (15 septembrie – 5 noiembrie 2009)*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 7-18.

Gherman, Marin, *Scenariile de modernizare a societății ucrainene (II). Monitoring-ul presei (5 noiembrie 2009 – 20 februarie 2010)*, An. XVII, nr. 1 (65), 2010, p. 29-43.

Gherman, Marin, *Atitudinea politicianilor bucovineni față de sistemul politic al Imperiului Habsburgic în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, An. XVII, nr. 1 (65), 2010, p. 43-58.

Gherman, Marin, *Promisiuni și acțiuni politice. Monitoring-ul presei (20 februarie – 1 iunie 2010)*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 7-20.

Gherman, Marin, *Criza noțiunilor politice. Monitoring-ul presei (1 iunie – 1 octombrie 2010)*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 7-17.

Gherman, Marin, *Reforma a murit! Trăiască Constituția! Monitoring-ul presei (1 octombrie – 15 noiembrie 2010)*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 29-39.

Gherman, Marin, *Capitalul social și elaborarea politicii. Monitoring-ul presei (15 noiembrie 2010 – 1 martie 2011)*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 7-20.

Gherman, Marin, *Societate civilă, capital social și cultură politică – conexiuni imprevizibile. Monitoring- ul presei (1 martie – 15 mai 2011)*, An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 7-19.

Gherman, Marin, *Direcția liberalizării și masca confortului politic. Monitoring- ul presei (15 mai – 1 august 2011)*, An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 7-19.

Gherman, Marin, *Perspectivile dezvoltării capitalului social în Ucraina și România*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 32-47.

Gherman, Marin, *Europeanizarea Ucrainei: modele teoretice și practice* Monitoring- ul presei (1 august 2011 – 1 februarie 2012), An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 86-100.

Gherman, Marin, *Un model politic european într-un stat cu „multă democrație”*. Monitoring-ul presei (1 februarie – 1 mai 2012), An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 96-109.

Gherman, Marin, *Uniunea Europeană – Federația Rusă: o dilemă a incertitudinii politice*. Monitoring-ul presei (1 mai – 1 octombrie 2012), An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 7-19.

Gherman, Marin, *Capital social versus mitologie politică (perspectiva postelectorală)* Monitoring- ul presei (1 octombrie 2012 – 25 noiembrie 2013), An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 112-129.

Gherman, Marin, *Ucraina: reforme în vreme de război*. Monitorizarea presei (1 august – 1 noiembrie 2014), An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 40-62.

Gherman, Marin, *Scenariile războiului informațional*. Monitoring-ul presei (1 aprilie – 1 iulie 2014), An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 35-51.

Gherman, Marin, *Ucraina la hotarul dintre civilizații*. Monitorizarea presei (1 decembrie 2014 – 1 februarie 2015), An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 7-24.

Gherman, Marin, *Un an de război în Ucraina: provocări și realități*. Monitorizarea presei (1 februarie – 1 iunie 2015), An. XXII, nr. 2 (86), 2015, p. 7-20.

Gherman, Marin, *Problema soluțiilor: propuneri și nerezolvări*. Monitorizarea presei (1 iunie 2015 – 15 august), An. XXII, nr. 3 (87), 2015, p. 7-21.

Gherman, Marin, *De la capital social la democratizare (Studiu comparativ: Ucraina-România)*, An. XXIII, nr. 1(89), 2016, p. 7-16.

Gherman, Marin, *Quo vadis, Ucraina?* Monitorizarea presei (1 ianuarie - 15 august 2016), An. XXIII, nr. 2-3 (90-91), 2016, p. 9-23.

Gherman, Marin, *Regimul fără de vize cu Uniunea Europeană și substituția integrării*. Monitorizarea presei (1 ianuarie – 1 august 2017), An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 60-73.

Gherman, Marin, *Dialogul surzilor cu muții*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 13-17.

Gherman, Marin, *Românii din nordul Bucovinei: între concepția „lumii ruse” și noua concepție a „lumii ucrainene”*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 17-24.

Gherman, Marin, *Casa lui Aron Pumnul din Cernăuți: nepăsare, uitare*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 45-52.

Gorda, Gheorghe, *Demagogia: armă a dezmoștenirii băștinașilor*, An. I, nr. 1, 1994, p. 37-40.

Grigorovici, Radu, *Comentariu la „Descrierea Bucovinei” a generalului Gabriel Splény*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 3-10.

Grigorovici, Radu, *Viitorul unei iluzii*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 15-22.

Grigoriță, Mircea, *Revista Asociației Corpului Didactic Medico-Pedagogic din România. (Cernăuți, 1931-1936)*, An. I, nr. 4, 1994, p. 18-25.

Grigoriță, Mircea, *Ziarul „Bucovina” despre Max Hacman*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 13-14.

Grigoriță, Mircea, *Facultatea de științe din Cernăuți în perioada interbelică*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 31-46.

Hacman, Serghei, *Problemele Basarabiei și nordului Bucovinei în relațiile*

sovieto-germane (iunie 1940-iulie 1941). *Aspecte geopolitice și geostrategice*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 24-31.

Hostiuc, Ștefan, *Jocul de-a cultura sau cultura ca instituție? O retrospectivă tematică a presei românești din nordul Bucovinei (I)*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 31-46.

Hostiuc, Ștefan, *Jocul de-a cultura sau cultura ca instituție? O retrospectivă tematică a presei românești din nordul Bucovinei (II)*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 11-28.

Hrenciuc, Daniel, *Conferința de la Locarno și atitudinea guvernului polonez*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 99-116.

Hrenciuc, Daniel, *Societățile culturale ale polonezilor din Bucovina istorică*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 39-47.

Hrenciuc, Daniel, *Problema Bucovinei în dezbaterea Conferinței de pace de la Paris (1919-1920)*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 7-16.

Hrenciuc, Daniel, *Aspecte privind integrarea germanilor bucovineni în Regatul României Mari (1919-1940)*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 57-80.

Iacobescu, Mihai, *Elita românilor din Bucovina anilor 1775-1862*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 18-32.

Iacobescu, Mihai, *Împreună împotriva vicisitudinilor istorice: crâmpoșe din istoria relațiilor româno-poloneze din Bucovina*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 22-31.

Iacobescu, Mihai, *Aspecte ale sistemului bancar din Bucovina în ajunul primului război mondial*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 20-32.

Iacobescu, Mihai, *Evoluția românilor bucovineni între anii 1821-1919 [I]*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 3-32.

Iacobescu, Mihai, *Evoluția românilor bucovineni între anii 1821-1919 [II]*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 16-29.

Ivan, Ionel, *Elemente de ordin geopolitic în ambițiile politice ale Rusiei în Europa Secolelor XVIII-XIX*, An. XXV, nr. 4 (100), 2018, p. 59-64.

Lavric, Aurelian, *Ținutul Herța: cauzele ocupației sovietice din 28 iunie 1940*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 27-37.

Lavric, Aurelian, *Apariția problemei Bucovinei în spațiul geopolitic*, An. XXII, nr. 3 (87), 2015, p. 44-55.

Lavric, Aurelian, *Conflictul din Ucraina (2014 - prezent) și cel din Republica Moldova (1992): asemănări și deosebiri*, An. XXIII, nr. 4, (92), 2016, p. 92-99.

Lazăr, Mihai, *Unele considerații privind politica fiscală în Moldova medievală*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 5-16.

Lazăr, Mihai, *Importanța izvoarelor statistice pentru cunoașterea realităților fiscale din Moldova medievală*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 78-96.

Lazăr, Mihai, *Realități fiscale din Țara Moldovei în vremea lui Ștefan cel Mare*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 37-44.

Lazăr, Mihai, *Educația în spirit național a românilor din Bucovina – obiectiv prioritar al „Revistei politice”*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 95-100.

Leapunov, Iuri, Olaru, Dragoș, *Refugiații ruși la Cernăuți (1919-1923)*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 11-16.

Lipan, Vasile I., *Învățămintul farmaceutic la Universitatea din Cernăuți*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 32-44.

Luceac, Ilie, *Cultura românească în Bucovina în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea [I]*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 29-36.

Luceac, Ilie, *Cultura românească în Bucovina în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea [II]*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 33-45.

Luceac, Ilie, *Repercusiuni culturale ale Revoluției de la 1848 în Bucovina și intelectualitatea românească în devenire*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 3-11.

Luceac, Ilie, *Procese politice, sociale, culturale și economice în Bucovina din 1861 până în 1918: aspecte edificatoare pentru o Europă unită?*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 3-7.

Luceac, Ilie, *Editarea de carte și manuale școlare la Cernăuți (trecut, prezent, viitor)*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 68-71.

Luceac, Ilie, *Intelectualii români din Bucovina între diplomația austro-ungară și cea românească la sfârșitul secolului al XIX-lea*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 12-18.

Lupu, Ioan, *Scurt istoric al căilor ferate din Bucovina*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 37-47.

Lupu, Ioan, *Linii ferate „locale” pe teritoriul istoric al Bucovinei*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 14-25.

Mamina, Alexandru, *Minoritățile și noua ideologie democratică*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 15-23.

Mareci, Harieta, *„Europenism și regionalism”. Debutul unei polemici între „Ideea europeană” și „Junimea literară”*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 40-46.

Mareci Sabol, Harieta, *„Noi” și „ceilalți”. Perceperea străinului de către copilul din Bucovina istorică*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 51-57.

Mareci, Harieta, *Orizont istoriografic*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 71-77.

Moisuc, Viorica, *„Moldovenismul” - cauza pierdută a fundamentalistilor de peste Prut*, An. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 29-38.

Muntean, George, *Lingviști și filologi bucovineni. (Schiță istorică)*, An. I, nr. 2, 1994, p. 19-22.

Olaru, Constantin, *Urmele românismului în unele localități din nordul Bucovinei – anul 1991 în comparație cu 1926*, An. I, nr. 1, 1994, p. 28-36.

Olaru, Marian, *Mișcarea națională a românilor din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea [I]*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 23-28.

Olaru, Marian, *Mișcarea națională a românilor din Bucovina la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea [II]*, (continuare) An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 13-30.

Olaru, Marian, *Aspecte privind istoria Bucovinei în timpul Primului Război Mondial*, An. XXII, nr. 3 (87), 2015, p. 22-43.

Olaru, Marian, *Aspecte privind istoria Bucovinei în timpul Primului Război Mondial (partea a II-a)*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 7-19.

Pahomi, Mircea, *Academia Duhovnicească de la mănăstirea Putna din secolul al XVIII-lea*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 11-21.

Partidele istorice din Bucovina, An. I, nr. 1, 1994, p. 41-46.

Patraș, Eugen, *Minoritățile naționale din Ucraina și statutul lor juridic*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 12-22.

Patraș, Eugen, *Statutul juridic al minorităților din Republica Moldova*, An. II,

nr. 4 (8), 1995, p. 35-51.

Patraș, Eugen, *Problema protecției drepturilor minorităților naționale în contextul relațiilor reciproce dintre Ucraina, România și Republica Moldova*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 41-48.

Pânzariu, Cristina, *Satul bucovinean în contextul evenimentelor de la 1848*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 33-39.

Petrescu, Nicolae, *Istoria dramatică a monumentului Unirii de la Cernăuți*, An. I, nr. 1, 1994, p. 6-14.

Pintescu, Florin, *Bucovina, zonă de convergență etnică și spirituală*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 30-35.

Pintescu, Florin, *Euroregiunea „Prutul de Sus” între prezent și perspective. Marginalii la o conferință științifică internațională*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 91-98.

Pintescu, Florin, *Considerații preliminare și date statistice privind potențialul și rolul județului Suceava în dezvoltarea Euroregiunii „Prutul de Sus”*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 47-53.

Pintescu, Florin, *Considerații privind situația demografică, socio-economică și culturală a comunității polone din sudul Bucovinei în perioada 1945-1989*, nr. 2 (46), 2005, p. 65-72.

Pintescu, Florin, *Războiul moldo-polon din 1497. Opinii și interpretări*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 19-30.

Pintescu, Florin, *Bătălia de la Hotin (1621): încadrarea tipologică, analiza ei și prezentarea în istoriografia română*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 7-31.

Pintescu, Florin, *Date statistice referitoare la populația germană din sudul Bucovinei în perioada interbelică*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 58-69.

Platon, Gheorghe, *Bucovina – centru de concentrare românească în Revoluția de la 1848*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 8-14.

Plăvan-Ștefănescu, Georgeta, *Vasile Plăvan, gazetar și publicist bucovinean*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 33-35.

Popa, Angel, *Dimitre Onciul și Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 27-29.

Popa, Angel, *Bucovina și Transilvania unite în lupta pentru apărarea românismului*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 23-27.

Popescu, Ilie, *Calvarul românilor din regiunea Cernăuți sub regimul stalinist*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 37-41.

Popescu, Dorin, *Podurile din Sarajevo și podul de peste Prut*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 78-81.

Popescu, Dorin, *„Intermarium” vs „Inițiativa celor trei mări”, de la un concept al „fricii” la un proiect al „forței”*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 7-18.

Popescu, Dorin, *Românii din jurul României – centura de castitate și evadarea din cercul geopolitic*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 24-31.

Popescu, Ion, *Partea românofonă a regiunii Cernăuți și zonele ei socio-lingvistice*, An. I, nr. 1, 1994, p. 21-27.

Popescu, Ion, *De ce românii din Țara Fagilor sunt tratați în conformitate cu legea lui Murphy: adevărul învinge totdeauna în trei din șapte cazuri*, An. I, nr. 2, 1994, p. 15-18.

Popescu, Ion, *Angajamentele internaționale ale Ucrainei referitoare la asigurarea dezvoltării grupurilor naționale*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 34-43.

Popescu, Ion, *Cele cinci etape și cinci condiții de acordare și realizare a drepturilor grupurilor etnice: experiența și opțiunea europeană*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 35-40.

Popescu, Ion, *Românii – a treia etnie din Ucraina (monitorizare sociolingvistică) [I]*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 27-52.

Popescu, Ion, *Românii – a treia etnie din Ucraina. Regiunea Cernăuți (nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și Ținutul Herța) – monitorizare sociolingvistică [II]*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 22-31.

Popescu, Ion, *Românii – a treia etnie din Ucraina. Regiunea Cernăuți. Românii din raionul Herța (monitorizare sociolingvistică). [Partea a III-a]*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 92-99.

Popescu, Ion, *Românii – a treia etnie din Ucraina. Regiunea Cernăuți. Românii din raionul Putila (monitorizare sociolingvistică). [Partea a IV-a]*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 24-38.

Popescu-Sireteanu, Ion, *Ocupația treptată a nordului Moldovei și numele Bucovina*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 3-15.

Poștarencu, Dinu, *Ținutul Hotin în perioada 1812-1818*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 7-22.

Poștarencu, Dinu, *Ion Nistor la Chișinău (1918)*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 40-53.

Purici, Ștefan, *Emigrarea populației bucovinene în Moldova (1775-1848)*, An. I, nr. 3, 1994, p. 5-11.

Purici, Ștefan, *Statutul limbii române în Bucovina între anii 1775-1861*, An. I, nr. 4, 1994, p. 3-9.

Purici, Ștefan, *Un moment din istoricul luptei românilor din orașul Siret pentru învățământul național*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 23-26.

Purici, Ștefan, *Bucovina: 1775-1862. Aspecte politice, sociale, culturale, economice și demografice (Conferința științifică internațională, Rădăuți, 31 mai - 3 iunie 1996)*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 29-41.

Purici, Ștefan, *Relații româno-ucrainene în epoca contemporană*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 32-40.

Purici, Ștefan, *Foametea ca metodă de impunere a comunismului*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 76-91.

Rad, Ilie, *O secvență importantă din istoria culturală a Bucovinei în Fundăciunea Pumnuleană*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 7-24.

Rusu, Dorina N., *Bucovina în Academia Română*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 68-75.

Sandul, Grigore, *Orașul Cernăuți și populația sa de-a lungul istoriei*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 64-71.

Stan, Constantin I., *Un moment al luptei pentru unitate națională: Congresul românilor de peste hotare – 15 martie 1915*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 3-13.

Stan, Constantin I., *Evacuarea administrației românești din nordul Bucovinei (1940)*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 23-33.

Șandru, Vasile, *Relațiile româno-ucrainene: scurtă privire asupra istoriei Ucrainei*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 19-39.

Șapcă, Florea, *Privilegiile ale locuitorilor „de margine”*, An. I, nr. 4, 1994, p. 26-31.

Șapcă, Florea, *Particularitățile stăpânirii pământului conform dreptului de preemfiune în Moldova și reflectarea lui în documentele privitoare la Bucovina*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 16-22.

Ștefănescu, Ștefan, *Istoria – carte de înnobilare umanistă a națiunilor*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 52-53.

Tărățeanu, Vasile, *Plaiule, plai răstignit...*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 3-10.

Tărățeanu, Vasile, *La răscruci de drumuri europene. Anul 2006*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 40-54.

Toacă, Maria, *Elita intelectuală își promovează prioritățile (Congresul al III-lea al Intelectualității Românești din Regiunea Cernăuți)*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 53-55.

Tomulescu, Alexandru, *Moldovenismul și ineptia ideologică*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 106-110.

Tratat cu privire la relațiile de bună vecinătate și cooperare între România și Ucraina, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 46-55.

Trebici, Vladimir, *Diaspora bucovinenilor din București*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 10-22.

Trebici, Vladimir, *Despre demografia Bucovinei*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 11-17.

Trebici, Vladimir, *Democrație – origini, evoluție, caracteristici și perspective* (Comunicare ținută la Congresul al IV-lea al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina), Rădăuți, 29 august 1998, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 41-47.

Mitric, Olimpia, *Cartea românească veche în colecțiile Bibliotecii Universității Naționale „Iu. Fedkovyci” din Cernăuți (secolele XVIII-XIX)*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 25-33.

Țăruș, Didina, *Șase veacuri de statornicie*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 72-79.

Ungureanu, Constantin, *Procese migraționiste în Bucovina în perioada administrației militare (1774-1786)*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 3-16.

Ungureanu, Constantin, *Populația ținutului Cernăuți la recensământul din anul 1774*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 12-24.

Ungureanu, Constantin, *Exodul populației din Bucovina între anii 1814-1816*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 12-30.

Ungureanu, Constantin, *Evoluția etno-demografică a Bucovinei între anii 1774-1850*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 36-52.

Ungureanu, Constantin, *Structura etnică a Bucovinei la mijlocul secolului al XIX-lea*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 5-26.

Ungureanu, Constantin, *Populația Bucovinei în anii 1880-1910*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 45-70.

Ungureanu, Constantin, *Populația Bucovinei în perioada stăpânirii austriece (1774-1918)*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 7-21.

Ungureanu, Constantin, *Știința de carte în Bucovina la începutul secolului al XX-lea*, nr. 2 (46), 2005, p. 44-64.

Ungureanu, Constantin, *Inspectorii școlari din Bucovina în perioada 1869-1918*, , XII, nr. 3 (47), 2005, p. 7-28.

Ungureanu, Constantin, *Salariile învățătorilor bucovineni în perioada 1869-1914*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 45-62.

Ungureanu, Constantin, *Inspectorii școlari din Bucovina în perioada 1869-1918*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 23-37.

Ungureanu, Constantin, *Învățământul primar din orașul Cernăuți (sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 55-78.

Ungureanu, Constantin, *Populația regiunii Cernăuți în 1989 și 2001 (evoluție numerică)*, An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 20-38.

Ungureanu, Constantin, *Populația regiunii Cernăuți între 1989 și 2001 (evoluție etnică și lingvistică)*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 141-159.

Ungureanu, Constantin, *Școlile secundare din orașul Cernăuți în sec. al XIX-lea – începutul sec. al XX-lea*, An. XXII, nr. 2 (86), 2015, p. 21-46.

Ungureanu, Constantin, *Școlile primare românești din nordul Bucovinei la începutul secolului al XX-lea*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 24-48.

Ungureanu, Constantin, *Corpul didactic în școlile primare din Bucovina (1869-1918)*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 73-81.

Văratec, Vitalie, *Bucovina, 1941: românii și naționalismul ucrainean*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 48-64.

Văratec, Vitalie, *Problema Bucovinei în perioada dintre semnarea protocolului adițional secret sovieto-german (23 august 1939) și nota ultimativă sovietică (26 iunie 1940) [I]*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 40-51.

Văratec, Vitalie, *Problema Bucovinei în perioada dintre semnarea protocolului adițional secret sovieto-german (23 august 1939) și nota ultimativă sovietică (26 iunie 1940) [II]*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 19-33.

Vergatti, Radu-Ștefan, *Harta etnodemografică a României în anul 1940*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 17-22.

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE – CERNĂUȚI PRIMĂVARA ANULUI 1999

Andrieș, Tudor, *Potențialul intelectual al românilor din nordul Bucovinei*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 33-34.

Bostan, Grigore C., *Întru păstrarea și cultivarea spiritului românesc*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 35-40.

Bostan, Grigore C., *Învățământul superior în limba română la Cernăuți: Istorie – contemporaneitate – perspective*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 63-67.

Cernov, Alexandrina, *Învățământul în limba română în Ucraina: Condiții, probleme și perspective*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 41-43.

Cernov, Alexandrina, *Conferința „Limba și literatura română în școlile din Ucraina” (14-15 mai 1999). Cuvânt de deschidere*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 61-62.

Cernov, Alexandrina, *Problemele și specificul predării limbii și literaturii române în școlile din Ucraina: Concepții și legi, programe și manuale*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 68-72.

Chivu, Gheorghe, *Cultivarea limbii române în școlile românești din afara granițelor României*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 78-82.

Conferința „Limba și literatura română în școlile din Ucraina”, Propunerile

cu privire la proiectul Universității de Stat „Mihai Eminescu” din Cernăuți, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 85-86.

[Rezoluția Conferinței „Limba și literatura română în școlile din Ucraina”, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 83-84.]

Congresul I al Intelectualității Românești din regiunea Cernăuți: *Doleanțele populației românești din regiunea Cernăuți (Ucraina) în domeniul social-politic, al culturii și învățământului*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 52-55.

Legea Ucrainei despre introducerea modificărilor la Legea Ucrainei „Cu privire la minoritățile naționale din Ucraina” (proiect), An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 56-58.

Memorandumul Congresului Intelectualității Românești (inclusiv a conaționalilor ce se consideră moldoveni) din regiunea Cernăuți (Ucraina), An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 44-52.

Luceac, Ilie, *Cultivarea vorbirii orale și scrise la ciclul primar în școala generală: situația actuală și perspective pe viitor*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 73-77.

Toacă, Maria, *O nouă etapă în lupta pentru dăinuirea limbii române*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 59-60.

DIN ISTORIA NEAMULUI

Codreanu, Theodor, *Nicolae Iorga și Marea Unire*, An. XXV, nr. 4 (100), 2018, p. 31-37.

Moisuc, Viorica, *Tezaurul României evacuat la Moscova în 1916 și confiscat de Soviete – problemă internațională actuală*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 9-23.

Moisuc, Viorica, „Un teritoriu care se cheamă Transilvania...”, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 7-14.

Moisuc, Viorica, *Contele de Saint-Aulaire – un mare prieten al poporului român în vremuri de restriște*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 16-26.

Nandriș, John, *Epoca de fier în Dacia. Comentariu în context european*, An. I, nr. 2, 1994, p. 3-15.

Platon, Gheorghe, *Austria și Principatele Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Politică de anexiune sau misiune civilizatoare?*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 5-12.

Pop, Ioan-Aurel, *Istoria și semnificația numelor de român/valah și România/Valahia*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 40-62.

Ștefănescu, Ștefan, *Românii și conștiința europeană în secolul al XVI-lea*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 3-11.

Ștefănescu, Ștefan, *Ștefan cel Mare – orizonturile domniei*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 10-14.

Ștefănescu, Ștefan, *Istoria și toleranța*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 3-4.

Ștefănescu, Ștefan, *Mihai Viteazul și epoca sa*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 5-11.

Ștefănescu, Ștefan, *Mari istorici și ideea națională: A. D. Xenopol*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 36-44.

Zidaru, Marian, *Regina Maria – ambasador la Conferința de Pace de la Paris*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 26-37.

PERSONALITĂȚI BUCOVINENE COLOCVIUL *PERSONALITĂȚI*
BUCOVINENE: ACADEMICIAN RADU GRIGOROVICI – O SUTĂ DE ANI DE
LA NAȘTERE

Aiftincă, Marin, *O conștiință a binelui: academicianul Radu Grigorovici*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 43-50.

Bejinariu, Petru, *Fizicianul român Radu Grigorovici la întâlnirile cu elevii de la Liceul „Eudoxiu Hurmuzachi”*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 65-68.

Brătuleanu, Vlad, *George Grigorovici – 140 de ani de la naștere*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 51-58.

Cernica, Doina, *George Muntean, evocare la 7 ani de la plecarea sa* (răsfoind cotidianul „Crai Nou”, Suceava), An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 72-79.

Cernov, Alexandrina, *Argument*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 7-11.

Cernov, Alexandrina, *Cuvânt de deschidere*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 14-21.

Constantin, Ion, *Vladimir Trebici – savant de factură europeană*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 7-13

Devenyi, Andrei, *Magistrul meu Radu Grigorovici*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 26-34.

Fuchs-Economu, Raluca, *Îmi amintesc de tatăl meu, Radu Economu*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 14-18.

Hostiuc, Ștefan, *Radu Grigorovici și vechea dilemă a istoriografiei bucovinene*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 45-56.

Irimescu, Mircea, *Întoarcerea la înțelept*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 32-37.

Jitaru, Carolina, *Radu Grigorovici: fericirea unei întâlniri deosebite, regretul unui vis neîmplinit...*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 88-90.

Luceac, Ilie, *O personalitate a unei istorii nescrise a Bucovinei: academician Vladimir Trebici*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 59-66.

Marchidan, Rodica, *Tatăl meu – Radu Grigorovici*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 22-25.

Mezincescu, Nadia-Ruxandra, *Radu Grigorovici sau despre înțelepciune*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 35-42.

Nenati-Olaru, Lucia, *Portrete sepie: Vladimir Trebici și George Muntean*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 74-81.

Popescu-Muntean, Adela, *George Muntean – omul*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 57-64.

Programul Colocviului Personalități Bucovinene: Academician Radu Grigorovici – o sută de ani de la naștere, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p.12-13.

Schipor, Vasile, *Academicianul Radu Grigorovici (1911–2008) și renașterea activității de cercetare științifică în Bucovina*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 19-31.

Ștefănescu, Ștefan, *Un învățat bucovinean de neuitat: acad. Radu Grigorovici (1911–2008)*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 38-44.

Tărășteanu, Vasile, *Inimă blândă și spirit justițiar*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 82-87.

Toacă, Maria, *Doi trandafiri de la Horecea Mănăstirii pentru nostalgiile lui Vladimir Trebici*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 80-82.

Țugui, Pavel, *Debutul în cultură al lui George Muntean*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 69-73.

Zegrea, Ilie T., *George Muntean și bucovinenii*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 67-71.

COLOCVIUL EUDOXIU HURMUZAKI ȘI EPOCA SA

Cernov, Alexandrina, *Caracterul național al învățământului public în concepția lui Alexandru Hurmuzaki. Actualitatea problemei*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 102-108.

Covalciuc, Dumitru, *Doxachi Hurmuzaki, proprietarul moșiei Cernaucă*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 80-89.

Burac, Constantin, *Considerații privitoare la originea și locul de formare a poporului român în opera lui Eudoxiu Hurmuzaki*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 32-43.

Luceac, Ilie, *Argument*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 8-18.

Programul colocviului *Personalități bucovinene: Eudoxiu Hurmuzaki și epoca sa – bicentenar Eudoxiu Hurmuzaki*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 19-20.

Luceac, Ilie, *Istoricul Eudoxiu Hurmuzaki (1812-1874) și epoca sa*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 21-31.

Luceac, Iuliana, *Carol Miculi – un aristocrat al pianului și un prieten devotat al Hurmuzăkeștilor*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 66-72.

Mârza, Iacob, Mârza, Radu, *Dialog epistolar între Blaj și Cernăuți în epoca Hurmuzăkeștilor*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 44-57.

Muscalu, Ion, *Horodiștea Cotnarilor din Moldova lui Ștefan cel Mare și Sfânt – leagăn al neamului Hurmuzaki*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 58-65.

Parascan, Constantin, *Documentele Hurmuzaki – prețios tezaur pentru studierea istoriei românilor*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 73-79.

Rad, Ilie, *Doxachi Hurmuzaki și Aron Pumnul. Constituirea Bibliotecii învățăceilor români gimnaziaști din Cernăuți*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 90-101.

PERSONALITĂȚI BUCOVINENE

Aiftincă, Marin – acad. Radu Grigorovici, *In honorem. Academician Radu Grigorovici la 90 de ani. Gânduri despre adevărul vieții și adevărul științei*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 24-38.

Berejan, Silviu, *Dialectologul Vasile Pavel în geografia lingvistică românească și romanică*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 18-21.

Bilețchi-Albescu, Ioan, *Un sat ca oricare altul: Opișenii. Cuvinte pentru cititor*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 94-123.

Bodea, Cornelia, *Isidor Bodea, Sextil Pușcariu și Bucovina*, An. I, nr. 3, 1994, p. 34-38.

Cârlan, Nicolae, *Dimitre Onciul în scrisori adresate lui S. Fl. Marian*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 35-39.

Ceașu, Mihai-Ștefan, *Raimund Friedrich Kaindl: de la Universitatea din Cernăuți la cea din Graz*, nr. 1 (57), 2008, p. 79-86.

Cernov, Alexandrina, *Argument*, An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 41-43.

- Cionca, Nina**, *Ciprian Porumbescu*, An. XVII, nr. 1 (65), 2010, p. 71-98.
- Corlățeanu, Nicolae**, *Maeștri ai filologiei române din Bucovina*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 62-66.
- Coșocariu, Oltea**, *Dimitre Onciul, istoric modern al României*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 31-34.
- Economu, Radu**, *George Popovici (T. Robeanu) 1863-1905*, An. I, nr. 2, 1994 p. 39-43.
- Economu, Radu**, *Iancu Flondor (1865-1924)*, An. I, nr. 3, 1994, p. 39-45.
- Economu, Radu**, *Procesul lui Ciprian Porumbescu*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 61-86.
- Filipciuc, Ion**, *Frații cărturari Ioan și Axentie Bilețchi*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 79-93.
- Fodor, Ligia-Maria**, *Dimitre Onciul, Director General al Arhivelor Statului din România*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 39-50.
- Giurcă, Gheorghe**, *George Tofan – profesorul*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 59-68.
- Grigorovici, Radu**, *Evocare sau cum ajunge un fizician să se ocupe cu pasiune de istoria Bucovinei*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 34-46.
- Grigorovici, Radu**, *Dascălii* (Liceul „Aron Pumnul” în amintirile lui Radu Grigorovici), An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 44-67.
- Hrehor, Constantin**, *Silvestru Morariu Andrievici între pionierii școlii românești. Câteva coincidențe*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 26-43.
- Iorga, Nicolae**, *Răspunsul la Discursul de recepțiune al d-lui I. Nistor*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 22-25.
- Luceac, Ilie**, *Un pictor bucovinean: Epaminonda Bucevschi (I)*, An. I, nr. 1, 1994, p. 53-65.
- Luceac, Ilie**, *Un pictor bucovinean: Epaminonda Bucevschi (II)*, An. I, nr. 2, 1994, p. 28-38.
- Luceac, Ilie**, *O corespondență dintre Ciprian Porumbescu și Epaminonda Bucevschi*, An. I, nr. 3, 1994, p. 50-57.
- Luceac, Ilie**, *Unele considerații cu privire la originea familiei pictorului Epaminonda A. Bucevschi*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 17-30.
- Luceac, Ilie**, *Câteva date despre istoricul și arhivistul Teodor Balan. Un manuscris nepublicat*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 14-24.
- Luceac, Ilie**, *Constantin Hurmuzaki – conștiință a culturii și a statalității românești moderne*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 47-54.
- Luceac, Ilie**, *O boală mistuitoare și dulce: dorul de Bucovina (Poetul Arcadie Suceveanu la 50 de ani)*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 86-105.
- Luceac, Ilie**, *Eudoxiu Hurmuzaki și istoriografia românească în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 38-70.
- Luceac, Ilie**, *Dimitre Onciul: omagiul Bucovinei recunoscătoare*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 26-38.
- Luceac, Ilie**, *Încă o dată despre casa Hurmuzaki din Cernăuți*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 39-47.
- Luceac, Ilie**, *Scriitorii și artiștii plastici Partenie Masichievici (1887-1952) și Hortensia Masichievici-Mișu în retrospectiva unei expoziții*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 47-67.
- Lutic, Mircea**, *Ierarhi ai Bucovinei. O făclie a credinței și etnicității românești*,

An. I, nr. 1, 1994, p. 47-52.

Lutic, Mircea, *Ierarhi ai Bucovinei: Bărbat de aleasă simțire națională și de înaltă virtute creștinească*, An. I, nr. 2, 1994, p. 23-27.

Lutic, Mircea, *Ierarhi ai Bucovinei: Nectarie Cotlarciuc – un arhipăstor înzestrat cu alese virtuți naționale*, An. I, nr. 3, 1994, p. 19-27.

Lutic, Mircea, *Ierarhi ai Bucovinei: Episcopul Dositei Herescu – un ocrotitor al continuității românești în Bucovina înstrăinată*, An. I, nr. 4, 1994, p. 32-44.

Mamina, Ion, *Oameni politici și diplomați din Bucovina*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 81-84.

Mareci, Harieta, *Teodor Balan – viața unui istoric*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 55-71.

Mareci, Harieta, *Teodor Balan, culegător și editor de documente*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 73-86.

Mareci, Harieta, *Vasile Grecu (1885-1972) (Repere în destinul unui savant)*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 100-107.

Mareci, Harieta, *Nicolai I. Grămadă*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 17-22.

Mareci, Harieta, *Teodor V. Ștefanelli (1849-1920)*, An. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 39-46.

Mareci, Harieta, *George Tofan (Sugestii pentru o posibilă nouă deschidere)*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 119-126.

Mareci, Harieta, *Dimitre Onciul. Etape și valențe formative*, An. XII, nr. 3 (51), 2006, p. 51-56.

Marian, Simeon Florea, (Medalion), An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 49-50.

Marian, Simeon Florea, *Cromatica poporului român. Discurs de recepție ținut în aula Academiei Române (12/24 martie 1882)*, An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 51-79.

Moisei, Arcadie; Moisei, Antonie, *Dimitrie Dan - valorificator al culturii tradiționale a românilor din Bucovina*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 23-29.

Moldovan, Eleonora, *Inițiativele politice ale liderului Partidului Național Român din Bucovina George Popovici*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 87-96.

Muntean, Ștefan, *Profesorul Teodor Balan*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 54-58.

Nandriș, Gheorghe, *Ion Nandriș (1890-1967)*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 15-36.

Nistor, Ion, (1876–1962) (Medalion), An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 7-9.

Nistor, Ion, *Un capitol din viața culturală a românilor din Bucovina (1774–1857). Discurs de recepție rostit la 21 mai/3 iunie 1916. (Partea I)*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 10-39.

Nistor, Ion, *Un capitol din viața culturală a românilor din Bucovina (1774–1857). Discurs de recepție rostit la 21 mai/3 iunie 1916. (Partea a II-a)*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 7-21.

Olaru, Dragoș, *Isidor Bodea (1866-1938)*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 25-37.

Onciul, Dimitrie (1856-1923), *Medalion*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 7-8.

Onciul, Dimitre, *Epocile istoriei române și împărțirea ei. (Discurs de recepție rostit la 22 martie/4 aprilie 1906)*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 9-21.

Pavel, Vasile, *Vitalie Sorbală, un distins dialectolog (1926-1979)*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 7-15.

Pavel, Vasile, *Medalion*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 16-17.

Hasdeu, Bogdan Petriceicu, *Răspunsul la Discursul de recepțiune al părintelui S. Fl. Marian*, An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 80-81.

Popa, Anghel, *Ilie Dugan-Opaiț și Georges Richter cavaler de Rosticki*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 43-46.

Stan, Constantin, *Activitatea lui Dimitrie Marmeliuc pentru realizarea desăvârșirii unității naționale*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 45-54.

Sturdza, Dimitrie A., *Răspunsul la Discursul de recepție al D-lui Dimitre Onciul*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 22-25.

Șcraba, Rodica, *Bădița Arcadie Dugan – ultima parte a vieții*, An. I, nr. 3, 1994, p. 46-49.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928) [I]*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 47-61.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928) [II]*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare”*, vol. 1, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 28-38.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928)*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare” [III]*, vol. 1, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 48-58.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928)*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare” [IV]*, vol. 2, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 56-71.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928)*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare” [V]*, vol. 2, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 43-55.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928)*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare” [VI]*, vol. 2, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 44-55.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei în 1878 și până la jubileul semicentenar din 1928)*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare” [VII]*, vol. 3, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 25-42.

Șcraba, Rodica, *Membrii marcanți ai Societății Academice „Junimea” din Cernăuți (de la înființarea ei, în 1878, și până la jubileul semicentenar din 1928)*, *Îngrijire și note la „Albumul Mare” [VIII]*, vol. 3, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 85-95.

Ștefănescu, Ștefan, *Mari istorici și ideea de unitate națională: Dimitre Onciul*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 38-44.

Trebici, Vladimir, *Academicianul Radu Grigorovici la 85 de ani*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 15-19.

Trebici (Trebiș), Vladimir (1916-1999), *Medalion*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 71-73.

Trebici, Vladimir, *Geopolitica și demografia în România: Anton Golopenția (1909-1951). Discurs de recepție ținut în Aula Academiei Române, la 16 mai 1994*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 74-87.

Trebiș, Vladimir, *Sextil Pușcariu și Bucovina*, An. I, nr. 3, 1994, p. 28-33.

Tufescu, Victor, *Cuvânt de răspuns la Discursul de recepție al acad. Vladimir Trebici*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 88-90.

Țugui, Pavel, *I. G. Sbiera – evocare*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 20-27.

Țugui, Pavel, *Claudiu Isopescu, animatorul traducerilor italiene din literatura română [I]*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 38-42.

Țugui, Pavel, *Claudiu Isopescu, animatorul traducerilor italiene din literatura română [II]*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 32-43.

Țugui, Pavel, *Claudiu Isopescu, animatorul traducerilor italiene din literatura română [III]*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 25-32.

Țugui, Pavel, *Teodor Balan. Profil biobibliografic*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 44-74.

Țugui, Pavel, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu [I]*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 54-88.

Țugui, Pavel, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu [II]*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 67-85.

Țugui, Pavel, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu (III). Note biobibliografice*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 48-64.

Țugui, Pavel, *Adolf Last: „Eram prieten declarat al tinereții studențești și îndeosebi al tinereții române*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 108-136.

Țugui, Pavel, *Compozitorul și muzicologul bucovinean Liviu Rusu (IV). Note biobibliografice*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 48-78.

Vasile, Vasile, *Ciprian Porumbescu – un militant pentru Unire*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 72-76.

Vasile, Vasile, *Ciprian Porumbescu — educator*, An. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 47-51.

ORAȘUL CERNĂUȚI LA 590 DE ANI

Luceac, Ilie, *Orașul Cernăuți cu bisericile sale în retrospectiva anilor*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 13-31.

Vitencu, Dragoș, *Cronica romanțată a târgului Cernăuți*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 32-40.

Vitencu, Dragoș, *Cronica romanțată a târgului Cernăuți (continuare)*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 3-11.

ORAȘUL CERNĂUȚI LA 600 DE ANI

Cernov, Alexandrina, *Privilegiul lui Alexandru cel Bun – 600 de ani de la prima atestare scrisă a orașului Cernăuți*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 33-47.

Luceac, Ilie, *Orașul Cernăuți cu bisericile sale – la 600 de ani*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 7-35.

Mareci, Harieta, *Orasul Cernăuți în descrierile călătorilor străini din secolele XVI-XVIII*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 36-43.

Mitric, Olimpia, *Un document bibliografic mai puțin cunoscut: Inventarul Bibliotecii Universității din Cernăuți, evacuat la Sibiu, în anului 1944*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 48-54.

Ungureanu, Constantin, *Învățăământul primar din orașul Cernăuți (sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 55-78.

Ungureanu, Constantin, *Gimnaziul german din Cernăuți (1808-1918)*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 50-71.

CRONICA VIEȚII CERNĂUȚENE

15 august – 4 noiembrie 2010 [Rubrică pregătită de **Vasile Tărățeanu**], An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 104-108.

1 septembrie – 24 decembrie 2011 [Rubrică pregătită de Vasile Tărățeanu], An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 123-130.

Andrieș, Tudor, *Românii din nordul Bucovinei în campania electorală, 1998*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 63-66.

Bizovi, Vasile, *Unele aspecte ale funcționării limbii române în școlile românești din regiunea Cernăuți*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 88-90.

Bostan, Grigore C., *Întru păstrarea ființei noastre naționale*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 70-72.

Cernov, Alexandrina, (A. C.), *În loc de Post Scriptum*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 134.

Cernov, Alexandrina, *Reflecții asupra Proiectului concepției învățământului național pentru minoritățile naționale din Ucraina*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 86-88.

Cernov, Alexandrina, (cronicar), *Problemele învățământului comunităților naționale din Ucraina: între lege și concepție*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 98-100.

Cernov, Alexandrina, *Biserica de la Hrușăuți*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 90-93.

Cernov, Alexandrina, (A. C.), *Școala: ignoranță sau pasivitate?*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 106-107.

Cernov, Alexandrina, *Obiectivele și funcțiile sociale ale școlii cu limba română de predare din Ucraina*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 78-81.

Cernov, Alexandrina, *A cincea toamnă cernăuțeană sub semnul cărții românești. (Salonul Internațional de Carte Românească la Cernăuți, 30 octombrie – 4 noiembrie 2006)*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 127-132.

Cioban, Nadina, *Sărbătorirea la Cernăuți a 156 de ani de la nașterea poetului național al tuturor românilor*, An. XIII, nr. 1 (49), p. 127-129.

Ciobanu, Dorina, *Destinul negru-alb al cărții românești la Cernăuți*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 97-105.

Ciobanu, Dorina, *Proiecte transfrontaliere: Euroregiunea „Prutul de Sus”*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 114.

Ciobanu, Dorina, *Despre cartea românească la Cernăuți [Reportaj de la Salonul Internațional de Carte Românească la Cernăuți. Ediția a VI-ea, octombrie 2007]*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 118-122.

Conferința științifico-metodică „Învățământul în școlile cu limba română de predare din Ucraina”: *Rezoluția Conferinței științifico-metodice „Învățământul în școlile cu limba română de predare din Ucraina”*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 91-92.

Covalciuc, Constantin, *O biserică ce trebuia să fie*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 94-97.

Despre ridicarea monumentului lui Ștefan cel Mare în Codrii Cosminului: o concluzie, o notă informativă și o interpelare de deputat, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 135-143.

Jar, Mihai, *Instrucțiunile și ordonanțele Ministerului Învățământului din Ucraina referitoare la predarea limbii ucrainene în școlile cu limba română de predare. Starea reală*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 75-77.

Jernovei, Gheorghe, *Programele și manualele școlare ca factor primordial necesar pentru verificarea eficiență a cunoștințelor*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 85-87.

Luceac, Ilie, *Pregătirea cadrelor didactice la ciclul primar pentru școlile cu limba de predare română din Ucraina (structură, programe, manuale)*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 82-84.

Olaru, Constantin, *Alianța Creștin-Democrată a Românilor din Ucraina (ACDR)*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 103-105.

Popescu, Ion, *Deschidem parantezele (observațiile, completările de rigoare ale d-lui Ion Popescu, deputat în Rada Supremă a Ucrainei, referitoare la elaborarea bazelor concepției învățământului național pentru minoritățile naționale*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 91-93.

Popescu, Ion, *Legislația internă și obligațiile internaționale ale Ucrainei în domeniul învățământului popoarelor și minoritățile naționale băștinașe*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 73-74.

Programul Salonului Internațional de Carte Românească Cernăuți, Ediția a 5-a, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 133-137.

Protest. Cerem să fie respectate drepturile noastre legitime, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 101-105.

Purici, Ștefan, *Studenți suceveni la Cernăuți*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 135-136.

Tărâțeanu, Vasile, *Pe tabla de șah a jocului politic*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 124-132.

Tărâțeanu, Vasile, *Răsfoind presa cernăuțeană*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 120-134.

Tărâțeanu, Vasile, *Cronica cernăuțeană (15 ianuarie – 27 iunie 2010)*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 80-90.

Toacă, Maria, *Liderii vin și se duc*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 133-134.

Toacă, Maria, *O fisură primejdioasă în organismul limbii materne*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 67-69.

Toacă, Maria, *Un alt mod de a rezista prin cultură (manifestări culturale la Cernăuți: Anul 2001)*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 105-110.

CONGRESUL AL IV-LEA AL INTELECTUALITĂȚII ROMÂNEȘTI DIN
REGIUNEA CERNĂUȚI, *Învățământul în limba română: realizări, probleme,
perspective* (17 decembrie 2005)

Cernov, Alexandrina, *Morala rostirii și înțelepciunea înțelegerii*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 63-67.

Cernov, Alexandrina, *Învățământul în limba română din Ucraina: modernizarea și emanciparea vieții profesionale*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 81-90.

Gociu, Simion, *Oglindă a neamului*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 108-111.

Jernovei, Gheorghe, *Problemele învățământului superior în limba română din Ucraina*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 91-99.

Kramar, Valeri, *Învățământului minorităților naționale din regiunea Cernăuți*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 74-80.

Lutic, Mircea, *Școala – exponentă autentică a specificității românești*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 112-114.

Pâslaru, Vlad, *Educația lingvistică și literară în școala românească modernă*, An. XIII; nr. 1 (49), 2006, p. 100-107.

Popescu, Ion, *Învățământul în limba maternă: legislație, realitate, perspective*, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 68-73.

Rezoluția Congresului al IV-lea al Intelectualității Românești din regiunea Cernăuți, An. XIII, nr. 1 (49), 2006, p. 115-118.

ANIVERSĂRI CERNĂUȚENE

Bostan, Grigore C., *Aspecte din activitatea Societății „Mihai Eminescu”*, An. I, nr. 3, 1994, p. 150-154.

Cernov, Alexandrina, *Societatea „Mihai Eminescu” în oglinda retrovizoare a momentului actual*, An. I, nr. 3, 1994, p. 155-158.

Cernov, Alexandrina, *Universitatea din Cernăuți în contextul evenimentelor premergătoare inaugurării*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 59-67.

Galan, George, *Școală Normală din Cernăuți (125 de ani de la înființare)*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 93-98.

Gorda, Maria, *Intelectual cu brațe de plugar (80 de ani de la nașterea lui Măhailo Ivasiuk)*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 58-63.

Grigorovici, Radu, *Școala de fizică de la Cernăuți (1918-1944)*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 56-63.

Grigoroviță, Mircea, *Revista de pedagogie (1931-1943)*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 86-92.

Grigoroviță, Mircea, *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Preliminarii*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 120-130.

Grigoroviță, Mircea, *Universitatea din Cernăuți în perioada interbelică. Misiunea educativă și științifică*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 68-78.

Grigoroviță, Mircea, *Facultatea de Filozofie și Litere din Cernăuți în perioada interbelică*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 105-120.

Ivanciuc, Maria G., Litovcenco, Valentin A., Lazarovici, Ștefan G., *Școala Normală din Cernăuți: perioada contemporană*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 109-115.

Lutic, Mircea, *Eusebie Popovici: un strălucit teolog și un mare istoric al bisericii* An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 64-75.

Mihail, Paul, Mihail, Zamfira, *Difuzarea scrierilor lui Petru Movilă în limba română în sec. XVII-XIX (Mărturii inedite)*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 87-92.

Morărașu, Marcel, *Neculai C. Enescu și învățământul normal în Bucovina*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 104-108.

Morărașu, Veronica Elena, *Absolvenți ai Școlii Normale din Cernăuți: promoția 1938*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 99-103.

Olaru, Dragoș, *„Dorind a merge în Bucovina la Cernăuți...” (130 de ani de la primele turnee teatrale românești la Cernăuți*, An. I, nr. 2, 1994, p. 121-125.

Olaru, Dragoș, *Contribuții la istoricul creării Catedrei de istorie a românilor la Universitatea din Cernăuți*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 76-85.

Pahomi, Mircea, *Ctitorii românești la Cernăuți*, An. I, nr. 2, 1944, p. 113-120.
Statutul Societății regionale pentru cultura românească „Mihai Eminescu”, An. I, nr. 3, 1994, p. 158-163.

Suceveanu, Arcadie, *Cartea de vise, niciodată întreagă*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 85-89.

Trebiș, Vladimir, *Facultatea de Teologie din Cernăuți (1875-1940) și importanța sa ecumenică*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 49-54.

DIN VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ ȘI CULTURALĂ A ORAȘULUI CERNĂUȚI

Cernov, Alexandrina, *Centrul de Studii Bucovinene – 15 ani de activitate. Reflecții jubiliare*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 118-125.

Gherman, Grigore, *Întâlniri de suflet în inima Bucovinei*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 126-132.

CĂLĂTORII STRĂINI DESPRE BUCOVINA

Kohl, Johann Georg, *Călătorii înăuntrul Rusiei și al Poloniei. Partea a treia: Bucovina, Galiția, Cracovia și Moravia*. (Fragmentul *Bucovina*: în traducere din germană de Zinovia Peniuc), An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 56-66.

TEORIE, CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ

Acatrini, Vladimir, *Manuscrisul lui Aron Pumnul în Biblioteca Universității din Cernăuți*, An. XIV, nr. 4 (96), 2017, p. 45-51.

Agachi, Catinca, *Literatura română din țările vecine (1942-2000), (I)*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 101-134.

Agachi, Catinca, *Literatura română din țările vecine (II). Generația anilor 50 și salvarea de infernul proletcultist*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 72-89.

Agachi, Catinca, *Literatura română din țările vecine (III). Generația anilor 60 și deschiderea spre modernism*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 74-117

Agachi, Catinca, *Mircea Lutic, decanul literelor românești din nordul Bucovinei (Ucraina)*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 169-179.

Agachi, Catinca, *Istoricul și criticul literar Dan Mănuță, model de rigoare academică*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 45-52.

Agachi, Catinca, *Mihai Eminescu și idealul național de unire*, An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 65-83.

Andru, Vasile, *Cele 11 moduri de contracarare a vigilenței cenzurii*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 45-50.

Apetri, Elena, *Imaginea artistică în poezia lui Ion Vatamanu*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 50-61.

Apetri, Elena, *Intertext eminescian în literatura română din nordul Bucovinei*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007 p. 115-126.

Apetri, Elena, *Metafore obsedante în poezia lui Vasile Tărățeanu*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 72-84.

Basneak, Tatiana, *Personalitatea lui Gregor von Rezzori în contextul tradiției culturale europene*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 88-95.

Bilețchi, Nicolae, *Mircea Lutic, un veritabil homo eruditionis*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 35-43.

Bilețchi, Nicolae, *Nicolai Costenco (1913-1993)*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 22-44.

Bilețchi, Nicolae, *Mircea Streinul*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 65-83.

Blaj, Pavel, *Familia Neculce și Boianul*, An. I, nr. 3, 1994, p. 115-118.

Bodea, George, *Matei Vișniec, navigând prin orașul luminilor*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 53-58.

Borca, Ana, *Iulian Vesper – un cântăreț uitat al „Țării Fagilor”*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 34-48.

Bostan, Lora, Grigorcio, Brândușa, *Proza bucovineană din sec. al XIX-lea-în-ceputul sec. al XX-lea*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 35-41.

Brânză, Iulia, *Teofil Lianu (1908-1997)*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 47-52.

Cazacu, Mihail, *Realitate. Realism. Artă*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 47-53.

Cârlan, Nicolae, *Leca Morariu – folclorist*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 79-84.

Cârlan, Nicolae, *Ideile literare ale lui Ion Luca*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 45-60.

Cernov, Alexandrina, *Pentru o istorie a culturii și literaturii române din Bucovina*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 58-61.

Cernov, Alexandrina, *Istorie și mit în romanul Biserica Albă de Ion Druță*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 68-87.

Cernov, Alexandrina, *Mit și identitate națională românească în spațiul nord-bucovinean*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 60-68.

Cernov, Alexandrina, *Aglae Eminovici-Drogli (Döllitzsturm), o prezență artistică remarcabilă la Cernăuți*, An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 43-52.

Cernov, Alexandrina, *Aron Pumnul și I.G. Sbiera – autorii primelor sinteze de istorie literară la Cernăuți*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 33-51.

Cervinski, Olga, *Literatura: sete spirituală sau agresivitate intelectuală? (Experiența Anei Ahmatova)*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 101-113.

Cervinska, Olga, *Locul provinciei în formula discursului din imperiu*, An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 34-42.

Cimpoi, Mihai, *Refuzul frontierei. Portret: Ion Vatamanu*, An. I, nr. 3, 1994, p. 100-108.

Cimpoi, Mihai, *Limba română, „casă a ființei noastre”*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 48-55.

Ciobanu, Mircea V., *Adevărul literar și artistic al lui Serafim Saka*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 45-49.

Ciocanu, Ion, *Gândire îndrăzneță și exprimare rafinată*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 81-86.

Cionca, Nina, *Iraclie Porumbescu – scriitorul „care trebuie dezgropat uitării”*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 38-55.

Codreanu, Theodor, *Eminescu și mistica „nebuniei”*, An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 29-40.

Codreanu, Theodor, *Eminescu și modelul cultural românesc*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 73-76.

Codreanu, Theodor, *Testamentul carpatic*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 203-212.

Cozmei, Ion, *Actualitatea Călineștilor lui Cuparencu*, An. I, nr. 3, 1994, p. 109-114.

Cozmei, Ion, *Trepte și ipostaze ale spiritului creator românesc în viziunea filozofică a lui Lucian Blaga*, An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 114-132.

Cozmei, Ion, *De la Eminovici la Eminescu*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 84-92.

Diaconu, Mircea A., *Iulian Vesper. Destin și poetică*, An. I, nr. 1, 1994, p. 66-68.

Diaconu, Mircea A., *Mircea Streinul și literatura bucovineană*, An. I, nr. 2, 1994, p. 50-61.

Diaconu, Mircea A., *Poezia iconaristă. Câteva disocieri*, An. I, nr. 3, 1994, p. 78-86.

Diaconu, Mircea A., *Poezia de la „Gândirea”*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 35-47.

Diaconu, Mircea A., *Avatarurile pastelului de la „Gândirea”*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 43-48.

Diaconu, Mircea A., *Mihail Iordache. Singurătatea și tristețea oglinzilor*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 37-42.

Diaconu, Mircea A., *Destinul poetic al lui George Drumur*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 64-75.

Diaconu, Mircea A., *Traian Chelariu, în căutarea unui gest de justiție literară. Printre „Memoriile” lui Traian Chelariu – RESTITUIRI*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 71-93.

Diaconu, Mircea A., *De peste neguri, glasul lui Iulian Vesper*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 151-158.

Diaconu, Mircea A., *Mircea Streinul sau voluptatea mistică a suferinței*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 65-72.

Diaconu, Mircea A., *Cuvinte despre strigătul lui Paul Celan*, nr. 1 (45), 2005, p. 30-37.

Diaconu, Mircea A., *Scurtă introducere în postmodernism sau Un sceptic povestind copiilor*, An. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 52-70.

Diaconu, Mircea A., *I. L. Caragiale și fatalitatea ironică*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 57-64.

Derykoz, Olga, *Nuvelele Angelei Carter: idei feministe în cadrul temelor clasice metamorfozate*, AN. XXI, NR. 1-2 (81-82), 2014, P. 112-124.

Giura, Lucian, *Vasile Alecsandri și Asociațiunea „Astra”*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 90-102.

Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, *Intelectualul și cultura în lumea secularizată (Ultimul articol scris de Acad. Prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga pentru întâlnirea ecumenică de la Mitropolia Alba-Iulia. Î.P.S. Andrei. Tipărit cu bunăvoința Î.P.S. Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăușilor*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 57-61.

Filipciuc, Ion, *Drumul împărătesc al poetului*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 42-48.

Filipciuc, Ion, *Vasile Posteuca, două scrisori, o mărturie*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 94-100.

Filipciuc, Ion, *Vasile Posteuca și despre I. E. Torouțiu*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 101-108.

Filipciuc, Ion, *I. E. Torouțiu și proiectele sale*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 109-113.

Filipciuc, Ion, *Eminescu la Costișa?*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 63-75.

Filipciuc, Ion, *Șapte referate la realismul critic*, An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 90-114.

Filipciuc, Ion, *Mircea Eliade printre bucovineni*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007 p. 54-66.

Filipciuc, Ion, *Mircea Eliade și tâlcul zilei sale de naștere*, An. XV, nr. 1 (57), 2008, p. 111-150.

Filipciuc, Ion, *Trei prozatori bucovineni*, An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 43-53.

Filipciuc, Ion, *Cernăuți, într-un album aniversar*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 126-128.

Filipciuc, Ion, *Debutul filosofului Alexandru Bogza*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 59-66.

Filipciuc, Ion, *Monografia unui sat bucovinean, Oprișeni*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 129-134.

Geană, Gheorghiță, *Rostirea românească: un individual cu înzestrare ontologică*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 26-38.

Geană, Gheorghiță, *Arhetipuri creștine în Miorița*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 69-76.

Geană, Gheorghiță, *Antropomorfism și antropocentrism (cu o aplecare asupra Mioriței)*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 54-59.

Geană, Gheorghiță, *Imperativitatea modelelor*, An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 20-28.

Geană, Gheorghiță, *Funcția cognitivă a clișeelelor de limbaj*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 66-72.

Geană, Gheorghiță, *În jurul unei scrieri biografice despre Titu Maiorescu*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 187-202.

Georgescu, Nicolae, *Boala și moartea lui Eminescu. Abordare filologică de bun simț*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 22-53.

Georgescu, Nicolae, *Boala și moartea lui Eminescu. Abordare filologică de bun simț (II)*, XV, nr. 2 (58), 2008, p. 84-118.

Georgescu, Nicolae, *Boala și moartea lui Eminescu. Abordare filologică de bun simț (III)*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 124-147.

Georgescu, Nicolae, *Lucian Blaga (1895-1961)*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 34-42.

Gorda, Maria, *Tragismul unui scurt destin (80 de ani de la nașterea prozatorului V. Babaleak)*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 82-86.

Grigorovici, Radu, *Două culturi*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 136-149.

Halip, Teodot, *Versuri*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 127-131.

Havriliuc, Nicolae, *Mircea Streinul și cotidianul „Suceava”*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 48-49.

Hostiuc, Ștefan, *Arcadie Suceveanu: Zborul din crisalida oglinzii sau jocul paradigmatic al scriiturii*, An. I, nr. 1, 1994, p. 69-76.

Hostiuc, Ștefan, *Poezia română postbelică din nordul Bucovinei: generalități și paradigme*, An. I, nr. 3, 1994, p. 87-99.

Hostiuc, Ștefan, *Gaston Bachelard: între instinctul imaginii și reveria anagogică [I]*, An. I, nr. 4, 1994, p. 45-56.

Hostiuc, Ștefan, *Gaston Bachelard: între instinctul imaginii și reveria anagogică [II]*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 22-34.

Hostiuc, Ștefan, *Ion Cozmei: poezia de(s)prinderii*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 47-51.

Ilisei, Grigore, *Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Portret în mozaicurile amintirii*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 67-71.

Iordache, Mihai, *Un precursor al avangardei: Adrian Maniu*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 43-47.

Irimia, Dumitru, *Eminescu şi Putna*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 109-123.

Irimia, Mihai P., *Gheorghe Asachi şi tipărirea „Psaltirii tălmăcite”*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 76-81.

Isapciuk, Iulia, *Constructul literar al provinciei austriece: scriitoarea Ingeborg Bachmann şi oraşul Klagenfurt*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 102-111.

Kolodii, Oksana, *Scriitorul şi diplomatul Teodot Halip*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 117-126.

Kravciuk, Olga, *Rose Ausländer – în căutarea identităţii pierdute* An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 39-45.

Luceac, Ilie, *Mihai Eminescu şi intelectualitatea bucovineană faţă de teoria modernă a psihologiei popoarelor*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 15-26.

Luceac, Ilie, *Hurmuzăkeştii şi scrisul românesc din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 66-73.

Luceac, Ilie, *Marin Gherman şi tentaţia jocului poetic*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 43-46.

Luceac, Ilie, *Obsesia umbrei lui Hamlet sau exprimarea totală a fiinţei prin poezie [Poetul Arcadie Suceveanu – 60 de ani de la naştere]*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 48-58.

Luceac, Ilie, *Casa cu îngeri trişti şi ferestre stinse*, An. XXII, nr. 2 (86), 2015, p. 51-59.

Luceac, Ilie, *Constantin Noica: un miracol şi un exemplu paideic în cultura românească (mărturiile unui discipol exemplar)*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 68-77.

Lansarea cărţii *Fiinţe, umbre, epifanii. Cuvântul poetului Arcadie Suceveanu rostit la 10 august 2012, în cadrul Cenaclului literar „Vasile Leviţchi” al Societăţii Scriitorilor Români din Cernăuţi*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 59-65.

Lutic, Mircea, *Partea lui, rotundă, de cer*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 119-130

Macovei, Antoaneta, *„Un diletant erudit”*, *Constantin Stamati-Ciurea*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 85-90.

Mareş, Nicolae, *Stan Velea – unul dintre cei mai prodigioşi polonişti contemporani ai României*, An. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 71-89.

Mazilu, Dan Horia, *Petru Movilă sau adevărata europeanizare a Estului*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 76-84.

Mănicuţă, Cornelia, *Ştefan cel Mare, între istorie şi ficţiune literară*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 137-150.

Mănicuţă, Cornelia, *1904, Anul Sadoveanu*, An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 56-62.

Mănicuţă, Cornelia, *Monografia folclorică a satului*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 73-89.

Moise, Ilie, *Cultura populară – temei al unităţii spirituale româneşti*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 113-118.

Moldoveanu, Gheorghe, *Aron Pumnul – profesor la Cernăuţi*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 135-140.

Moțoc, Radu, *Ginta latină. Premiul de la Montpellier*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 43-56.

Muntean, George, *Ion Neculce – astăzi*, An. I, nr. 3, 1994, p. 119-121.

Munteanu, Ștefan, *Despre arta cuvântului*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 67-75.

Muscalu, Ion, *Amfilohie Hotiniul, cărturar și episcop*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 82-93.

Neamțu, Anatol, *Modele culturale în literatura universală [II]*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 39-46.

Neamțu, Anatol, *Modele culturale în literatura universală [III]*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 59-63.

Negru, Nina, *Întârziere în obișnuit*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 39-43.

Olaru, Dragoș, *Contribuții documentare la biografia lui Mircea Streinul*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 54-63.

Olaru-Nenati, Lucia, *Spiritul Bucovinei, o componentă esențială în formarea personalității lui Mihai Eminescu*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 91-96.

Olaru-Nenati, Lucia, *George Voevidca – poet al Bucovinei*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 61-77.

Olaru-Nenati, Lucia, *Ștefan cel Mare în viziunea eminesciană*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 90-101.

Olaru-Nenati, Lucia, *Legături spirituale între Botoșani și Cernăuți în vremea Marii Uniri*, An. XV, nr. 3 (59), 2008, p. 148-165.

Olteanu, Vasile, *Coresi Diaconul – 425 ani de la tipărirea „Psaltirii” și a „Liturgierului”*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 50-54.

Olteanu, Vasile, *Popa Bratu (1484-1515) de la biserica „Sf. Nicolae” din Șcheii Brașovului – autorul primului text de limba română - 30 noiembrie 1495*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 40-43.

Paladian, Cristina, *Versificația lui Lucian Blaga: Poemele luminii*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 43-52.

Palladi, Tudor, *Metafora între cuvânt și dramă*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 48-57.

Popescu-Latiș, Cecilia, *Inscripții convertite*, An. X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 114-118.

Precop, Vasile, *Iraclie Porumbescu – scriitor pașoptist*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 64-76.

Precop, Vasile, *Orest Horia Pașcanu – vrednic urmaș al lui Anton Pann*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 80-95.

Rachieru, Adrian Dinu, *Traian Chelariu sau rafinamentul clasicist*, An. I, nr. 2, 1994, p. 62-65.

Rachieru, Adrian Dinu, *Câteva repere pentru o istorie a poeziei bucovinene*, An. I, nr. 3, 1994, p. 65-77.

Rachieru, Adrian Dinu, *Profiluri poetice: Ion Beldeanu: Poezia provinciei; Constantin Hrehor și „viziunea cuvintelor”; Ion Cozmei și „fiorul călător”*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 55-62.

Rachieru, Adrian Dinu, *Marcel Mureșeanu sau „ironia cordială”*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 49-52.

Rachieru, Adrian Dinu, *Arcadie Suceveanu – pe „crucea sonetului”*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 69-72.

Rachieru, Adrian Dinu, *O preumblare prin Cernăuți*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 122-125.

Rachieru, Adrian Dinu, *Eminescianism și eminescologie*, An. XVII, nr. 1 (65), 2010, p. 99-111.

Rachieru, Adrian Dinu, *Bucovinenii*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 39-42.

Rachieru, Adrian Dinu, *Vasile Andru, un isihast itinerant*, An. XVIII, nr. 1(89), 2016, p. 20-31.

Rachieru, Adrian Dinu, *Radu Mareș și „drogul scrisului”*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 62-67.

Rachieru, Adrian Dinu, *Recitiri: Eusebiu Camilar și „duhul poeziei”*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 39-45.

Roșca, Timofei, *Poezia lui Arcadie Suceveanu: tentația supratranscendenței*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 56-65.

Stanciu, Teodora, *Academician Zoe Dumitrescu-Bușulenga la 85 de ani. (Interviu I, august 2005)*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 72-75.

Stanciu, Teodora, *De vorbă cu acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga (Interviu II, 2005)*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 76-83

Suceveanu, Arcadie, *Ștefan Hostiuc sau copilul cuvântului scris în aventura sublimării poetice*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 73-78.

Tărățeanu, Vasile, *Un om dintr-o bucată*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 44-49.

Tradiție spirituală românească și deschidere spre universal. (Colocviu închinat memoriei acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – maica Benedicta, Putna, 18-20 august 2007), An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 55-56.

Tărățeanu, Vasile, *Mesagerul septentrionului literar bucovinean*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 160-168.

Ticinina, Aliona, *Interpretări actuale ale literaturii pentru copii: bande desenate, desene animate și jocuri pentru calculator*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 78-84.

Țugui, Pavel, *Profesorul bucovinean Constantin Loghin (note bibliografice)*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 96-110.

Vasâlik, Liubov, *Mihai Eminescu și poezia ucraineană din România*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 27-33.

Vasile, Vasile, *Motivul buciului în creația eminesciană*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 55-58.

Vatamaniuc, Dimitrie, *Eminescu și Bucovina*, An. I, nr. 2, 1994, p. 44-49.

Vatamaniuc, Dimitrie, *Eminescu și „Foaia Societății pentru literatură și cultura română în Bucovina”*, An. I, nr. 3, 1994, p. 58-65.

Vintilă, Alexandru Ovidiu, *Traian Brăileanu și mișcarea „Iconar”*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 77-101.

Vintilă, Alexandru Ovidiu, *Traian Brăileanu și „Însemnările sociologice”, revista Grupului de la Cernăuți. Preliminarii. Datele imediate ale unei filosofii sociale*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 66-71.

Vintilă, Alexandru Ovidiu, *Traian Brăileanu. Despre om, privit ca „o monadă nemuritoare”*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 213-220.

Vintilă, Alexandru Ovidiu, *Reprezentanți ai onirismului*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 82-89.

Vintilă, Alexandru Ovidiu, *Adrian Dinu Rachieru – coerență și forță ordonatoare*, An. XXII, nr. 2 (86), 2015, p. 60-62.

Vintilă, Alexandru Ovidiu, *Antifascismul, un atribut al avangardiștilor români. Tristan Tzara, Benjamin Fondane și Ilarie Voronca*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015 p. 31-40.

Vintilă, Isabel, *Insula – „o înscenare dramatică” marca Gellu Naum*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 180-186.

Vintilă, Isabel, *Copacul – arhetip al inconștientului în scrierile lui Gellu Naum*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 97-101.

Vintilă, Isabel, *Evoluția eroului revoluționar în scrierile lui Gellu Naum*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 103-112.

Vintilă, Isabel, *Anna Ahmatova. Discurs despre „uciderea memoriei”*, An. XXII, nr. 2 (86), 2015 p. 63-65.

Vintilă, Isabel, *Peter S. Beagle. O proză scurtă*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 60-64.

Voicu, Delia, *Misiunile diplomatice ale lui Lucian Blaga*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 51-60.

Voicu, Mirela-Ana, *Scriitori bucovineni pe meleaguri dobrogene*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 89-99.

POEZIE. PROZĂ

Andru, Vasile, *Cronologia vieții de până acum*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 100-103.

Andru, Vasile, *Somnul de 100 de ani (fragment din romanul Grădinile ascunse)*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 104-113.

Beldeanu, Ion, *Poezie*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 87-94.

Beldeanu, Ion, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 67-71.

Beldeanu, Ion, *Versuri*, An. XVIII, nr. 4 (82), 2011, p. 102-106.

Bilea, Serghei, *Cea mai fericită zi din viață*, An. XXV, nr. 4 (100), 2018, p. 94-104.

Bojescu, Doina, *Versuri*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 67-68.

Bojescu, Doina, *Versuri*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 129-133.

Bojescu, Doina, *Drumul cu răni văzute și nevăzute*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 84-94.

Bostan, Grigore C., *Poezie*, An. I, nr. 2, 1994, p. 77-87.

Bostan, Grigore C., *In Memoriam (Poezii inedite)*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 83-88.

Bucevski, Ștefan, *Deștelenirea (fragment din romanul „Un târg la graniță”)*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 49-55.

Calamanciuc, Gheorghe, *Poezii*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p.115-121.

Cazan, Onu, *Senzaționala descoperire a lui Tiberiu Stroia (fragment de roman)*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 89-97.

Cenaclul „Mircea Streinul” de la Universitatea din Cernăuți (Ion Bâcu, Doina Bojescu, Svetlana Iavorschi, Dumitru Mintencu, Lia Popov, Gheorghe Ungureanu, Rodica Ursuleac, Vitalie Zăgrea), An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 77-83.

Chiriță, Nicolae, *Poezii*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 96-99.

- Ciupac, Alexandru**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 87-89.
- Cernov, Alexandrina**, *Pasiunea pentru istorie și darul de povestitor*, An. XXIII, nr. 1 (89), 2014, p. 32-34.
- Crigan, Grigore**, *Casa cea nouă (fragment de povestire)*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 88-96.
- Crigan, Grigore**, *De ce ne iubesc femeile* (vol. de nuvele și povestiri în curs de apariție), An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 130-143.
- Gherman, Grigore**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 93-94.
- Gherman, Grigore**, *Versuri*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 144-148.
- Gherman, Marin**, *Poezii*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 89-95.
- Gherman, Marin**, *Poezii*, An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 68-73.
- Gherman, Marin**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 72-75.
- Gherman, Marin**, *Poezie*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 75-78.
- Gherman, Marin**, *Versuri*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 125-131.
- Gherman, Marin**, *Versuri*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 87-92.
- Gherman, Marin**, *Versuri*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 249-253.
- Gherman, Marin**, *Versuri*, An. XXI, nr. 3-4, (83-84) 2014, p. 144-148.
- Gherman, Marin**, *Versuri*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 72-75.
- Gherman, Marin**, *Poeme*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 79-84.
- Gociu, Simion**, *Versuri*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 80-87.
- Gociu, Simion**, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 69-74.
- Gociu, Simion**, *Poezii*, An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 57-66.
- Gociu, Simion**, *Relicva (fragment de roman)*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 254-270.
- Gociu, Simion**, *Poeme*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 68-75.
- Grădinariu, Mihaela**, *Versuri*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 63-67.
- Herghiligiu, Mihaela**, *Poezii*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 74-80.
- Hostiuc, Ștefan**, *Poezii*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 63-74.
- Hostiuc, Ștefan**, *Râni deschise ale neamului (tableță)*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 83-85.
- Hostiuc, Ștefan**, *Poezia între ingenuitate și grotesc*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 64-66.
- Hostiuc, Ștefan**, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 51-56.
- Hrehor, Constantin**, *Versuri*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 87-97.
- Hrehor, Constantin**, *Poezii*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p.67-73.
- Hrinciuc, Dumitru**, „*Flori de lumină a făcut să rasară*”, *Poezie. Proză*, An. I, nr. 2, 1994, p. 90-103.
- Kolodii, Vitali**, *Versuri*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 49-65.
- Kolodii, Vitali**, „*O, bucură-te... că eu nu mai pot...*” (Note biobibliografice și traducere din ucraineană de Mircea Lutic), An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 95-102.
- Levițchi, Vasile**, *Poezii*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 93-107.
- Levițchi, Vasile**, *Versuri*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 50-57.
- Levițchi, Vasile**, *Poezii*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 74-78.
- Lutic, Mircea**, *Versuri*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 78-97.
- Lutic, Mircea**, *Poezie*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 69-74.
- Lutic, Mircea**, *Versuri*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 239-244.
- Lutic, Mircea**, *Versuri*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 50-54.
- Lutic, Mircea**, *Versuri*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 67-72.

- Lutic, Mircea**, Poeme, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 75-79.
- Marcu, Emilian**, *Versuri*, An X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 119-131.
- Marița, Elena**, *Versuri*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 106-118.
- Marița, Elena**, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 75-84.
- Marița, Elena**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 80-84.
- Matios, Maria**, *Proză*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 80-103.
- Mintencu, Dumitru**, *Poezii*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 52-57.
- Mintencu, Dumitru**, *Versuri*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 134-139.
- Morăraș, Mihai**, *Poezii*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 58-62.
- Morăraș, Mihai**, *Poezii*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 107-114.
- Motrescu, Ilie**, *Poezii*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 94-104.
- Mureșeanu, Marcel**, *Poezie*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 42-45.
- Muscalu, Ion**, *Sub sabia cu straja-n cruce, III. Bătălia din Codrii Cozminului* (fragment), An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 82-97.
- Muscalu, Ion**, *Umbra lui Bogdan Vodă* (fragment din romanul în curs de apariție), An. XXIII, nr. 1 (89), 2016, p. 35-45.
- Muscalu, Ion**, *Poiana cu Schit*, An. XXIII, nr. 2-3 (90-91), 2016, p. 97-109.
- Nenati-Olaru, Lucia**, *Poezii*, An. I, nr. 4, 1994, p. 57-63.
- Nimigeanu, George L.**, *Poezie*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 111-116.
- Olevici, Ioan**, *Versuri*, An X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 133-139.
- Oniga, Dumitru**, *Amintiri din închisoare. Eseuri autobiografice* (fragmente), An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 98-129.
- 80 de ani de la nașterea lui Nicolae Labiș*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 46-49.
- Partole, Claudia**, *Versuri pentru copii*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 89-101.
- Partole, Claudia**, *Trandafirul pustiului* (fragment din romanul în curs de apariție), An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 67-77.
- Pânzaru, Vasile**, *Poezii*, An. I, nr. 4, 1994, p. 64-71.
- Popescu, Liviu**, *Poezii*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 81-88.
- Popescu, Adela**, *Versuri*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 118-124.
- Popescu-Sireteanu, Ion**, *Tablete*, An. I, nr. 2, 1994, p. 88-89.
- Popescu-Sireteanu, Ion**, *Tablete*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 96-100.
- Popov, Lia**, *Versuri*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 69-72.
- Puiu, Silvia**, *Versuri pentru copii*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 132-139.
- Rezzori, Gregor von**, *O hermină la Cernopol (traducere de Catrinel Pleșu)*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 72-79.
- Romanescu, Paula**, *Versuri*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 93-100.
- Saka, Serafim**, *Ispășire sau capital politic? (fragment din romanul-fapt „Pe mine Mie, redă-mă...”)*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 122-139.
- Simion Gociu la 60 de ani*, An. XV, nr.4 (60), 2008, p. 54-56.
- Spătaru, Nicolae**, *Poezii*, An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 97-104.
- Spătaru, Nicolae**, *Poezii*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 86-93.
- Spătaru, Nicolae**, *Turnul președintelui (fragmente)*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 57-67.
- Steiciuc, Carmen Veronica**, *Poezii*, An. XV, nr.4 (60), 2008, p. 76-80.
- Steiciuc, Carmen Veronica**, *Versuri*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 107-110.
- Suceveanu, Arcadie**, *Poezii*, An. I, nr. 2, 1994, p. 66-76.
- Suceveanu, Arcadie**, *Versuri pentru copii*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 75-82.

- Suceveanu, Arcadie**, *Versuri*, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 159-176.
- Suceveanu, Arcadie**, *Poezii*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 94-106.
- Suceveanu, Arcadie**, *Versuri*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 72-82.
- Suceveanu, Arcadie**, *Parisul, un mit niciodată pierdut* (fragmente din Jurnalul parizian), An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 105-126.
- Suceveanu, Arcadie**, *Versuri*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 221-233.
- Șevcenko, Taras**, *Poezie (traducere și prezentare de Ion Cozmei)*, An VI, nr. 1 (21), 1999, p. 56-65.
- Șevciuk, Valeri**, *În pânțele fiarei apocaliptice* (Note biobibliografice și traducere din ucraineană de Mircea Lutic), An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 103-116.
- Ștefan, Valeria Mihai**, *Versuri pentru copii*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 101-104.
- Tărățeanu, Vasile**, *Poezie pentru copii*, An. I, nr. 1, 1994, p. 77-83.
- Tărățeanu, Vasile**, *Cu un mugur de credință legată de catarg*, An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 90-93.
- Tărățeanu, Vasile**, *Versuri*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 75-88.
- Tărățeanu, Vasile**, *Versuri*, nr. 4 (48), 2005, p. 57-68.
- Tărățeanu, Vasile**, *Versuri*, nr. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 55-62.
- Teliman, Mihai**, *Vai celor ce asupresc*, An. I, nr. 4, 1994, p. 72-76.
- Țicalo, Ioan**, *Altă lume...* (fragment), nr. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 78-87.
- Ungureanu, Gheorghe**, *Versuri*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 132-142.
- Ungureanu, Gheorghe**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 90-92.
- Ungureanu, Gheorghe**, *Versuri*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 140-143.
- Vatamanu, Ion**, *Poezii*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 79-85.
- Vicol, Mihai Sultana**, *Versuri*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 100-107.
- Vintilă, Alexandru Ovidiu**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 76-79.
- Vintilă, Alexandru Ovidiu**, *Versuri*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 111-117.
- Vintilă, Alexandru Ovidiu**, *Versuri*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 83-86.
- Vintilă, Alexandru Ovidiu**, *Versuri*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 245-248.
- Vintilă, Alexandru Ovidiu**, *Versuri*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 68-71.
- Vintilă, Isabel**, *Păsărarul* (fragment), An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 149-152.
- Zăgrea, Vitalie**, *Poezii*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 85-86.
- Zăgrea, Vitalie**, *Versuri*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 124-129.
- Zegrea, Ilie T.**, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 44-50.
- Zegrea, Ilie T.**, *Versuri*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 234-238.

EMINESCIANA – 2000. POEZIE. PROZĂ

- Bostan, Grigore C.**, *Luceafărul; Sărbătoarea teiului în Bucovina, 1989*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 42-43.
- Cernat, Paul**, *În contra unei mistificări (opinie)*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 59-69.
- Filipciuc, Ion**, *Miorița și Luceafărul (eseu)*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 54-58.
- Gociu, Simion**, *Nevoia de Eminescu (tablete)*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 70-72.
- Hostiuc, Ștefan**, *Prin Eminescu Mihai*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 47.
- Levițchi, Vasile**, *Cuvânt pentru Luceafăr*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 34-35.

Lutic, Mircea, *Avem o singură tămadă...; Eminescu*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 50-53.

Spătaru, Nicolae, *Lângă poeme*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 48-49.

Suceveanu, Arcadie, *Nunta Graiului*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 36-39.

Tărășteanu Vasile, *Eminescu; Consolare; Sonet; Revenirea lui Eminescu la Cernăuți*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 44-46.

Zegrea, Ilie T., *Eminescu-i tot ce-avem mai sfânt; Dreptul la Eminescu*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 40-41.

EMINESCIANA – 2011

Vasile Tărășteanu, „*Pururi tânăr; înfășurat în manta-mi...*”, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 93-96.

Versuri din creația participanților la Festivalul Internațional de Poezie din Cernăuți – 13-15 ianuarie 2011 (Aurel Rău, Ana Blandiana, George Vulturescu, Ilie Constantin, Lucian Vasiliu, Cristian Simionescu, Adrian Popescu, Dorin Tudoran, Dinu Flămând, Daniel Corbu, Casian Maria Spiridon, Leo Butnaru), An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 96-117.

EMINESCIANA – 2014

Luceac, Ilie, *Mihai Eminescu și traducerea din germană a Fragmente-lor din Istoria Românilor (vol. I) de Eudoxiu Hurmuzaki*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 125-133.

EMINESCIANA – 2015

Luceac, Ilie, *Documente noi cu privire la mormântul lui Aron Pumnul*, An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 25-33.

FESTIVALUL DE POEZIE „ILIE MOTRESCU”

Cimborovici, Leontina, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 127-129.

Dascaluic, Constantin, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 113-116.

Gherman, Grigore, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 117-122.

Gherman, Marin, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 123-126.

Zâgrea, Vitalie, *Numele poetului Ilie Motrescu a reînviat printre cei tineri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 111-112.

TINERI POEȚI BUCOVINENI

Mintencu, Dumitru, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 85-89.

Ungureanu, Gheorghe, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 90-103.

Zâgrea, Vitalie, *Versuri*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 104-110.

ARHIVA BUCOVINEI

Balan, Teodor, *Din arhiva istoricului Teodor Balan: Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu (în manuscris) de dr. Teodor Balan [I]*, An. V, nr. 1

(17), 1998, p. 83-96.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [II], An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 57-62.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [III], An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 147-164.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [IV], An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 116-124.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [V], An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 108-123.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [VI], An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 95-100.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Din corespondența familiei Hurmuzachi, 1831-1899. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [VII], An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 98-113.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Documentele Familiei Hurmuzachi 1636-1856. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [I], An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 147-152.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Documentele Familiei Hurmuzachi 1636-1856. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [II], An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 72-84.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Documentele Familiei Hurmuzachi 1636-1856. Studiu* (în manuscris) de dr. Teodor Balan [III], An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 58-72.

Balan, Teodor, Din arhiva istoricului Teodor Balan: *Conflictul pentru Tricolor. Un capitol din istoria politică a Bucovinei, 1898-1904*, An. X, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 121-153.

Buta, Sanda Maria, *Scrisori din Bucovina în arhiva Mureșenilor din Brașov*, An. I, nr. 4, 1994, p. 77-94.

Cernov, Alexandrina, *Vladimir Trebici sau Cernăuțiul într-o viziune plină de nostalgie*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 91-95.

Cionca, Nina, *Maria Porumbescu-Rațiu – familia Morariu: corespondență (I)*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 129-145.

Diaconu, Mircea A., *Traian Chelariu (21.VII.1906-4.XI.1966). Fragmente cernăuțene*, An. XII, nr. 4 (52), 2006, p. 140-160.

Filipciuc, Ion, *Mircea Eliade și prudența oricărui gest de ajutor reciproc*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 108-113.

Filipciuc, Ion, *Doi poeți bucovineni: Teofil Lianu și Alfred Sperber*, An. XIII, nr. 3 (51), 2006, p. 141-149.

Filipciuc, Ion, *Cum n-a fost să fie tipărit în Argentina dialogul Lysis comentat de Constantin Noica*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 131-146.

Hostiuc, Ștefan, *Societatea academică „Junimea” din Cernăuți (Fondul Dugan, Arhivele Statului, Iași)*, An. I, nr. 2, 1994, p. 126-130.

Hrehor, Constantin, *Silvestru Morariu Andrievici. Efigia unui ales. Recuperarea unui document*, An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 96-100.

Luceac, Ilie, *Două corespondențe: Dimitre Onciul către Sever Zotta și Eudoxiu (Doxuță) Hurmuzachi către Dimitre Onciul*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 64-76.

Luceac, Ilie, *Câteva scrisori inedite ale lui Constantin Hurmuzaki*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 114-133.

Luceac, Ilie, *Din lucrările inedite ale istoricului Teodor Balan*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 143-146.

Lupta mitropolitului Silvestru Morariu pentru apărarea bisericii ortodoxe din Bucovina. Cuvântarea profesorului Ilie Mandiuc cu ocazia comemorării a 40 de ani de la moartea mitropolitului Silvestru Morariu Andrievici. 1935 [Fond „Mitropolia Bucovinei”, F-320, inventar 2, document 4974, f. 1-41], XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 101-120.

Luceac, Iuliana, *O scrisoare de suflet din epoca apusă*, An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 89-92.

Lutic, Mircea, *Institutul de Istorie de pe lângă Facultatea de Teologie din Cernăuți. Procese-verbale ale ședințelor ținute în perioada 29 noiembrie 1942 - 22 februarie 1944*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 79-98.

Maria Porumbescu-Rațiu – familia Morariu: corespondență (II). A) [Constantin Morariu către Maria Rațiu-Porumbescu]; B) [Victor Morariu către Maria Rațiu-Porumbescu], An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 129-164.

Maria Porumbescu-Rațiu – familia Morariu: corespondență (III) [Mărioara Rațiu-Porumbescu către familia Morariu], An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 125-151.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 117-127.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 97-108.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 77-85.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 71-73.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 77-82.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 51-56.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 131-146.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele*, (continuare), An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 105-115.

Morariu, Constantin, *Din arhiva familiei Morariu: Cursul vieții mele (sfârșit)*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 98-107.

Nandriș, Ionică, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu, București, 1965*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 139-149.

Nandriș, Ionică, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu*, (continuare), An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 131-140.

Nandriș, Ionică, *Din arhiva familiei Nandriș: Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu*, (continuare), An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 99-107.

Nandriș, Ionică, Din arhiva familiei Nandriș: *Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 86-99.

Nandriș, Ionică, Din arhiva familiei Nandriș: *Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 105-109.

Nandriș, Ionică, Din arhiva familiei Nandriș: *Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 63-83.

Nandriș, Ionică, Din arhiva familiei Nandriș: *Satul nostru Mahala din Bucovina. Însemnări pentru mai târziu* (continuare), An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 107-116.

Nandriș, Ionică, Din arhiva familiei Nandriș: *Pictorul Luwendal on sat la noi*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 85-92.

Olaru, Dragoș, *Sextil Pușcariu. Scrisori către Ion Nistor*, An. I, nr. 1, 1994, p. 102-112.

Olaru, Dragoș, *Sextil Pușcariu. Scrisori către Ion Nistor*, An. I, nr. 3, 1994, p. 122-146.

Olaru, Dragoș, *Scrisori către Ion Nistor. George Enescu*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 152-155.

Olaru, Dragoș, Fondul documentar Societatea Academică „Junimea” în Arhiva de Stat a regiunii Cernăuți, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 52-83.

Olaru, Marian, *Lucrarea lui Teodor Balan: Conflictul pentru Tricolor. Un capitol din istoria politică a Bucovinei, 1898-1904*, An. IX, nr. 3-4 (35-36), 2002, p. 119-120.

Puiu, Visarion, *În Mitropolia Bucovinei* (fragment din lucrarea: *Amintiri din viața mea de P. S. S. Visarion Puiu*, aflată în manuscris), An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 100-110.

Stavarache, Dumitru, *Mitropolitul Bucovinei Visarion Puiu*, An. VII, nr. 1 (25), 2000, p. 98-99.

Șcraba, Rodica, *Arcadie Dugan: o viață consacrată „Junimii”*, An. I, nr. 2, 1994, p. 131-135.

Șcraba, Rodica, *Șematismul Societății academice „Junimea” din Cernăuți*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 141-151.

Trebici, Vladimir, *Curriculum vitae*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 96-100.

Trebici, Vladimir, *Însemnări din memorie (Memorii)*, An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 101-128.

Trebici, Vladimir, *Însemnări din memorie (Memorii, II)*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 101-128.

Trebici, Vladimir, *Însemnări din memorie (Memorii, III)*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 114-124.

Trebici, Vladimir, *Însemnări din memorie (Memorii, IV)*, An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 118-147.

Trebici, Vladimir, *Însemnări din memorie (Memorii, V)*, An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 97-138.

Trebici, Vladimir, *Însemnări din memorie (Memorii, VI)*, An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 87-110.

Acad. **Trebici, Vladimir**: scrisori către inginerul Mircea Irimescu (II), An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 85-95.

Țopa, Filip, *Povestea Bucovinei*, Vol. I [fragment I] (manuscris dactilografiat), An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 112-133.

- Țopa, Filip** *Povestea Bucovinei*, Vol. I [fragment II] (manuscris dactilografiat), An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 147-169.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. I [fragment III] (manuscris dactilografiat), An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 305-334.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. I [fragment IV] (manuscris dactilografiat), An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 134-150.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. I [fragment V] (manuscris dactilografiat), An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 174-183.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II [fragment II] (manuscris dactilografiat), nr. 1 (85), 2015, p. 88-97.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II [fragment III] (manuscris dactilografiat), nr. 2 (86), 2015, p. 85-92.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II [fragment IV] (manuscris dactilografiat), nr. 3, (87), 2015, p. 89-94.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II [fragment V] (manuscris dactilografiat), nr. 4 (88), 2015, p. 72-91.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II, fragment III (manuscris dactilografiat), An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 66-86.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. III, (manuscris dactilografiat), An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 92-112.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. III, fragment II (manuscris dactilografiat), An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 75-85.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. III, fragment IV (manuscris dactilografiat), An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 83-89.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. III, fragment IV (manuscris dactilografiat), An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 83-93.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. III, fragment V (manuscris dactilografiat), An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 69-82.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II [fragment VI] (manuscris dactilografiat), An. XXIII, nr. 1 (89), p. 92-103.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. II [fragment VII] (manuscris dactilografiat), An. XXIII, nr. 2-3 (90-91), p. 140-167.
- Țopa, Filip**, *Povestea Bucovinei*, Vol. III, frag. VI (manuscris dactilografiat), An. XXV, nr. 4 (100), 2018, p. 104-112.
- Țopa, Nidia-Adriana**, *Un cuvânt pentru tata*, An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 110-111.

CERCETĂRI SOCIOLINGVISTICE

Bochmann, Klaus, Jernovei, Gheorghe, *Limba română în Ucraina (proiect internațional de investigație sociolingvistică)*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 62-64.

Jernovei, Gheorghe, *Limba română – concept al sociolingvisticii și glotopoliticii din Ucraina*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 65-77.

Jernovei, Gheorghe, *Limba română vorbită în Ucraina (factori sociolingvistici sub aspect funcțional)*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 87-100.

Jernovei, Gheorghe, Jernovei, Eugen, *Limba română vorbită în regiunea Cernăuți, Ucraina (studiu demografic și lingvistic)*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 93-110.

Jernovei, Gheorghe, Jernovei, Eugen, *Limba română vorbită în regiunea Odesa, Ucraina (studiu demografic și lingvistic)*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 73-87

Jernovei, Gheorghe, Jernovei, Eugen, *Limba română vorbită în regiunea Transcarpatică, Ucraina (studiu demografic și lingvistic)*, An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 114-120.

Vrânceanu, Felicia, *Probleme ale definirii conceptului de limbă vorbită*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 78-83.

Vrânceanu, Felicia, *Elemente de sintaxă a limbii române vorbite. Structuri anacolutice în texte de limba română vorbită [I]*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 101-108.

Vrânceanu, Felicia, *Elemente de sintaxă a limbii române vorbite. Structuri anacolutice în texte de limba română vorbită [II]*, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 153-158.

Vrânceanu, Felicia, *Elemente de sintaxă a limbii române vorbite în Ucraina. Strategii comunicaționale specifice oralului [III]*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 111-117.

Vrânceanu, Felicia, *Identitatea lingvistică – o problemă de actualitate a zonelor românofone din Ucraina*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 88-104.

CERCETĂRI LINGVISTICE COMPARATIVE

Paliy, Natalia, *Unele considerații cu privire la analiza comparativă a sistemelor fonetice ale limbilor ucraineană și română*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 102-108.

PROBLEME DE LINGVISTICĂ

Popescu, Ilie, *Îmbinări comparative înregistrate în graiurile moldovenești din regiunea Cernăuți*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 53-58.

Vrânceanu, Felicia, *Mărci ale raportului de coordonare în limba română*, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 73-82.

Pușcariu, Sextil, *Locul limbii române între limbile romanice – fragmente din discursul de recepție în Academia Română a lui Sextil Pușcariu* An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 30-47

REFLECȚII PEDAGOGICE

Boca, Irina, *Educația religioasă în școala românească contemporană și drepturile omului*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 87-91.

Dancă, Wilhelm, *Drepturile și obligațiile părinților în educația copiilor*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 117-125.

Giurcă, Gheorghe, *Mitropolitul Silvestru, întemeietorul literaturii didactice românești din Bucovina*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 92-97.

Gorda, Maria, *Un luptător al școlii naționale ucrainene în Bucovina*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 98-104.

Gorda, Maria, *Cuvântul nemuritor al Cobzarului în serviciul prezentului*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 101-106.

Ivanciuk, Maria, *Instruire educațională prin obiectul de predare (aspectul istoric)*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 126-130.

Muscalu, Ion, *Doi profesori români: Ioan (Iancu) Onu și Costachi Fedeleș*, An. XXII, nr. 2 (86), 2015, p. 66-84.

Stanciu, Laura, Circa, Ioan Adrian, Petru Maior, Didahii - *primul manual de pedagogie în cultura română modernă a ardelenilor*, An. XXIII, nr. 1 (89), 2016, p. 46-79.

CRONICA LIMBII

Apelul Societății Scriitorilor Români din Cernăuți (Sărbătoarea Limba noastră cea Română), An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 119-120.

Ardeleanu, Sanda-Maria, *De la „idealul de limbă” la „realitatea limbii”*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 121-123.

Cernov, Alexandrina, *Limba română și capcanele politice din Ucraina*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 87-100.

Cernov, Alexandrina, *Statutul limbii române în Ucraina: studiu de caz – regiunea Cernăuți*, An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 68-86.

Lucikanin, Serghiy, *Filologia română la Kiev: trecut și prezent*, An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 53-61.

Munteanu, Ștefan, *O formă de hipercorectitudine: evitarea eliziunii. Neologisme și/sau barbarisme. Filosofie sau filozofie?*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 90-93.

LITERATURA ROMÂNĂ ÎN ȘCOALĂ

Grinea, Florin, *Schițe pentru un posibil manual alternativ de limba și literatura română*. An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 74-89.

Grinea, Florin, *Comentarii literare*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 73-76.

Horga, Jeana-Constanța, *Lucian Blaga. Activitatea creatoare. Universul liric. „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii” și „Gorunul” (texte comentate)*, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 62-74.

Nicolae, Nicolae I., *Comentarii literare: Odă (în metru antic), Floare albastră, Glossă, de Mihai Eminescu. Texte comentate*. An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 75-90.

ȘCOLILE DE VARĂ – ABORDĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI DIDACTICE

Cernov, Alexandrina, *Provocările istoriei ca știință și disciplină de învățământ la începutul mileniului III*, An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 121-127.

Gherman, Grigore, *În leagănul limbii române și culturii europene*, An. XIV, nr. 3 (54), 2007, p. 126-132.

CERCETĂRI SOCIO-MEDICALE

Tarallo, Vladimir, *Relațiile dintre modul de viață și sănătatea populației din nordul Bucovinei*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 165-179.

DOCUMENTE

Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 120-127.

Patraș, Eugen, *Minoritățile naționale în atenția Consiliului Europei*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 116-119.

RESTITUIRI

Blaga, Lucian, *Poezii (publicate în gazeta „Glasul Bucovinei” din 1919)*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 94-112.

Cronică (Apud Anuarul Muzeului Bucovinei, Cernăuți, 1944, p. 292-296), An. II, nr. 4 (8), 1995, p. 120-124.

Hurmuzachi, Alexandru, *Care e caracterul și tendința învățământului public la noi?*, An. I, nr. 2, 1994, p. 136-150.

Loghin, Constantin, *Cernăuții sub stăpânirea moldovenească*, An. I, nr. 1, 1994, p. 113-115.

Organizarea studiilor la Institutul teologic din Cernăuți, An. I, nr. 3, p. 164-171.

Pușcariu, Sextil, *Un poet: Lucian Blaga (gazeta „Glasul Bucovinei” (1919)*, An. II, nr. 2 (6), 1995, p. 91-93.

Teaci, Dumitru, *O operă monumentală uitată: Monografia Basarabiei în secolul XIX de Zamfir C. Arbure*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 97-101.

Zugrav, Ioan, *Muzeul bisericesc al Mitropoliei Bucovinei*, An. I, nr. 4, 1994, p. 121-127.

MEMORII

Cazacu, Mihai, *Cum l-am cunoscut pe Mircea Streinul*, An. I, nr. 3, 1994, p. 147-149.

Gherman, Ion, *Societatea Academică „Junimea” din Cernăuți în refugiu la Cluj (1946-1948)*, An. I, nr. 4, 1994, p. 95-97.

Trebici, Vladimir, *Memorii (fragmente)*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 10-26.

ARTĂ. FOLCLOR. ETNOGRAFIE

Bostan, Grigore C., *Teatrul popular din spațiul carpato-nistrean. Substrat autohton și elemente suprapuse*, An. I, nr. 1, 1994, p. 84-90.

Bostan, Grigore C., *Tradițiile populare românești în nordul Bucovinei (unele perspective ale studiului comparat)*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 128-138.

Cehovski, Igor, Moisei, Antonie, *Apa în riturile magice ale românilor din zona Prutului de Sus*, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 117-122.

Costinean, Victoria, *Cântece de dor și înstrăinare ale românilor de pe Siret*, An. I, nr. 4, 1994, p. 103-108.

Din colecția lui Dragoș Tochiță, An. I, nr. 1, 1994, p. 96-99.

Din colecția profesorului Valeriu Zmoșu, An. I, nr. 1, 1994, p. 91-95.

Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu, Irozii. Căluțul. Capra.

Ursul. (Pătrăuții de Jos), An. I, nr. 4, 1994, p. 109-120.

Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu. (Pătrăuții de Jos), An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 84-106.

Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu: Nunta la Pătrăuții de Jos, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 66-80.

Din colecția folclorică a profesorului Valeriu Zmoșu: Cântece de dor, An. VII, nr. 4 (28), 2000, p. 109-116.

Filipciuc, Ion, *Cântec despre oastea lui Ștefan Vodă*, An. XII, nr. 2 (50), 2006 p. 95-118.

Folclor din satul Dinăuți de lângă Noua Suliță, cules de prof. dr. Ion Bejenaru, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 84-89.

Moisei, Antonie, *Privire generală a istoriografiei dedicate etnografului Simion Florea Marian*, nr. 2 (46), 2005, p. 109-119.

Moisei, Antonie, *Contribuții la o tipologizare a obiceiurilor pluviale în Bucovina (studiu de caz)*, An. XIII, nr. 2 (50), 2006, p. 119-131.

Morar, Magdalena, *Rugă către Cel de Sus*, An. I, nr. 1, 1994, p. 100-101.

Popescu-Sireteanu, Ion, *Doina*, An. I, nr. 4, 1994, p. 98-102.

Restituiri folclorice din Foaia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina, anul 1868, An. I, nr. 2, 1994, p.104-112.

ESEURI

Dărămuș, Lucia, *Mihai Eminescu între mit și demitizare*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 148-151.

Diaconu, Mircea A., *Eminescu. Poezie și existență*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 144-147.

Lutic, Mircea, *Poezia în unghiul de incidență dintre tradiție și modernitate (eseuri despre poeții nord-bucovineni)*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 152-171.

Popescu, Dorin, *Bucovina – vechile noastre icoane*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 51-55.

Popescu, Dorina, *Șah-mat, domnule președinte!*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 55-57.

Romanescu, Paula, *Limba dacilor și sufletul românesc sunt una*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 89-92.

Rachieru, Adrian Dinu, *Poeți bucovineni în Basarabia: Vasile Levițchi, Arcadie Suceveanu, Ion Vatamanu, Nicolae Spătaru*, An. XIII, nr. 4 (52), 2006, p. 62-73.

EVOCĂRI

Bodea, Cornelia, *Profesorul Gheorghe I. Brătianu – așa cum l-am cunoscut (Comunicare ținută la 10 februarie 1998 în Aula Academiei Române, în cadrul sesiunii științifice consacrate împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui Gheorghe I. Brătianu)*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 6-13.

Crijanovschi, Andrei, *Un destin frânt*, An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 109-113.

ANUL CIPRIAN PORUMBESCU

Luceac, Ilie, *Ciprian Porumbescu – un precursor al operei românești*, An X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 49-64.

Vasile, Vasile, *Vasile Alecsandri și Ciprian Porumbescu. Ciprian Porumbescu și Carol Miculi*, An X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 64-70.

DRAGOȘ VITENCU: 90 DE ANI DE LA NAȘTERE

Cozarescu, Epifanie, *Scrisoare către Vladimir Trebici (27 august 1997)*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 33-34.

Cozarescu, Epifanie, *Poetul și scriitorul bucovinean Dragoș Vitencu*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 38-40.

Vitencu, Dragoș, *Când ne-om întoarce iar la noi acasă... (poezii ale refugiuului)*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 41-44.

Vitencu, Dragoș, *Cronica romanțată a târgului Cernăuți*, An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 32-40.

Vitencu-Iliuț, Oltea, *Poetul și scriitorul bucovinean Dragoș Vitencu (schiță biobibliografică)*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 35-37.

CĂRȚI. REVISTE. CONFERINȚE

Acatrini, Vladimir, *După o lungă perioadă de tăcere*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 98-100.

Andrieș, Tudor, *Mihai Patraș, Dicționar economic rus-român, Chișinău, Ed. Gheorghe Asachi, 1994*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 153.

Andrieș, Tudor, *Analele Bucovinei (An. III, nr. 1, 1996)*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 109-110.

Andrieș, Tudor, *Pentru apărarea ființei românești (Valeriu Braniște, În slujba Bucovinei. În slujba neamului românesc. Articole politice, Ed. „Bucovina viitoare”, Suceava, 1998)*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 135-136.

Andrieș, Tudor, *Un păstor modern al „Mioriței” [Ion Filipciuc, „Miorița” și alte semne poetice, Biblioteca Miorița, Câmpulung, Bucovina, 2002, 456 p.], nr. 1 (45), 2005, p. 114-116.*

Bodiu, Andrei, *Pentru un Eminescu viu în memoria noastră (impresii de la o lansare de carte)*, An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 94.

Bodnaraș, George, *Revista „Destin românesc”*. [Revistă de istorie și cultură: 2008, An III (XIV), nr. 4 (56); 2009, An IV (XV), nr. 3 (61); 2009, An IV (XV), nr. 5-6 (63-64)], An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 65-72.

Bodnaraș, George, *Aspecte regionale ale marketingului electoral [Igor Burkut, Oleksiy Kolesnikov, Vyborci tehnologii: rehionalnyi dosvid (Marketing electoral: experiență regională), Cernăuți, Editura „Bukrek”, 2009, 240 p.], An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 148-154.*

Bodnaraș, George, *„Revista Bucovineană” [„Bukovynskyi jurnal” – revistă de științe politice, istorie, cultură și literatură, 2011, nr.1], An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 154-159.*

Bodnaraș, George, *Cetățeni interactivi ai Europei [Școala de vară „Noi:*

cetățeni interactivi ai Europei”, București, 11-15 iulie 2011], An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 130-137.

Cărți ale scriitorilor nord-bucovineni, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 216-231.

Burac, Constantin, O carte – „jurnal politic de călătorie” documentară, nr. 4 (88), 2015, p. 96-98.

Burac, Constantin, *O monografie de mult așteptată*, nr. 4, (92), 2015, p.100-104.

Cernica, Doina, *Cartea Voronețului – o călătorie în timp, geografie și suflet*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 86-92.

Cernica, Doina, *Colocviul XI de la Putna. Oameni și cărți*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 95-106.

Cernov, Alexandrina, *Reîntoarcere asupra istoriei Bucovinei*, An. I, nr. 1, 1994, p. 116-119.

Cernov, Alexandrina, *O viziune istorică sau despre graiurile ucrainene din nordul Bucovinei* (C. F. Gherman, *Ukrainski hovirki Pivnicinoi Bucovinî, Cernivți, Ruta*, 1995; C. F. Gherman, *Atlas ukrainskih hovirok Pivnicinoi Bukovinî, 322 de hărți. Biblioteka gazetî „Ceas”, Cernivți*, 1995), An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 112-117.

Cernov, Alexandrina, *Destinul tragic al cărții* (Nicolae Grămadă, *Toponimia minoră a Bucovinei*, 2 vol., Academia Română, Filiala Iași, Centrul de Studii Bucovina, Ed. Anima, 1996), An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 102-106.

Cernov, Alexandrina, *Salonul de Carte Românească la Cernăuți*, An X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 132-145.

Cernov, Alexandrina, *Istorie și actualitate (despre conferințele de la Constanța, București și Câmpulung Moldovenesc)*, An. XI, nr. 1-2 (41-42), 2004, p. 177-185.

Cernov, Alexandrina, *Demersul analitic: Concepție, metodă, critică [Simpozioane și conferințe științifice]*, An. XII, nr. 3 (47), 2005, p. 99-111.

Cernov, Alexandrina, *Promovarea limbii și culturii române în lume (Limba română în liane: Comunicare – Cercetare – Export cultural, 28-30 octombrie 2005, București)*, An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 204-210.

Cernov, Alexandrina, *Anul 2008. Conferințe și cursuri de vară: Simpozionul Gheorghe Asachi, ctitor de cultură românească, Iași, Biblioteca Județeană „Gheorghe Asachi”; Parastas pentru familia Barnovschi (375 de ani de la decapitarea la Constantinopole a voievodului martir Miron Barnovschi); Colocviile Putnei; Lecțiile istoriei: Școala de vară a Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, Deva: 20-26 iulie 2008; Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorică românească și contextul european. (Simpozion organizat de Institutul de filologie română „A. Philippide din Iași); Simpozionul Național Monumentul. Tradiție și viitor. Ediția a X-ea*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 95-104.

Cernov, Alexandrina, *Identitate și multiculturalitate în Bucovina istorică. Convergențe culturale [Conferință științifică internațională, Institutul „Bucovina” al Academiei Române, Rădăuți, 1-3 octombrie 2009]*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 126-128.

Cernov, Alexandrina, *În căutarea absolutului: M. Eminescu [Colocvium închinat memoriei acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Putna, 19-22 august 2009]*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 117-125.

Cernov, Alexandrina, *Fertilitatea mitului [Colocviu închinat acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta, Putna, 25-27 august 2010]*, An. XVII, nr.

4 (68), 2010, p. 159-163.

Cernov, Alexandrina, *Lupta pentru limba română* [Conferința științifică internațională: Revista „Limba Română” – două decenii în serviciul culturii naționale, Chișinău, 13 mai 2011], An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 147-153.

Cernov, Alexandrina, „*Lada de zestre*” a culturii române sau „*aventura cunoașterii*” lui Eminescu [Poezii de Mihai Eminescu, ediție critică, studiu introductiv, comentarii filologice și scenariul probabil al unei ediții princeps de Nicolae Georgescu, București, Editura Academiei Române, 2012, 799 p.], An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 179-185.

Cernov, Alexandrina, *Imaginea lui Mihai Eminescu în interpretarea lui Mite Kremnitz* [Mite Kremnitz, Amintiri fugare despre Mihai Eminescu, ediție bilingvă. Traducere, prefață și note de Horst Fassel, Editura Muzeelor Literare, Iași, 2014, 97 p.], An. XXIII, nr. 2-3 (90-91), 2016, p. 128-139.

Cernov, Alexandrina, Școala nr. 10 din Cernăuți – 200 de ani de la întemeiere, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 92-98.

Cernov, Alexandrina, *Apariții editoriale* [La aniversare - „Lettre Internationale” la 100 de ani; An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 121-131.

Cernov, Alexandrina, *Personalitatea universală a mitropolitului Visarion Puiu*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 110-116.

Cernov, Alexandrina, *Educația Regelui Mihai: eleganță, grație, demnitate, răbdare. Povestea Clasei Palatine*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 102-111.

Cernov, Alexandrina, *Provocările istoriei ca știință și disciplină de învățământ la începutul mileniului III*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 102-105.

Cernov, Alexandrina, *Un secol al istoriei contemporane – România după Primul Război Mondial*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 112-115.

Cioban, Nadina, *Cartea lui Laurențiu Dragomir, Crasna un colț de eternitate românească din Bucovina: monografie etnografică și istorică*, ed. Coralia, București, 2004, 230 p., An. XII, nr. 2 (46), 2005 p. 143-147.

Cioban Nadina, Nicolae Motrescu, *Crasna Bucovinei (I) (publicistică)*, Cernivtsy, Editura Zoloti Iytavry, 2006, 276 p., An. XIII, nr. 2 (50), 2016, p. 132-135.

Cioban, Nadina, I. G. Sbiera – *personalitate complexă a vieții social-politice și culturale a Bucovinei* (Alis Niculică, *Ion Sbiera. Viața și opera*, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera”, 2005, 136. p. + Anexe [foto] și un arbore genealogic), An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 136-138.

Ciobanu, Dorina, *Despre trei țări într-o conferință de trei zile.* („Ucraina – România – R. Moldova: relații politice și culturale, economice în contextul proceselor europene contemporane”, Conferință științifică internațională, Cernăuți, 23-25 septembrie 2004), An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 111-116.

Ciobanu, Dorina, *Pătrăuții de Jos: Între neliniște și pace. Urme de cerneală.* (Valeriu Zmoșu, *Un sat bucovinean de pe Valea Siretului: Pătrăuții de Jos. Mărturii spirituale*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, 2006, 399 p.), An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 139-143.

Ciobanu-Popescu, Dorina, *Revista „Limba română”* [„Limba română”, revistă de știință și cultură, nr. 11-12 (173-174) 2009, noiembrie-decembrie, Chișinău. Publicație editată cu sprijinul Institutului Cultural Român], An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 78-79.

Cozmei, Ion, *Trudind mereu la Eminescu* (Ioan Rebușapcă, *Individualitatea clasicilor*, OMERON S.A.S.C. – Casa EVIO de tipărituri, București, 1997, 268 p.), An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 183-187.

Diaconu, Mircea A., Mihai Iacobescu – *o profesiune de credință*, An. XI, nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 107-110.

Dinescu, Viorel, *Escală în poezia nordului românesc* (Simion Gociu, *Bună dimineața, septembrie*, Editura Zoloti Lytavry, Cernăuți, 2004), An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 214-215.

Dinescu, Viorel, *De cealaltă parte a oglinzilor* [Marin Gherman, *Derivatele dezordinii*, Cernăuți, Editura Alexandru cel Bun, Editura Zelena Bucovina, 2009, 87 p.], An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 158-159.

Gherman, Marin, *Europa rătăcită în labirintul ucrainean*, nr. 2, (86), 2015, p. 104-106.

Gherman, Marin, *Un reper în timp: personalitatea lui Eudoxiu Hurmuzaki*, nr. 4 (88), 2015, p. 92-95.

Gherman, Marin, *Clujul ia Pulsul Regiunii – azi: cultura*, An. XXIII, nr. 2-3, (90-91), 2016, p. 125-127.

Gherman, Marin, *Deportările românilor din regiunea Cernăuți și masacrul de la Fântâna Albă – în atenția istoricilor din Germania, Georgia, Ucraina și Moldova*, An. XXIII, nr. 4 (92), 2016, p. 105-10

Gherman, Marin, *Conferințe științifice și proiecte culturale dedicate românilor din Ucraina*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 112-121.

Gherman, Marin, *Reviste din Basarabia: „SEMŢN”, Revistă literară (apare cu sprijinul Institutului Cultural Român), Anul XII, nr. 4, 2009, 50 p.; „CLIPA”, Revistă de cultură și creație literară a tinerei generații (apare cu sprijinul Institutului Cultural Român), Serie nouă. Anul XIV, nr. 2, 2009, 48 p., An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 73-77.*

Gherman, Marin, *„Ucraina-România-Moldova: relații istorice, politice și culturale în contextul proceselor de integrare europeană”. [Cea de a IV-a Conferință științifică internațională, Cernăuți, 22-23 septembrie 2010]*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 84-86.

Gherman, Marin, *O carte despre fațetele machiavelismului modern* [Hélène Carrère d'Encausse, *URSS a murit, trăiască Rusia!*, traducere de Lucia Postelnicu Pop, prefață de Ion Iliescu, București, Editura Artemis, 2010, 239 p.], An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 121-129.

Gherman, Marin, *Sincronizarea relațiilor de colaborare [Ucraina-România-Moldova: aspecte istorice, politice și culturale ale relațiilor în contextul proceselor europene actuale. Culegere de lucrări științifice. Vol. IV, Cernăuți, „Bukrek”, 2011, 464 p.], An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 138-142.*

Gherman, Marin, *„Meridian Czernowitz” – o actualizare a patrimoniului cultural*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 138-142.

Gherman, Marin, *„Motiv de toamnă” – o carte de versuri din spațiul cultural nord-bucovinean*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 98-101.

Gherman, Marin, *Conferințe științifice și proiecte culturale dedicate românilor din Ucraina*, An. XXIV, nr. 2-3 (94-95), 2017, p. 112-121.

Gherman, Marin, *Politicieni și experți din Țările Baltice și din Europa Centrală și de Est au discutat la Cernăuți despre proiectul „Intermarium”*, An. XXIV, nr. 4 (96), 2017, p. 106-110.

Gherman, Marin, *Conferințe științifice și proiecte culturale ale comunității românești din Ucraina*, An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 92-99.

Gherman, Marin, *Aspecte din viața științifică și culturală a comunității românești din Ucraina*, An. XXV, nr. 2 (98), 2018, p. 93-102.

Giurcă, Gheorghe, *O nouă carte despre Bucovina*, An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 94-97.

Grati, Aliona, *Despre traducerea ca artă și dialog intercultural* [Dumitru Apetri, *Dialog intercultural. Aspecte ale receptării literare*, Chișinău, 2006; Dumitru Apetri, *Arta replăsmuirii artistice*, Chișinău, 2008], An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 60-64.

Grigoroviță, Mircea, *Maximilian Hacman, ultimul președinte cernăuțean al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 115.

Horga, Jeana-Constanța, (Alexandru Toma: *Constantin Dimitrescu-Iași – un democrat al românilor*, București, Editura Didactică și Pedagogică, R. A., 1996, 114 p.), An. III, nr. 4 (12), 1996, p. 98-99.

Hostiuc, Ștefan, *Tragismul ființei sau vocația jertfei?* (Mircea Streinul, *Ion Aluion*, Ed. Cogito, Oradea, 1995), An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 116-120.

Hostiuc, Ștefan, *O monografie a Societății Academice „Junimea” din Cernăuți*, An. IV, nr. 3 (15), 1997, p. 117-119.

Fânaru, Sabina, *Ovidius la Tomis: satul global și vocile exegezei actuale*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 82-90.

Jitaru-Stășkevici, Carolina, „*Lumea Carpatică*”, Nr. 1, octombrie-decembrie 2001, 67 p.; Nr. 4, 2002, 96 p., An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 140-144.

Lazăr, Mihai, *O carte de referință istorică. (M. Iacobescu, Din istoria Bucovinei, vol. I, (1774-1862). De la administrația militară la autonomia provincială, Editura Academiei Române, București, 1993, 550 p.)*, An. I, nr. 1, 1994, p. 120-123.

Luceac, Ilie, *Analele Bucovinei, An I, nr. 1, 1994, Centrul de studii „Bucovina”*. Editura Academiei Române, București, An. I, nr. 4, 1994, p. 128-130.

Luceac, Ilie, *Ion Mamina, Ion Bulei, Guverne și guvernanți (1866 - 1916), SILEX – Casa de editură, Presă și Impresariat SRL, București, 1994, 254 p.*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 108-110.

Luceac, Ilie, *Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina, Ioan Scurtu, Enciclopedia partidelor politice din România (1862-1994)*, Editura Mediaprint, București, 1995, 412 p., An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 110-113.

Luceac, Ilie, *Al XI-lea Congres de Genealogie și Heraldică de la Iași (Iași, 20-23 septembrie 2001)*, An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 118-120.

Luceac, Ilie, *Al XII-lea Congres de Genealogie și Heraldică de la Iași*, An X, nr. 3-4 (39-40), 2003, p. 146-151.

Luceac, Ilie, *Între devotamentul față de culoare și tentația pentru cuvânt* [Hortensia Masichievici-Mișu, *Microbul și alte povestiri adevărate*, Editura Anima, București, 2003, 182 p.; idem, *Povestiri mai mult sau mai puțin adevărate*, Editura Anima, București, 2004, 168 p.], An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 106-110.

Luceac, Ilie, *Conferințe și bilanțuri aniversare*. [Conferința „Europa regiunilor: Bucovina” – Academia Baltica, Sankelmark (Germania) – / – Centrul Bucovinean pentru studierea problemelor Bucovinei, Cernăuți (Ucraina)], An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 140-146.

Luceac, Ilie, *Destinul împlinit al unui mitropolit mecenat* [Constantin Hrehor, Silvestru Morariu Andrievici, Timpul, Iași, 2009, 168 p. + Anexe: poze și documente de epocă – 60 p.], An. XVIII, nr. 3 (71), 2011, p. 111-120.

Luceac, Ilie, *Exemplul bucovinenilor* [Conferința Științifică Internațională Bucovina și bucovinenii în secolul al XIX-lea. Tradiționalism și modernitate. Ediția a XIX-ea. Academia Română, Institutul „Bucovina”, Rădăuți, 10-11 noiembrie 2011. Manifestare închinată centenarului nașterii academicianului Radu Grigorovici], An. XIX, nr. 2 (74), 2012, p. 134-137.

Luceac, Ilie, *Iarba neuitării sau despre înțelepciunea zidită în strămoși* [Ciprian Porumbescu de Nina Cionca, Editura Anima, București, 2011, 318 p.], An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 179-185.

Mareci, Harieta, *Discursurile lui Eudoxiu Hurmuzaki în Dieta Bucovinei (Din viața parlamentară a Bucovinei în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*. Ediție bilingvă, cu stabilire de text, prefață, note și comentarii de Ilie Luceac. Traducerea textului german de Catrinel Pleșu, București, Institutul Cultural Român, 2007, 367 p., An. XIV, nr. 4 (56), 2007 p. 134-139.

Mănicuță, Cornelia, *Note de lectură pe marginea unor note de călătorie*, An. XII, nr. 2 (46), 2005, p. 137-142.

Mârza, Iacob, *Discursurile lui Eudoxiu Hurmuzaki în Dieta Bucovinei. Din viața parlamentară a Bucovinei în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*. Ediție bilingvă, cu stabilire de text, prefață, note și comentarii de Ilie Luceac. Traducerea textului german de Catrinel Pleșu, București, Institutul Cultural Român, 2007, 367 p. (cu rezumate în limbile germ., rom., ucr. și engl.), An. XV, nr. 4 (60), 2008, p. 130-132.

Moisuc, Viorica, *O carte pentru memoria neamului românesc: „Fântâna Albă – Golgota Neamului”*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 93-98.

Monahia Elena Simionovici, *Sfânta Mănăstire Voroneț – lăcaș al istoriei românești și al spiritualității ortodoxe*, nr. 1, (85), 2015, p. 98-101.

Munteanu, Ștefan, *O carte cutremurătoare: Dumitru Nimigeanu, Însemnările unui țaran deportat din Bucovina*, Editura de Vest, Timișoara, 1993, An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 100-107.

Nedelea, Ion, *Pentru bucuriile minții*, An. XXIII, nr. 1(89), 2016, p. 106-108.

Nisioiu, Dragoș, *Ion Popescu-Sireteanu: „Între două veșnicii”*, An. IV, nr. 2 (14), 1997, p. 111-112.

Olaru, Dragoș, *Un început promițător: Sergij Osaciuk, Germanii și societățile germane în Bucovina*, An. I, nr. 4, 1994, p. 131-134.

Olaru, Dragoș, *O carte de referință pentru istoria Bisericii Ortodoxe din Bucovina*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 90-93.

Olaru, Dragoș, *Conferința comemorativă internațională despre limba și cultura idiș*, An. XXV, nr. 3 (99), 2018, p. 90-93.

Olaru, Dragoș, *Centenar Sfatul Țării, 1917-2017*, An. XXV, nr.4 (100), 2018, p. 115-119.

Olaru, Marian, *Ilie Luceac, Familia Hurmuzaki: între ideal și realizare (O*

istorie a culturii românești din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea), Editura Alexandru cel Bun – Cernăuți, Editura Augusta – Timișoara, 2000, 364 p. (7 anexe și 12 foto), An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 111-114.

Paladian, Cristina, *Intellectual cu o erudiție europeană sau „personalitate de calitate înaltă”*, An. XXV, nr. 1 (97), 2018, p. 99-104.

Paladian, Cristina, *„Bucovina literară” – revista scriitorilor din Suceava*, An. XXV, nr. 3 (98), 2018, p. 102-105.

Pintescu, Florin, *Ilie Luceac, Familia Hurmuzaki: între ideal și realizare (O istorie a culturii din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*, Editura Alexandru cel Bun – Cernăuți, Editura Augusta – Timișoara, 2000, 364 p. (7 anexe și 12 foto), An. IX, nr. 1-2 (33-34), 2002, p. 121-127.

Pintescu, Florin, *Mihai Lazăr, Realități fiscale din Țara Moldovei. Dări de cotitate în sfera economiei păstorești (secolul al XV-lea – mijlocul secolului al XVIII-lea)*, Iași, Editura Junimea, 2000, 265 p. + 6 planșe, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 118-123.

Popescu-Sireteanu, Ion, *Un poet al munților Bucovinei – Dragoș Nisioiu (Dragoș Nisioiu, Sfînxul pădurii, Câmpulung Moldovenesc, 1998)*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 138-139.

Popescu-Sireteanu, Ion, *Lupta pentru limba românească în Bucovina. 1775-1918* [Gheorghe C. Moldoveanu, *Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural și politic*, Iași, Ed. A 92, 1998, 235 p., nr. 3-4 (43-44), 2004, p. 102-106.

Precop, Vasile, *Analele Bucovinei, an. IV, nr. 1(7) și nr. 2(8), 1997. Centrul de Studii Bucovina, Editura Academiei Române, București*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 117-120.

Precop, Vasile, *O carte document istoric: Cursul vieții mele. Memorii de Constantin Morariu, Ed. Hurmuzachi, Suceava, 1989*, An. VI, nr. 2 (22), 1999, p. 101-109.

Purici, Ștefan, *Visnâk Țentru bukovynoznavstva. Seria istoricina. Vâpusk perșyi, Cernivți, 1993, 192 p.*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 150-152.

Purici, Ștefan, *Ilie Popescu, Ion Cozmei, Drumul spre Golgota, Iași, Editura Moldova, 1994, 99 p. + 16 anexe*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 152.

Purici, Ștefan, *Problematica istorică bucovineană în paginile revistei „Bukovynskyi jurnal”*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 111-114.

Purici, Ștefan, *P. P. Brytŭkyi, Ukraina u druhuvi svitovii viyni (1939-1945)*, Cernivți, Cernivețkyi derjavnii universytet, im. Iu. Fedkovycia, 1995, 114 p., An. III, nr. 1 (9), 1996, p. 108-110.

Purici, Ștefan, *Ioan Căpreanu, Bucovina: istorie și cultură românească (1775-1918)*, Iași, Editura Moldova, 1995, 142 p., An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 114-115.

Purici, Ștefan, *Simpozion național: „Bucovina – file de istorie”*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 128-130.

Rachieru, Adrian Dinu, *Ștefan Hostiuc și „jocul paradigmatelor”* (Ștefan Hostiuc, *Scriitori români din nordul Bucovinei*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005), An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 211-213.

Rachieru, Adrian Dinu, *O monografie monumentală* [Lucia Olaru Nenati, *Arcade septentrionale*, Editura Academiei Române, București, 2007, 634 p.], An. XVII, nr. 2 (66), 2010, p. 57-59.

Stanciu, Laura, *O carte despre canonistul Josef von Zhishman, bazată și pe arhivele din Cernăuți*, An. XXIII, nr. 1(89), 2016, p. 104-105.

Schipor, Vasile I., „*Analele Bucovinei*” – un periodic științific contemporan dedicat „promovării și răspândirii culturii naționale”, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 184-193.

Suceveanu, Arcadie, *Vasile Levițchi – poetul preatârziului* [Cuvânt înainte la cartea: Vasile Levițchi, *La izvoarele Siretului*, Editura Lumina, Chișinău, 2010, 255 p.], An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 139-146.

Ștefănescu, Ștefan, *Al XVIII-lea Congres internațional de științe istorice (Montréal, 26 august- 3 septembrie 1995)*, An. II, nr. 3 (7), 1995, p. 108-110.

Ștefănescu, Ștefan, *Știință, măsură în judecarea faptelor istorice, eleganță a stilului (Alain Ruzé, Ukrainiens et roumains (IX-e – XX-e siècles). Rivalités carpatho-pontiques, L'Harmattan, Paris, – Montréal, 1999, 302 p., An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 87-90.*

Tărățeanu, Vasile, *Ion Beldeanu, Bucovina care ne doare*, Editura Junimea, Iași, 1996, 199 p., An. III, nr. 3 (11), 1996, p. 116-117.

Tărățeanu, Vasile, *Adrian-Dinu Rachieru, Poeți din Bucovina*, An. IV, nr. 1 (13), 1997, p. 131-132.

Tărățeanu, Vasile, *Serafim Florea, Un studiu necesar și util*, An. XV, nr. 4 (60), 2008, p.

Tărățeanu, Vasile, *Câteva considerații pe marginea unei cărți despre multiculturalism în țara Maramureșului*, An. XVI, nr. 1 (61), 2009, p. 85-94.

Tărățeanu, Vasile, *Noi apariții editoriale nord-bucovinene*, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 129-134.

Tărățeanu, Vasile, *Cartea ca o mărturie a conștiinței*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 77-83.

Tărățeanu, Vasile, *Timpul ca dimensiună umană* [Adela Popescu, *Între noi – timpul*, Editura Anima, București, 2010, 483 p.], An. XVII, nr. 4 (68), 2010, p. 164-166.

Tărățeanu, Vasile, *Pe ogorul literelor române* [Septentrion literar, Almanah al scriitorilor români din Cernăuți, Editura „Emma Books”, Sebeș-Alba Iulia, 2010, 215 p.], An. XVIII, nr. 1 (69), 2011, p. 155-157.

Tărățeanu, Vasile, *Regalul lui Mircea Lutic* [Mircea Lutic, *Arminden cu heruvimi*, Cernăuți, Editura Misto, 2011, 208 pagini]; [Mircea Lutic, *În lumina cuminăcării (U sviti spovidani)*, poeme. Traducere în limba ucraineană de Vitali Kolodii, Cernăuți, Casa Editorială „Bukrek”, 2011, 88 pagini], An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 117-122.

Toacă, Maria, *Poezia, ca o rugăciune (Vasile Posteucă, Icoane de dor (poeme), Lugoj, 1997*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 107-110.

Toacă, Maria, *Nandrișii prin prisma dragostei de neam și de țară* (Nicolae Corlăteanu, *Nandrișii. Povestea unui neam bucovinean*, revista „Limba română”, SRL, Chișinău, 1998, 96 p.), An. V, nr. 3 (19), 1998, p. 180-182.

Toacă, Maria, *Noi contribuții la limpezirea originii huțulilor (Huțulii – o minoritate din Bucovina. Pagini din istoria și cultura Bucovinei)*, redactor și editor Mugur Andronic, Suceava, 1998, 96 p.), An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 135-137.

Toacă, Maria, *O dovadă incontestabilă a românismului în Bucovina* (Grigore C. Bostan, *Poezia populară românească în spațiul carpato-nistrean*, Iași, Ed. Cantes,

1998), An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 133-134.

Toacă, Maria, *Permanențele scrisului românesc în nordul Bucovinei* (Grigore C. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română. Bucovina. Regiunea Cernăuți, 1775-2000, Cernăuți*, Editura Alexandru cel Bun, 2000, 638 p.) An. VII, nr. 2 (26), 2000, p. 91-93.

Toacă, Maria, *Tăceri dezlănțuite în rana poeziei* (Recenzie la cartea: Elena Marița, *Hotarul de foc*, Editura Augusta, Timișoara, 2001, 226 p.), An. VIII, nr. 4 (32), 2001, p. 115-117.

Toacă, Măria, *Duh de pădure [Jumătate de mileniu întru învecinicirea lui Ștefan cel Mare: obol memorial din vechiul ocol al Câmpulungului Moldovenesc*. Culegere îngrijită de Ion Filipciuc, Biblioteca Miorița, Câmpulung, Bucovina, 2004, 255 p.], An. XII, nr. 1 (45), 2005, p. 111-113.

Toacă, Maria, *Boianul sub vremi și în istorie* [Vasile Bizovi, *Boianul*, Cernăuți, Bukrek, 2005, 579 p.], An. XIII, nr. 1 (49), 2006, 130-133.

Toacă, Maria, *La ce bun filosofia?* [Niadi-Corina Cernica, *Eseuri de istorie a filosofiei și filosofia culturii*, Editura Augusta și Editura Artpress, Timișoara 2006], An. XIV, nr. 1 (53), 2007, p. 138-141.

Toacă, Maria, *Destinul românesc al Basarabiei*, An. XIV, nr. 2 (54), 2007, p. 133-135.

Vrânceanu, Felicia, Recenzie la cartea: Gheorghe C. Moldoveanu, *Limba română în Bucovina. Statutul socio-cultural și politic*, Editura A 92, Iași, 1998, An. VIII, nr. 1-2 (29-30), 2001, p. 159-160.

TRADUCERI

Aitmatov, Cinghis, *Lupoaica* (fragment din romanul „*Eșafodul*”), An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 169-173.

Kolodii, Vitali, *Versuri* (traducere din ucraineană de Mircea Lutic), An. XII, nr. 4 (48), 2005, p. 172-189.

Lermontov, Mihail, *Poezii* (traducere de Mircea Lutic), An. II., nr. 2 (6), 1995, p. 113-119.

Matios, Maria, *Apocalypsis*, An. XXI, nr. 3-4 (83-84), 2014, p. 153-168.

COLABORATORI DIN CELĂLALT VEAC

Teliman, Mihai, *Ce sufăr redactorii*, An. II, nr. 1 (5), 1995, p. 46-48.

ANIVERSĂRI CULTURALE – CENTENAR LØVENDAL

Luceac, Ilie, *Pictorul George Løvendal*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 56-64.

Nandriș, Ionică, *Pictorul Gh. Løvendal*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 65-70.

DIMENSIUNI CULTURALE

Filipciuc, Ion, *Bustul poetului Eminescu primește...azil estetic în Câmpulung Moldovenesc*, An. VIII, nr. 3 (31), 2001, p. 66-71.

Luceac, Ilie, Constantin Flondor, *Însemnări pentru o nostalgie*: Putna, Suceava,

Cernăuți – un arc sentimental peste timp, An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 39-82.

Luceac, Ilie, *Reședința Mitropoliilor Bucovinei și Dalmației sub ocrotirea Patrimoniului Mondial UNESCO*, An. XVIII, nr. 4 (72), 2011, p. 140-155.

Luceac, Ilie, *Muzica – o călăuză de taină în orizontul „marii treceri” blagiene*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 20-30.

Valenciuc, Dumitru, *„Biblioteca populară bucovineană” - un vis împlinit*, An. XXII, nr. 3 (87), 2015, p. 56-68.

DIMENSIUNI SPIRITUALE

Popa, Gheorghe, *Drepturile omului în viziunea profeților biblici*, An. VI, nr. 1 (21), 1999, p. 81-86.

ITINERARE ARTISTICE

Luceac, Ilie, *Portretul lui Lorelai Brehoiu*, An. VII, nr. 3 (27), 2000, p. 59-61.

Luceac, Ilie, *Concertele lui Ferenc Liszt la Cernăuți. Biografia unui document uitat*, An. XIX, nr. 1 (73), 2012, p. 101-116.

Muscalu, Daria Sarah, *Magia penelului*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 110-114.

Romanescu, Paula, *Frumosul ca iluzie*, An. XXII, nr. 1 (85), 2015, p. 62-66.

OPINIA ISTORICULUI

Luceac, Ilie, *Încă o dată despre istoricul și omul politic Eudoxiu Hurmuzaki*, An. XXIII, nr. 1 (89), 2016, p. 80-91.

Moisuc, Viorica, *„Moldovenism” versus „Românism” sau de ce se vrea întoarcerea la vremurile lui Roller?*, An. VI, nr. 4 (24), 1999, p. 107-121.

PAGINI DE ISTORIE BISERICESCĂ

Demciuc, Vasile M., *Biserica din Lujeni – un reper în arhitectura ecleziastică a Moldovei secolului al XV-lea*, nr. 3 (47), 2005, p. 90-98.

Luceac, Ilie, *Sfințirea picturii de la Mănăstirea Putna*, An. XVII, nr. 3 (67), 2010, p. 54-68.

Suru-Nemoianu, Adriana, *Întemeierea Mitropoliei Țării Moldovei*, An. III, nr. 2 (10), 1996, p. 54-63.

DIN ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI

Acatrini, Vladimir, *Familia Mandicevski în contextul vieții muzicale a Bucovinei*, An. XXIV, nr. 1 (93), 2017, p. 52-66.

Bădulescu, Alexandru I., *Paul Constantinescu în universul muzicii românești și universale*, An. XVIII, nr. 2 (70), 2011, p. 83-96.

Vasile, Vasile, *Integrarea muzicii bizantine în creația enesciană*, nr. 1 (45), 2005, p. 76-96.

ROMÂNII ÎN CONȘTIINȚA EUROPEANĂ

Ștefănescu, Ștefan, *Moștenitori ai lui Ștefan cel Mare: Petru Rareș și Ștefan cel Tânăr*, An. V, nr. 1 (17), 1998, p. 3-5.

600 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A LUI ȘTEFAN CEL MARE

Rezachevici, Constantin, *A fost Ștefan cel Mare „ales” domn în aprilie 1457? Un vechi „scenariu istoric”: de la „tradiția” imaginară la realitate*, An. XIV, nr. 3 (55), 2007, p. 34-48.

ROMÂNII DIN AFARA ROMÂNIEI

Cernov, Alexandrina, *Banatul sârbesc. Argument*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 94-98.

Gătăianțu, Pavel, *Pe bulevardul eroilor naționali (poezii inedite)*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 112-116.

Longin-Popescu, Ion, *Pământul făgăduinței (fragment din cartea cu același titlu, în curs de apariție) [I]*, An. V, nr. 4 (20), 1998, p. 125-134.

Longin-Popescu, Ion, *Pământul făgăduinței (fragment din cartea cu același titlu, în curs de apariție) [II]*, An. VI, nr. 3 (23), 1999, p. 134-142.

Marina, Lucian, *Societatea de Limba Română – o necesitate vitală (35 de ani de activitate)*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 107-109.

Măran, Mircea, *Aspecte din istoria culturală a românilor din Banatul Iugoslav în perioada interbelică*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 103-106.

Petre, Maria, *Românii din Valea Timocului și Unirea din 1918*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 99-102.

Tărățeanu, Vasile, *Comunitatea românilor din Iugoslavia*, An. V, nr. 2 (18), 1998, p. 110-111.

BIBLIOGRAFIA BUCOVINEI

Cernov, Alexandrina, Luceac, Ilie, *O explicație necesară*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 150-162.

Tărățeanu, Vasile, *Monografii ale satelor din regiunea Cernăuți*, An. XV, nr. 3 (55), 2007, p. 136-145.

Tărățeanu, Vasile, *Și la Herța se tipăresc cărți*, An. XV, nr. 2 (58), 2008, p. 147-149.

SCRIITORI ÎN COTIDIAN

Tărățeanu, Vasile, *Eu nu sunt decât turnul de veghe al cetății... (Interviu aproape jubiliar cu scriitorul Simion GOCIU)*, An. XVI, nr. 2 (62), 2009, p. 96-121.

Tărățeanu, Vasile, *„Scriitorul trebuie să vibreze la trecutul, la prezentul și la viitorul neamului”*, An. XVII, nr. 1 (66), 2010, p. 112-151.

Tărățeanu, Vasile, *„Nici un european cu cap și cu carte nu-și va ponegri geniul său național” (Interviu cu scriitorul Ion Filipciuc)*, An. XIX, nr. 3-4 (75-76), 2012, p. 127-146.

Tărățeanu, Vasile, „*Viața ca un solo de vioară*” (Interviu cu poetul și publicistul Mihai Morăraș), An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 271-299.

NOI APARIȚII ALE SCRITORILOR NORD-BUCOVINENI

Caba-Ghivireac, Silvia, *În leagănul ciocârlilor*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 126.

Ciopruga, Constantin, *Despre Romeo Săndulescu*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 129-131.

Ciucă, Valentin, *Portretul unui sentiment, imaginea unei istorii*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 132-133.

Lutic, Mircea, *Feodor Dostoievski. Oameni sărmani. Roman*, traducere din limba rusă. An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 123.

Lutic, Mircea, *Ploaie de stele. Proză pentru copii și adolescenți*, traducere din limba rusă. vol. II, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 124.

Lutic, Mircea, *Lev Tolstoi. Povestiri din Sevastopol*, traducere din limba rusă. An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 124.

Lutic, Mircea, *Ciabua Amiredjibi. Data Tutașhia. Roman*, traducere din limba rusă. vol. I, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 125-126.

Săndulescu, Romeo, *Aproape sau cât mai departe*, An. XIV, nr. 4 (56), 2007, p. 127-128.

SCRISORI PRIMITE LA REDACȚIE

Scrisori primite de la acad. Mihai Patraș din Chișinău și Nicolae Bilețchi, membru corespondent al Academiei de Științe din Moldova, An. XVI, nr. 4 (64), 2009, p. 135-139.

Scrisoare de la preotul Gabriel Cernăuțeanu din Freiburg, An. XXV, nr. 3 (98), 2018, p. 108-111.

EVENIMENT

Bodnăraș, George, *La Cernăuți a fost inaugurat Centrul de Studii Românești*, nr. 2 (86), 2015, p. 93-96.

Cernov, Alexandrina, *Revista „Glasul Bucovinei”*, An. XXV, nr. 4 (100), 2018, p. 7-16.

Cleiman, Șaia, *Curaj exprimat în fapte*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 150-152.

Gherman, Marin, *Probleme și perspective pentru tineret*, An. XVI, nr. 3 (63), 2009, p. 153-156.

Gherman, Marin, *O vizită importantă a senatorilor români în regiunea Cernăuți*, nr. 3, (87), 2015, p. 95-98.

Hostiuc, Ștefan, (Șt. H.), *O țărancă din nordul Bucovinei premiată de Academia Română*, An. I, nr. 3, 1994, p. 172-174.

Hostiuc, Ștefan, (Șt. H.), *Un poet bucovinean premiat de Academia Română*, An. IV, nr. 4 (16), 1997, p. 108-112.

Luceac, Ilie, *Nicolae Hacman – artist emerit al Ucrainei*, An. XVI, nr. 2 (62),

2009, p. 135-137.

Tărățeanu, Vasile, *Un poet bucovinean premiat de Academia Română*, An. XX, nr. 1-4 (77-80), 2013, p. 335-336.

Ungureanu, Constantin, *Un istoric din nordul Bucovinei premiat de Academia Română* An. X, nr. 1-2 (37-38), 2003, p. 145-148.

Zâgrea, Vitalie, *Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți*, nr. 2, (86), 2015, p. 97-99.

ANUL OMAGIAL AL SFINȚILOR MARTIRI BRÂNCOVENI

IPSS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului, 1714-2014: *Martiriul Brâncovenilor și exemplul pentru generațiile actuale*, An. XXI, nr. 1-2 (81-82), 2014, p. 22-40.

JURNALISM ȘI COMUNICARE

Juk, Olesea, *Discursul multicultural cu aplicare la modelele de texte scrise pentru televiziune (studiu de caz: regiunea Cernăuți)*, An. XXII, nr. 4 (88), 2015, p. 41-45.

COMEMORĂRI

Luceac, Ilie, *Ciprian Porumbescu și memoria Stupcăi*, An. XXII, nr. 3 (87), 2015, p. 69-88.

MERIDIAN CZERNOWITZ – 2016

Drumea, Domnica, *Versuri*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 90-96.

Vlada, Miruna, *Versuri*, An. XXIII, nr. 2-3(90-91), 2016, p. 85-89.

ACAD. VLADIMIR TREBICI - 100 DE ANI DE LA NAȘTERE

Cernov Alexandrina, *Argument*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 7-11.

Constantin, Ion, *Vladimir Trebici - savant de factură europeană*, An. XXIII, nr. 4 (92), 2016, p. 63-69.

Ghețău, Vasile, *Vladimir Trebici - așa cum l-am cunoscut*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 57-62.

An. XXIII, Grigorovici, Radu, Trebici, Vladimir, Vom k.k.I. Staatgymnasium in Czernowitz zum Liceul „Aron Pumnul”, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 11-26.

Irimescu, Mircea, *Vladimir Trebici. Corespondență din 1989*, nr. 4(92), 2016, p. 43-56.

Trebici, Vladimir, *Despre Ion Nistor – imprimări oferite de Vladimir Trebici*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 27-29.

Trebici, Vladimir, *Despre Traian Chelariu - imprimări oferite de Vladimir Trebici*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 30-32.

VLADIMIR TREBICI - EVOCĂRI

Luceac, Ilie, *Academicianul Vladimir Trebici în amintirea bucovinenilor*, An. XXIII, nr. 4 (92), 2016, p. 33-42.

Olaru-Nenati, Lucia, *Memento Vladimir Trebici*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 72-76.

Purici, Ștefan, *Academicianul Vladimir Trebici - omul profund al Bucovinei*, An. XXIII, nr. 4 (92), 2016, p. 70-71.

Schipor, Vasile, *Academicianul Vladimir Trebici (1916-1999)*, An. XXIII, nr. 4(92), 2016, p. 77-82.

Stănescu, Maria, *Amintiri despre academicianul Vladimir Trebici*, An. XXIII, nr. 4 (92), 2016, p. 83-86.

SUMARUL RUBRICILOR

REVISTEI „GLASUL BUCOVINEI”

PE 25 ANI

1. EDITORIAL
2. «GLASUL BUCOVINEI» – 10 ANI DE APARIȚIE
3. IN HONOREM
4. IN MEMORIAM
5. DIALOGURI CU BUCOVINENII
6. BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE
7. BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE – CERNĂUȚI
PRIMĂVARA ANULUI 1999
8. DIN ISTORIA NEAMULUI
9. PERSONALITĂȚI BUCOVINENE
10. ORAȘUL CERNĂUȚI LA 590 DE ANI
11. ORAȘUL CERNĂUȚI LA 600 DE ANI
12. CRONICA VIEȚII CERNĂUȚENE
13. CONGRESUL AL IV-LEA AL INTELECTUALITĂȚII ROMÂNEȘTI DIN
REGIUNEA CERNĂUȚI
14. ANIVERSĂRI CERNĂUȚENE
15. DIN VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ ȘI CULTURALĂ A ORAȘULUI CERNĂUȚI
16. CĂLĂTORI STRĂINI DESPRE BUCOVINA
17. TEORIE, CRITICĂ ȘI ISTORIE LITERARĂ
18. POEZIE. PROZĂ
19. EMINESCIANA – 2000. POEZIE. PROZĂ
20. EMINESCIANA – 2011
21. FESTIVALUL DE POEZIE „ILIE MOTRESCU”
22. TINERI POEȚI BUCOVINENI
23. ARHIVA BUCOVINEI
24. CERCETĂRI SOCIOLINGVISTICE
25. CERCETĂRI LINGVISTICE COMPARATIVE
26. PROBLEME DE LINGVISTICĂ
27. REFLECȚII PEDAGOGICE
28. CRONICA LIMBII
29. LITERATURA ROMÂNĂ ÎN ȘCOALĂ
30. ȘCOLILE DE VARĂ – ABORDĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI DIDACTICE
31. CERCETĂRI SOCIO-MEDICALE
32. DOCUMENTE
33. RESTITUIRI
34. MEMORII
35. ARTĂ. FOLCLOR. ETNOGRAFIE
36. ESEURI
37. EVOCĂRI
38. ANUL CIPRIAN PORUMBESCU
39. DRAGOȘ VITENCU: 90 DE ANI DE LA NAȘTERE

40. CĂRȚI. REVISTE. CONFERINȚE
41. TRADUCERI
42. COLABORATORI DIN CELĂLALT VEAC
43. ANIVERSĂRI CULTURALE – CENTENAR LOVENDAL
44. DIMENSIUNI CULTURALE
45. DIMENSIUNI SPIRITUALE
46. ITINERARE ARTISTICE
47. OPINIA ISTORICULUI
48. PAGINI DE ISTORIE BISERICEASCĂ
49. DIN ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI
50. ROMÂNII ÎN CONȘTIINȚA EUROPEANĂ
51. 600 DE ANI DE LA URCAREA PE TRON A LUI ȘTEFAN CEL MARE
52. ROMÂNII DIN AFARA ROMÂNIEI
53. BIBLIOGRAFIA BUCOVINEI
54. SCRITORI ÎN COTIDIAN
55. NOI APARIȚII ALE SCRITORILOR NORD-BUCOVINENI
56. SCRISORI PRIMITE LA REDACȚIE
57. EVENIMENT
58. IN MEMORIAM – AUGUSTIN BUZURA
59. ARGUMENT
60. ANUL OMAGIAL AL SFINȚILOR MARTIRI BRÂNCOVENI
61. EMINESCIANA – 2014
62. EMINESCIANA – 2015
63. JURNALISM ȘI COMUNICARE
64. COMEMORĂRI
65. MERIDIAN CZERNOWITZ – 2016
66. ACAD. VLADIMIR TREBICI - 100 DE ANI DE LA NAȘTERE
67. VLADIMIR TREBICI – EVOCĂRI

TO CONTRIBUTORS

Authors are invited to send us original studies in the fields of history, literature and culture, essays, literary texts, and reviews of published volumes or magazines, particularly on the subject of Bukovina or relating to authors from Bukovina, and book presentations, lectures or other materials of topical interest that fall within the other headings of the review.

We regret that unpublished manuscripts cannot be returned. Studies or essays shall extend to a maximum of 25-30 pages and shall include a summary (1/2 – 1 page) in Romanian and English. Materials shall be typed up using Microsoft Word. Texts in electronic format can be sent via e-mail as attached documents.

Articles that have not been drafted correctly in Romanian with all the necessary diacritical marks and handwritten texts and summaries will not be considered for publication. The drafting of manuscripts shall follow the standards laid out by the 2007 edition of *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic sau <http://dexonline.ro>, and the 2005 edition of *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, Editura Univers Enciclopedic. Proposed articles that have been wholly or partly published in other reviews and those that do not have the pertinent academic content and up-to-date and relevant bibliographical apparatus shall be rejected.

Authors bear exclusive responsibility for the content of materials.

The title of articles shall be written in capital letters and shall be followed by the name of the author and his or her town of residence. Bibliographical references shall be made either by using numbers in the text, with the necessary notes positioned at the end of the work in the order in which they are referred to, indicating the page on which the quotation appears respectively. Volume numbers shall be indicated using Roman numerals, in the second position.

Photographs (illustrations, drawings, figures, tables) shall be produced using the appropriate computer programmes and shall be in black and white, with a contrast suitable for print publication. Abbreviations and acronyms shall be explained where they appear for the first time in the body of the text.

Authors are likewise requested to send us a few essential details about their academic activity and important publications (academic title, position, place of work, country, contact details: telephone, e-mail etc.), in order for these to be presented within the issue.

Acces online: www.icr.ro și www.bucpress.eu

The address of the editorial offices

Chernivtsi, Ukraine:

Alexandru cel Bun Publishing House,
str. Komarova 30/38

Tel.: 0038 0372/ 90 30 43

Tel. mobil Ukraine: +380 990 731 246; +380 068 086 5524

Editor-in-chief: Alexandrina Cernov

E-mail: alex_cernoff@yahoo.com

maringherman2014@gmail.com; cristina_2007cv@yahoo.com

Postal address: str. Komarova 30/38 (for „The Voice of Bukovina” review)
Chernivtsi, 58013, Ukraine

Bucharest, Romania:

The Romanian Cultural Institute (for „The Voice of Bukovina” review),

Aleea Alexandru, nr. 38

011824 Bucharest, Romania

Tel. (+40)0317.10.06.34

Fax: (+40)0317.10.06.07

CĂTRE COLABORATORI

Autorii sunt invitați să ne trimită studii originale de istorie, literatură și cultură, eseuri, opere literare, recenzii ale unor volume publicate sau ale unor reviste, cu precădere despre Bucovina sau aparținând unor autori bucovineni, prezentări de carte, conferințe sau alte materiale de actualitate ce se încadrează în celelalte rubrici ale revistei.

Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

Studiile sau eseurile, însoțite de un rezumat (1/2 – 1 pagină) în limba română sau engleză, vor fi extinse până la maximum 25-30 de pagini. Materialele se vor culege în Microsoft Word, 14 pt. Textele vor fi prezentate în format electronic (CD, stick) sau pot fi trimise prin e-mail, ca fișiere atașate.

Studiile care nu sunt tehnoredactate corect în limba română, cu semnele diacritice respective, cât și cele scrise de mână nu vor fi luate în discuție spre publicare. Redactarea manuscriselor va respecta standardele precizate de *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, ediția 2007, Editura Univers Enciclopedic sau <http://dexonline.ro>, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, ediția 2005, Editura Univers Enciclopedic. Sunt respinse propunerile de articole care au fost publicate parțial sau integral în alte reviste, cele care nu au conținut științific pertinent, elemente originale, resurse bibliografice relevante și de actualitate.

Autorilor le revine în exclusivitate responsabilitatea pentru conținutul materialelor.

Titlul articolelor se va scrie cu litere mari și va fi urmat de numele autorului și orașul de reședință. Referințele bibliografice se vor face prin numere în text, notele necesare fiind așezate la sfârșitul lucrării în ordinea în care se face trimiterea la ele, indicând pagina din care a fost extras citatul. Volumul va fi indicat cu cifre latine, în poziția a doua. Este acceptată referirea în text la numele autorului amintit în bibliografie, cu indicarea anului apariției lucrării.

Fotografiile (ilustrațiile, desenele, figurile, tabelele) se vor realiza cu programe informatice respective, în alb-negru, cu un contrast accesibil publicării. Abrevierile și acronimele se explică atunci când apar pentru prima dată în corpul textului.

Autorii sunt rugați de asemenea să ne transmită și câteva date esențiale despre activitatea lor științifică și publicațiile mai importante (titlul științific, funcția, locul de muncă, localitatea, țara, datele de contact: telefon, e-mail etc.), pentru a le prezenta la sfârșitul volumului.

Revista poate fi citită online pe: www.icr.ro și www.bucpress.eu

Adresele redacției:

Cernăuți, Ucraina

Editura *Alexandru cel Bun*

str. Komarova 30/38

Tel. 0038 372 / 90 30 43

Telefon mobil, Ucraina: +380990731246; +380 068 086 5524

Redactor-șef Alexandrina Cernov

E-mail: alex_cernoff@yahoo.com

maringherman2014@gmail.com; cristina_2007cv@yahoo.com

Adresa poștală: str. Komarova 30/38, (pentru revista „Glasul Bucovinei”)

Cernăuți, 58013, Ucraina.

București, România

Institutul Cultural Român (pentru revista „Glasul Bucovinei”)

Aleea Alexandru, nr. 38,

011824 București, România

Tel. (+40)0317.10.06.34

Fax: (+40)0317.10.06.07

Bun de tipar: 2019
Apărut: 2019
Traducător: Iuliana Luceac
DTP: Marin Gherman